

DERRIGORREZKO ESKOLALDIRAKO IKASTOLEN OINARRIZKO CURRICULUM KOMUNA

BALORATZEKO ETA HOBETZEKO PROPOSAMENA
(2008KO MAIATZA)

PROIEKTUAREKIN BAT EGITEN DUTEN HEZKUNTZA ERAKUNDE ETA SEKTOREAK

AICE, Ikastetxeen Elkarte Independientea
AIF, Arabako Ikastolen Federakundea
BIDELAGUN, Bilboko Elizbarrutiko Ikastetxeetako Gurasoen Federakuntza
BIE, Bizkaiko Ikastolen Elkarte
BIGA BAI, Ipar Euskal Herriko Eskola Publikoetako Gurasoen Federazioa
CCDD, Bilboko Elizbarrutiko Ikastetxeak
EIB, Eusko Ikastolen Batza
ESKOLA GIRISTINOAK, Ipar Euskal Herriko Eskola Girstinoak
EUSKAL HAZIAK, Ipar Euskal Herriko Eskola Girstinoetako Guraso eta Irakasleen Elkarte
EHIK, Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioa
FAPACNE, Estatuok ez diren Ikastetxeetako Ikasleen Guraso Elkarte Arabako Federazioa
FECAPP, Bizkaiko Guraso eta Ikasleen Federakunde Katolikoa
FEGUIAPA, Gipuzkoako Ikasle-Gurasoen Elkarte Federakuntza Librea
GIE, Gipuzkoako Ikastolen Elkarte
HUIS, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila
IKASGE, EAeko Publikatutako Ikastoletako Gurasoen Federazioa
KRISTAU ESKOLA, EAeko Kristau Ikastetxeen Federazioa
NIE, Nafarroako Ikastolen Elkarte
SEASKA, Ipar Euskal Herriko Ikastolen Federazioa
SORTZEN-IKASBATUAZ, Euskal Eskola Publikoen Elkarte
SORTZEN GURASOAK, Sortzen Elkarteko Gurasoen Federazioa
UFEPA, Euskadiko Eskola Katolikoetako Guraso Elkarte Federakuntzen Batasuna

Oharra: "Derrigorrezko Eskolaldirako Ikastolen oinarrizko curriculum komuna", aipatzen diren erakunde eta sektoreekin batera egindako "Derrigorrezko Eskolaldirako Euskal Curriculum Espezifikoa oinarrizkoa eta komuna" egitasmoan elkarrekin egindako lanaren egokitzapena da

ZUZENDARITZA:

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila
EHIK, Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioa
KRISTAU ESKOLA, EAeko Kristau Ikastetxeen Federazioa
SORTZEN-IKASBATUAZ, Eskola Publikoen Elkarte

FINANTZAKETA:

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila

AURKIBIDEA

AURKEZPENA	5
I. SARRERA.....	7
1.- Kontzeptuen azalpena	
2.- Lanaren esparrua eta helburua	
3.- Gaiaren garrantzia	
4.- Lanaren ezaugarriak:	
- Euskal Curriculum osoaren zatia	
- Uztargaria lekuan lekuko curriculum ofizialarekin eta ikastetxeko hezkuntza proiektuarekin	
- Proposamen irekia eta malgua	
- Euskal Herrirako oinarrizkoa eta komuna	
- Kulturartekotasunaren bidetik	
- Ibilbide baten hasiera	
5.- Ikas arloak eta curriculum diseinuaren ezaugarriak	
6.- Informazioa, baliospena eta erabakiak hartzeko prozedura eta epeak	
II.- IKASTOLEN KOLEKTIBOAREN OINARRIZKO CURRICULUM KOMUNAREN ARDATZAK	24
1.- Oinarrizko Curriculum komunaren printzipioak	
2.- Oinarrizko hezkuntzaren xedeak	
3.- Oinarrizko konpetentziak eta hezkuntza-konpetentzia orokorrak	
4.- Hizkuntza plangintza	
III. IKAS ARLOAK	
1.- HIZKUNTZAK ETA LITERATURA	35
Sarrera	
Arlo osaren ikuspegia	
1. Euskara (B2, Hegoaldea eta Iparraldea)	50
2.A.- Gaztelania (B2, Hegoaldea).....	70
2.B.- Frantsesa (B2, Iparraldea)	88
3.- Ingelesa (B1, Hegoaldea eta Iparraldea)	104
4.A.- Frantsesa (A2, Hegoaldea)	119
4.B.- Gaztelania (A2, Iparraldea)	133
2.- TEKNOLOGIA	147
Sarrera	
Konpetentzia orokorrak	
Euskal Curriculum Espezifikoa	
3.- MUSIKA ETA DANTZA.....	153
Sarrera	
Konpetentzia orokorrak	
Euskal Curriculum Espezifikoa	
4.- PLASTIKA ETA IKUS ADIERAZPENA	163
Sarrera	
Konpetentzia orokorrak	
Euskal Curriculum Espezifikoa	
5.- GORPUTZ HEZKUNTZA	172
Sarrera	
Konpetentzia orokorrak	
Euskal Curriculum Espezifikoa	
6.- GIZARTE ZIENTZIAK	180
Sarrera	
Konpetentzia orokorrak	
Euskal Curriculum Espezifikoa	
7.- NATUR ETA OSASUN ZIENTZIAK	203
Sarrera	
Konpetentzia orokorrak	
Euskal Curriculum Espezifikoa	
INKESTA: Balorazio eta hobekuntza proposamenak	211

ERANSKINA: Derrigorrezko Eskolaldirako Euskal Curriculum osoa

AURKEZPENA

“Derrigorrezko eskolaldirako Euskal Curriculumaren” proposamena unibertsitatez kanpoko Euskal Herriko edo Euskararen Herriko lurraldeetako hezkuntza sistemako hezkuntza eragileek elkarlanean egindako ekimenetik sortu da, Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailarekin hitzartuta eta hark diruz lagunduta. Ekimen hau bi urratsetan garatzen ari da: lehen urratsa burututa dago eta bigarrena da burutzeke dagoena eta lan honen aztergaia dena. Atarian aipatzen diren hezkuntza erakunde eta sektoreak elkarrekin egindako lanean oinarritzen da Ikastoletarako egokitu dugun proposamen hau. Funtsean proposamena bera da, baina hezkuntza sektore bakoitzak norberaren ezaugarriak erantsi ditu.

1. urratsa: Derrigorrezko eskolaldirako Euskal Curriculum osoa

Lehen urratsean, “Derrigorrezko eskolaldirako Euskal Curriculum” (2006) plazaratu zen. Curriculumaren programa horrek ohikoak diren osagaiak jasotzen ditu: hezkuntzaren xedek, hezkuntza konpetentzia orokorrak, eduki metadiziplinarrak, ikastarlotako konpetentzia orokorrak, arloetako edukiak, konpetentzia espezifikoak eta ebaluazio irizpideak. Hezkuntza eragile guztien partaidetza zabala ziurtatuz, curriculum horren baliospena eta hobekuntza proposamenak egin dira eta egindako ikerketa horren emaitzak, “Derrigorrezko eskolaldirako Euskal Curriculumaren baliospen eta hobekuntza proposamenak” (2007) txostenean plazaratu dira. Proposamena oso ondo baloratu da eta erabateko bertsio hobetua, hala nahi duten hezkuntza zerbitzu eta administrazioen eskura egongo da. Proposamena beti ere irekia eta borondatezkoa izaten jarraituko du.

2. urratsa: Derrigorrezko eskolaldirako Euskal Curriculum espezifikoa eta Ikastolen oinarrizko curriculum komuna

Bigarren urrats honetan, Euskal Curriculum osoaren zati bat aurkezten da, Euskal Curriculum espezifikoa edo berariazkoa hain zuzen ere. Aurrekoarekin alderatuz, batetik, aurrekoaren zati bat denez, laburragoa da, eta bestetik, onespina borondatezkoa izan arren, onesten dutenek indarrean jartzeko eta ebaluatzeko konpromisoa hartuko dute. Hala gertatzen bada, lehen aldia izango da Euskal Herriko ikastetxeek, euren borondatez eta euren arteko desberdintasun guztien gainetik, guztiontzako euskal kulturaren oinarrizko elementuak belaualdi batetik bestera eskolaren bidez ziurtatzeko erabakia hartuko dena.

Aurreko hori izango da Euskal Herriko ikastetxe guztiek elkarrekin partekatu duten curriculum. Ikastolek ere, beste hezkuntza sektoreekin batera, Euskal Curriculum Espezifikoa oinarrizko eta komuna indarrean jartzeko eta ebaluatzeko konpromisoa hartuko

dute. Baina Ikastolen taldeak baditu besteekiko bereizgarriak diren ezaugarri komunak, eta aurrekoarekin batera horiek ere urrats honetan aztertu eta adosteko bideak jarriko dira.

Urrats bakoitzak bere nortasun propioa du, baina bi urrats hauek batera ikusi behar dira, bata bestearen osagarri modura. Holograma batean gertatzen den antzera, Euskal Curriculumaren barnean plano desberdinak bereiz daitezke eta horietako bat da Euskal Curriculum Espezifikoa. Duela gutxi lehen urratsa aztertu eta baloratu zen eta bigarrena izango da oraingo honetan aztergai izango dena.

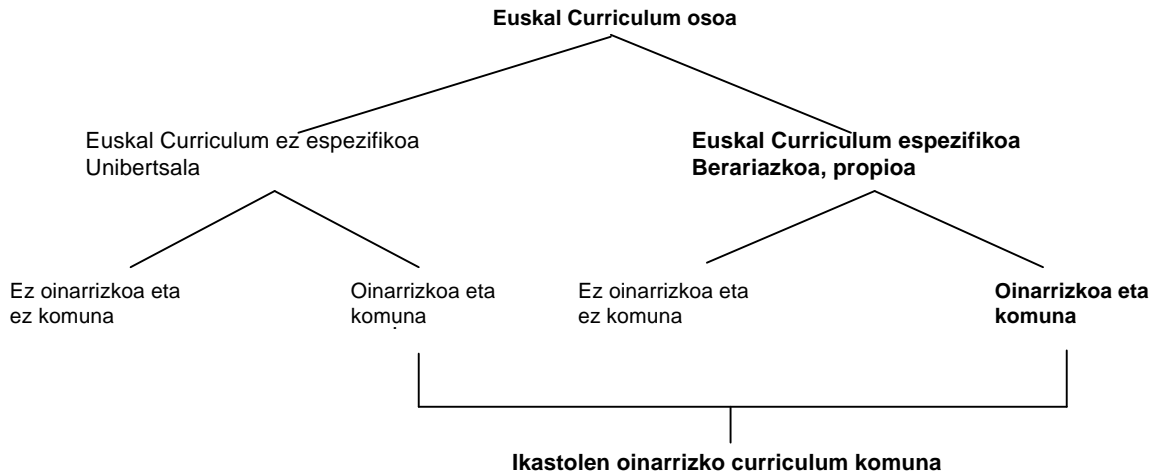
I. SARRERA

1.- KONTZEPTUEN AZALPENA

Lanaren izenburuaren esanahia hasieratik argitzea komeni da zertaz ari garen jabetzeko. Izenburuan, bereziki bi kontzeptu argitzea komeni da: a) Zer ulertzen da “Ikastolen Curriculumaz”? b) Zer ulertzen da “oinarrizkoa eta komunaz”?

Euskal Curriculum osoa

Munduaren ikuspegi jakin batetik, gure kasuan euskal ikuspegitik, egindako euskal prozesuen eta produktuen hautaketa. Kultur prozesu eta produktuetan, Euskal Herrian berariazkoak, bereganatu direnak eta unibertsalak sartzen dira. Edonongo curriculumean ehuneko zatirik handiena unibertsala izaten da. Euskal Curriculumean ere gauza bera gertatzen da. Alde horretatik begiratu, mendebaldeko zibilizazioaren eta mundializazioaren eraginez, Europako eta munduko curriculumen edukiak nahiko antzekoak dira. Ez ordea beti –bereziki giza-gizarte zientzietan– eduki horiek ikusteko, interpretatzeko eta adierazteko era.

Euskal Curriculum Espezifikoa (propioa edo berariazkoa)

Euskal Herrikoak, propioak edota bereganatuak diren edukiak osatzen dute Euskal Curriculum Espezifikoa. Beste era batera esanda, beste kulturengandik bereizten gaituena da. Batasunaren eta aniztasunaren fenomeno bikoitza (partikularra eta unibertsala) ondo uztartzea garrantzi handikoa da gaurko munduan elkarrekin bizitzen asmatzeko.

Oinarrizkoa eta komuna

Curriculumaren edukiak **“oinarrizkotzat”** hartzen dira garapen pertsonalerako, eguneroko elkarbizitzarako eta lanerako garrantzizkoak direlako edota beste ikasketa batzuk eta bizitza osoan zehar ikasten jarraitzeko oinarriak finkatzen dituztelako. Eta **“komunak”** dira, ikasle guztien arteko kohesioa eta batasuna, batetik, eta aukeren berdintasuna, bestetik, eragiteko asmoz, gazte guztiek bereganatzeko eta partekatzeko hautatzen diren edukiak.

Kontzeptuen esanahiaren aldetik “oinarrizkoa” eta “komuna” oso ondo bereizten dira, praktikan ordea gehienetan bi kontzeptuak bat egiten dute, izan ere eduki bat komuna izateko irizpidea eta baldintza oinarrizkoa izatea baita. Oinarrizko curriculum eta komuna bat etor daitezke edo ez. Bat datoz, oinarrizkoa elkarren artean partitzekoa dela pentsatzen denean, komuna alegia. Oinarrizkotzat jotzen dena definitzen da, eta oinarrizkoa eta ez besterik da guztientzako komuna dena; eta oinarrizkoa ez dena, zabalik uzten da, ikastetxe bakoitzak berearekin osa dezan. Desberdinak dira, oinarrizko curriculum eta komuna bat eta bera ez direnean; esate baterako, curriculumean oinarrizkoa dena eta ez dena batera jartzen denean, eta oinarrizkoa ez dena ere guztiok partitzeko ezartzen denean.

Ikastolen oinarrizko curriculum komuna

Euskal Curriculum unibertsalaren eta espezifikoreen barruan garrantzi handikoak irizten diren eta ikastola guztiak partekatzeko, eta gutasuna eta berdintasuna eragiteko asmoz hautatzen diren edukiak eta konpetentziak osatzen dute Ikastolen oinarrizko curriculum komuna.

Oinarrizko curriculum	Curriculum komuna
Euskal hiritar gisara bizi ahal izateko <i>ezinbestekotzat</i> jotzen ditugun euskal kulturaren osagaiak	Euskal kulturaren osagai hauek berauek, partituak direnez, Euskal Herriaren curriculum komuna osatzen dute.
Hiritar unibertsal gisara bizi ahal izateko <i>ezinbestekotzat</i> jotzen ditugun kultura unibertsalaren osagaiak	Kultura unibertsalaren osagai hauek berauek, partituak direnez, Euskal Herriaren curriculum komuna osatzen dute.

Euskal Curriculum Espezifikoa oinarrizkoa eta komuna

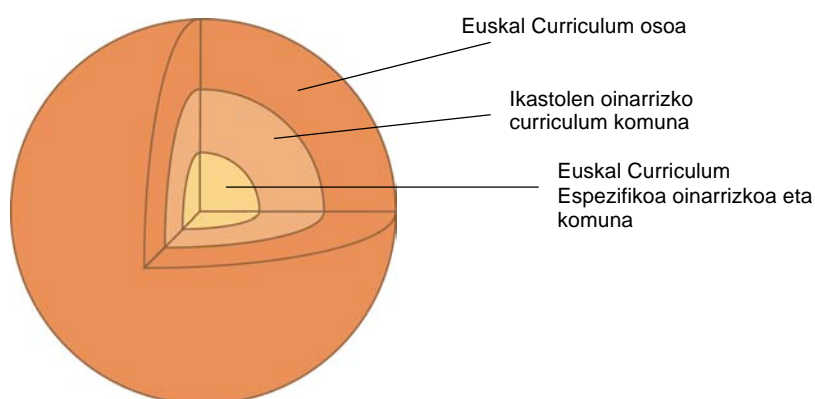
Euskal Herrikoak, propioak edo bereganatutako edukien artean, bizitzeko garrantzi handikoak irizten diren edukiak eta konpetentziak, eta Euskal Herriko gazte guztiek partekatzeko, eta gutasuna eta berdintasuna eragiteko asmoz hautatzen diren edukiak osatzen dute Euskal Curriculum Espezifikoa oinarrizkoa eta komuna.

Oinarrizko curriculuma	Curriculum komuna
Euskal hiritar gisara bizi ahal izateko <i>ezinbestekotzat</i> jotzen ditugun euskal kulturaren osagaiak	Euskal kulturaren osagai hauek berauek, partituak direnez, Euskal Herriaren curriculum komuna osatzen dute.

2.- LANAREN ESPARRUA ETA HELBURUA

Lanaren fase honetan¹, Derrigorrezko edo Oinarrizko Hezkuntzara mugatzen gara. Hezkuntzaren etapa honetan hiru zehaztapen-maila edo hiru plano bereiz daitezke: euskal curriculum osoa, Ikastolen oinarrizko curriculum komuna euskal curriculum oinarrizkoa eta komuna eta euskal curriculum espezifiko oinarrizkoa eta komuna.

Aurreko azalpenen arabera, “Euskal Curriculum osoa” da guztien artean zabalena; jarraian, “Ikastolen oinarrizko curriculum komuna”; eta hestuen, “Euskal Curriculum Espezifiko oinarrizkoa eta komuna”. Azkeneko biak dira lan honen esparrua. Euskal Curriculum osoan, euskal curriculum ez espezifiko (unibertsala) eta espezifiko jasotzen dira. Unibertsala den kultur ondarea, burututa dagoen Euskal Curriculum osoaren proposamenaren eta Espaniako² (EAE³ eta Nafarroa⁴) eta Frantziako⁵ curriculum ofizialetan ere jasotzen da eta ziurtatuta dago. Berriazkoa den Euskal kultur ondarea, aldiz, ez da jasotzen Espaniako eta Frantziako curriculum ofizialetan, oso era mugatuan Nafarroako curriculumean eta era osatuagoan, baina lurralde batera mugatuz, EAEko curriculumean. Ikastolen oinarrizko curriculum komuna erabakitzea eta adostea talde horren eginkizuna da.

¹ Euskal Curriculumaren egitasmoaren barruan, “Euskal Curriculum: kultur ibilbidea. Adituen ekarpena” plazaratu zen (2004). Proposamen hori bizitza osorako egin zen.

² Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación

³ 175/2007 DEKRETUA, urriaren 16koa, Euskal Autonomi Erkidegoko Oinarrizko Hezkuntzaren curriculum sortu eta ezartzeko (EHAA, 2007-11-13)

⁴ Decretos Forales 23-24-25/2007, de 19 de marzo, por el se establecen los currículos de las enseñanzas de Educación Infantil, Educación Primaria y Educación Secundaria Obligatoria en la Comunidad Foral de Navarra (BON, 17-08-2007)

⁵ Loi d'orientation et de programme pour l'avenir de l'école, 2005/380

MEN (2006) École et Collège: tout ce que nos enfants doivent savoir. Le socle commun des connaissances et des compétences. CNDP/xe éditions, Paris.

Euskal Curriculum osoan espezifikoa ere jasotzen den arren, ez ordea behar adinako zehaztasunarekin eta indarrean jartzeko eta ebaluatzeko konpromisorik gabe. Egoera horretan, Euskal Curriculum Espezifikoa oinarrizkoa eta komuna burutzeak lehentasuna du, batetik, hori delako bide egokiena Euskal Herri osorako proposamen komuna egiteko, eta bestetik, hori delako bidea Euskal Curriculum oinarrizkoa eta komuna erdiesteko.

Lan honen **helburu bat** Euskal Herri osorako, nahiz eta egoera desberdinak izan (ikasleen arteko desberdintasunak, herri eta herrialde mailakoak, administrazioaren eskolak ala hitzartuak, autonomi erkidego batekoak ala besteakoak, Espainiakoak ala Frantziakoak...), euren arteko desberdintasunen gainetik, Euskal Curriculum Espezifikoaren proposamen bateratua egitea, elkarrekin daukatena eta bereziki eduki nahi dutena adostea eta indarrean jartzeko eta ebaluatzeko konpromisoa hartzea da.

Beste era zehatzago batean esanda, derrigorrezko edo oinarrizko hezkuntza Euskal Herrian bukatzen duten gazte guztiek, Euskal Curriculum Espezifikoa oinarrizkoa eta komunaz jabetzeko lortu beharko lituzketen kompetentziak, eta horiek lortzeko beharko dituzten baliabideak (esperientziak, kontzeptuak, prozedurak, jarrerak) proposatzea da, egitasmoan parte hartzen duten hezkuntza eragileek, horiek adostu ondoren, indarrean jartzeko eta ebaluatzeko konpromisoa har dezaten.

Lan honen **beste helburua** Ikastolen oinarrizko curriculum komuna proposatzea eta hala badagokio onartzea da. Ikastolen artean ere aipatu berri ditugun desberdintasunak (herri, lurralde, administrazio, estatu...) badira eta kontuan hartzeko dira. Baina era berean, ikastolek talde moduan badute bere izaera propioa. Ikastolen sorreraren arrazoi nagusia eta izaeraren ezaugarri nabarmenena euskara eta euskal kultura ziurtatzea eta sendotzea izan da. Horretan sailtu dira eta sailatzen jarraitzen dute, baina harrizkoa bada ere, talde moduan ez dute zehaztu eta adostu zein den oinarrizko hezkuntza bukatzerakoan ikasleek lortu behar duten euskara maila eta euskal kulturaren inguruan lortu behar dituzten ezagutzak eta kompetentziak. Ikastolek, beste alde batetik, edonongo eskolen antzera, ikasleen garapen osoa lortzen laguntzeko eta bizitzarako prestatzeko funtzioa dute. Funtzio horiek betetzeko era bat baino gehiago dago, baina bidezkoa dirudi, taldea osatzen badute eta osatu nahi badute, funtzio horiek betetzeko norabide nagusiak definitzea eta adostea. Norabide nagusi horiek finkatzeko, hezkuntzaren eta oinarrizko hezkuntzaren xedeak eta hezkuntza kompetentzia orokorrak definitzea eta adostea da lan honen beste helburua.

3.- GAIAREN GARRANTZIA

“Nor diren eta izaten jarraitu nahi duten herriak saiatzen dira, sortzen dituzten instituzioen bidez, eskolaren bidez, kasu, baina beste agenteen bitartekotza eta eragina ahaztu gabe (familia, gizartea, komunikabideak, erabaki politikoak, etab.), duten kultur ondarea belaunaldi batetik bestera ziurtatzen. Hizkuntza, kultura, indar politiko eta ekonomiko sendoak dituzten herriek badituzte mekanismo natural ahaltsuak, eta legearen babesa gainera, beren kultur ondarea luzatzeko. Hizkuntza eta kultura ahulagoa dituzten herriek neurri bereziak hartu behar dituzte beren hizkuntza eta kultura babesteko. Euskal Herrian ez da oraindik saio sistematizatu eta arrazoiturik egin beren curriculum propioa definitzeko”. Ideia hori izan zen 1996. urtean Ikastolek egindako III. Batzarrean curriculum propioa garatzen hasteko abiapuntua.

Euskal Curriculumaren egitasmoa eraikitza bultzatzen gaituen gogo bikoitza da. Euskal kultur ondarearen oinarritzko adierazpenen aukera egiten dugun neurrian Euskal Herria eraikitza eta hemengo hizkuntza eta kultur komunitatea eratzeko, gorpuzteko, sendotzeko eta garatzeko bideak eraikitzen ditugu. Halaber, kultur ondare hori Euskal Herriko eskoletako ikasleek barneratzen eta konpartitzen duten neurrian, guztiok elkarrekin bizitzeko sustrai komunak sortuko ditugu. Erreferentzia komunak konpartitzeak eta horrek eragiten duen gutasun-sentimenduak elkarrekin bizitzeko gogo pizten du. Baina, aurrekoarekin batera, egitasmo honek badu beste gogo osagarri bat: hizkuntza eta kultura anitzeko gure komunitatean, guztiok bateratzen gaituen kultur ondarearekin batera, aniztasunaren eta kulturartekotasunaren planteamendua guztiz beharrezkoa dela aitortzea eta bide horretatik ekitea.

Curriculum edo kultura komun baten proposamena justifikatzen eta oinarritzen duena da kultur erkidego bat izatea eta bereziki, izaten jarraitu nahi duen kultur erkidegoa izatea. Curriculum komunaren bitartez, kasu batzuetan koesistentzia dena, elkarbizitza bilaka daiteke eta beste batzuetan, elkarrekin bizitzeko nahari eutsi geniezaioke eta indartu. Kalitatezko elkarbizitza armoniatsua lortzeko aldeko baldintzak areagotu egiten dira loturak daudenean. Zenbat eta lotura gehiago eta estuagoak izan, are handiagoa da elkarrekin modu harmoniatsuan bizitzeko aukera. Curriculumaren funtziotako bat hain zuzen ere, integrazio sozial eta kulturala da. Ikasle guztiak curriculum jakin bat partitzen duten heinean, identitate eta integrazio sozial eta kulturalerako loturak sorrarazten ari gara eta elkarbizitzarako giroa sortzen. Ikasle guztientzako komuna den kultura bermatzen ari garenean, gizarte-klase arteko desberdintasunik gabe eta pribilegiorik gabe, aukera berdintasuna sustatzen ari gara, eta honek aldi berean, integrazio soziala eta kulturala indartzen ditu.

Erreferentzia eta pertenezia mapa osatzen duten partitutako espazioak, ugariak dira, eta guztiak behar dute izan curriculum komuna osatzeko jatorri, bai eta curriculum espezifikoa ere. Euskal Herrian bizi den ikasle batek, bere norbanako ezaugarri propioak ditu, ezaugarri sozio-kultural jakin batzuk dituen familia batean txertatuta dago, ezaugarri bereziak dituen herri/hiri batean bizi da, berariazko administrazioa duen herrialde jakin batean (EAE, Nafarroako Foru Erkidegoa, Pirinio Atlantikoen departamentua), ezaugarri kulturak jakin batzuk dituen lurralde batean (Euskal Herria), estatu jakin batean (Espainia, Frantzia), Europan eta munduan. Hautako aldagai batek hartzen badu bere baitan curriculum komunak izan behar duenaren definizioaren inposaketa eta monopolioa, gainerako espazio partituak aintzat hartu gabe, baztertzailea litzateke. Euskal Curriculumak planteatzen duena, curriculumaren definizioa guztien artean egitea da, partitutako espazio guztien arteko emaitza izan dadila: Zer da guztion artean partitzen duguna eta bereziki partitu nahi duguna herri/hiri honetan eta lurralde honetan eta Euskal Herrian eta Espainian/Frantzian eta Europan eta munduan bizi garenak? Euskal Curriculum Espezifikoak egiten duen proposamena, oinarritzotzat jotzen diren euskal kulturaren hainbat erreferentzia Oinarritzko Hezkuntza bukatzen duten ikasle guztiek parti ditzatela da. Euskal Curriculum Espezifikoak, baztertzailea ez den erreferentzia eta pertenezia gunea proposatzen du, gainerako guneekin bateragarria dena.

Hauetako espazio bakoitzean identifika daitezke, aldi berean, barrurantz komunak diren osagaiak eta kanporantz desberdintzaileak direnak. Aipatutako gunek bakoitzaren baitan osagai komunak antzemateak ez ditu eragotzi behar gunek bakoitzaren baitako zein guneen arteko desberdintasunak. Adibidez, sexu, familia, herri, lurralde, nazio, estatu jakinekoak izateak, identifikazio eta desberdintasun osagaiak sortzen ditu; desberdintasun hau, gainerako pertenezien gainerako baztertzailea izan gabe.

Federico Mayor Zaragoza (2004)⁶, liburuaren atarian esaten duena gogoratuz: *“Meritu handikoak iruditzen zaizkit “herritik mundura eta mundutik herrira” dagoen bidea egiteko aukera ematen duten kultur ibilbideak aurkitzeko ahaleginak, eta herri eta komunitate guztiak animatuko nituzke beraien kultur ibilbidea egin dezaten, ziur bainaiz aniztasuna eta gizaki guztion etorkizun komuna uztartzen dituzten bide guztiek bake kulturara daramatela, guztiok desio dugun beste mundu posible horretara”*.

Bide horretatik doaz, eta oso ondo baloratu dira gainera, “DerrigorrezkoEskolaldirako Euskal Curriculum”aren (2006: 27) hezkuntzaren xedea. Hezkuntza prozesuaren xedea pertsona gizabanako, gizartekide eta izadi-kide gisa ahalik eta gaitasun gehien garatzea dela esaten da, eta gizartekide izateaz zer ulertzen den azaltzerakoan hauxe esaten da:

⁶ EHIK (2004): *Euskal Curriculuma:kultur ibilbidea. Adituen ekarpena*. Ikastolen Elkarte, Eusko Jaurlaritz, Donostia.

“Euskaldun identifikatzea da, eremu kulturalitzean. Euskara eta euskal kultura bai eta erreferentziatzeko eta berezko gainerako hizkuntzak eta kulturak onargarritzat hartuz, nork bere identitatea modu inklusiboan eraikitzeo identitate anitzetan oinarrituta eta desberdintasunekin begirunezko eta bateragarria den erreferentzia eremu komuna eraikiaz, bizikidetzak baketsua bideratze aldera”.

4.- PROPOSAMENAREN EZAUGARRIAK

Aurreko azalpenetan Euskal Curriculum Espezifikoko oinarrizkoa eta komunaren ezaugarriak zeharka aipatu dira. Jarraian era sistematikoagoan azaltzen dira.

Euskal Curriculum osoaren zatia

Euskal Curriculum Espezifikoa eta Ikastolen oinarrizko curriculum komuna Euskal Curriculum osoaren zatiak dira. Ohar hau gogoan hartzea garrantzizkoa da egiten den proposamena ondo ulertzeko. Bi proposamenak (espezifikoa eta osoa) berezitura aurkezten ditugu, espezifikoa delako une honetan aztergai dena eta horren balorazioa egin nahi dugulako, baina Euskal Curriculumaren proposamena osotasunez ulertu nahi bada, guztiak harremanetan jarri behar dira.

Euskal Curriculum osoan unibertetsala eta espezifikoa batera daude, baina espezifikoa kurtsibaz bereizten da. Hartara bien arteko osagarritasuna eta berezitasuna erraz ikus daitezke. Adibidez,

<p>3.- Adierazpen- eta komunikazio-teknikak.</p>	<p>3.1. Lexiko tekniko eta testuinguru bakoitzerako sintaxi egokia. 3.2. Administrazio-agiri komunak: eskaera-orria, emate-agiria, faktura... 3.3. Dagokion dokumentazio teknikoaren interpretatzea edo gauzatzea: prozesu-orria, planoak, grafikoak, eskemak, katalogoak, tutorialak... 3.4. Marrazketa- eta software-tresnak erabiltzea, marrazketa teknikoan laguntzeko. 3.5. Irudikapena. Bistak eta perspektiba. Zirriborroa, krokisa eta delineatua. Eskalak, akotazioa. 3.6. Dokumentuak, memoriak edo aurkezpenak egiteko ofimatika-tresnak ezagutzea eta erabiltzea. 3.7.- <i>Zientzia eta teknikarako euskararen erabilpena. Zientzia eta teknikarako euskararen ezaugarriak eta arauak ezagutu eta hizkuntzaren erabilera zuzena ziurtatu ahozko ekarpen zein idatzietan.</i> 3.8.- <i>Euskarazko ofimatika-tresnak ezagutzea eta erabiltzea proiektuetako txostenak edo memoriak idazteko eta aurkezteko orduan.</i> 3.9.- <i>Euskarazko dibulgazio tekniko-zientifikoa. Zientzia eta Teknologia gaien dibulgaziorako euskarazko aldizkariak eta web guneak ezagutzea eta erabiltzea</i></p>
--	--

Euskal Curriculum Espezifikoaren proposamena aztertzen bada, espezifikoa bere aldetik agertzen da, baina Euskal Curriculum osoaren eta espezifikoaren arteko lotura adierazteko, Arloaren konpetentzia orokorrak bietan berdinak dira. Adibidez,

Teknologia arloaren bidez, osotasunez hartuta, ondorengo sei konpetentziak lortu nahi dira. Konpetentzia horietatik, lehen bostak curriculum unibertsalarekin lotu daitezke, eta 6. konpetentzia euskal curriculum espezifikoarekin bereziki.

- 1.- Baliabide teknologikoen bidez konpon daitezkeen arazoak aurkitzea eta argi eta zehatz definitzea, eta hainbat iturritan lortutako informazioa bilatzea eta aztertzea, arazoa konpontzeko aukera izateko.
- 2.- Arazo edo gai tekniko bati erantzuten dioten konponbideak diseinatzea, lan talde baten barruan parte hartze aktiboa izanez, funtzionamendua imajinatuz, beharrezko baliabideak aurreikusiz eta metodikoki jokatu ezarritako irizpideen arabera konponbide egokiena hautatzeko.
- 3.- Diseinua praktikara eramatea, gai edo arazo tekniko bat garatzeko edo arrakastaz konpontzeko, ezagutza zientifikoak eta teknologikoak metodikoki eta ordenatuta aplikatuz eta lan taldean eginkizunen banaketa onartuz.
- 4.- Lortutako emaitza ebaluatzea, arazo teknologikoa konpondu den ala ez egiaztatzeko, horren funtzionamendua eta lortu beharreko kalitatea eta baldintzak test baten bidez neurtuz. Horrez gain, egindako lan prozesua eta aukeratutako irtenbidearen ondorioak ebaluatzea.
- 5.- Teknologia arloko objektuak eta sistemak metodikoki aztertzea, horien funtzionamendua eta horiek erabiltzeko eta menderatzeko modurik onena zein den ulertzeko; eta horiek erabiltzeko eta fabrikatzeko arazoak eta hainbat eremutan aplika daitezkeen ezaugarriak zein diren jakitea.
- 6.- *Teknologia arloko objektuak eta sistemak Euskal Herriko produkzio prozesuetan, iraganean eta orain, lortutako emaitza esanguratsuenak metodikoki aztertzea eta inguruko herrialdekoekin alderatzea, zein arazori aurre egiten dioten identifikatuz eta emandako konponbidea, zein erabilitako prozesua bera, ebaluatuz, bildutako ezagutzek kultura teknologikoa aberasteko eta gizakiak, oro har, eta Euskal Herrikoak, bereziki, egin duen bilakaeraz jabetzeko.*

Uztargarria lekuan lekuko curriculum ofizialekin eta ikastetxeko hezkuntza proiektuarekin

Euskal Herriko Ikastolen curriculum komunak, ez du eskolak ikas/irakasten duen guztia barnebiltzen, baizik eta Euskal Curriculumaren proposamen osoa erreferentziatzen harturik, uztargarria da lekuan lekuko curriculum ofizialekin, eskola-sektore bakoitzaren hezkuntza proiektuko ezaugarriekin, eta eskola bakoitzaren inguru hurbileko kultur ezaugarriekin (berriazko euskal kultura eta ukipeneko kulturak), eta, oro har, eskola bakoitzaren hezkuntza proiektuarekin. Osagai hauek guztiak eratuko dute Euskal Herriko ikastetxe bakoitzeko curriculumak.

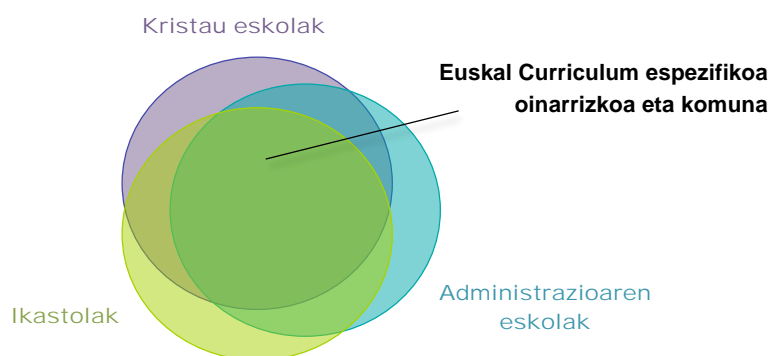
Proposamen irekia eta malgua

Proposamen hau irekia eta malgua da eta eskola sektore bakoitzaren (ikastola, kristau eskola, administrazioen eskola) esku jartzen da, dagoen horretan onar dezaten ala bakoitzaren ezaugarrien arabera osatu, moldatu edota mugatu dezaten. Kontuan hartzeko

da ez dela berdina euskal kulturaren presentzia eta atxikimendua Euskal Herriko lurralde eta eskola sektore desberdinetan. Baldintza horietan Euskal Curriculum espezifikoa proposamena era malguan ulertzea zentzuzkoa da, sektore bakoitzak bere egoeraren arabera erritmorik egokiena hautatu dezan. Bestetik, sektore bakoitzak baditu bereizgarriak diren ezaugarri komunak, hala nola bere izaera propioaren ezaugarriak eta hezkuntza proiektuan azpimarratzen dituen baloreak. Euskal Curriculumaren egitasmoaren helburua ez da homogeneotasuna lortzea, bakoitzaren berezitasunak errespetatuz, Euskal Curriculum espezifikoa dagokienez oinarrizkoak diren gutxiengo elementu komunak adostea baizik. Hori lortzea aurrera pauso garrantzizkoa litzateke.

Euskal Herriko oinarrizkoa eta komuna

Gure proposamena, Euskal Herriko oinarrizkoa eta komuna den Curriculum Espezifikoa zehaztea besterik ez da. Proposamen horretan Euskal Herrian bizitzeko ezinbestekoak diren kompetentziak islatzen diren heinean, oinarrizko curriculumtzat jotzen duguna osatzen ariko gara. Proposamen hau Euskal Herriko ikastetxeek partitu eta bere egiten duten heinean, aukera berdintasuna eta bizikidetzaren sustatzen ariko gara, eta hau da curriculum komunaren oinarria.

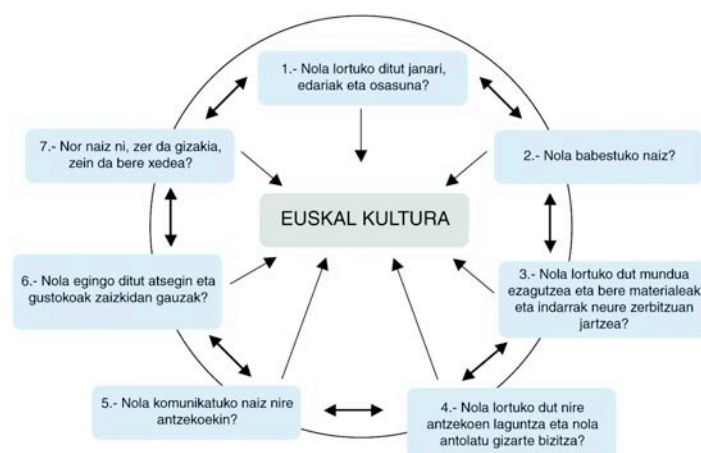
Euskal Herriko guztiontzat oinarrizkoa eta komuna izango dena, eskola sektore bakoitzak bere hautua egin ondoren jakingo da. Gerta daiteke, eta hori gertatzea aurre ikusten da, eskola sektore bakoitzak definitzen dituen oinarrizkoak eta komunak ez izatea sektore guztietan berdinak. Desiragarria da ahalik eta adostasun maila handiena lortzea, baina aurrera pauso handia litzateke oinarrizkoak diren edukien artetik gutxiengo batzuk adostea eta horiek aplikatzeko eta ebaluatzeko konpromisoa hartzea. Lehen aldia litzateke eta bidea egiten hasteko eta aurrera begira sendotzeko aukerak irekitzen dira.

Kulturartekotasunaren bidetik

Antropologoek diotenez giza espezieekook oso antzeko beharrak ditugu. Adibidez, J.M. Barandiaranek (1985)⁷ gizabanakoen eta gizataldeen beharren sailkapena egiteko zazpi ardatz bereizi zituen:

- *Nola lortuko ditut janari-edariak eta osasuna?* Oinarrizko behar horren erantzuna inguruneak eskaintzen dituen aukerei lotuta dago, batetik, eta ingurunearen eta gizakiaren elkarreaginari, bestetik; gizakiak ekoizpen ekonomikoaren, merkaturatzearen, teknologiaren eta abarren bidez, oinarrizko behar horientzako kultur irtenbide espezifikokoak aurkitzen ditu.
- *Nola babestuko naiz?* Giza taldeek etxebizitza, janzkera...moduen bidez erantzuten diete behar horiei, baita defentsa moduen bidez ere.
- *Nola lortuko dut mundua ezagutzea eta behar ditudan materialak eta indarrak nire esku jartzea?* Galdera horren erantzuna giza taldeen eta izateriaren zientzia eta teknologia garapenaren historian daude.
- *Nola lortuko dut nire parekoen laguntza eta nola antolatuko dut gizarte bizitza?* Behar horren irtenbideak sortu ditugun gizarte antolaketa adierazten dute: familia, auzoa, herria, herrialdea, estutua, nazio komunitateak, eskola, sindikatuak, alderdiak, elkarteak, etab.
- *Nola komunikatuko naiz nire kideekin?* Behar hori hizkuntzen eta komunikatzeko bitartekoen bidez betetzen da, eta hizkuntza idatzia eta ahozkoa dira komunikazio modurik garrantzitsuenak, baina ez bakarrik.
- *Nola egingo ditut atsegina eta gustokoak ditudan gauzak?* Behar hori plastikaren, musikaren, dantzaren, joku/jolas eta abarren bidez gauzatzen da.
- *Nor naiz ni, zer da gizakia, zein bere xedea?* Galdera horren erantzuna dira erlijioak, sinismenak, sinboloak, mitoak, etab, patua azaltzen, esanahia ematen eta gizakia zergatik eta zertarako bizi den galderari erantzuten saiatzen direnak.

Behar horiek gizaki eta giza talde guztiek dituzte, baina horien erantzunak historikoak eta kulturalak dira, beraz, ez uniformeak, aldakorrek baizik. Euskal Herrian, kultur adierazpen espezifikoak daude (Euskal Curriculum espezifikoa): elikadura, gastronomia, janzkera, lekutzeko moduak, teknologia, gizarte eta politika antolaketa, elkarbizitza erak, zuzenbidea, hizkuntza/euskara, ahozko eta idatzizko literatura, joku/jolas eta kirolak, jaiak, musika eta dantza, arte plastikoak, mitoak, sinboloak, erlijioa... Adierazpen horiek ere historikoak,

⁷ BARANDIARAN, J.M. (1985): *Euskal Herria. Diapositiba bilduma*. SEIE-GIE, Donostia.

dinamikoak eta era askotakoak dira, ez besteenak baino hobeak gureak baizik. Euskal Herrira bizitzera kanpotik etorri direnak ere badituzte behar horiei erantzuteko era bereziak, ez gureak baino hobeak beraienak baizik.

Jatorri eta kultura desberdinetakoak elkarrekin bizitzeko eta etorkizuna elkarrekin eraikitzeko, kulturartekotasuna beharrezkoa da. Kulturartekotasunak, harrerako lurraldeko kultura eta etorkinen kulturak ezagutzea eta errespetatzea eskatzen du. Giza espezieko oso antzeko beharrak ditugula jakitea garrantzizkoa da, guztion arteko berdintasunaz jabetzeko. Bestetik, behar horiei erantzuteko kultura bakoitzak ematen dituen erantzunak ezagutzea, garrantzizkoa etnozentrismoaren arriskuak saihesteko eta besteen ekarpenak zureganatzeko.

Elkarbizitza erdiesteko kultur integrazio inklusiboaren bidea proposatzen dugu; hau da, batasuna eta aniztasuna uztartzen dituen bidea. Batasuna, Euskal Herrian elkarrekin bizi garen kultur talde guztien ondare komuntzat euskara eta euskal kultura hartuta, zabala eta eten gabe berritzen dena; eta aniztasuna, kulturartekotasunaren bidetik, talde bakoitzaren nortasuna errespetatzeko, ezagutzeko eta balioesteko. Oinarrizko ideia honako hau da: euskaldun sentitzeak ez du izan behar beste identitate batzuen bazterrazlea. Euskararen eta euskal kulturaren inguruan egituratutako erreferentzia komun eta partekatuaren barruan, pertsona bakoitzak eraiki behar du bere identitate propioa, indibidualizazio prozesu baten bidez, eta, prozesu horretan, hainbat identitate aukeren artean bakoitzak finkatuko ditu bere lehentasunak, baina guztiok konpartituko ditugu euskararen eta euskal kulturaren erreferentziak.

Ibilbide baten hasiera

Egitasmo hau babesten duten eskolak onartzeko asmoz egiten den Euskal Curriculum Espezifikoaren proposamena, ibilbide baten hasiera da. Ibilbide hori elkarrekin egiteko konpromiso bat eskatzen da, hau da, onartzen den proposamena indarrean jartzeko eta ebaluatzeko konpromisoa, hain zuzen ere.

Konpromisoa hartu aurretik eskola bakoitzak proposamena ebaluatzeko eta hobetzeko aukera izango du. Baina guztien ekarpenak zintzo jasotzen saiatu arren, oso zaila edo ezinezkoa izango da denok erabat ados egotea azken proposamenaren elementu bakoitzarekin eta guztiekin. Irakaskuntza-ikaskuntza prozesua bideratzeko edukien hautaketa eta antolaketa funtsezko gaia da, baina erantzun bakarra ezinezkoa denez, beti izango da eztabaidagarria.

Egoera horretan, batetik, egiten den proposamena indarrean jartzeko eta ebaluatzeko asmoz egiten dela argi ikustea garrantzizkoa da, baina, era berean, garrantzizkoa da ulertzea ibilbide baten abiapuntua dela eta ez bukaera. Onartzen den proposamen hori indarrean jartzen eta ebaluatzen denean, etorriko dira praktikari buruzko hausnarketak eta horren ondorioz ezinbesteko egokitzapenak eta aldaketak.

Ibilbide horretan aurre ikustekoa da erritmo desberdinetan ekitea, batzuk bizkorrago eta motelago besteak, baina garrantzizkoena guztiok norabide berean abiatzea da. Erritmoak adosteko erarik badago hobe, baina norabidearen eta helburuan zentzuan ados egotea da funtsezkoena. Guztiok elkartzen gaituenaren gainean eraikiko dugu Ikastola eta Euskal Eskola.

Egitasmoaren ezaugarri hau gogoan hartzea komeni da egiten den proposamena zorrotzegi ez hartzeko eta hartu behar den erabakia testuinguru zabalagoan kokatzeko.

5.- IKAS ARLOAK ETA CURRICULUM DISEINUAREN EZAUGARRIAK

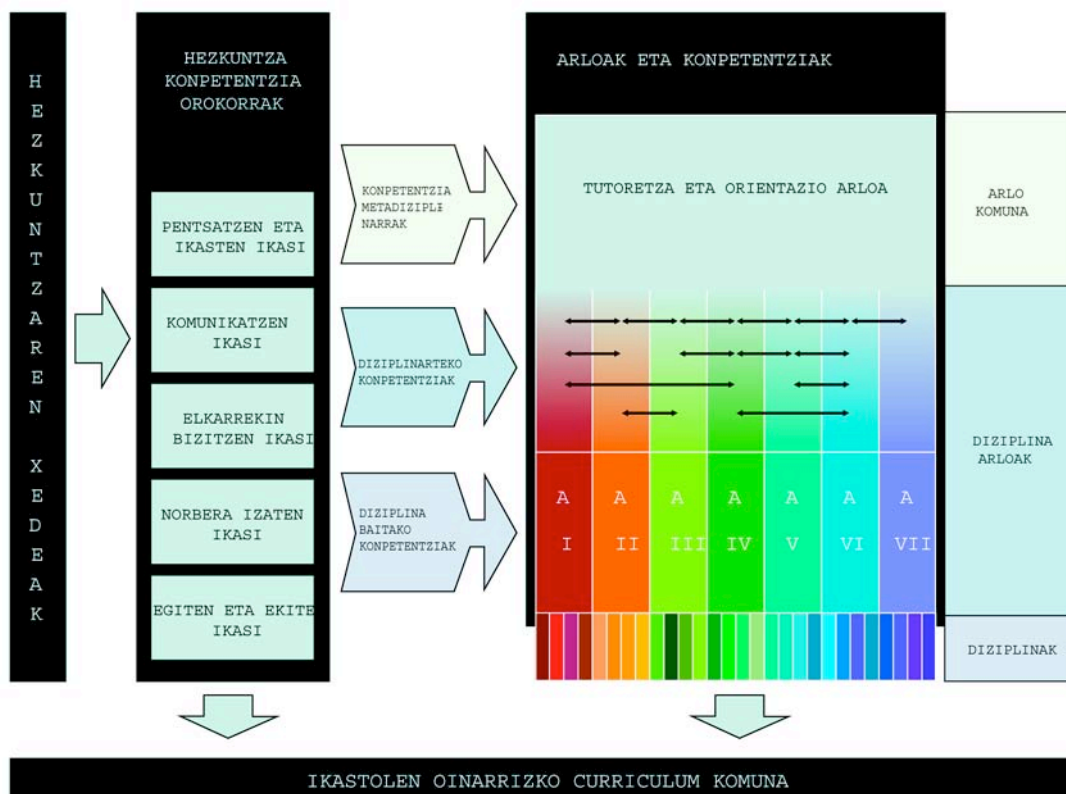
“Derrigorrezko eskolaldirako Euskal Curriculum” osoan, hezkuntzaren xedeak, ikas arlo guztietan uztartzekoak diren hezkuntza konpetentzia orokorrak eta eduki metadiziplinarrak proposatzen dira, eta ikas arlo bakoitzaren planteamendu osoa egiten da. Curriculumaren osagai horiek ere baliagarriak direnez Euskal Curriculum espezifikorako, ez ditugu hemen errepikatuko. Ohar hori kontuan hartzea garrantzizkoa da Euskal Curriculum espezifikoa, Euskal Curriculum osoaren barnean kokatzeko.

Euskal Curriculum osorako eta espezifikorako hautatzen diren ikas arloak berdinak dira, baina ikas arlo horien artean badira berariazko euskal kulturarekin harreman gehiago ala gutxiago dutenak eta horrek aldaketa batzuk egitea eskatzen du.

Euskal Curriculum osoa	Euskal Curriculum espezifikoa
1.- Hizkuntzak eta Literatura	1.- Euskara eta Literatura
2.- Matematikak	Euskal kulturaren badaude espazioa eta denbora neurtzeko eta zenbatzeko elementu espezifikoa, baina ez ditugu oinarritzotzat hartu.
3.- Teknologia	2.- Teknologia
4.- Musika eta Dantza	3.- Musika eta Dantza
5.- Plastika eta Ikus adierazpena	4.- Plastika eta Ikus adierazpena
6.- Gorputz Hezkuntza	5.- Gorputz Hezkuntza
7.- Gizarte Zientziak	6.- Gizarte Zientziak
8.- Mundu ikuskerak eta Erligioak	Ikas arlo honen edukiak Gizarte Zientzietan uztartu ditugu
9.- Natur eta Osasun Zientziak	7.- Natur eta Osasun Zientziak
10.- Tutoretza eta Orientazioa	Ez dugu harremanik ikusten ikas arlo honen eta berariazko euskal kulturaren artean.

Euskal Curriculum espezifikoaren diseinua eta Euskal Curriculum osoarena berdinak dira.⁸

Hala ere, ikas arloen barne egituran badaude aldeak. Adibidez,

	Euskal Curriculum osoa	Euskal Curriculum espezifikoa
Sarrera	Hezkuntza kompetentzia orokorrak lortzeko arloak egiten duen ekarpena deskribatzen da	Arloak euskal kulturarekin duen lotura deskribatzen da.
Arloko kompetentzia orokorrak	Arlo jakin batean lan egiteko hautatzen diren eta ebaluaziorako erreferentzia izango diren kompetentziak modu sintetikoan deskribatzen dira. Curriculum espezifikoarekin lotura duena kurtsibaz azaltzen da.	Euskal Curriculum osoaren eta espezifikoaren arteko lotura hobeto ikusteko, ez da aldaketarik egin.
Ikaskuntzako edukiak	Ikaskuntzako edukiak multzotan aurkezten dira, eta multzoak jarrerazko, kontzeptuzko eta prozedurazko edukietan antolatzen dira. Curriculum espezifikoarekin lotura duena kurtsibaz azaltzen da.	Bi multzotan aurkezten dira: multzo batean kontzeptuak eta bestean prozedurak eta jarrerak.
Arloko kompetentzia espezifikoak eta irizpideak	Arloko kompetentzia espezifiko bakoitza arloko kompetentzia orokorrekin eta eduki multzoekin lotzen da, eta ebaluaziorako erreferentzia zehaztu egiten du. Arloko kompetentzia espezifiko guztiak (curriculum unibertsala eta espezifikoa) azaltzen dira. Curriculum espezifikoarekin lotura duena kurtsibaz azaltzen da.	Euskal Curriculum espezifikoarekin zer ikusia dutenak soilik azaltzen dira.

⁸ Ikus, "Derrigorrezko Eskolaldirako Euskal Curriculum, 22-24 or.

Ebaluazio irizpideak	Arloko kompetentzia espezifiko bakoitzarentzat beharrezko irizten diren adina ebaluazio irizpide definitzen dira. Curriculum espezifikoarekin lotura duena kurtsibaz azaltzen da.	Arloko kompetentzia espezifiko bakoitzarentzat beharrezko irizten diren adina ebaluazio irizpide definitzen dira.
-----------------------------	---	---

Ikas arloen barne eraketa funtsean berdina da, baina antolatzeke eran badaude aldeak. Euskal Curriculum espezifikoaren diseinuan, arloko kompetentzia espezifiko bakoitzaren inguruan, kompetentzia hori ebaluatzeko irizpideak eta ikaskuntzako edukiak batera azaltzen dira. Era honetan, kompetentzia espezifiko, ebaluazio irizpide eta ikaskuntza edukien arteko lotura argiago ikusten da.

Sarrera	
Arloko kompetentzia orokorrak	

Euskal Curriculum Espezifikoa	
Arloko kompetentzia espezifikoa 1	Ebaluazio irizpideak
Kontzeptuak	Prozedurak eta jarrerak

Arloko kompetentzia espezifikoa 2	Ebaluazio irizpideak
Kontzeptuak	Prozedurak eta jarrerak

Arloko kompetentzia espezifikoa N	Ebaluazio irizpideak
Kontzeptuak	Prozedurak eta jarrerak

6.- INFORMAZIOA, BALIOZTAPENA ETA ERABAKIAK HARTZEKO PROZEDURA ETA EPEAK

- Sektore bakoitzeko eragileen esku (ikastolak, kristau eskolak, administrazioen eskolak) geratzen da txosten honetan jasotzen den Euskal Curriculum espezifikoa dagoen horretan onar dezaten ala bakoitzaren ezaugarrien arabera osatu, moldatu edota mugatu dezaten.
- Proposamenaren informazioa, kontrastea eta baliospen prozesua sektore bakoitzak bere esparruan era autonomoan egingo du, baina prozedura berdina jarraituz eta ahalik eta era adostu eta bateratuenean.
- Prozesua lau fasetan gauzatuko da: a) Zuzendaritza teknikoak aurkezten duen proposamenaren onarpena eragileen aldetik jaso; b) Informazioa eskoletan zabaltzeko eta inkestak erantzunak jaso 2008ko irailaren amaierarako (ikus inkesta eredua); c) Inkestetako erantzunak analizatu eta hobekuntza proposamenak txertatu; d) Erabateko proposamena banatu eta erabakia, "Ikastola: orain eta gero" txosteneko beste erabakiekin batera hartuko dira 2008.eko abendua amaitu aurretik.

- Prozesu horren jarraipena eta koordinazioa zuzendaritza teknikoko kideen bidez egingo da.
- Sektore bakoitzean hartzen diren erabakiak, sektore hori osatzen duten ikastetxe bakoitzak bere egingo du. Erabakiaren bermea eta bideratzeko ardura sektore bakoitzeko eragileak hartzen du.
- Sektore bakoitzak bere erabakiak hartuko ditu, baina hartzen den erabakia hartzen dela, indarrean jartzeko eta ebaluatzeko konpromisoa hartuko da. Hartutako erabakien aplikazioa ebaluatzeko, sektore guztien arteko jarraipen batzorde bat izendatuko da.
- Sektore bakoitzeko eragileek konpromisoa hartuko dute beraien sareko ikastetxeak laguntzeko eta beharrezkoak diren baliabideak eskaintzeko (irakasleen prestakuntza, ikas materialak, ebaluazioa...). Eta, hala nahi bada, sektore desberdinen arteko koordinazio bideak gauzatuko dira.
- Prozesu honen amaieran agerpen publikoa egingo dute sektore guztiek batera (kristau eskolak, ikastolak eta administrazioen eskolak) Euskal Curriculum Espezifikoari buruz zer dugun eta zer eduki nahi dugun elkarrekin eta hori aurrera eramateko hartzen ditugun konpromisoak adierazteko.

II.- IKASTOLEN KOLEKTIBOAREN OINARRIZKO CURRICULUM KOMUNAREN ARDATZAK

Ikastolen kolektiboaren oinarrizko curriculum komuna lau ardatzen inguruan egituratzea proposatzen dugu:

- 1.- Oinarrizko curriculumaren printzipioak
- 2.- Oinarrizko hezkuntzaren xedeak
- 3.- Oinarrizko kompetentziak eta hezkuntza kompetentzia orokorrak
- 4.- Hizkuntza plangintza

1.- IKASTOLA TALDEAREN OINARRIZKO CURRICULUM KOMUNAREN PRINTZIPIOAK

Kontuan hartzen baditugu Ikastolen I. Kongresuan (1990) onartu ziren oinarrizko osagaiak, geroago (1996) III. Kongresuan erakundearen hezkuntza-helburu bezala formulatu zirenak, eta begiratzen badiegu 2006an ebaluatu zen “Derrigorrezko eskolaldirako Euskal Curricula” proposamenari, eta prospektibaren ikuspegitik kokatzen baditugu gaurtik 2020 urteraino, ondorengo zutabeetan sostengatzen da ikastolen oinarrizko curriculum komuna:

1.1.- Hezkuntza giza-eskubideen eta oinarrizko askatasunen sustatzaile

Ikastolak bat egiten dute Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsaleko (1948) 26. artikularekin, non pertsona orok oinarrizko ikasketak dohan egiteko duen hezkuntza-eskubidea aldarrikatzen den; bat egiten du hezkuntzaren giza nortasuna guztiz garatzeko eta giza eskubideen eta oinarrizko askatasunen errespetua indartzeko hezkuntza xedearekin; eta gurasoek lehentasunezko eskubidea dutela seme-alabei emango zaien hezkuntza mota aukeratzeko eskubidearekin.

1.2.- Guztiontzako eskola barnehartzailea

Ikastolak, egungo eta are gehiago etorkizuneko euskal gizartea kultur askotariko eta anitza dela eta izango dela aurre ikusiz, guztiontzako eskola inklusiboaren alde egiten dute, Euskal Herriko pentsaera eta jokaera sozial, politiko, erlijioso ezberdinak integratuz eta orekatuz, hau da maila sozial eta ekonomiko ezberdinetako pertsonen irekia, aukera-berdintasuna bermatzen duena, bere ikasleek Europan txertatuta eta munduarekin lotuta dagoen euskal gizarte kohesionatua batean bizitzen ikas dezaten.

1.3.- Pertsonaren eta gizartearen eredia

- Hezkuntza prozesuaren xedea, gizabanako, gizartekide eta izadikide gisa banaezinak diren pertsonaren dimentsioak, ahalik eta garapen-maila handiena eta orekatuena erdiestea da. Ikuspegi horretan oinarrituz, hezkuntzaren xedearen eta era berean bizitzaren arrakastaren lorpena ezagutzeko parametroak, pertsonak gizabanako gisa lortu di-

tuen gaitasunen garapen-maila da batetik, gizartearen bizikidetzak baldintzak eta gizartearen jarraipenaren eta garapen-maila hobetzeko egindako ekarpenak, bestetik, eta izadiaren zaintza eta iraunkortasun jasangarriaren alde egindako ekarpenak, azkenik.

-Bizitza osorako hezkuntzaren ikuspegi integral hori erdiesteko asmoz, ikastolek, “Derrigorrezko Eskolaldirako Euskal Curriculumean” proposatzen diren Hezkuntza konpetentzia orokorrak (ikasten eta pentsatzen ikasi, komunikatzen ikasi, elkarrekin bizitzen ikasi, norbera izaten ikasti eta egiten eta ekiten ikasi) sustatuko dituzte. Hezkuntza konpetentzia orokor horiek ikas arloetan eta, oro har, bizitzako egoera guztietan uzartuz, Europako Parlamentuak gomendatzen dituen, pertsona guztiek beren asebetetze eta garapen pertsonalerako, herritar aktiboak izateko, gizarteratua egoteko eta enplegurako behar dituzten oinarrizko konpetentziak lortzera bideratuko dute Hezkuntza Proiektua.

-Ikastola bakoitzak oinarrizko heziketa eta bizitza osorako prestakuntzaren oinarriak finkatuko ditu, pertsonaren garapen osoa besarkatuz, beste prestakuntza maila batzuetarako eta lan-mundurako sarbideak prestatuz, eragile ekintzaileak eta profesionalak, ekonomikoak eta sozialak izateko prestatuz, bere bizitza zentzuz bideratzeko prestatuz, eta bere etorkizuna arduraz hautatzeko prestatuz.

-Ikastolak, hezkuntzaren ikuspegi integralaren barnean ondo kokatuz, berrikuntzaren eragile indartsu diren zientziaren eta teknologiaren ezagutzari eta erabilerari eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiei garrantzi berezia emango diote.

1.4.- Euskal Eskola

-Komunitate guztien, herri guztien eginkizuna eta eskubidea da bere kulturaren dimentsio guztiak babestu, bizi, berregin eta garatzea, eta kultura korretako kideei transmititzea familiarren, eskolaren eta gainerako komunikazio moduen bidez. Ikastolen mugimenduaren sorrera eta ezaugarriak, euskara eta euskal kultura transmititzeko, garatzeko eta bultzatzeko konpromisoan oinarritzen da, beti ere irekita hurbileko eta hurruneko kulturetara.

-Ikastola bakoitzak euskararen eta euskal kulturaren inguruan batzen den identitate euskalduna proposatzen du, eta hizkuntzen eta kulturen arteko planteamendu integratzailea sustatzen, hizkuntzen eta kulturen arteko konpetentziak osagarritzat hartuz.

-Ikastola bakoitzak euskararen herrizat hartzen du **Euskal Herria**. Herri honek, era askotako ekarpenekin, bere historia eraiki du eta eraikitzen jarraitzen du Pirionetako bi

isurialdeetan, eta mugarik gabeko espazio unibertsalera irekita ditu ateak, aldaketa etengabeen dauden hizkuntza- eta kultura-ezaugarri berezi batzuk oinarri hartuta.

-Gainera, bere heziketa-lana garatzeko orduan, ikastola bakoitzak Euskaltzaindiak bezalaxe erabiltzen du **Euskal Herria** izena (2003), “Araba, Bizkaia, Gipuzkoa, Lapurdi, Nafarroa (Beherea eta Garaia) eta Zuberoak osatzen duten multzoa”

Proposamena:

Ikastola guztientzat proposatzen den Oinarrizko curriculum komunaren printzipioak baliagarriak dira gure Ikastolarentzat eta prest gaude gure Ikastolaren Hezkuntza eta Curriculum proiektuan jasotzeko.

2.- OINARRIZKO HEZKUNTZAREN XEDEAK

Ikastola bakoitzak ahalik eta giza garapen handiena lortzen laguntzen die bere ikasleei.

Norbanako gisa, hau da, ikasle bakoitzak bere biografia besteekin batera eraikitzen duen subjektu autonomo gisa ikusi behar du bere burua.

Gizartekide gisa, hau da, ikasle bakoitzak bere burua euskaldun gisa ikusi behar du kultura arteko mundu batean.

Naturakide gisa, hau da, ikasle bakoitzak izaki bizi eta giza espezieko kide bezala ikusi behar du bere burua, kosmosaren eta lurraren barruan.

Hau da Euskal Curriculumean bizitza osorako proposatzen den hezkuntzaren xedea:

“Norberaren, gizartearen eta naturaren errealitateak kritikoki ulertzeko, horietan eraginkortasunez ekiteko eta arduraz eraldatzeko baliabideak ematean datza hezkuntzaren xedea, era horretara, pertsonak, gizabanako gisa, gizartekide eta izadikide gisa ahalik gaitasun gehien gara dezaten”.

Oinarrizko hezkuntza bizitza osorako guztiontzako eta derrigorrezkoa den hezkuntza etapa da, eta pertsonaren garapen osoa lortzeko asmoz, hauek dira bere xedeak:

- a) Ikasleak helduarorako prestatzea, bai eta bizitza asebetea izateko prestatzea ere, gizabanako gisa, gizarteko herritar aktibo gisa eta natura zaintzearekin eta garapen iraunkorarekin arduratzen den pertsona gisa.
- b) Ikasleek euskal kulturaren eta kultura unibertsalaren oinarrizko elementuak ikas ditzaten lortzea eta geroko ikasketak egiteko eta lanean txertatzeko beharrezko bermeekin prestatzea.
- c) Bizi osoan etengabeko ikaskuntza garatzeko gai izateko ikasleak sentsibilizatzea eta gaitzea

Proposamena:

Ikastola guztientzat proposatzen diren Oinarrizko Hezkuntzaren xedeak baliagarriak dira gure ikastolarentzat ere eta prest gaude gure Ikastolaren Hezkuntza Proiektuan jasotzeko.

3.- OINARRIZKO KONPETENTZIAK ETA HEZKUNTZA-KONPETENTZIA OROKORRAK

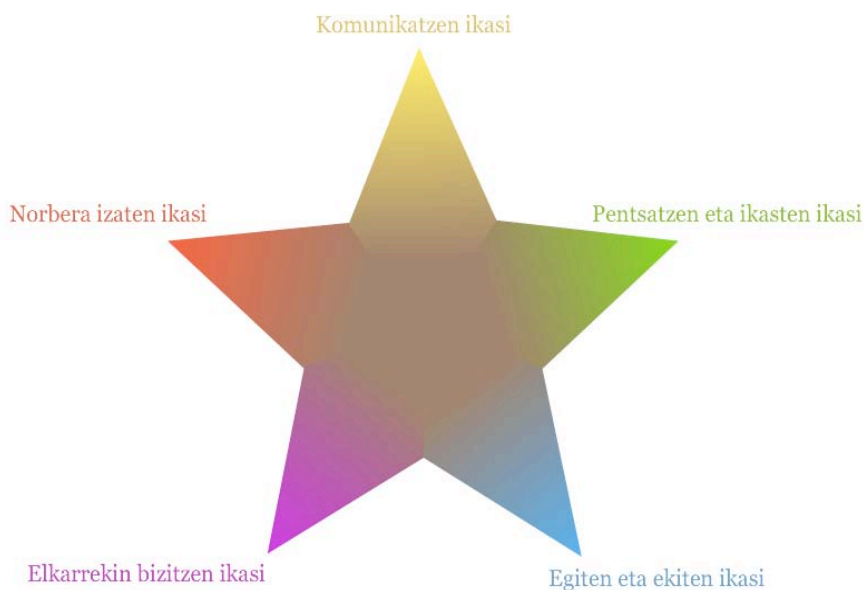
Europako Parlamentuak eta Kontseiluak (2006) etengabeko ikaskuntza eta prestakuntza bideratzeko asmoz zortzi oinarrizko kompetentzia edo kompetentzia-gako gomendatzen ditu. Espainiako LOE (2005) eta Frantziako Loi d'Orientation (2005) legeak Europako Parlamentuaren gomendioarekin bat datoz oinarrian.

Europar Batasuna	Espainia/LOE	Frantzia/Socle commun
1.- Ama-hizkuntzan komunikatzea 2.- Atzerriko hizkuntzetan komunikatzea	1.- Hizkuntza-komunikaziorako kompetentzia	1.- Frantsesa menderatzea 2.- Atzerriko hizkuntza bat praktikatzea
3.- Matematikarako kompetentzia eta zientzietarako eta teknologiarako oinarrizko kompetentzia	2.- Matematikarako kompetentzia 3.- Mundu fisikoa ezagutzeko eta harekin interakzioan aritzeko kompetentzia	3.- Oinarrizko kompetentziak matematikan eta kultura zientifikoan eta teknologikoan
4.- Kompetentzia digitala	4.- Informazioa lantzea eta kompetentzia digitala	4.- Informazioaren eta komunikazioaren ohiko teknikak menderatzea
5.- Ikasten ikastea	7.- Ikasten ikasteko kompetentzia	
6.- Pertsonarteko kompetentziak eta herritar kompetentzia	5.- Gizarte-kompetentzia eta herritar kompetentzia	6.- Gizarte-kompetentzia eta herritar kompetentzia
7.- Iniziatiba eta izaera ekintzailea	8.- Autonomia eta iniziatiba soziala	7.- Autonomia eta iniziatiba
8.- Kontzientzia eta adierazpen kulturala	6.- Kulturarako eta arterako kompetentzia	5.- Kultura humanistikoa

Oinarrizko Konpetentzia horien artean, horietako batzuek zeharkako izaera handiago dute eta ez daude ikas arlo jakin batekin uztartuta denekin baizik: konpetentzia digitala, ikasten ikastea, inizatiba eta izaera ekintzailea, pertsonarteko konpetentziak eta herritar konpetentziak eta bere neurrian hizkuntzarako eta komunikaziorako konpetentziak. Konpetentzia horiei “orokorrak edota metadiziplinarrak” deitzen zaie. Beste batzuk, gehiago lotzen zaizkie curriculumeko arloei edo ikasgai jakin batzuei: Matematikarako konpetentzia eta zientzietarako eta teknologiarako oinarrizko konpetentzia, Kulturarako eta arterako konpetentzia. Konpetentzia horiei “espezifikoak” deitzen zaie Oinarrizko konpetentzia guztiak garrantzitsuak eta beharrezkoak dira bizitzarako, baina ez dira era berean ikasten eta barneratzen. Zeharkako oinarrizko konpetentziak lortuko dira baldin eta ikas arlo guztietan uztartzen badira. Oinarrizko konpetentzia espezifikoak aldiz, ikas-arloaren bidez lortzen dira. Batzuk eta besteak bereiztea komeni da OCDEko DeSeCo/PISA, Unibertsitateko Tuning eta Euskal Curriculumean egiten den antzera.

“Derrigorrezko Eskolaldirako Euskal Curriculum”ren egitasmoan, Ikastoletan oso ondo baloratu diren ondorengo Hezkuntza Konpetentzia Orokorrak proposatzen dira:

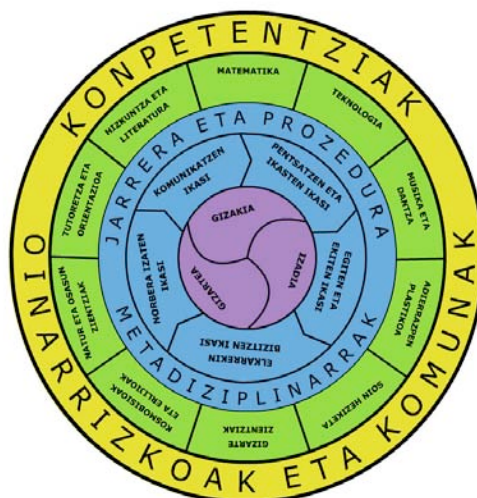
1.- Pentsatzen eta ikasten ikasi:	1.1.- Informazioaren interpretazioa: ulermenean oinarritutako pentsamendua. 1.2.- Informazioa sortzea: pentsamendu sortzailea 1.3.- Informazioaren ebaluazioa: pentsamendu kritikoa 1.4.- Erabakiak hartzea 1.5.- Arazoak konpontzea 1.6.- Baliabide kognitiboaren erabilera
2.- Komunikatzen ikasi:	2.1.- Ahozko hizkuntza

	2.2.- Hizkuntza idatzia 2.3.- Beste hizkuntza batzuk 2.4.- Gizarte komunikabideen baliabideak 2.5.- Informazio eta Komunikazio Teknologiak 2.6.- Kontzientzia sozio-komunikatiboa
3.- Elkarrekin bizitzen ikasi:	3.1.- Pertsonarteko harremana 3.2.- Gatazkak konpondu 3.3.- Parte hartze demokratikoa 3.4.- Elkarlana eta talde lana 3.5.- Aniztasuna (generoa eta kultur aniztasuna)
4.- Norbera izaten ikasi:	4.1.- Gorpuztasuna 4.2.- Norberaren kontrola eta oreka emozionala 4.3.- Nork bere buruaren estimua 4.4.- Autonomia 4.6.- Sentsibiltate estetikoak 4.6.- Integrazio pertsonala
5.- Egiten eta ekiten ikasi:	5.1.- Analisia: informazioa hartzea eta gordetzea 5.2.- Sormena: ideia berriak eta konponbideak lantzea 5.3.- Berrikuntza: ideiak gauzatzeko 5.4.- Ebaluazioa 5.5.- Ekite prozesuaren aplikazioak

Euskal Curriculumean proposatzen diren bost Hezkuntza kompetentzia orokor hauek J. Delorsen zuzendaritzapean UNESCOri egindako txostenean oinarritzen dira eta ondo uztartzen dira aipatu ditugun OCDEko DeSeCo/PISA, Unibertsitateko Tuning eta Europako Parlamentuaren bidetik proposatzen diren oinarrizko kompetentziekin.

Bost Oinarrizko hezkuntza kompetentzia orokor horien bidez, irudian azaltzen den modura, hezkuntzaren xedeak lortzeko bidea egiten da eta, era berean, kompetentzia orokor horiek, prozedura eta jarrera metadiziplinarretan gauzatu, ikas arloetan uztartzen diren neurrian, Europar Batasunak gomendatzen dituen eta Espainiak eta Frantziak ezartzen dituzten zortzi oinarrizko kompetentziak lortzeko bidea egiten da.

Proposamena:

Europako Parlamentuak eta Espaniako LOEk eta Frantziako Loi d'Orientation-ek proposatzen dituzten Oinarrizko konpetentziak eta Euskal Curriculumean proposatzen diren Hezkuntza konpetentzia orokorrak baliagarriak dira gure Ikastolarentzat eta prest gaude gure Ikastolaren Hezkuntza eta Curriculum proiektuan jasotzeko.

4.- HIZKUNTZA PLANGINTZA

Hautatutako hizkuntzari buruzko ikuspegia

Hizkuntzak konpetentzia orokorrak garatzeko duen garrantzia ikusita, arloaren helburua ikasleei hizkuntzak behar bezala erabiltzen erakustea da, gizarte bizitzaren eta bizitza pertsonalaren alor guztietan. Helburu horrek finkatu egiten du curriculumean jasotzen den hizkuntzari buruzko ikuspegia: hizkuntza hautazko zeinuz osatutako sistema da gizakiek elkarren artean komunikatzeko erabiltzen dute. Hizkuntza sistema bat dela esatean, hizkuntzen ikuspegi estrukturala azpimarratzen da; izan ere, hizkuntzen baitako osagaiak balioa eta esanahia izango dute baldin eta elkarren artean lotzen badira eta osotasunari buruzko erreferentzia egiten badute. Hala ere, sistema horien baitako osagaiak erabilpen zehatzen inguruan egituratzen dira, eta erabiltzen direnean dute esanahia. Sistema eta komunikazioa erabat lotuta daude, hizkuntzaren egitura diskurtsoan eguneratzen da eta horregatik, curriculum diseinu honen oinarria hizkuntzaren ikuspegi diskurtsiboa da.

Hizkuntzak eta Literatura arloaren curriculumak hezkuntza konpetentzia orokorren arabera diseinatzen bada, hizkuntzaren ikuspegi diskurtsiboarekin lotzen da eta horrek ondorio zuzenak dakartza berekin, bai konpetentzien formulazioan, baita edukien aukeraketan. Arloaren helburua ikasleek duten komunikatzeko konpetentzien garapena izanik (komunikazioaren eta ekoizpenaren prozesu bikoitzean), konpetentzien eta edukien oinarria hizkuntzaren erabilpenaren ikaskuntza izango da, ezaguera eta esperientzia iruditatzeko. Ondorioz, eduki nagusiak testuen generoak izango dira, horietan gauzatzen baitira edozein eremutako gizarte erabilpenak. Halaber, hizkuntzaren sistema aztertzeko (testuinguru mailan, testu mailan, esaldien eta hitzen mailan) erabilpen horien hausnarketan oinarritu beharko da, baita horietatik sortutako testuekin egindako lanean ere.

Egungo gizartean geroz eta garrantzitsuagoak dira komunikabideak (irratia, prentsa, telebista...) eta gero eta gehiago erabiltzen dira informazioaren eta komunikazioaren teknologiak (IKT): horrelako gizarte batean berebizikoa da behar bezala komunikatzeko gaitasuna izatea eta, horregatik, Hizuntzak eta Literatur Arloak kontuan hartu beharko du teknologia horiek ondo erabiltzeko behar diren konpetentzien garapena ere

Eleaniztasuna, euskara ardatz hartuta

XXI. mendeko gizartea eleanitza da. Egungo gizartean, globalizazioaren mendean, komunikazio baliabideak gorantz doaz, bai eta pertsonen eta nazioarteko harremanen mugikortasuna ere. Gizarte eredu horretan ezinezkoa da hizkuntza gutxitu bati eustea eta suspertzea –euskara– hizkuntza hori gizarteko hizkuntza bakartzat hartzen bada. Euskaldunen etorkizuna eleanitza da. Euskarak iraun ahal izateko, hizkuntza horrek nagusi izan behar du bere hizkuntz eremuan baina, horrekin batera, euskaldunek beste hizkuntza batzuk hitz egiteko gai izan behar dute. Bestela, euskara bera arriskuan egongo litzateke. Ondorioz, helburu nagusia bi osagaiak elkartzea da: batetik, euskarak bere hizkuntz eremuan behar duen garapen osoa lortzea eta, bestetik, euskaldunak beste hizkuntzak hitz egiteko gai izan daitezela lortzea.

Beharrezkoa izango da Euskal Herrian bizi direnek euskararen normalizazioarekiko konpromiso aktiboa hartzea eta euskara hizkuntza nagusitzat hartzea. Gainera, hizkuntza sakonki ezagutu eta behar bezala erabiltzen jakin beharko dute. Horrekin batera, nazioarteko komunikazioaren baitako hizkuntza nagusietako bat menderatzeko gai izan beharko dute. Azkenik, Estatuaren arteko mugaren bi aldetara dauden bi lurraldeen kultur batasuna lortzeko, beharrezkoa izango da herritarrek beste Estatuaren hizkuntza nagusiari buruzko funtsezko ezaguerak izatea. Ikastolek hizkuntza horiek guztiak erabiltzeko eta ikasteko aukera bermatu beharko dute eta, ondorioz, ikaskuntza prozesua bideratu beharko da helburu hori ziurtatu ahal izateko.

Curriculum integratua

Hizkuntza bakoitza ez da bere aldetik garatzen, beste hizkuntzekin inolako harremanik gabe; aitzitik, hizkuntza bakoitza modu integratuan garatzen da. Bada konpetentzia linguistiko orokor bat, hizkuntzen arteko konparaketa, kontrastea eta horien arteko etengabeko elkarrekintza kudeatzen duena. Konpetentzia orokor horren sustapena funtsezkoa da konpetentzia eleaniztun integratua eta orekatua sortu ahal izateko. Hala dio Hizkuntzen erreferentzi marko europar bateratuak:

“Ikuspegi horretatik, hizkuntz hezkuntzaren helburua erabat aldatzen da. Helburua ez da elkarrekin zerikusirik ez duten bizpahiru hizkuntza ikastea, jatorrizko hiztunen ereduari jarraituz. Aitzitik, helburua oinarritzko hizkuntza bilduma bat sortzea da, bertan hizkuntz konpetentzi guztiak agertuko direlarik”

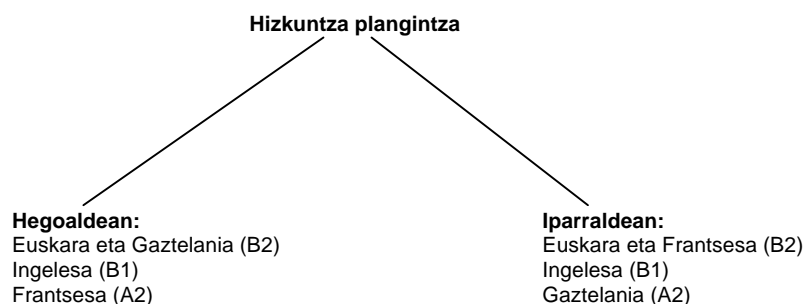

Alde horretatik, Europako Hizkuntzen Erreferentzia Bateratuen Esparruak esandakoaren arabera, curriculum proposamen bakar batean bildu dugu euskararen, dagokion harremanetarako hizkuntzaren eta nazioarte mailako hizkuntzen ikaskuntza-irakaskuntza, ikasi beharreko hizkuntza guztiak barne hartzen dituen *curriculum integratuaren* diseinuaren bidez. Horrela, ikaskuntzaren osagarritasuna ahalbidetzen da, baita hizkuntza bakoitzak dituen berariazko hizkuntz alderdiak alderatzeko lana eta hizkuntza batean ikasitakoaren aplikazioa ere, beste hizkuntza batzuetan.

Ondorioz, arloaren konpetentzia orokorren eta blokeen definizioa eta oinarrizko edukiak aukeratzeko irizpideak berberak izango dira curriculumaren baitako hizkuntza guztientzat; horrela, horien garapen osagarria bermatuko da. Berariazko konpetentziak definitzean eta , bereziki, horiek ebaluazio irizpideen bidez definitzen direnean –betiere deskripzio esparru komuna erabiliz- hizkuntza bakoitzaren lorpen maila zehaztuko da.

Hizkuntzak mailakatzeko proposamena egiteko orduan, aipatutako Europako Hizkuntzen Erreferentzia Bateratuen Esparruan oinarritu gara. Nahitaezkoa izango da euskara eta harremanetarako hizkuntza (gaztelania edo frantsesa, kasuaren arabera) ondo menderatzea (bere kasako erabiltzailea B2 maila Europako Erreferentzia Esparruan); bestalde, hirugarren hizkuntzaren maila txikiagoa eskatuko da (bere kasako erabiltzailearen maila apalagoa: B1 maila) eta, azkenik, oinarrizko maila eskatuko da (oinarrizko erabiltzailea: A2 maila), Euskal Herriko harremanetarako beste hizkuntzan.

Proposamena:

Ikastola guztientzat proposatzen den Hizkuntza plangintza baliagarria da gure Ikastolarentzat eta prest gaude gure Ikastolaren Hezkuntza eta Curriculum proiektuan jasotzeko.

III. IKAS ARLOAK

- 1. Hizkuntzak eta Literatura**
- 2. Teknologia**
- 3. Musika eta dantza**
- 4. Plastika eta Ikus adierazpena**
- 5. Gorputz heziketa**
- 6. Gizarte Zientziak**
- 7. Natur eta Osasun Zientziak**

1.- HIZKUNTZAK ETA LITERATURA

SARRERA

Hizkuntzak eta Literatura arloak berebiziko eginkizuna du hezkuntzaren konpetentzia guzti-guztiak lortzeko orduan; izan ere, hizkuntza da giza garapenerako tresna nagusia, eremu guztietan. Hizkuntza da gure egiteko guztietan erabiltzen dugun bitartekoa. Arloaren diseinua konpetentzia orkorren garapenari egin beharreko ekarpenen arabera eginez gero, beharrezkoa zaigu hizkuntza irakaskuntzaren ikuspegi instrumentala oinarri hartzea: arloaren helburua ikasleak prestatzea da, inguruan dituzten hizkuntzak modu eraginkorrean erabiltzeko gai izan daitezen, bizitza pertsonalaren eta sozialaren esparru guztietan.

Pentsatzen eta ikasten ikasi.

Hizkuntza da garapen kognitiborako tresna nagusia, horri esker adimena egituratu eta errealitatea barneratzen dugulako. Informazioa interpretatzeko, sortzeko, ebaluatzeko edo komunikatzeko prozesu kognitiboak ahozko hizkuntzaren eta hizkuntza idatziaren bidez gauzatzen dira, gehien bat; beraz, konpetentzia kognitibo-linguistikoak funtsezkoak dira adimena eta ezaguera garatzeko eta, ondorioz, emaitza akademiko onak lortzeko. Arlo guztiek dute erantzukizuna konpetentzia horien garapenean; hala ere, hizkuntz arloa da eremurik pribilegiatuena konpetentzia horien baitako prozesuak erreflexiboki eta kontzienteki ikasteko. Beraz, eremu akademikoaren baitako diskurtso motek berebiziko eginkizuna izango dute arloaren curriculum diseinuan.

Komunikatzen ikasi.

Hizkuntzak eta Literatura arloa funtsezkoa da konpetentzia orokor hori garatzeko; izan ere, arlo horren helburu nagusia ikasleen komunikazio konpetentzia garatzea da, edozein gizarte eremutako ahozko mezuak eta mezu idatziak ulertzeko eta sortzeko gai izan daitezen. Hizkuntz ekintzetara gerturatzeko, gizartean gertatzen diren askotariko komunikazio erabileretan oinarrituko gara, eta masa komunikabideen hedapenaren ondorioz sortu diren komunikabide berrien erabilpena eta multimedia euskarri digital berrien erabilpena kontuan hartuko dugu, horiek hainbat hizkuntza mota integratzen baitituzte mezuak sortzeko. Beraz, ikuspegi integratu hori oinarri hartuta, arlo horrek bestelako hizkuntzen ulermena eta ekoizpena ere aztertuko du (paralinguistikoak, ikus entzunezkoak, ikonikoak, keinu bidezkoak, grafikoak, musikalak, etab.), ahozko hizkuntzarekin batera.

Elkarrekin bizitzen ikasi.

Hizkuntzak, bere dimentsio bikoitza kontuan harturik –pertsonek arteko komunikabidea eta mundua irudikatzeko tresna da, aldi berean–, berebiziko eginkizuna du ikasleen gizarteratze prozesuan. Komunikazioaren bidez, ikasleek ikasi egiten dute beste pertsonen nola pentsatzen duten eta errealitatea nola ulertzen duten; horrekin batera, gizartearen funtzionamenduari buruzko hainbat gauza ere ikasten dituzte: arauak, ohiturak, baloreak, etab. eta, beraz, zeinuek gordetzen dituzten kultur esanahiak ere bai. Pentsamendua eta ekintzak bideratzen ikasten dute, gizarte inguruaz jabetzen eta besteekiko komunikazio trukea ahalbidetzen duten elkarlan moduak gauzatzen; prozesu horretan, ezaguera komuna eraikitzen dute. Ondorioz, konpetentzia orokor hori garatu ahal izateko, funtsezkoa da informazioarekin, argumentuekin eta arauarekin lotutako diskurtsoak menderatzea –erakundeekiko nahiz jendarteko harremanen eremuetan ageri dira– eta elkarriketatzeko eta eztabaidatzeko konpetentziekin lotutako komunikazio konpetentzia orokorrak ezagutzea –jarrerak barne hartzen dituztenak: errespetua, bazterkeria ez onartzea, dibertsitatea baloratzea...–. Alde horretatik, ahozko komunikazioak garrantzi handia hartzen du arloaren curriculumean.

Bestalde, egungo gizarteetan, mundu fisikoa eta soziokulturala ulertzeko modua bideratzen duten informazioen atal nagusi bat masa komunikabideetatik eta publizitatetik dator. Beraz, gizartean kritikoki eta arduraz parte hartu ahal izateko, beharrezkoa da haien kodeak eta generoak ezagutzea, baita komunikabide horien askotariko erabilera linguistikoak ere, horiekiko jarrera kritikoa garatu ahal izateko. Hori dela eta, hizkuntz arloaren bidez, ikasleek horiek guztiak erreflexiboki eta kontzienteki ezagutzen dituztela ziurtatuko da.

Halaber, eleaniztasuna –hau da, hizkuntza bat baino gehiago erabiltzeko gaitasuna– ezinbesteko baldintza bihurtu da egungo gizartean parte hartu ahal izateko: izan ere, eleaniztasunak erraztu egiten du egun hain hedatuta dagoen nazioarteko komunikazioa; gainera, kanpoko informazioa jasotzeko bide bat da, baita pertsonak elkar ezagutzeko bidea eta ideiak trukatzeko eta elkar ulertzeko bidea ere. Hizkuntzak eta Literatura arloak erantzun egin behar dio behar horri, egungo euskal gizartearen baitako eleaniztasun testuinguruan behar bezala parte hartzeko beharrezkoak diren hizkuntzen garapen integratua eta osagarria bermatzeko.

Norbera izaten ikasi

Hizkuntzak barruko prozesu emozionalak eta arrazionalak erregulatzeko tresna pribilegiatuak dira, baita norberaren nortasuna garatzeko beharrezkoa den komunikazioa trukatzeko ere. Hizkuntza behar bezala erabiltzen ikasteko, beharrezkoa da hainbat

konpetentzia izatea: nor bere burua kontrolatzea, oreka emozionala, autoestimua, autonomia... eta horiek guztiak konpetentzia orokor horren baitan daude.

Bestalde, arlo horrek lagundu egiten du nortasuna garatzen, literaturaren bidez. Nor bere burua hizkuntza eta kultura berbera duen giza talde bateko kideztat hartzea lagungarria da nortasuna finkatzeko, eta literaturak, gizartea eta kultura adierazteko bidea den aldetik, funtsezko eginkizuna du kultur eraikuntza horretan. Bestalde, literaturak gizakien gai unibertsalak irudikatzen ditu, denboraz eta berariazko kulturez haraindi dauden gaiak, hain zuzen. Horri esker, pertsona bakoitzak bere arazoak eta hausnarketak hurbileko edo urruneko pertsonen arazoekin eta hausnarketekin aldera ditzake, horiengandik ikasiz eta nor bere ondorioak atereaz. Azkenik, hizkuntzek dimentsio ludiko-estetikoa dute literatur arloan, eta hori funtsezkoa da sormena eta sentsibilitate estetikoa garatzeko. Hori guztia dela eta, arloaren planteamendua egiteko orduan, literaturaren eginkizuna sendotu nahi izan dugu, ikuspegi bikoitzetik: komunikatzeko modu desberdin modura eta kultur gertaera modura.

Egiten eta ekiten ikasi.

Hizkuntzak ikastea hizkuntzarekin “gauzak egitea” eskatzen du eta, alde horretatik, ekiteko gune bat da. “Gauzak egiteak” testuak ulertzeko eta sortzeko prozesu konplexuak dakartza berekin, eta hainbat fase bereiz daitezke: planifikatzea, egitea eta ebaluatzea. Fase horietan ekiteko prozesuaren faseak islatzen dira.

ARLO OSOAREN IKUSPEGIA:

1. Hautatutako hizkuntzari buruzko ikuspegia

Aurretik azaldu dugunez, hizkuntzak konpetentzia orokorrak garatzeko duen garrantzia ikusita, arloaren helburua ikasleei hizkuntzak behar bezala erabiltzen erakustea da, gizarte bizitzaren eta bizitza pertsonalaren alor guztietan. Helburu horrek finkatu egiten du curriculumean jasotzen den hizkuntzari buruzko ikuspegia: hizkuntza hautazko zeinuz osatutako sistema da gizakiek elkarren artean komunikatzeko erabiltzen dutena. Hizkuntza sistema bat dela esatean, hizkuntzen ikuspegi estrukturala azpimarratzen da; izan ere, hizkuntzen baitako osagaiak balioa eta esanahia izango dute baldin eta elkarren artean lotzen badira eta osotasunari buruzko erreferentzia egiten badute. Hala ere, sistema horien baitako osagaiak erabilpen zehatzen inguruan egituratzen dira, eta erabiltzen direnean hartzen dute esanahia. Sistema eta komunikazioa erabat lotuta daude, hizkuntzaren egitura diskurtsoan eguneratzen da eta beraz, diskurtsoa da irakaskuntzaren langai nagusia. Horregatik, curriculum diseinu honen oinarria hizkuntzaren ikuspegi diskurtsiboa da.

Hizkuntzak eta Literatura arloaren curriculumak hezkuntza konpetentzia orokorren arabera diseinatzeak, eta ondorioz, hizkuntza ikuspegi diskurtsiboarekin lotzeak ondorio zuzenak dakartza berekin, bai konpetentzien formulazioan, baita edukien aukeraketan edo eta hautu metodologikoan ere. Arloaren helburua ulertzeko eta adierazteko tresna den hizkuntza menperatzea da, komunikabide eraginkorra izan dadin bai eta tresna egokia pentsamendua eta apendizaiak garatzeko, zein inguru sozial eta kulturalaren ikuspegi aberatsa jasotzeko. Aldi berean, irakurzaletasuna garatu (literatur testuena bereziki) eta oinarrizko literatur kultura eraiki beharko dute ikasleek.

2. Eleaniztasuna, euskara ardatz hartuta

XXI. mendeko gizartea eleanitza da. Egungo gizartean, globalizazioaren mendean, komunikazio baliabideak gorantz doaz, bai eta pertsonen eta nazioarteko harremanen mugikortasuna ere. Gizarte eredu horretan ezinezkoa da hizkuntza gutxitu bati eustea eta suspertzea –euskara– hizkuntza hori gizarteko hizkuntza bakartzat hartzen bada. Euskaldunen etorkizuna eleanitza da. Euskarak iraun ahal izateko, hizkuntza horrek nagusi izan behar du bere hizkuntz eremuan baina, horrekin batera, euskaldunek beste hizkuntza batzuk hitz egiteko gai izan behar dute. Bestela, euskara bera arriskuan egongo litzateke. Ondorioz, helburu nagusia bi osagaiak elkartzea da: batetik, euskarak bere hizkuntz

eremuan behar duen garapen osoa lortzea eta, bestetik, euskaldunak beste hizkuntzak hitz egiteko gai izan daitezela lortzea.

Beharrezkoa izango da Euskal Herrian bizi direnek euskararen normalizazioarekiko konpromiso aktiboa hartzea eta euskara hizkuntza nagusitzat hartzea. Gainera, hizkuntza sakonki ezagutu eta behar bezala erabiltzen jakin beharko dute. Horrekin batera, nazioarteko komunikazioaren baitako hizkuntza nagusietako bat menderatzeko gai izan beharko dute. Azkenik, Estatuen arteko mugaren bi aldetara dauden bi elkarten kultur batasuna lortzeko, beharrezkoa izango da herritarrek beste Estatuko hizkuntza nagusiari buruzko funtsezko ezaguerak izatea. Eskola sistemak hizkuntza horiek guztiak erabiltzeko eta ikasteko aukera bermatu beharko du eta, ondorioz, ikaskuntza prozesua arautu egin beharko da helburu hori ziurtatu ahal izateko.

3. Curriculum integratua

Hizkuntza bakoitza ez da bere aldetik garatzen, beste hizkuntzekin inolako harremanik gabe; aitzitik, hizkuntza bakoitza modu integratuan garatzen da. Bada konpetentzia linguistiko orokor bat, hizkuntzen arteko konparaketa, kontrastea eta horien arteko etengabeko elkarrekintza kudeatzen duena. Konpetentzia orokor horren sustapena funtsezkoa da konpetentzia eleaniztun integratua eta orekatua sortu ahal izateko. Hala dio *Hizkuntzen erreferentzi marko europar bateratuak*⁹:

“Ikuspegi horretatik, hizkuntz hezkuntzaren helburua erabat aldatzen da. Helburua ez da elkarrekin zerikusirik ez duten bizpahiru hizkuntza ikastea, jatorrizko hiztunen ereduari jarraituz. Aitzitik, helburua oinarrizko hizkuntza bilduma bat sortzea da, bertan hizkuntz konpetentzi guztiak agertuko direlarik”

Alde horretatik, **Hizkuntzen erreferentzi marko europar bateratuak** esandakoaren arabera, curriculum proposamen bakar batean bildu dugu euskararen, dagokion ukipen-hizkuntzaren eta nazioarte mailako hizkuntzen ikaskuntza-irakaskuntza, ikasi beharreko hizkuntza guztiak barne hartzen dituen *curriculum integratuaren* diseinuaren bidez. Horrela, ikaskuntzaren osagarritasuna ahalbidetzen da, baita hizkuntza bakoitzak dituen berariazko

⁹ Europako Batzordeak egindako dokumentua. Dokumentu horren euskarazko bertsioa HABEK argitaratu du. Erreferentzi marko europar bateratua : hizkuntzen ikaskuntzarako, irakaskuntzarako eta ebaluaziorako (ikusgai web-orrialde honetan: http://www.habe.org/pdf/erreferentzi_markoa.pdf). **Gaztelaniazko bertsioa:** MEC-Anaya : Marco común europeo de referencia para las lenguas: aprendizaje, enseñanza, evaluación (ikusgai hemen: <http://cvc.cervantes.es/obref/marco/>) **Bertsio frantsesa:** Editions Didier : Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer (ikusgai hemen: <http://culture2.coe.int/portfolio/documents/cadrecommun.pdf>). **Ingeleseko bertsioa:** Cambridge University Press: Common European framework of reference for languages : learning, teaching, assessment. (ikusgai hemen: http://www.culture2.coe.int/portfolio/documents_intro/common_framework.html)

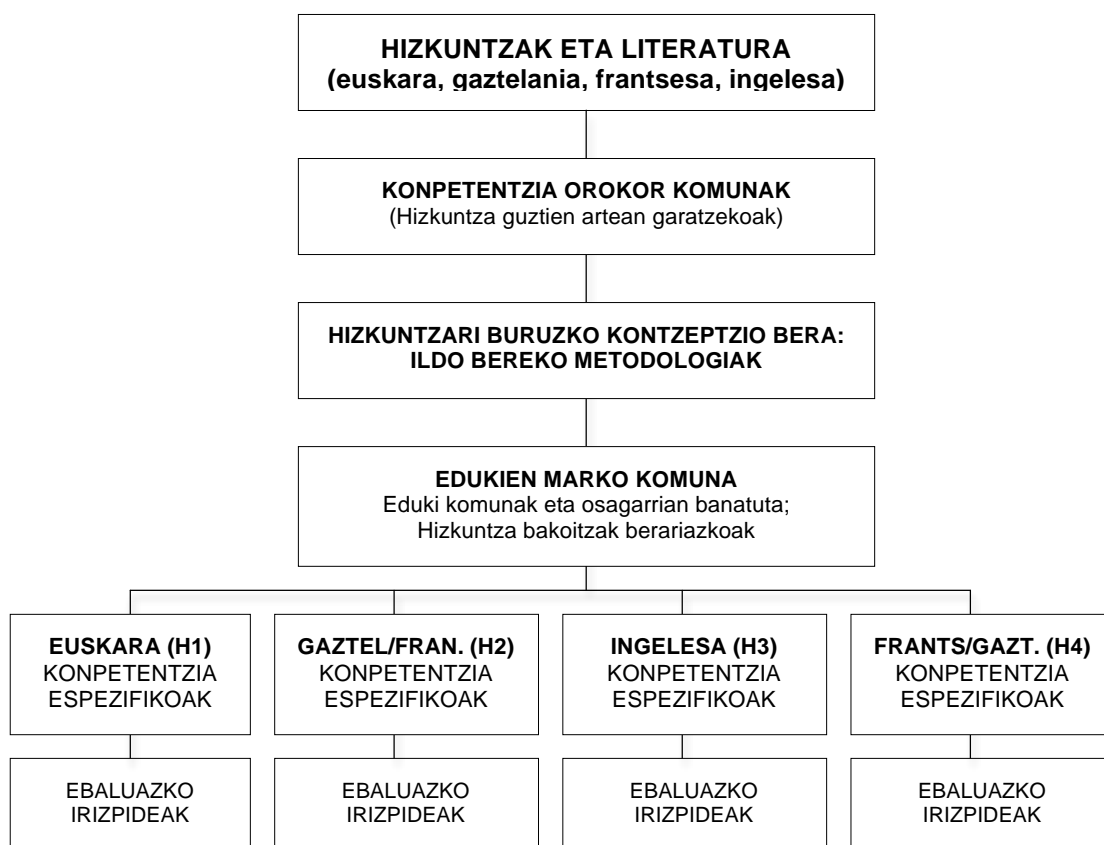

hizkuntz alderdiak alderatzeko lana eta hizkuntza batean ikasitakoaren aplikazioa ere, beste hizkuntza batzuetan.

Ondorioz, arloaren konpetentzia orokorren definizioa, metodologia ikuspegia, blokeen definizioa eta oinarrizko edukiak aukeratzeko irizpideak berberak izango dira curriculumaren baitako hizkuntza guztientzat; horrela, horien garapen osagarria bermatuko da. Hizkuntza bakoitzaren edukien deskribapenean, berariazko edukiekin batera, eduki komunen multzoa eskainiko da, hizkuntza guztietan errepikatuko dena ikastetxe bakoitzak hizkuntzen artean bana ditzan bere Hizkuntza Proiektuari erantzunez.

Hizkuntza bakoitzaren lorpen mailari dagokionez, konpetentzia espezifikoak definitzean eta, bereziki, horiek ebaluazio irizpideen bidez definitzen direnean –betiere deskripzio esparru komuna erabiliz– zehaztuko da maila hori.

Hizkuntzak mailakatzeko proposamena egiteko orduan, aipatutako Hizkuntzen erreferentzi marko europar bateratuan oinarritu gara. Nahitaezkoa izango da euskara eta harremanetarako hizkuntza (gaztelania edo frantsesa, kasuaren arabera) ondo menderatzea (bere kasako erabiltzailea B2 maila Europako Erreferentzia Esparruan); bestalde, hirugarren hizkuntzaren maila txikiagoa eskatuko da (bere kasako erabiltzailearen maila apalagoa: B1 maila) eta, azkenik, oinarrizko maila eskatuko da (oinarrizko erabiltzailea: A2 maila), Euskal Herriko ukipeneko beste hizkuntza ofizialean.

4. Metodologia ikuspegia

Arestian esan dugun moduan, Hizkuntzak eta Literatura arloaren curriculuma hezkuntza kompetentzia orokorren arabera diseinatzeak irakaskuntzan ikuspegi diskurtsiboa hartzea eskatzen du; horren bidez, hizkuntzen lanketa komunikaziotik eta erabileratik abiatuz planifika daiteke. Horrek zuzeneko eraginak ditu metodologia erreferentzi jakin batzuk aukeratzeko; metodologia horiek hizkuntzaren esanahi eta funtzio erabilerak eraikitzeaz arduratzen dira, eta irakaskuntza-ikaskuntza prozesuaren eraginkortasuna bermatzen dute definitutako komunikazio kompetentziak lortzeko. Ikuspegi horren arabera, ezaugarri hauek oinarritzkoak dira:

- Ikasleentzat esanguratsuak diren *komunikazio proiektuek* bideratutako ikaskuntza prozesua.
- *Testua* komunikazio unitatea da; testua *testu motetatik edo generoetatik* abiatuta lantzen da, eta horiek ikaskuntza espezifikokoak eskatzen dituzte komunikazio egoeren arabera.
- Ikaskuntza *sekuentzia didaktikoetan* egituratzea, jarduerak komunikazio lan zehatz bat lortzera bideratutako helburu didaktiko batzuen inguruan antolatuz eta artikulatuz.
- *Prozedurak* eta *goi mailako estrategia kognitiboen* garapena nagusitzen dira; hizkuntza ezagutza lortzeaz eta ezagutzak aplikatzeaz gain, *hitzeekin gauzak egiten jakitea* garatzea baita helburu nagusia.
- Ezagutza instrumentala eta formala prozesu bakar batean barneratzea. *Gramatika hausnarketaren* abiapuntua landuko den testua da, eta ezin dira bereizi komunikazio ekintzaren helburua eta testuingurua, adierazi beharreko edukia eta horren arabera erabili beharreko hitzak eta moduak.
- Ikasleen artean eta irakaslearen eta ikasleen artean elkarreragina indartzea, *ikasgela komunikazio testuinguru erreala* bihur dadin, eta bertan *lankidetzazko ikaskuntza* indar dadin.

5. Arloaren helburua eta kompetentzia orokorrak

- Arloaren helburua

Hizkuntzak eta Literatura arloaren irakaskuntzaren helburu nagusia, Bigarren Hezkuntzan, ikasleen komunikazio kompetentzia garatzea da, hitz egiten dituzten hizkuntza guztietan, eta

ahozko mailan nahiz maila idatzian. Arlo honen helburua ikasleek hizkuntzaren oinarrizko lau trebeziak menderatzea da (entzutea, hitz egitea, irakurtzea eta idaztea), hizkuntzak behar bezala erabil ditzaten, baita horiekin lotuta gizarteko eremu guztietan dauden hitzik gabeko hainbat hizkuntza ere. Horretarako, ikasleek gizarteko eremu horietako hainbat testu ulertu eta sortu beharko dituzte; baita erabilera horri buruzko gogoeta sistematikoa egin ere. Halaber, arlo horren beste helburu bat literatur hezkuntzan aurrera egitea da, literatur testua hizkuntzaren dimentsio estetikoaren manifestazio modura eta testuinguru jakin batean kokatzen den gizarte eta kultur emaitza modura ulertuta. Helburu nagusi horiek elkarrekin eta modu osagarrian landuko dira, curriculumaren baitako hizkuntza guztiak landuz. Horrela, ikasleek konpetentzia eleanitz integratua eta orekatua lortuko dute.

- Konpetentzia orokorrak

Derrigorrezko Hezkuntza amaitzean (16 urte), Hizkuntzak eta Literatura arloaren helburua ikasleek konpetentzia hauek lortzea da:

1. Hainbat erabilera-eremutako askotariko ahozko testuak eta testu idatziak eraginkortasunez eta era kritikoan ulertu, eta irakurketaren edota entzuketaren emaitza helburu pertsonalei, sozialei edo akademikoei erantzuteko erabili: euskaraz eta kontaktu-hizkuntza ofizialean, bere kasako erabiltzaile B2 mailan; Europako lingua franka batean (ingelesa), bere kasako erabiltzaile B1 mailan; eta Euskal Herriko beste kontaktuko hizkuntzaren kasuan, oinarrizko erabiltzaile A2 mailan.

Konpetentzia orokor horren baitan, ikasleek behar dituzten konpetentzia espezifikoak sartzeko dira; ez testu jakin baten esanahia ulertzeko bakarrik, horren esanahia berregiteko baizik, testuaren laguntzaz (ahozkoa edo idatzia) eta ikasleek dituzten aurretiko ezagueren laguntzaz, irakurketa helburu bakoitzaren arabera.

Ikasleek giza komunikazioaren baitako hainbat eremutako testuak entzuten eta irakurtzen ikasi beharko dute. Testu genero bakoitzak bere ezaugarriak ditu, eta horietako bakoitza ulertzeko, berariazko ikaskuntza ezinbestekoa da. Gainera, ikasleek hainbat testu genero ezagutuko dituzte, helburu desberdinak oinarri hartuz; esaterako, informazio interesgarri jakin bat bilatzeko (entzuketa gidatua / hautazko irakurketa), edukiaren eta testua sortzeko testuinguruaren esanahia berregiteko (entzuketa arretatsua / irakurketa erreflexiboa) atsegin hartzeko (atseginerako entzuketa nahiz irakurketa), eta balorazio pertsonala emateko

(entzute edo irakurketa kritikoa). Entzuketa eta irakurketa mota bakoitzak estrategia jakin batzuk aplikatzea eskatzen du, eta ikasleek ikasi egin beharko dituzte estrategia horiek ere.

2. Hainbat erabilera-eremutako askotariko ahozko testuak eta testu idatziak sortu egoki, argi, zuzen, koherentziaz eta jariotasunez helburu pertsonalei, sozialei eta akademikoari erantzuteko: euskaraz eta kontaktu-hizkuntza ofizialean, bere kasako erabilzaile B2 mailan; Europako lingua franka batean (ingeleza), bere kasako erabilzaile B1 mailan; eta Euskal Herriko beste kontaktuko hizkuntzaren kasuan (frantsesa hegoaldean eta gaztelania iparraldean), oinarrizko erabilzaile A2 mailan.

Testuak sortzeko prozesu oro konplexua da, hainbat pauso eskatzen baititu: jarduera diskurtsiboa planifikatzea, testualizatzea, egitea eta berrikustea. Pauso horiek guztiak hierarkikoki lotuta daude elkarren artean, modu errekursiboan, eta igorlearen asmoak baldintzatzen ditu, gainera. Prozesu horrek modu integratuan kudeatuko ditu testuaren propietateak: komunikazio egoerara egokitzea, edukiaren koherentzia, testua osatzen duten atalen kohesioa, edo testuaren zuzentasuna. .. Horretarako, beharrezkoa da hainbat alderdi menderatzea: alderdi mekanikoak (fonetika eta kaligrafia); erregistroa, estiloa eta tonua aukeratzea, baita egoera jakin batean egokiak diren hitzik gabeko kodeak ere (prosodikoak, keinuzkoak, ikonikoak, grafikoak...); edo eta prozesu erreflexiboagoak: ideiak sortzeko, hautatzeko eta ordenan jartzeko prozesuak, komunikabide bakoitzaren (ahozkoa, idatzia, ikus-entzunezkoa, digitala) berezko estrategiak erabiliz.

3. Hizkuntza sistematzat hartuta, hari buruzko hausnarketa egin (testuinguruaren, testuaren eta perpaus eta hitzaren eremuan), hizkuntzaren elementuak eta haien erabilera arautzen dituzten erregelak ezagutuz eta ezaguera horiek hizkuntza ezagunen artean transferituz, ulermenari eta ekoizpenari dagokionean erabilera hobetzeko eta hizkuntzaren ikaskuntza errazteko.

Hizkuntzen ikaskuntza, horien gizarte erabilerak menderatzearen ikuspegitik proposatzen badugu, hizkuntzari buruzko hausnarketa hizkuntzak erabiltzen ikasteko osagai modura ulertu beharko da. Beraz, hausnarketa hori testuak ulertzeko eta sortzeko jardueren baitan sartu beharko da, eta hainbat alderdirekin lotu beharko da gainera: testuaren eta testuinguruaren arteko elkarmenpekotasuna (testuinguruaren eremua), enuntziatuen eta diskurtsoa osatzen duten atalen kohesioa (testuaren eremua), baita arau lexiko-morfosintaktikoak behar bezala erabiltzea, baita arau ortografikoak eta fonetikoak ere

(perpausen eta hitzen eremua). Halaber, ikasleek oinarrizko metahizkuntza ikasiko dute hizkuntza sistema modura ulertzeko. Hausnarketarako prozedurek eta garatutako ezaguerek curriculumaren baitako hizkuntzak ikasteko oinarri komuna osatuko dute.

4. Inguruko errealitate soziolinguistikoa kritikoki interpretatu, hizkuntzen bizitza eta garapena baldintzatzen duten faktoreak eta haien arteko harremanak ezagutuz, euskararen erabilpenaren eta normalizazioaren aldeko konpromiso aktiboa garatzeko, beste hizkuntzekiko errespetu eta balorazio jarrerekin batera.

Euskal gizartea gizarte eleanitza da gaur egun: bertako hizkuntza gutxituta dago eta harremanetarako bi hizkuntza dira nagusi. Horrekin batera, beste hizkuntza batzuk ere garrantzia hartzen ari dira: batetik, ingelesa (nazioarteko hizkuntza nagusi bihurtu da) eta, bestetik, inmigrazioak ekarritako hizkuntzak. Bistakoa da egoera linguistikoa oso konplexua dela eta, ondorioz, kontzientzia soziolinguistikoa garatzea oso garrantzitsua da (hau da, errealitate soziolinguistikoa aztertzeke, kritikoki interpretatzeko eta horri buruzko iritzia sortzeko konpetentziak), behar bezala komunikatzen ikasteko. Beraz, kontzientzia horren garapena hizkuntz arloaren helburu garrantzitsua da. Beharrezkoa da Euskal Herrian bizi diren pertsonen euskararen normalizazioaren aldeko konpromiso aktiboa hartzea eta euskara hizkuntza nagusizat hartzea; alabaina, eta horrekin batera, beharrezkoa da inguruko beste hizkuntzekiko eta hiztunekiko balorazioa, errespetua eta interesa ere agertzea. Norberaren eta besteen hizkuntzekiko estimua eta balioespenak bi oinarri izango ditu: batetik, hizkuntzen dimentsio sozialarekin lotutako ezaguera (arreta berezia jarri beharko zaio euskararen gizarte historiari eta egungo egoerari); eta, bestetik, ezaguera horiek errealitate soziolinguistikoaren azterketan aplikatzea.

5. Literatur hizkuntzaren berezko ezaugarriak eta euskal kulturaren, inguruko kulturen eta kultur unibertsalaren oinarrizko erreferenteak ezagutu, obrak jatorrizko testuinguru historikoaren eta sozio-kulturalaren baitan irakurriz, entzunez nahiz ikusiz eta aztertuz, iraganeko, gaur egungo eta etorkizuneko gizarte errealitatea kritikoki interpretatzeko, norberaren kultur nortasuna eraikitzeke eta literatur lanak ulertzeko eta sortzeko, hizkuntzaren mugak eta aukerak aztertuz.

Hizkuntzak dimentsio estetikoak du literatur eremuan. Eremu horretako testuak ulertzeko eta sortzeko beharrezkoa da adierazpide horren arauak eta baliabideak ezagutzea eta erabiltzea: literatur generoak eta horien ezaugarriak, baliabide estilistikoak eta erretorikoak

barietatea, etab. Arauak eta baliabideak ezagutzearen helburu nagusia ikasleei literatur testuak sakonago ulertzeko behar dituzten tresnak ematea da, baita norberaren bizipenak, sentimenduak eta hausnarketak sormenez eta sentsibilitate estetikoaz adierazteko ere.

Bestalde, ikasleek literatur lanak testuinguru historiko eta sozio-kultural jakin baten emaitza direla ulertu beharko dute, baita kultur tradizio jakin baten isla ere. Tradizio hori ezagutzea lagungarria da norberaren nortasun soziokulturala osatzeko. Horretarako, ikasleek literaturaren historiaren oinarrizko erreferenteak ezagutuko dituzte, bereziki beren hurbileko kulturarenak (euskaraz edo kasuan kasuko harremanetarako hizkuntzan), baina kultur unibertsalaren erreferente nagusiak ere bai. Hori guztia ezagutzeko, ikasleek haien ulermen gaitasunera eta interesetara egokitutako testuak irakurriko eta aztertuko dituzte, testuinguru kontuan hartuta.

6. Literaturaz gozatu, erreferentziako testuak eta norberak aukeratutakoak irakurri eta ikus-entzunezko beste arte eremuetan sartuz (antzerkia, zinema, irratia, telebista...), norberaren esperientziari esanahia emateko, giza egoera hobeto ulertzeko eta sentsibilitate ludiko-estetikoa garatzeko, norberaren nortasun pertsonala eta soziala eraikitze helburuarekin.

Konpetentzia orokor hori lantzeko, ikasleek literatur testuak irakurriko dituzte literatur esperientziaren eta bizitza esperientziaren arteko loturak ezartzeko, atsegin iturri modura eta aberaste pertsonala lortzeko bide gisa. Aukeratutako literatur lanen esanahia eskuratzeko eta barneratzeko prozesua azpimarratuko da bereziki, baita irakurketa esperientziaren transferentzia ere, taldeka egindako iruzkinen bidez.

Gazteen kulturen eragin handia duten beste literatur adierazpen batzuk ere kontuan hartuko dira: zinema, gizarte komunikabideak edo ingurune digitala.

6.- Ikaskuntza edukien marko komuna: Eduki multzoak

Curriculumean, edukiak ikasleak behar dituen konpetentzien eta esperientzien arabera definitzen dira. Horregatik, eta hizkuntzen eta literaturaren irakaskuntzarako ikuspegi diskurtsiboa kontuan hartuz, arloko edukiak *hizkuntzaren erabileraren* ikaskuntzan oinarritzen dira, komunikatzeko eta ezagutzaren eta esperientziaren berri emateko. Beste modu batera esanda: arloko edukiek hizkuntzaren bidez gauzak “egiten jakitearekin” lotuta daude zuzenean edo zeharka. Horretarako, arloaren edukiak lau kontzeptu handiren

inguruan biltzen dira, eta kontzeptu horietatik ondorioztatzen dira eduki multzoak. Eduki multzo horiek bereizita aipatzen baditugu ere, ez dira multzo hermetikoak elkarrekiko.

A. Komunikazio erabilera, ulermenari eta ekoizpenari dagokionez, eta egoera, asmoa, erabiltzen diren kode eta komunikazio testuinguruak edo erabilera esparruak kontuan izanik. Eduki nagusiak edozein arloko gizarte erabileretan sortutako testu generoak izango dira, bai ahozkoak edo idatzizkoak, bai ikus-entzunezkoak. Gaur egungo gizartean komunikabideak (irratia, prentsa, telebista, etab.) eta informazio eta komunikazio teknologia berriak (IKT) garrantzia handikoak direnez, erabateko komunikazio kompetentzia garatzeak honako hau eskatzen dio Hizkuntzak eta Literatura arloari: ahozko eta idatzizko erabileren artean, horien erabilera eraginkorrarekin lotutako kompetentzien garapena ere sartzea.

Aipatutako kontzeptu horretatik, bi eduki multzo ondorioztatzen dira:

1. Ahozko komunikazioa: hainbat erabilera eremutako ahozko edo ikus-entzunezko testu generoei buruzko edukiak, baita horietan dauden hitzezko, hitzezko-ikonozko eta keinuzko hizkuntzei, hizkuntza proxemikoari eta abarri buruzko edukiak, edo eta ahozko ulermenaren eta ekoizpenaren prozedurei buruzkoak ere.
2. Idatzizko komunikazioa: hainbat erabilera eremutako idatzizko erabilerei eta ikus-entzunezko idatzizko testu generoei buruzko edukiak, baita horietan dauden hitzezko, hitzezko-ikonozko eta keinuzko hizkuntzei, hizkuntza proxemikoari eta abarri buruzko edukiak eta idatzizko ulermenaren eta ekoizpenaren prozedurei buruzkoak ere.

B. Hizkuntzari buruzko hausnarketa. Ulermen eta ekoizpen jarduerak ikasteko eta hobetzeko tresna bezala ulertua; hizkuntzaren sistemaren azterketa (testuinguru, testu, perpausa eta hitz mailan) komunikazio erabileren hausnarketatik abiatuko da, hau da, hortik sortutako testuen lanketan oinarrituko da.

3. Hizkuntzari buruzko hausnarketa: ikasleei “hizkuntzako eskoletan hizkuntzaz hitz egiteko” oinarrizko metahizkuntza emateaz gain, eduki horiek prozedurazko zenbait ezagutza jabetzen lagunduko diete ikasleei, egoki, koherentziaz, kohesioz eta zuzen hitz egiteko.

C. Hizkuntzaren gizarte dimentsioa. Egungo euskal gizarte eleanitzean, komunikazio kompetentzia garatzeko hizkuntzaren gizarte dimentsioa ezagutu behar da, bereziki: zer da hizkuntza bat, hizkuntzen sorrera eta bilakaera, eleaniztasuna, gehiengo eta gutxiengo hizkuntzak, etab. Eremu horretako ezagutzetan oinarritutako errealitate soziolinguistikoen hausnarketaren bidez, jarrera aldaketa sustatzen saiatuko gara, hizkuntzen aldeko jarrera positiboak garatzeko, eta, bereziki, euskal hizkuntzaren normalkuntza prozesuarekiko ardurak hartzeko jarrerak garatzeko.

4. Hizkuntzaren gizarte dimentsioa: hizkuntza zerbait bizia dela –eta hainbat faktorek baldintzatuta– etengabe bilakatzen dela ulertzeko edukiak; jarrera aldaketa sustatzera bideratutako edukiak, hizkuntzen aldeko jarrera positiboak garatzeko, eta, bereziki, euskal hizkuntzaren normalkuntza prozesuarekiko ardurak hartzeko jarrerak garatzeko.

D. Literatura. Komunikazio konpetenziaren alde osagarri bat literatur konpetentzia da. Literatur konpetentzia literatur testuak irakurtzeko, entzuteko, interpretatzeko eta ekoizteko konpetentzia da; literatur testuak, berriz, norbanakoaren, gizartearen eta kulturaren identitatea adierazteko modu pribilegiatuak dira. Literatur konpetentzia garatzeko, ulermen eta ekoizpen konpetentzia orokorrez gain, literatura komunikazio bide erabat desberdina bihurtzen duten konbentzioak eta teknikak jakin behar dira, baita norberaren kulturako eta kultura unibertsaleko oinarrizko erreferente batzuk ere. Literatur konpetentzia, berez, honela defini dezakegu: literaturari dagokion komunikazio eta kultura konpetentziak biltzen dituen konpetentzia, literatur testuen potentzial semantiko ikaragarriaren ulermena lotuz irakurketaren gozamenaren eta idaztearen plazeraren estimuluarekin. Kultur erreferentziak igortzeko multimedia euskarriek garrantzia handia dute egun, eta, hori dela eta, literaturara beste euskarri batzuen bidez ere hurbilduko gara; esaterako: zinearen, gizarte komunikabideen eta ingurune digitalaren bidez.

5. Literatura: literatur konpetentzia garatzea, literatur testuak ulertzeko eta ekoizteko konpetentziatzat hartuta, eta, literaturari buruzko kultur jakintzaz jabetzea eta horrekin gozatzea. Euskal kulturaren elementu adierazgarria den neurrian, ahozko literaturak berezko lekua hartzen du eduki multzo honetan.

Ildo horretan, eduki multzo bakoitzak **edukien hiru dimentsio** adierazten ditu: *kontzeptuak*, hau da, jakintza arloekin lotutako gaiak ulertzeko eta adierazteko beharrezko hitzak edo terminoak; *prozedurak* edo ekintza bat aurrera eramateko jarraitu beharreko urratsak, gehiago edo gutxiago egituratuta. Azken horiek “egiten jakin” horrekin lotuta daude, eta arloaren xedea hizkuntza erabiltzen ikastea denez, *prozedurak* lehentasuna duten edukiak izango dira. Azkenik, *jarrerak*, jarduera bat modulatzeko duten elementutzat hartuta; arloaren izaerarekin zuzenean lotutakoak (*komunikatzen ikasi*) nahiz hezkuntza konpetentzia orokorrekin lotutakoak (*elkarrekin bizitzen ikasi*, *norbera izaten ikasi* eta *egiten eta ekiten ikasi*) aukeratuko dira.

ARLOKO HIZKUNTZAK

- 1.- Euskara (B2, Hegoaldea eta Iparraldea)**
  - 2.A.- Gaztelania (B2, Hegoaldea)**
  - 2.B.- Frantsesa (B2, Iparraldea)**
- 3.- Ingelesa (B1, Hegoaldea eta Iparraldea)**
  - 4.A.- Frantsesa (A2, Hegoaldea)**
  - 4.B.- Gaztelania (A2, Iparraldea)**

1. EUSKARA

(B2) Hegoaldea eta Iparraldea

1.1. IKASKUNTZA EDUKIAK

Eduki multzo guztietarako jarrerazko edukiak:

1. Ikaskuntzaz arduratzea, autonomia, ekimena eta ahalegina erakutsiz, hartutako erabakiek izan ditzaketen arriskuak onartuz eta, frustrazioen aurrean, gainditzeko espiritua eta iraunkortasuna agertuz.
2. Autonomia eta sormena ahozko nahiz idatzizko lanak planifikatzeko, egiteko eta aurkezteko, nor bere estimua garatzeko ezaugarriak eta mugak ezagutuz eta onartuz.
3. Jarrera kritikoa izatea ideologikoki konbentzitzera bideratutako hitzezko eta hitzik gabeko diskurtsoen aurrean (bereziki, komunikabideen diskurtsoen aurrean), baita gizarte, arraza, sexu, kultura... bazterketa adierazten duten edukien eta formen aurrean ere.
4. Partekatutako lanetan ekimenez eta arduraz aritzea lankidetzan: modu aktiboan parte hartzea eta besteen ideiekiko interesa, malgutasuna eta errespetua agertzea.
5. Besteak eta haien ideiak eta iritziak errespetatzea, eta emozioak kontrolatzea bizitzako egoera pertsonaleko eta sozialeko gatazken kudeaketan, pertsonen arteko komunikazio ona lortzeko.
6. Parte hartze aktiboa eta arduratsua izatea euskara normalizatzeko eta euskal kultura transmititzeko prozesuetan.
7. Inguruko eleaniztasuna eta kultur aniztasuna balioestea, eta horrekiko interesa eta errespetua adieraztea; norberaren eleaniztasuna intelektualki, kulturalki eta sozialki aberasteko bitartekoa dela onartzea.
8. Sormena eta imajinazioa lantzea literatur adierazpenean, baita lanak ulertzeko eta egiteko moduan ere; alternatiba berriak kontuan hartuz, eta ideia originalak eskainiz.
9. Sentsibiltate estetikoa norberaren eta besteen literatur ekoizpenekiko, horien sormen eta estilistika elementuak balioetsiz.

1. AHOZKO KOMUNIKAZIOA	
Kontzeptuak	Prozedurak
<p>1. Ahozko komunikazioaren berezko ezaugarriak</p> <p>1.1. Testuinguruarekin lotutako ezaugarriak</p> <p>Informala:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Unibertsaia, giza izaeraren osagarria. - Gizartearen berezko garapena. - Iragankorra, iheskorra - Hizketakideen presentzia: aldi bereko espazioa-denbora, partekatua. - Testuinguruari buruzko informazioa. - Sortu ahala egindako diskurtsoa, hartzearekin batera egina. - Euskalkien nahiz hizkuntza erregistroen presentzia komunikazio egoerako ezaugarri sozialen baitan. <p>Formala:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ez da unibertsaia eta eskolan ikasten da. - Iragankorra eta benetako denboran egina. - Egoerazko testuinguru partekatua, norabide bakarreko komunikazio hierarkiko samarra. - Igorle-hartzaile elkarrekintza: emoziozko harremana. <p>1.2. Testuarekin lotutako ezaugarriak</p> <p>Informala:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gai orokorra eta askea - Erregistro arrunta, eskuarki. - Elkarriketan oinarritua - Pertsonen artekoa eta subjektiboa. - Berezkoa eta erredundantea. - Testu egitura askea (digresioak, gai aldaketak...) - Hitzik gabeko hizkuntzen funtsezko esku hartzea (keinuak, aurpegia, gorpua, hizkuntza proxemikoa...) <p>Formala:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gai espezializatuak. - Erregistro formala. - Oro har, homologatua. Planifikazioaren eta berezotasunaren arteko konbinazioa. - Hizkuntza idatzia baino errendundanteagoa eta informazio dentsitate gutxiago ematen duena. - Hitzik gabeko hizkuntzen funtsezko esku hartzea (keinuak, aurpegia, gorpua, hizkuntza proxemikoa...) - Ikus-entzunezko eta hitzezko kodeen integrazioa. <p>1.3. Hizkuntz ezaugarriak</p> <p>Informala:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intonazioaren, bokalizazioaren eta ahoskeraren funtsezko eginkizuna. - Lexikoaren gutxieneko hautaketa: errepikatzea. - Osagai deiktikoak. 	<p>1. Ahozko testuak ulertzeko jarraibideak.</p> <p>1.1. Entzun aurretiko fasea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Entzuteko helburuaren definizioa eta komunikazioan parte hartzen duten osagaien definizioa. - Entzuteko moduaren hautaketa, egoeraren arabera, entzutearen helburua eta testuen generoaren ezaugarriak. - Aurretiko ezaguerak aktibatzea. - Aurrerapenak egitea (hipotesiak, iragarpenak...), norberaren ezaguerak eta komunikazio testuingurua oinarri hartuta. <p>1.2. Entzuketara fasea</p> <p>Testuaren edukiaren interpretazioa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testuaren esanahi globala berregitea. - Funsezko informazioak bereiztea, helburuaren arabera. - Ideia nagusiak eta bigarren mailako ideiak bereiztea, aita tesiak eta argudioak eta informazio garrantzitsuak eta garrantzirik gabeko informazioak ere. - Informazioen arteko loturak egitea, beharrezko inferentziak eginez. - Testuaren baitako informazioak norberaren ezaguerarekin lotzea eta alderatzea. - Informazioa eta iritziak bereiztea, baita argudioak eta gezurrak ere, besteak beste. - Elementu implizituak interpretatzea, auresuposizioak, jakintzat hartzen direnak, esanahi bikoitzak, anbiguotasunak, elipsiak... - Igorleak komunikatu nahi duena identifikatzea/ondorioztatzea. - Norberaren ulermen prozesua kontrolatzea: aurrerapena, egiaztatzea... <p>Testuaren formaren interpretazioa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testuaren egitura eta testua markatzen duten osagaiak identifikatzea. - Hizkuntza eta erregistro barietatea identifikatzea eta ondorioztatzea. - Igorlearen jarrera ondorioztatzea, osagai akustikoen interpretazioaren bidez (intonazioa, bolumena), baita diskurtsoaren tonuaren bidez eta hitzik gabeko kodeen bidez, besteak beste. <p>Testuaren informazioa gordetzea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testuan agertzen diren osagai batzuek pixka batean gogoratzea, ulermena lantzeko: ondoren datorrena ulertzen jarraitzea, testuaren beste zati batzuk interpretatzea... - Testuaren informazio garrantzitsuak gogoratzea,

<p>- Galdera markak, harridurak, onomatopeiak, hitz betegarriak.</p> <p>- Esamoldeak, esaerak, adierazpide retorikoak...</p> <p>- Anakolutuak, bukatu gabeko esaldiak, elipsiak</p> <p>- Hizkuntzaren aldaera sozial nahiz geografikoak (euskalkiak...).</p> <p>Formala:</p> <p>- Segmentuaz gaindiko ezaugarri funtsezko eginkizuna (tonua, bolumena, erritmoa)</p> <p>- Osagai deiktikoen presentzia, galdera markak, harridurak, etab., baina ahozko hizkuntza informalean baino gutxiago.</p> <p>- Esamolde, esaerak, adierazpide retorikoak... baina ahozko hizkuntza informalean baino gutxiago.</p> <p>- Anakolutuak, amaitu gabeko esaldiak eta elipsiak, baina ahozko hizkuntza informalean baino gutxiago.</p> <p>- Arauen zuzentasuna eta barietate estandarren erabilpena.</p> <p>2. Ahozko diskurtso motak, komunikazio helburuaren arabera</p> <p>2.1. Informazio diskurtsoak. Erabilpen eremu askotariko testu generoak:</p> <p>Monogestionatuak: Gertakizunak eta esperientziak kontatzea, lan baten emaitzak azaltzea, fenomeno edo prozesu bat deskribatzea, gai bat azaltzea, laburpenak, definizioa, berria, erreportajea, dokumentala, jarraibideak eta aginduak, bertsoa...</p> <p>Plurigestionatuak: Elkarrizketa arrunta, ezaguera sortzeko elkarrizketa, eginkizun jakin bat batera egiteko elkarrizketa,. Bertsoa..</p> <p>2.2. Pertsuaziozko-Argudiozko diskurtsoak. Erabilpen eremu askotariko testu generoak:</p> <p>Monogestionatuak: Ideia, iritzi, jokabide edo publizitate mezu bat defendatzea edo justifikatzea, bertsoa, besteak beste.</p> <p>Plurigestionatuak: Elkarrizketa, eztabaida, bertsoa...</p> <p>2.3. Diskurtso ludiko-estetikoak. Erabilpen eremu askotariko testu generoak:</p> <p>Monogestionatuak: Pasadizoa, txistea, abestia, bertsoa, ipuina, asmakizuna, filma eta antzezlanak kontatzea, besteak beste.</p> <p>Plurigestionatuak: Elkarrizketa, jolasak, dramatizazioa, bertsoa...</p> <p>3. Testuen ezaugarriak</p> <p>- Egokitasuna: Komunikazio egoeraren osagaiak, komunikazioaren helburua, formaltasun maila, erregistroa, espezifikotasun maila, hizkuntzaldiera: euskalkia, erregistroa...</p>	<p>oharren bidez edo idatzitako euskarrien bidez (eskemak, taulak, etab.).</p> <p>1.3. Entzuketaren ondoko fasea</p> <p>Jasotako informazioa behar bezala erabiltzea (laburpena egiteko, eskemak osatzeko, kontzeptu bat berriz azaltzeko, entzundakoarekiko adostasun edo ezadostasun maila baloratzea, horri erantzutea...).</p> <p>2. Ahozko testuak sortzeko jarraibideak</p> <p>2.1. Diskurtso plurigestionatuak sortzeko jarraibideak</p> <p>Esperientziaren testuingurua:</p> <p>- Helburua definitzea (zer nahi den, zer egin behar den, norentzat, eta zer asmorekin)</p> <p>- Hizketakideak eta komunikazio egoera ezagutzea.</p> <p>- Hizkuntz aniztasuna, erregistroa, tonua eta diskurtsoaren estiloa hautatzea, besteak beste.</p> <p>Jarduera diskurtsiboa irudikatzea:</p> <p>- Ideiak, informazioak eta ikuspuntuak argi adieraztea, arrazoi edo azalpen egokiak erabiliz.</p> <p>- Osagai prosodikoak eta keinuzkoak behar bezala erabiltzea.</p> <p>- Besteen ekarpenak arretaz entzutea eta baloratzea, galdera eta iruzkin aproposak eginez.</p> <p>- Ondo ulertu dela egiaztatzea eta ulermen hori sendotzea, galdera eta iruzkin osagarrien bidez.</p> <p>- Testuaren abantzua kontrolatzea, ideiarik edo informaziorik errepikatu gabe, informazio okerra identifikatuz, egokiak ez diren ideiak edo informazioak bilatuz eta ekarpenak eginez.</p> <p>- Hitz egiteko txandak behar bezala erabiltzea eta arau sozio-komunikatiboak aplikatzea (gizalege formulak).</p> <p>Balorazioa:</p> <p>- Diskurtsoa aztertzea, proposatutako helburua zenbateraino bete den egiaztatzeko.</p> <p>2.2. Diskurtso monogestionatuak sortzeko jarraibideak</p> <p>Esperientzia bere testuinguruan jartzea:</p> <p>- Helburua definitzea (zer nahi zen, nola egin behar den, norentzat eta zer asmorekin), hizketakideak eta komunikazio egoera ezagutuz.</p> <p>- Testuen generoa aukeratzea, baita hizkuntza mota, erregistroa, tonua eta diskurtsoaren estiloa ere, besteak beste.</p> <p>Testua planifikatzea:</p> <p>- Informazioa hainbat iturritan bilatzea (bibliografia, ikus-entzunezko iturriak, iturri digitalak).</p> <p>- Edukia aukeratzea eta antolatzea, euskarri idatzien bidez.</p> <p>- Ahozko testua egituratzea (sarrera, garapena eta konklusioa).</p>
--	---

<ul style="list-style-type: none"> - Koherentzia: Informazio kopurua eta horren kalitatea, informazioa egituratzeko modua - Kohesioa: Gaien progresioa eta hori ziurtatzen duten osagaiak. - Zuzentasuna: Hizkuntz arauak eta osagaiak, komunikazioa behar bezala gerta dadin. - Aberastasuna: Baliabide sintaktikoen, lexikoen eta erretorikoen (esaerak, esamoldeak, ironia, umorea...) eta hitzik gabeko baliabideen erabilpenaren konplexutasuna, barietatea eta arrisku maila, besteak beste. <p>4. Ahozko komunikabideak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ahozko komunikabideen gizarte funtzioa. - Euskarazko irriaren eta telebistaren jatorria eta bilakaera. - Ahozko komunikabideen funtzionamendua eta antolakuntza. - Komunikabide horien ezaugarriak: gauzatze prozesuak, hitzezko eta hitzik gabeko baliabideen integrazioa 	<p>Testua berrikustea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aurkezpenaren itxura egitea. - Formaren eta edukien kontrastea. <p>Jarduera diskurtsiboa irudikatzea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ideiak, informazioak eta ikuspuntuak argi adieraztea, arrazoi edo azalpen egokiak erabiliz. - Antolagailuak erabiltzea, testuaren atalak egituratzeko eta lotzeko (gaiaren sarrera egiteko, azpimarratzeko, adibideak jartzeko...) - Hizkuntza baliabideak erabiltzea edukiak ulertu direla ziurtatzeko eta entzuleen edo irakurleen arretari eusteko. - Elementu prosodikoak eta keinuzkoak behar bezala erabiltzea. - Multimedia teknikak erabiltzea (eskemak, irudiak, grafikoak, gardenkiak, Power Point...) - Irakurleen edo entzuleen harmena kontrolatzea. - Ondo ulertu dela egiaztatzea eta ulermen hori sendotzea, galderak, parafraasiak edo adibideak erabiliz. <p>Balorazioa.</p> <p>Diskurtsoa aztertzea, proposatutako helburua zenbateraino bete den egiaztatzea.</p>
---	--

2. KOMUNIKAZIO IDATZIA	
Kontzeptuak	Prozedurak
<p>1. Komunikazio idatziaren ezaugarriak</p> <p>1.1. Testuinguruarekin lotutako ezaugarriak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izaera ez unibertuala, giza izaeraren ahalmena. - Ikaskuntza arautua. <p>Iraunkorra.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ez dago hizketakiderik: ez da espazio-denborarik partekatzen, eta komunikazioak noranzko bakarra du. - Testuinguruko informazio esplizitua . - Modu erreflexiboan egindako diskurtsoa, harrera aurretik. <p>1.2. Testuarekin lotutako ezaugarriak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Askotariko erregistro maila eta ikuspegia, komunikazio egoeraren arabera. - Bakarriketan oinarritua eta planifikatua. - Estereotipotan oinarritutako testu egiturak. - Hitzik gabeko hizkuntzen esku hartzea (grafikoak, ikonikoak, tipografikoak, etab.). <p>1.3. Hizkuntz ezaugarriak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Puntuazio-zeinuen erabilera. - Lexiko zehatza hautatzea: aberatsa eta askotarikoa. 	<p>2. Idatzizko testuak ulertzeko jarraibideak.</p> <p>2.1. Irakurri aurretiko fasea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Irakurketa helburuaren definizioa eta komunikazioan parte hartzen duten osagaien definizioa. - Irakurketa motaren hautaketa, egoeraren arabera, irakurketa helburua eta testuen generoaren ezaugarriak kontuan hartuta. - Aurretiko ezaguerak aktibatzea. - Aurrerapenak egitea (hipotesiak, iragarpenak...), norberaren ezaguerak eta testuaren azaleko markak oinarri hartuta (maketazioa, irudiak...). <p>2.2. Irakurketa fasea</p> <p>Testuaren edukiaren interpretazioa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testuaren esanahi globala berregitea. - Funtsezko informazioak bereiztea, helburuaren arabera. - Ideia nagusiak eta bigarren mailako ideiak bereiztea, baita tesiak eta argudioak eta informazio garrantzitsuak eta garrantzirik gabeko informazioak ere. - Informazioen arteko loturak egitea, beharrezko

<p>- Sintaxi erregularra.</p> <p>- Arauen zuzentasuna eta barietate estandarren erabilpena..</p> <p>2. Diskurtso idatzi motak, komunikazio helburuaren arabera</p> <p>- Informazio diskurtsoak. Erabilpen eremu askotariko testu generoak: Fitxa, kontzeptuzko mapa, eskema, laburpena, definizioa, txostena, fenomeno edo prozesu baten deskribapena, agerpena, gai baten azalpena, esperientzien aipamena, kontakizun historikoa, berria, erreportajea, biografia, errezeta, jokoaren arauak, muntaketarako jarraibideak, erabilera, curriculum vitae, eskutitza, posta elektronikoa...</p> <p>- Argumentuzko diskurtsoak. Erabilpen eremu askotariko testu generoak: Hainbat testu mota defendatzea edo justifikatzea: ideia bat, iritzi bat, jokabide bat, entsegu bat, iruzkin kritiko bat, publizitate mezu bat, editorial bat, iritzi artikulua bat, irakurleen gutun bat, liburu baten aipamena, bertso papera...</p> <p>- Ludiko-estetikoak. Erabilpen eremu askotariko testu generoak: Ipuina, eleberria, elezaharra, olerkia, antzerki gidoia, bertso papera</p> <p>3. Testuen ezaugarriak</p> <p>- Egokitasuna: Komunikazio egoeraren osagaiak, komunikazioaren helburua, formaltasun maila, erregistroa, espezifikotasun maila, hizkuntz aldaera (euskalkiak, batua...) .</p> <p>- Koherentzia: Informazio kopurua eta horren kalitatea, informazioa egituratzeko modua.</p> <p>- Kohesioa: Gaien progresioa eta hori ziurtatzen duten osagaiak.</p> <p>- Zuzentasuna: Hizkuntz arauak eta osagaiak komunikazioa behar bezala gerta dadin.</p> <p>- Aberastasuna: Baliabide sintaktikoen, lexikoen eta erretorikoen (esaerak, atsotitzak, ironia, umorea...) eta elementu ikonografikoen erabilpenaren konplexutasuna, barietatea eta arrisku maila, besteak beste.</p> <p>4. Komunikabide idatziak</p> <p>- Idatzizko komunikabideen gizarte funtzioa.</p> <p>- Euskarazko prentsaren sorrera eta bilakaera.</p> <p>- Komunikabide idatzien funtzionamendua eta antolakuntza.</p> <p>- Komunikabide horien ezaugarriak: gauzatze prozesuak, hitzezko eta hitzik gabeko baliabideen integrazioa.</p>	<p>inferentziak eginez.</p> <p>- Testuaren baitako informazioak norberaren ezaguerekin lotzea eta alderatzea.</p> <p>- Hitz ezezagunen esanahia ondorioztatzea, testuinguruarekin eta testuaren egiturarekin lotutako gako bidez.</p> <p>- Elementu inplizituak eta erretorikoak interpretatzea: jakintzat hartzen direnak, esanahi bikoitzak, elipsiak, umorea, ironia...</p> <p>- Informazioa eta iritziak bereiztea, baita argudioak eta gezurrak ere, besteak beste.</p> <p>- Igorlearen komunikazio asmoa identifikatzea/ondorioztatzea, baita horren munduko ikuspegia eta jarrera.</p> <p>- Norberaren ulermen prozesua kontrolatzea: aurrerapena, egiaztatzea...</p> <p>Testuaren formaren interpretazioa:</p> <p>- Hitzik gabeko hizkuntzen osagai teknikoak interpretatzea (tipografia, koloreak, enkoadraketak, hipertestuak...)</p> <p>- Testuaren egitura eta testua markatzen duten osagaiak identifikatzea.</p> <p>2.3. Irakurketaren ondoko fasea</p> <p>- Informazioa baloratzea eta epaitzea, nor bere iritzia osatzeko.</p> <p>- Aurreikusitako helburuetarako jaso den informazioa behar bezala erabiltzea (laburpen bat, kontzeptuzko mapa bat egitea, eskemak osatzea, kontzeptu bat birformulatzea, iruzkin kritikoa egitea...).</p> <p>3. Idatzizko testuak sortzeko jarraibideak</p> <p>3.1. Testuak sortzeko jarraibide orokorrak:</p> <p>Komunikazio ekintza bere testuinguruan jartzea:</p> <p>- Helburua definitzea (zer nahi den, zer egin behar den, norentzat eta zer asmorekin)</p> <p>- Komunikazio egoera aztertzea.</p> <p>- Euskarria aukeratzea (papera, euskarri telematikoa...)</p> <p>- Testuaren generoa aukeratzea, baita hizkuntz aniztasuna, erregistroa, tonua eta diskurtsoaren estiloa, besteak beste.</p> <p>Testua planifikatzea:</p> <p>- Ideiak sortzea.</p> <p>- Informazioa bilatzeko, baloratzeko, aukeratzeko eta erregistratzeko teknikak aurkitzea, bai ohiko iturrietan, bai formatu digitalean, Internet bidez.</p> <p>- Edukia hautatzea eta antolatzea, komunikazio asmoaren eta testuen egitura arketipikoen arabera.</p> <p>Testualizazioa:</p> <p>- Informazioa garatzea.</p> <p>- Paragrafoak antolatzea.</p>
--	--

<p>- Kazetaritza generoak.</p>	<p>- Informazioaren kohesioa: testuaren atalak egituratzeko eta lotzeko lokailuak eta antolagailuak.</p> <p>- Arau gramatikalak eta ortografikoak aplikatzea.</p> <p>- Euskarri informatikoak erabiltzea: testu prozesadorea, eskanerra, editore grafikoa, etab.</p> <p>Testua berrikustea:</p> <p>- Sortutako testua selektiboki irakurtzea, akatsak aurkitzeko; bai formaren aldetik, bai edukiaren aldetik.</p> <p>- Norberaren baliabideak eta kontsultarako baliabideak erabiltzea (hiztegiak, gramatikak, testu prozesadoreak), egindako akatsak zuzentzeko.</p> <p>- Balorazioa: diskurtsoa aztertzea, proposatutako helburua zenbateraino bete den egiaztatzeko.</p> <p>3.2. Testu genero jakinak sortzeko berariazko jarraibideak:</p> <p>Eskema, kontzeptuzko mapa, laburpena, iruzkina, olerkia, etab.</p>
--------------------------------	---

3. HIZKUNTZARI BURUZKO HAUSNARKETA	
Kontzeptuak	Prozedurak
<p>1. Testuinguru-eremua</p> <p>1.1. Adierazpen markak:</p> <p>Deixi pertsonala: Pertsona izenordainak, edutezko izenordainak, aditz hondarkiak.</p> <p>Denbora eta espazio deixiak: Adberbioak eta adberbio lokuzioak, mendeko perpaus adberbialak, aditz aldiak...</p> <p>Modalizazio markak:</p> <p>- Ziurtasuna zalantza eta probabilitatea adierazteko esamoldeak: Moduzko aditzak, aditz modua; adberbioak eta adberbio lokuzioak; perpaus modalitatea; beste esamolde batzuk.</p> <p>- Baloraziozko esamoldea: Hizkuntz baliabideak: izena, adjektiboak, aditza, adberbioak...; hitzik gabeko baliabideak: prosodikoak, tipografikoak, ikonografikoak...</p> <p>- Erregistroa: Erregistro lexikoa, hizkuntz barietatea...</p> <p>1.2. Forma ez murrizgarriak, birformatze formula modura.</p> <p>Aposizioa, definizioa, exenplifikazioa ...</p> <p>2. Testu-eremua</p> <p>2.1. Gaien progresioa ziurtatzeko baliabideak: baliabide anaforikoak (edo erreferentziako mekanismoak).</p> <p>Sinonimoak, hiperonimoak, izenordainak (pertsonalak, erakusleak, erlatiboak), nominalizazioa, elipsia...</p> <p>2.2. Testu lokailuak eta antolagailuak, hainbat</p>	<p>1. Testuak ulertzeko eta sortzeko erabiltzen diren hizkuntz osagaiei eta horiek erregulatzen dituzten araei buruzko ezaguerak aplikatzeko jarraibideak.</p> <p>- Hizkuntz korpus bat behatzea.</p> <p>- Arazoaren edo eta aztergai den elementuaren identifikazioa.</p> <p>- Kontzeptu metalinguistikoen sistematizazioarako eta automatizazioarako metodoak.</p> <p>- Norberaren ezagutzak edo eta informazio iturriak (hiztegiak, gramatikak) erabiltzea arazoa ebazteko edo eta eskatutako atazari ekiteko: osatzea, eraldatzea, laburtzea, inferitza, interpretatzea, etab.</p> <p>2. Hizkuntzari buruzko kontzeptuak ondorioztatzeko jarraibideak.</p> <p>- Hizkuntz korpus bat behatzea.</p> <p>- Aztertuko diren osagaiak identifikatzea.</p> <p>- Osagai horiek konparatzea eta elkarren artean lotzea.</p> <p>- Hizkuntz printzipioak edo arauak ondorioztatzea.</p>

<p>lotura mota adierazteko: denbora, espazioa, ordena, gehikuntza, aurkakotasuna, kausa-ondorioa, kontrastea.</p> <p>Juntagailuak, adberbioak, testuko beste denbora batzuekin lotzen diren aditz denborak, baliabide prosodikoak, puntuazio markak, osagai tipografikoak...</p> <p>3. Perpaua-eremua</p> <p>3.1. Perpaua.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perpau motak: bakuna, konposatua (denborazkoa, kausazkoa, ondoriozkoa, aurkaritzakoa...) - Perpauen egitura: subjektua eta predikatua. - Unitate sintaktikoak eta osagai unitateak: izen sintagma, aditz sintagma, adjektibo sintagma... - Perpauaren osagaien arteko lotura: deklinazioa, komuntadura... - Kalko okerrak. <p>3.2. Hitza.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maila gramatikalak: izena, adjektiboa, aditza, mugatzailea, izenordaina, adberbioa... - Oinarrizko lexikoa. - Hitzen arteko harreman semantikoa: sinonimoak, antonimoak eta hiperonimoak, eremu semantikoak... - Hitzen osaketa: osagaiak, eratorpena.... <p>3.3. Ahoskera eta ortografia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ahoskera: euskararen berezko fonemak, aldaketa fonetikoak hitzaren baitan eta ahozko katearen baitan, diptongoa,, intonazioa... - Arau ortografikoak: hitzaren ortografia, puntuazio markak, letra larriak, laburdurak, siglak... 	
--	--

4. HIZKUNTZAREN GIZARTE DIMENTSIOA	
Kontzeptuak	Prozedurak
<p>1. Hizkuntza</p> <p>Gizateriaren eta gizartearen sorkuntzarako oinarria: komunikabidea, errealitatea irudikatzeke eta adimena garatzeko bidea, nortasun zeinua eta kulturaren hartzailea eta igorlea.</p> <p>2. Hizkuntzen jatorria eta bilakaera. Euskararen historia soziala.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Historiaurretik erromatar inperioa erori arte <ul style="list-style-type: none"> • Europako jatorrizko herriak eta hizkuntzak.. • Hizkuntza indoeuroparrak... • Erromatarak Euskal Herrian: latina eta euskara (toponimia eta maileguak) 	<p>1. Ahozko testuak eta testu idatziak ulertzeko eta sortzeko prozeduren aplikazio gidatua.</p> <p>2. Kontzeptu soziolinguistikoen esanahiaren ondorioztapena.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iturrien ikerketa. - Ahozko testuak eta testu idatziak aztertzea. - Hainbat lotura identifikatzea: kausa-ondorioa, arazoa-irtenbidea... - Kontzeptuen esanahia berregitea. <p>3. Hurbileko inguruaren ezaugarri soziolinguistikoen ezaugarrien dedukzioa.</p>

- Euskara Erdi Aroan: (V. mendea –XV. mendea)

- Kristautasuna eta euskara.
- Euskal Herriko eta bere inguruneke hizkuntza erromanikoak..

- Aro Modernoa (XVI. mendea- XVIII. mendea)

- Euskaraz lehen idazkiak..
- Euskal Literaturaren sorrera Iparraldean.
- Euskara erakundeetan..

- XVIII.mendea

- Euskal Literaturaren loraldia. .
- Hizkuntz eragozpen politikoak. .
- Hizkuntzaren lurralde-galera..

- Aro Garaikidea. (1789tik gaur arte)

- 1789-1876: Foruen galeraren ondorioak. .
- 1876-1939:Hazkunde demografikoa eta emigrazioa. .
- Euskal Pizkundea eta euskazko lehen eskolak..
- 1939-1975; Gerra ondorengo diktadura: hizkuntzaren errepresioa. Euskal kulturaren aldeko mugimendua: Ikastolen sorrera.
- 1975-gaur egun: Euskararen ofizialtasuna eta hizkuntz legedia.Euskararen aldeko herri ekimenak. Euskarazko komunikabideak. .

3. Hizkuntz dibertsitatea:

- Hizkuntzen dibertsitate geografikoa: munduko hizkuntzak, hizkuntz familiak, gure inguruko hizkuntzak...
- Hizkuntza eta horren aldaerak: hizkuntza eta dialektoa. Euskalkiak eta euskararen aldaerak.
- Hizkuntzen gizarte dibertsitatea: hizkuntza estandarra, erregistroak. Batua eta euskalkiak.

4. Hizkuntza eta hiztunak:

- Hizkuntz komunitatea.
- Ama hizkuntza eta bigarren hizkuntzak.
- Hitztun elebakarra, elebiduna, eleaniztuna.

5. Hizkuntzen konkurrentzia eta ukipen egoerak:

- Elebitasuna, diglosia, hizkuntzen ordezkapena, hizkuntzaren planifikazio eta normalizazio prozesuak.
- Hizkuntzen estatusa: hizkuntza ofizialak eta ez ofizialak; hizkuntza maioritarioa eta hizkuntza gutxiagotuak... Euskara batuaren historia eta garapena; Larramendi eta euskararen lehen gramatika; K. Mitxelena, Euskaltzaindia...
- Hizkuntzen garapenerako eta normalizaziorako erakundeak. Euskaltzaindia, Euskararen aldeko elkarteak, Tokian tokiko herri aldizkariak, tokian

- Errealitatea behatzea.

- Inguruko ezaugarriak identifikatzea, bilatu nahi den kontzeptuaren arabera.

- Arrazonamendu analogikoa.

- Egoeraren ebaluazio, kontzeptuaren arabera.

4. Kritikoa eta erabakiak hartzea, jokabide pertsonalari eta talde jokabideari begira.

<p>tokiko telebista eta irratiak, etab.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Herritarren hizkuntz eskubideak eta betebeharrak: Euskararen legea, Estatuko eta Europako araudia. 	
--	--

5. LITERATURA IDATZIA	
Kontzeptuak	Prozedurak
<p>1. Literatur diskurtsoa: kontzeptu orokorrak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Literaturaren dimentsio estetikoak, komunikatiboa eta soziala. - Literatura: kultura igortzeko eta sortzeko tresna eta adierazpen historiko-soziala: <ul style="list-style-type: none"> • Literatur lana bere testuinguruan jartzea: egilea, hartzailea, publikatu zen lekua eta garaia. • Garai historikoa: Antzinaroa, Erdi Aroa, Aro Modernoa, Gaur egungo Aroa... • Literatur mugimendua. Mugimendu bakoitzaren ezaugarriak: erromantizismoa, errealismoa, abangoardismoa, surrealismoa... - Literatur hizkuntzaren ezaugarriak: prozedura erretorikoak eta estilistikoak: Fonikoak, morfosintaktikoak, lexiko-semantikoak. - Literatur generoak: Narrazio generoa, lirikoak, dramatikoak. Genero bakoitzaren osagaiak eta ezaugarriak. - Literaturaren beste adierazpen batzuk: Komikiak, zinema... <p>2. Euskal literatura</p> <p>2.1. Euskal literatura idatzia (zerrenda orientagarria):</p> <ul style="list-style-type: none"> - XVI-XVII. mendeak Euskal literaturaren jaiotza: Etxepare; Axular, Ohienart. - XVIII-XX. mendeak (XX. mendeko erdira arte). <ul style="list-style-type: none"> • Prosa didaktikoa: J. Lizarraga, M. Larramendi... • Eleberrak: JA Mogel, D. Agirre, Orixe... • Antzerkia: P.I. Barrutia, T. Alzaga... • Olerkia: Etchahun, Elissamburu, Bilintx, Lauaxeta, Lizardi... - 1940. urteaz gozotik <ul style="list-style-type: none"> • Eleberrak: Etxaide J., Txillardegui, Mirande, J., Arrieta, J. A., Saizarbitoria, R., Urretabizkaia, A., Atxaga, B., Lertxundi, A. Irigoien, J.M., Landa, M; Iturriaga U.... • Antzerkia: Landart, D.... • Olerkia: Aresti, G., Artze, J., Atxaga, B., Sarrionandia, J., Gandiaga, B., Lete, X., Izagirre, K. Lasa, A. Cano H.... 	<p>1. Literatur testuak ulertzeko jarraibideak</p> <p>1.1. Entzun/irakurri aurretiko fasea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Irakurketaren/entzuketaren helburua definitzea. - Irakurketa/entzuketara mota hautatzea: olgetarakoa, erreflexiboa, kritikoa, espresiboa. <p>1.2. Atseginerako irakurketa/entzuketara:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hainbat baliabide erabiltzea norberaren gustuaren arabera testuak hautatzeko. - Aurretiko ezaguerak aktibatzea: informazioaren iragarpena, inferentzia eta integrazioa. - Norberaren ulermena kontrolatzea. - Literaturarekin lotutako esperientziak egiaztatzea eta horiei buruz hitz egitea: irakurketak/entzuteak eragindako irudiak, oroimenak, ezustekoak, ikasitako gauza berriak, hausnarketak. <p>1.3. Irakurketa/entzuketara erreflexiboa eta kritikoa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aurretiko ezaguerak aktibatzea: informazioaren iragarpena, inferentzia eta integrazioa. - Norberaren ulermena kontrolatzea. - Esanahia denen artean eraikitzea: <ul style="list-style-type: none"> • Testuak konparatzea eta bereiztea, bakoitzaren generoaren, garai historikoaren eta literatur mugimenduaren arabera. • Garai historiko jakin baten ezaugarriak identifikatzea eta ondorioztatzea, klasean landutako testu bat oinarri hartuz. • Testuan agertzen diren ageriko baloreak eta balore inplizituak aztertzea. • Balorazio kritikoa: norberaren iritzia behar bezala arrazoitzea. <p>1.4. Irakurketa adierazkorra</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testua goitik behera irakurtzea. - Tonua eta pertsonaien ezaugarriak identifikatzea, besteak beste. - Puntuazio markak interpretatzea, intonazioarekin lotuta. - Baliabide prosodikoak eta keinu baliabideak erabiltzea. <p>2. Literatur testuen ekoizpenerako prozedurak:</p> <p>2.1.- Literatur testuak sortzeko prozedura orokorrak: plangintza, testualizazioa, berrikuspena.</p>

<p>Obra nagusiak: (zerrenda orientagarria)</p> <p>Linguae Vasconum Primitiae (B. Etxepare).</p> <p>Gero (Axular)</p> <p>Olerkiak (Ohienart)</p> <p>Peru Abarka (Mogel)</p> <p>Añamendiko Lorea; Kresala; Garoa (T.Agirre).</p> <p>Lur berri bila (Lizardi)</p> <p>Harri eta Herri (G. Aresti)</p> <p>Haur Besoetako (J. Mirande).</p> <p>Leturiaren egunkari ezkutua (Txilardegi)</p> <p>Egunero hasten delako (Saizarbitoria)</p> <p>Obabakoak (Atxaga)</p> <p>...</p> <p>2.2. Ahozko Euskal Literatura</p> <p>Ahozko literaturaren generoak:</p> <p>- Lirikoa:Kopla zaharra, kantu lirikoa, atsotitza, asmakizuna, dekorazio olerkiak.</p> <p>- Narratiboa:Balada, eresia, ipuin tradizionala, narrazio herrikoia</p> <p>- Dramatikoa: Maskarada, pastorala, xaribaria, marijesia, artazuriketa, inauterietako tragikomedia.</p> <p>2.3. Bertsolaritza</p> <p>Historia: Ahozko inprobisazio kantatuta kultura errealitate unibertsal gisa; Jatorria, hastapenak, aro nagusiak eta haien testuingurua;</p> <p>Aro bakoitzeko bertsolari garrantzitsuenak: (zerrenda orientagarria)</p> <p>- XVIII-XX (erdia) mendeak.</p> <p>Fernando Amezketarra, Etxahun, Iparragirre, Bilintx, Xenpelar, Txirrita</p> <p>- 1940z gerozkoak.</p> <p>Xalbador, Lazkao Txiki</p> <p>Bertsolari txapeldunak: Baserri, Uztapide Amuriza, Lizaso, Lopategi, Egaña...</p> <p>Bat-batekoa:- Ezaugarriak;- Ditzolariak, koplariak eta bertsolariak; Saio motak eta agenteak; Metrika eta baliabideak: doinua, silaba eta bertso moldeak, errima; Neurri mota guztietako doinu eredugarriak;- Baliabide poetiko eta retorikoak: "Betelana".- Hitezkoak ez diren baliabideak: kantaera, etenaldiak, intonazioa, doinuaren balio espresiboa, gorputz adierazpideak...</p> <p>-Bat-bateko ariketa nagusiak: puntuari erantzutea; puntutan aritzea hainbaten artean; gaia jarrita elkarrizketa edo bakarkako azalpena; lau oinak emanda bertsoa osatzea.</p> <p>Bertso paperak: Ezaugarriak: funtzioa, gaiak...; Bertso paper eredugarriak: (zerrenda orientagarria)</p> <p>- "Maria Solt ta Kastero": Pierres Topet "Etxahun"</p>	<p>- Literatur erreferenteak imitatzea eta eraldatzea.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egitura, kontzeptuak eta narrazio nahiz estilo mekanismoak behatzea eta aztertzea, besteak beste. • Ereduez jabetzea. • Norberak sortutako testuaren baitako osagaiak modu sortzailean erabiltzea. <p>- Ahozko literatur erreferenteen erreprodukzioa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Testuaren irakurketa/entzuketa orokorra. • Testua buruz ikastea. • Testua berragertzea: dramatizazioa, errezitzea, abestea.. <p>- Bertsoen sorkuntzarako pauten aplikazioa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ofizioak emandako rola barneratuz, elkarrizketa bideratzea. • Ideia edo arrazoi bat sortzea, emandako gai baten inguruan edo eta beste baten argudioari erantzunez. • Ideia edo arrazoi hori kopla edo bertso baten bukaerako esaldi batean puntua izateko moduan formulatzea. • Arrazoiak bertso bihurtzeko, bertso eredugarrien arrazoibideak baliatzea. • Azken hitzarekin errima duten oinak gogora ekarri eta kopla zein bertsoa osatzeko behar direnak aukeratzea. • Aurretik atzera, kopla edo bertsoaren betelana egitea bertsoa osatuz. • Sortutako kopla edo bertsoa errezitzea eta kantatzea. • Herri kanta edo modako abesti baten melodia erabiliz, letra berria egokitzea.. • Talde lanean puntuka bertsoak osatzea. <p>2.2. Antzezlanak.</p> <p>...</p>
--	--

- "Ikusten duzu goizean": Jean Batiste Elizanburu
- "Kontxesiri": Juan Inazio Iztueta
- Solferinoko itsua (Armen hartzera)
- "Pasaiako plazatik": Xenpelar
- "Iparragirre abila dela": Xenpelar
- "Loreak udan ihintza bezela" Bilintx
- "Joana Bixenta Olabe": Bilintx
- "Triste bizi naiz eta" Bilintx
- "Gitarra zahartxo bat det": Joxemari Iparragirre
- "Ara non diran": Joxemari Iparragirre
- "Mutil koxkor bat": Pedro Mari Otaño
- "Norteko trena": Txirrita
- "Markesaren alaba": Iturrino
- "Egun da Santi Mamiña": Gabriel Aristi
- "Bizkaiko txerriarena": Uztarri
- "Amodioa gauza tristea": Xalbador
- "Mendian gora haritza": X. Amuriza
- "Zeru altuan zegoen jaunak": Xabier Lete
- "Euskaldun baratzean": Jon Enbeita
- "Errota zahar maitea": Juan Mari Lekuona

3. Literatura Unibertsala

Egile eta lan esanguratsuenak, garaiaren, mugimenduaren edo literatur generoaren arabera: (zerrenda orientagarria)

- Antzinaroa-Erdi Aroa

- Erljio liburuak, liburu mitikoak: Biblia, Korana, Popol-Vulh...
- Epopeiak: Ramayana, Odisea, Iliada...
- Antzerki klasikoa: Euripides, Sofokles, Eskilo...
- Olerki epikoa: Errolanen kantorea, Cid-en kantorea...
- Olerki jantzia: Dante, Petrarka, François Villon, Berceo, Ausias March...
- Prosa: Mila gau eta bat gehiago, Chaucer, Boccaccio, Don Juan Manuel, Ramon Llul...

- Aro Modernoa

- Erljio antzerkia eta antzerki profanoa: Shakespeare, Lope de Vega, Molière...
- Olerkia: San Joan Gurutzekoa, Gongora, Quevedo, Samaniego, La Fontaine...
- Prosa: Tormesko itsumutila, Rabelais, Cervantes, Daniel Defoe, Jonathan Swift...

- Aro Garaikidea: XIX. mendea

- Olerkia: Byron, Shelley, Musset, Gautier, Baudelaire, Becquer, Espronceda...
- Prosa: Flaubert, Balzac, Dumas, Victor Hugo, Galdos, Clarin, Dickens, Mark Twain, E.A. Poe,

<p>Dostoievsky, Stevenson...</p> <p>- Aro Garaikidea: XX. mendea</p> <p>Olerkia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erromantizismoaren ostekoa: R. Dario, A. Machado, J.R. Jimenez, Walt Withman, Rimbaud... • Abangoardismoa: Vicente Huidoro, A. Breton, R. Alberti, F.G.Lorca, Paul Valéry, Salinas, T.S. Elliot... • Soziala: Pablo Neruda, Nicolas Guillen, Blas de Otero, Gabriel Celaya... <p>Prosa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Errealismoaren ostekoa: Saint-Exupéry, Aldous Huxley, Sartre... • Berritua: J. Cortazar, Borges, G. Garcia Marquez, M. Vargas Llosa... • Soziala: Hemingway, G. Grass, Gorky, Delibes, Cela... 	
--	--

1.2. KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK

	Konpetentzia espezifikoak	Konpetentzia orokorrak						Eduki multzoak						
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	
1.	Hizkuntza aldetik konplexuak diren ahozko azalpen luzeen funtsezko ideiak identifikatu (hainbat erabilpen eremutako gai ezagunei buruzkoak), eta ideiak horiek ahoz eta idatziz adierazi.	X	x					X						
2.	Erabilpen eremu desberdinetako hainbat generotako ahozko testuetan, entzutearen helburuari erantzuteko beharrezkoak diren informazioak aukeratu eta aukeratutako informazioak proposatutako helburuak betetzeko erabili (ikerketa, jarduerak, etab.).	X						X						
3.	Elkarrizketetan eta formaltasun maila desberdineko eztabaidetan norberaren ideiak azaldu, defendatu eta kontrastatu: egoki, eraginkortasunez eta modu aktiboan parte hartuz eta elkarlanerako norberaren kontrol maila onargarria agertuz, bai taldean burutu beharreko zereginetan, bai ezagueraren garapenean.	X	X	x				X		x				
4.	Bizitza personalaren edo sozialaren edozein egoeratan solasean aritu, jarioetasun, naturaltasun eta egokitasun maila onargarriarekin, pertsonen arteko komunikazio egokia garatzeko,	X	X	x				X		x				

	besteenganako errespetua agertuz, beraien ezaugarri fisikoak, sozialak, kulturalak... direnak direla ere.													
5.	Gai konplexu bati buruzko ahozko aurkezpen argiak eta ondo egituratuak autonomiaz egin, aurrez planifikatuz eta hainbat aurkezpen teknika erabiliz (ikus-entzunezkoak, IKTak, etab.).	X	X	x				X		x				
6.	Irakurketa helburuari erantzuteko informazio esanguratsua bilatu eta hautatu, informazio iturrien erabileran ekimena, autonomia eta eraginkortasuna azalduz.	X							X					
7.	Hainbat generotako eta erabilpen eremutako testu idatzien esanahi globala identifikatu edo eta inferitu, eta ahoz nahiz idatziz adierazi.	X	x					x	X					
8.	Irakurketa erreflexiboa eginez, testu idatzien esanahia interpretatu.	X							X					
9.	Ideologikoki sinpleak diren gai ezagunei buruzko testuen edukia eta forma kritikoki interpretatu (komunikabideetakoak, bereziki), horien esanahia ulertuz eta arau moral eta etikoen arabera horien egokitasuna baloratu; eta edukiari eta formari buruz norbere iritzia eman.	X	X	x				x	X	x				
10.	Irakurketa erreflexiboa eginez, hainbat erabilpen eremutako testu genero idatzien eduki globala ahoz nahiz idatziz laburtu.	X	X	x				X	X	x				
11.	Hainbat erabilpen eremutako generoetan oinarritutako testuen plangintza egitea, testuinguruaren eta komunikazio asmoaren arabera, norberaren ezaguerak eta erreferentziako hainbat iturri erabiliz eta erabakiak hartzeko ekimena agertuz.		X						X					
12.	Hainbat erabilpen eremutako generoetan oinarritutako testu idatziak sortzea, komunikazio egoera kontuan hartuz eta hainbat printzipio errespetatuz (koherentzia, kohesioa, zuzentasuna eta aberastasuna) eta lana egiteko esfortzu pertsonala beharrezkoa dela onartuz.		X	x					X	x				
13.	Euskararen osagaien funtzionamenduari buruzko ezaguerak erabiltzea (testuaren hainbat mailatan) besteen testuak interpretatzeko, baita norberarenak berrikusteko.	x	x	X				x	x	X				
14.	Oinarrizko kontzeptu soziolinguistikoei buruzko ezaguerak norberaren hizkuntz errealitatea kritikoki interpretatzeko erabiltzea, euskararen normalizazioak duen	x	x		X							X		

	garrantzia aintzakotzat hartuz eta inguruko errealitate anitzarekiko (bai hizkuntzaren aldetik, bai kulturaren aldetik) errespetuzko jarrera positiboa agertuz.													
15.	Euskara eguneroko komunikazio harremanetan erabili, euskararen normalizazio prozesuan eta euskal kulturaren transmisioan erantzukizunez parte hartuz.		x			X							X	
16.	Literatur hizkuntzaren oinarrizko ezaugarriak ezagutzea, horien dimentsio estetikoak baloratzeko.	x				X							X	
17.	Euskal literaturaren eta literatura unibertsalaren historiaren oinarrizko erreferenteak ezagutzea (lanak, egilea, garaiak eta mugimenduak). Idazlan esanguratsuen zati batzuk denen artean interpretatzea, bakoitza bere testuinguru historiko-kulturalean kokatuz.	x				X							X	
18.	Ahozko euskal literaturaren hainbat adierazpen ezagutu eta erabili eta euskararen berezko baliabide erretorikoak eskuratu, nork bere kultur nortasuna eraikitzeke eta aurreko belaunaldien ondarearen igorle lana egiteko, baita norberaren ahozko komunikazioaren adierazpen baliabideak aberasteko ere.	x	x			x	X	X	x				X	X
19.	Norberaren bizipenak, sentimenduak eta hausnarketak sormenez eta sentsibilitate estetikoaz adieraztea, hainbat generotako literatur testuak sortuz (ahozkoak eta idatziak), erreferentziako literatur lanak oinarritzat hartuz.		X				X						X	
20.	Literatura atsegin, sentsibilitate estetikoaren garapenerako eta munduaren ezagutzarako iturri modura erabili eta norberaren nortasun pertsonala, kulturala eta soziala eraikitzeke.	X					X						X	

1.3. EBALUAZIO IRIZPIDEAK

	KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK	EBALUAZIO IRIZPIDEAK
1.	Hizkuntza aldetik konplexuak diren ahozko azalpen luzeen funtsezko ideiak identifikatu (hainbat erabilpen eremutako gai ezagunei buruzkoak), eta ideiak horiek ahoz eta idatziz adierazi..	<ul style="list-style-type: none"> - Aktiboki entzuteko jarrera agertzen du, hitzik gabeko erantzunen bidez edo galdera laburrak eginez. - Oharrak idazten ditu, ideia nagusiak eta xehetasunak bereiziz. - Gaia eta hitzunaren komunikazio asmoa ondorioztatzen du. - Testuaren egitura eta ideien hierarkizazioa islatzen duen eskema edo laburpena egiten du.

2.	Erabilpen eremu desberdinetako hainbat generotako ahozko testuetan, entzutearen helburuari erantzuteko beharrezkoak diren informazioak aukeratu eta aukeratutako informazioak proposatutako helburuak betetzeko erabili (ikerketa, jarduerak, etab.).	<ul style="list-style-type: none"> - Helburua lortzeko egokiak diren informazio esplizituak identifikatzen ditu. - Eskutatutako informazioa ondorioztatzen du. - Entzuteko prozesuan, informazioa erregistratzeko hainbat baliabide erabiltzen ditu (oharrak, taulak, grafikoak, galdeketak...). - Erregistratutako informazioa hainbat lan egiteko iturri modura erabiltzen du.
3.	Elkarrizketetan eta formaltasun maila desberdineko eztabaidetan norberaren ideiak azaldu, defendatu eta kontrastatu: egoki, eraginkortasunez eta modu aktiboan parte hartuz eta elkarlanerako norberaren kontrol maila onargarria agertuz, bai taldean burutu beharreko zereginetan, bai ezagueraren garapenean	<ul style="list-style-type: none"> - Besteekin egiten du lan eta talde lanetako erantzukizunak besteekin batera hartzen ditu, lan jakin bat egiteko edo arazo bat konpontzeko. - Berez parte hartzen du, gaiari buruzko ekarpenak egiteko. - Bere ikuspegi pertsonala azaltzen du, ikuspegi hori arrazoituz eta besteen argudioak ezeztatuz. - Bere parte hartzeari buruzko berariazko galderak erantzuten ditu. - Galdera eta iruzkin egokiak egiten ditu, besteek hitz egiten dutenean. - Ikuspegi desberdinak alderatu eta bere ikuspegiaren berrikuspena onartzen du. - Arrazoizko ondorioak ateratzen ditu. - Mezu jakin batean esplizituak ez diren osagaiak ondorioztatzen ditu: hitzunaren jarrera, diskurtsoaren tonua, umore osagaiak, ironia, zentzu bikoitza... - Argi eta erraz adierazten ditu bere ideiak, egoerak eskatzen duen erregistroa erabiliz. - Elkarrizketaren arau sozio-komunikatiboak behar bezala aplikatzen ditu.
4.	Bizitza pertsonalaren edo sozialaren edozein egoeratan solasean aritu, jarioetasun, naturaltasun eta egokitasun maila onargarriarekin, pertsonen arteko komunikazio egokia garatzeko, besteenganako errespetua agertuz, beraien ezaugarri fisikoak, sozialak, kulturalak... direnak direla ere	<ul style="list-style-type: none"> - Argi, erraz eta eraginkortasunez adierazten ditu bere ideiak, egoerak eskatzen duen erregistroa erabiliz. - Kultur ondarearen esamoldeak, baliabide erretorikoak edo eta erreferentziak erabiltzen ditu, hizkuntzaren funtzio ludiko eta emotiboei erantzuteko. - Elkarrizketaren arau sozio-komunikatiboak behar bezala aplikatzen ditu. - Edozein bereizkeria mota islatzen duten estereotipoak erabiltzeari uko egiten dio.
5.	Gai konplexu bati buruzko ahozko aurkezpen argiak eta ondo egituratuak autonomiaz egin, aurrez planifikatuz eta hainbat aurkezpen teknika erabiliz (ikus-entzunezkoak, IKTak, etab.).	<ul style="list-style-type: none"> - Erraztasunez eta eraginkortasunez erabiltzen ditu informazio iturriak, bai euskarri tradizionalan, bai euskarri digitalean, besteak beste. - Informazioa hartzaileen ezagueren eta interesen arabera hautatzen du; hau da, kalitatez, kantitatez eta edukiz egokia den informazioa. - Informazioa logikoki egituratzen du, komunikazio asmoa kontuan hartuz. - Ahozko diskurtsoa antolatzeko, askotariko antolagailu zehatzak erabiltzen ditu, diskurtsoaren atalak elkarren artean lotzeko. - Ikus-entzunezko aurkezpen teknikak edo aurkezpen digitalak egiteko teknikak eraginkortasunez erabiltzen ditu,

		<p>diskurtsoa antolatzeke eta finkatzeko.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diskurtsoa ulergarri egiteko eta hartzaileen inplikazioa bultzatzeko estrategiak erabiltzen ditu: ideien birformulazioa, galdera erretorikoak, erregistro aldaketak, umorea. - Argi, zuzen eta erraz adierazten ditu bere ideiak, osagai prosodikoak eta keinuak (besteak beste) behar bezala erabiliz. - Autonomia maila egokia agertzen du lan jakin baten plangintza egiteko eta lan hori garatzeko.
6.	Irakurketa helburuari erantzuteko informazio esanguratsua bilatu eta hautatu, informazio iturrien erabileran ekimena, autonomia eta eraginkortasuna azalduz.	<ul style="list-style-type: none"> - Irakurketa helburua argi du. - Helburuari erantzuteko egokienak diren informazio iturriak erabiltzen ditu (hiztegiak, gramatikak, entziklopediak, Internet...), eta informazioa fitxatan edo beste sailkapen sistema batzuetan erregistratzen du. - Galderek edo jarraibideek zehazten dituzten baldintzetan edo ezaugarrietan oinarritutako informazioa aurkitzen du. - Informazio garrantzitsua bereizten du, eduki bertsua duten zatiak elkarren artean konparatuz. - Informazioa topatzen azkartasun nahikoa erakusten du. - Aurkitutako informazioa jasotzen du, fitxak edo eta bestelako sailkapen sistemak erabiliz.
7.	Hainbat generotako eta erabilpen eremutako testu idatzien esanahi globala identifikatu edo eta inferitu, eta ahoz nahiz idatziz adierazi.	<ul style="list-style-type: none"> - Irakurketa helburua argi du. - Testuaren generoa, gaia eta egilearen komunikazio asmoa ondo ondorioztatzen du. - Hainbat testuren artean, irakurketaren helburuari hoberen dagokiona aukeratzen du. - Testua zertan datzan esaten du, hau da, testuari buruzko informazio orokorra jasotzen du. - Gerta daitezkeen ulermen okerrak edo eta hutsuneak antzeman eta konpentsatzen ditu. - Testuari buruzko galdera egokiak egiten edo eta erantzuten daki. - Eskatutako informazioa argi eta jarioz adierazten du.
8.	Irakurketa erreflexiboa eginez, testu idatzien esanahia interpretatu.	<ul style="list-style-type: none"> - Irakurketa helburua argi du. - Hitzes esanahia aurkitzen du informazio iturriak erabiliz. - Hitz ezezagunen esanahia inferitzen du, testuinguruko edo eta testu barruko argibideak erabiliz.. - Testuaren oinarriko ideiak identifikatzen ditu. - Ideien arteko lotura tematikoa eraikitzen du. - Ideien artean era askotariko loturak egiten ditu: kausazkoak, denborazkoak, etab. - Ideien arteko garrantzia mailak ezartzen ditu. - Gerta daitezkeen ulermen okerrak edo eta hutsuneak antzeman eta konpentsatzen ditu. - Testuari buruzko galdera egokiak egiten edo eta erantzuten daki. - Eskatutako informazioa argi eta jarioz adierazten du. - Testuak diona abiapuntu izanik, bere ezagutzak erabiltzen

		ditu berezko interpretazioa eraikitzeko.
9.	Ideologikoki sinpleak diren gai ezagunei buruzko testuen edukia eta forma kritikoki interpretatu (komunikabideetakoak, bereziki), horien esanahia ulertuz eta arau moral eta etikoen arabera horien egokitasuna baloratzuz; eta edukiari eta formari buruz norbere iritzia eman.	<ul style="list-style-type: none"> - Informazioa eta iritziak bereizten ditu, baita gertaerak eta gezurrak ere, besteak beste. - Mezuan esplizituak ez diren osagaiak ondorioztatzen ditu. - Hitzik gabeko osagaien esanahia interpretatzen du: ikonikoak, ortotipografikoa, etab. - Egileak berariazko helburu bat lortzeko testuan erabili dituen ezaugarriak identifikatzen ditu (tipografia, espazioaren banaketa, modalizatzailak, lexikoa...). - Bazterketa motaren bat (soziala, arrazakoa, sexuala, kulturala, etab.) islatzen duten irudiak edo adierazpenak identifikatzen ditu, eta horiek saihestu egiten ditu hitz egitean edo idaztean. - Informazioaren egokitasuna ebaluatu eta azaltzen du, bere ezaguerak oinarri hartuz. - Bere iritzia ematen du, iritzi hori justifikatuz; horretarako, testuaren zati jakinak aukeratzen ditu arrazoi horiek bermatzeko.
10.	Irakurketa erreflexiboa eginez, hainbat erabilpen eremutako testu genero idatzien eduki globala ahoz nahiz idatziz laburtu.	<ul style="list-style-type: none"> - Jatorrizko testuaren ideia nagusia(k) identifikatzen du/ditu. - Ideia nagusia(k) bermatzeko puntuak ere barne hartzen ditu. - Laburpenean jatorrizko testuan hautatutako ideiak koherentziaz, kohesioz eta behar bezala integratzen ditu, estilo pertsonala erabiliz. - Informazioa kopiatzeko objektibotasuna agertzen du.
11.	Hainbat erabilpen eremutako generoetan oinarritutako testuen plangintza egitea, testuinguruaren eta komunikazio asmoaren arabera, norberaren ezaguerak eta erreferentziak hainbat iturri erabiliz eta erabakiak hartzeko ekimena agertuz.	<ul style="list-style-type: none"> - Bibliografiatik, ikus-entzunezko euskarrietatik eta euskarri digitaletatik ateratako informazioa eraginkortasunez erabiltzen du. - Helburuari dagokion informazio egokia aukeratzen du. - Eskemak egiteko, sortu beharreko testu generoari dagokion sekuentzia arketipikoari jarraituz antolatzen du informazioa. - Besteekin batera egiten du lan testu jakin baten plangintza egiteko orduan.
12.	Hainbat erabilpen eremutako generoetan oinarritutako testu idatziak sortzea, komunikazio egoera kontuan hartuz eta hainbat printzipio errespetatuz (koherentzia, kohesioa, zuzentasuna eta aberastasuna) eta lana egiteko esfortzu pertsonala beharrezkoa dela onartuz.	<ul style="list-style-type: none"> - Aurretik zehaztutako helburua behar bezala islatzen du. - Egoera jakin bati dagokion erregistroa erabiltzen du. - Testua egoki eta zuzen aurkezten du: marjinak, idazpuruak, irakurgarritasuna... - Testua sortu beharreko testu generoari dagokion sekuentzia arketipikoari jarraituz egituratzen du. - Paragrafoak logikoki antolatzen ditu. - Hainbat iturritako informazioa behar bezala integratzen ditu. - Testuaren atalak eta enuntziatuak elkarren artean lotzeko kohesio osagai egokiak erabiltzen ditu. - Behar bezala adierazten ditu bere ideiak, bai morfosintaxiari, bai lexikoari, bai ortografiari dagokionez. - Estilo pertsonalez adierazten ditu bere ideiak, hizkuntzaren baliabideak malgutasunez eta sormenez erabiliz. - Norberaren testua berrikusteko eta hobetzeko autonomia agertzen du. - Testu bat taldeka sortzeko eta berrikusteko jardueretan

		eraginkortasunez parte hartzen du.
13.	Euskararen osagaien funtzionamenduari buruzko ezaguerak erabiltzea (testuaren hainbat mailatan) besteen testuak interpretatzeko, baita norberarenak berrikusteko.	<ul style="list-style-type: none"> - Testuan hizkuntz markak eta hitzik gabeko markak identifikatzen ditu, bai testuinguruarekin, bai testuarekin, bai perpausekin lotutakoak. - Testuak edo enuntziatuak hizkuntz osagai egokiak hautatuz osatzen ditu. - Testuak edo enuntziatuak behar bezala eta zuzen eraldatzen ditu, emandako irizpideei jarraituz. - Hainbat mailatako oinarritzko akatsak identifikatu eta zuzentzen ditu, bai norberaren testuan, bai besteen testuan. - Beste hizkuntza ezagunetako kalko okerrak hautematen ditu, bai norberaren testuan, bai besteen testuan. - Hizkuntz ezaguerak autonomoki eta eraginkortasunez aplikatzen ditu, norberaren testuak sortzeko.
14.	Oinarritzko kontzeptu soziolinguistikoei buruzko ezaguerak norberaren hizkuntz errealitatea kritikoki interpretatzeko erabiltzea, euskararen normalizazioak duen garrantzia aintzakotzat hartuz eta inguruko errealitate anitzarekiko (bai hizkuntzaren aldetik, bai kulturaren aldetik) errespetuzko jarrera positiboa agertuz.	<ul style="list-style-type: none"> - Euskararen jatorriaren eta bilakaeraren funtsezko ezaugarriak deskribatzen, kontatzen edo azaltzen ditu. - Euskararen egoera mugatzen duten oinarritzko faktoreak deskribatu eta horien adibideak jartzen ditu, baita hizkuntzen arteko ukipen egoeretatik eratorritakoak ere.(kendu) - Euskal herriko hizkuntza egoera zehatzak deskribatzen ditu, kontzeptu soziolinguistikoak aplikatuz. - Euskararen egoerarekin lotutako testuak kritikoki irakurtzen edo entzuten ditu. - Euskal Herriko egoera soziolinguistiko zehatzak ebaluatzen edo azaltzen ditu, bere iritzia ezagueretan oinarrituz, errespetua agertuz eta hizkuntzekin edo hiztunekin lotutako aurreiritziak baztertuz. - Eraginkortasunez parte hartzen du testuen esanahia taldeka sortzeko jardueretan, baita egoera zehatzak aztertzekeo jardueretan ere.
15.	Euskara eguneroko komunikazio harremanetan erabili, euskararen normalizazio prozesuan eta euskal kulturaren transmisioan erantzukizunez parte hartuz.	<ul style="list-style-type: none"> - Lehentasuna ematen dio euskarari bere komunikazio eremuetako harremanetan. - Euskararen erabilpenaren eta normalizazioaren eta euskal kulturaren transmisioaren aldeko hainbat jardueretan parte hartzen du.
16.	Literatur hizkuntzaren oinarritzko ezaugarriak ezagutzea, horien dimentsio estetikoak baloratzeko.	<ul style="list-style-type: none"> - Literatur lan jakin baten generoa identifikatzen du, horren oinarritzko osagaiak hautemanez. - Emandako ezaugarriak sailkatzen ditu (estiloa, gaia, etab.), irizpide jakin batzuei jarraituz. - Testu batean oinarritzko prozedura erretorikoak eta estilistikoak identifikatzen ditu.
17.	Euskal literaturaren eta literatura unibertsalaren historiaren oinarritzko erreferenteak ezagutzea (lanak, egilea, garaiak eta mugimenduak). Idazlan esanguratsuen zati batzuk denen artean interpretatzeko, bakoitza bere testuinguru historiko-kulturalean kokatuz.	<ul style="list-style-type: none"> - Idazlan jakin baten testuinguru historiko-kulturalari buruzko informazioa horren esanahia berregiteko erabiltzen du. - Idazlan jakin baten esanahia taldeka sortzeko jardueretan eraginkortasunez parte hartzen du. - Eraginkortasunez erabiltzen ditu hainbat iturri (bibliografia, ikus-entzunezko iturriak, iturri digitalak) literatur lan jakin bati buruzko informazioa zabaltzeko. - Egile eta idazlan atal estereotipikoak horiek sortu zireneko garaiarekin edo horiei dagokien literatur mugimendurekin

		<p>lotzen ditu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euskal literaturaren eta literatura unibertsalaren hainbat garaitako eta mugimendutako funtsezko egileak eta idazlanak aipatzen ditu.
18.	<p>Ahozko euskal literaturaren hainbat adierazpen ezagutu eta erabili eta euskararen berezko baliabide erretorikoak eskuratu, nork bere kultur nortasuna eraikitzeko eta aurreko belaunaldien ondarearen igorle lana egiteko, baita norberaren ahozko komunikazioaren adierazpen baliabideak aberasteko ere..</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ahozko hainbat adierazpenen oinarriko ezaugarriak identifikatzen ditu, baita horien generoa ere. - Ohiko eta egungo bertsoak eta abestiak buruz dakizki, eta abestu egiten ditu. - Bertsoen neurri moldeak identifikatzen ditu. - Bertsoen doinu eredugarriak kantatzen ditu. - Koplak eta bertso-paper sinpleak sortzen ditu. - Ipuinak, atalak eta txistek (besteak beste) erraz eta espresibotasunez kontatzen ditu. - Kultur ondarearen baitako adierazpenen, esamoldeen eta esaeren esanahia interpretatzen du, eta horietako batzuk erabili egiten ditu. - Herriko bertsoetan eta kontakizunetan oinarritutako adierazpen baliabideak sormenez erabiltzen ditu, ahozko hizkuntzaren erabilera ludiko eta afektiboetan.
19.	<p>Norberaren bizipenak, sentimenduak eta hausnarketak sormenez eta sentsibilitate estetiko adieraztea, hainbat generotako literatur testuak sortuz (ahozkoak eta idatziak), erreferentziako literatur lanak oinarritzat hartuz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Aukeratutako generoari dagokion egitura erabiltzen du. - Aukeratutako generoari dagozkion prozedura erretorikoak eta estilistikoak erabiltzen ditu. - Adierazi nahi duen edukiarekin bat datozen adierazpen baliabideak erabiltzen ditu. - Bere lanetan, sormenez integratzen ditu landutako literatur ereduak. - Berezko estiloa erabiliz adierazten ditu ere ideiak, baita baliabide estilistikoak malgutasunez eta sormenez erabiliz ere. - Testuak sortzeko prozedura orokorrak autonomiaz eta eraginkortasunez aplikatzen ditu.
20.	<p>Literatura atsegin, sentsibilitate estetikoaren garapenerako eta munduaren ezagutzarako iturri modura erabili eta norberaren nortasun pertsonala, kulturala eta soziala eraikitzeko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hainbat literatur generotako testuen irakurketa adierazkorra egiten du. - Aktiboki parte hartzen du literatur lanari buruzko elkarrizketetan, bere bizipenak eta ikuspegia azalduz. - Goitik behera irakurritako erreferentziako idazlan bati buruzko iritzi pertsonala azaldu eta justifikatzen du, bai ahoz, bai idatziz. - Literatur lan bat (ahozkoa, idatzia edo lotutako beste arte eremu batzuetakoa) bere irizpideei jarraituz aukeratzen du, irakurketaz gozatzeko.

2.A. CASTELLANO (B2) Hegoaldea

2.A.1.- CONTENIDOS DE APRENDIZAJE

Contenidos actitudinales comunes a todos los bloques temáticos:

1. Responsabilidad ante el propio aprendizaje, mostrando autonomía, iniciativa y esfuerzo personal, asumiendo los posibles riesgos que impliquen las decisiones tomadas y mostrando espíritu de superación y perseverancia ante las frustraciones.
2. Autonomía y creatividad en la planificación, desarrollo y presentación de trabajos, tanto orales como escritos, conociendo y aceptando las propias cualidades y limitaciones para desarrollar la autoestima.
3. Actitud crítica ante los usos discursivos verbales y no verbales orientados a la persuasión ideológica (especialmente los de los medios de comunicación) y ante la utilización de contenidos y formas que denotan una discriminación social, racial, sexual, cultural...
4. Cooperación con iniciativa y responsabilidad en las tareas compartidas, participando de modo activo y mostrando interés, flexibilidad y respeto hacia las ideas ajenas.
5. Respeto hacia las demás personas y sus opiniones e ideas y autocontrol de las emociones en la gestión de conflictos en todo tipo de situaciones de la vida personal o social con vistas a una buena comunicación interpersonal.
6. Participación activa y responsabilidad en los procesos de normalización del euskera y de transmisión de la cultura vasca.
7. Valoración, interés y respeto hacia la realidad plurilingüe y pluricultural del propio entorno y reconocimiento de la propia identidad plurilingüe como medio de enriquecimiento intelectual, cultural y social.
8. Creatividad e imaginación en la expresión literaria, así como en la percepción y realización de tareas, considerando alternativas nuevas y aportando ideas originales.
9. Sensibilidad estética ante las producciones literarias propias y ajenas, valorando los elementos creativos y estilísticos de las mismas.

1. COMUNICACIÓN ORAL	
Conceptos	Procedimientos
<p>1. Características propias de la comunicación oral</p> <p>1.1. Rasgos contextuales</p> <p>- Informal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Carácter universal, constitutivo de la naturaleza humana. • Desarrollo espontáneo en la sociedad. • Efímera, fugaz • Presencia de los interlocutores: espacio-tiempo simultáneo y compartido. • Información contextual implícita. • Discurso elaborado sobre la marcha y simultáneamente a la recepción. • Presencia de registros idiomáticos y variedades dialectales en función de los rasgos sociales de los elementos de la situación de comunicación. <p>- Formal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Carácter no universal y aprendizaje escolar. • Efímera y producida en tiempo real. • Contexto situacional compartido, con una comunicación relativamente unidireccional y jerarquizada. • Interacción emisor-receptor: relación emotiva. <p>1.2. Rasgos textuales</p> <p>- Informal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tema general y libre • Registro normalmente coloquial. • Dialogado • Interpersonal y subjetiva. • Espontánea y redundante • Estructura textual libre (digresiones, cambios de tema...) • Intervención fundamental de lenguajes no verbales (gestual, facial, corporal, proxémico) <p>- Formal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Temas más o menos especializados. • Registro formal. • Generalmente monologado. Combinación de planificación y espontaneidad. • Más redundante y con menor densidad de información que la lengua escrita. • Intervención fundamental de lenguajes no verbales (gestual, facial, corporal, proxémico). • Integración de códigos audiovisuales y verbales. <p>1.3. Rasgos lingüísticos</p> <p>- Informal</p>	<p>1. Pautas a seguir para la comprensión de textos orales:</p> <p>1.1.- Fase de pre-escucha</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definición del objetivo de escucha y de los elementos que intervienen en la situación de comunicación. - Selección del tipo de escucha en función de la situación, el objetivo de escucha y las características del género de texto. - Activación de conocimientos previos. - Realización de anticipaciones (hipótesis, predicciones...) basándose en los propios conocimientos y el contexto comunicativo. <p>1.2.- Fase de escucha</p> <p>- Interpretación del contenido del texto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reconstrucción del sentido global del texto. • Reconocimiento de las informaciones esenciales en función de la finalidad. • Discriminación de ideas principales y secundarias, tesis y argumentos, informaciones relevantes e irrelevantes. • Relación de las informaciones formulando las inferencias oportunas. • Relación y contraste de las informaciones del texto con los propios conocimientos. • Discriminación de información y opinión, argumentos y falacias... • Interpretación de elementos implícitos, presuposiciones, sobreentendidos, dobles sentidos, ambigüedades, elipsis... • Identificación/inferencia de la intención comunicativa del emisor. • Control del propio proceso de comprensión: anticipación, verificación... <p>- Interpretación de la forma del texto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificación de la estructura del texto y de los elementos que lo marcan. • Identificación e inferencia de variedad lingüística y registro; • Inferencia de la actitud del emisor mediante la interpretación de elementos acústicos (entonación, volumen), tono del discurso, códigos no verbales,... <p>- Retención de la información del texto</p> <ul style="list-style-type: none"> • Retención en la memoria a corto plazo de elementos del texto para construir la comprensión: seguir entendiendo lo que viene a continuación, interpretar otros fragmentos del

<ul style="list-style-type: none"> • Papel fundamental de la entonación, vocalización y pronunciación. • Selección mínima de léxico: repetir. • Elementos deícticos. • Interrogaciones, exclamaciones, onomatopeyas, muletillas. • Anacolutos, frases inacabadas, elipsis • Variedades sociales y geográficas de la lengua. <p>- Formal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Papel fundamental de los rasgos suprasegmentales (tono, volumen, ritmo) • Presencia de elementos deícticos, interrogaciones, exclamaciones, etc. aunque en menor medida que en el oral informal. • Anacolutos, frases inacabadas, elipsis aunque en menor medida que en el oral informal. • Corrección normativa y uso de la variedad estándar. <p>2. Tipos de discursos orales en función de la intención comunicativa</p> <p>2.1.- Informativos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso</p> <p>- Monogestionados: Relato de hechos y experiencias, exposición de resultados de una tarea, descripción de un fenómeno o proceso, exposición, explicación de un tema, resumen, definición, noticia, reportaje, documental, instrucciones y consignas...</p> <p>- Plurigestionados: Conversación coloquial, diálogo para la construcción del conocimiento, diálogo para llevar a cabo una tarea en común...</p> <p>2.2.- Persuasivos-Argumentativos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso:</p> <p>- Monogestionados: Defensa o justificación de una idea, de una postura, de un comportamiento, mensaje publicitario, ...</p> <p>- Plurigestionados: Conversación, discusión, debate...</p> <p>2.3.- Lúdico-estéticos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso:</p> <p>- Monogestionados: Relato de anécdotas, chiste, canción, bertsoa, cuento, recitación, adivinanza, película, obra teatral...</p> <p>- Plurigestionados: Conversación, juego, dramatización...</p> <p>3. Propiedades textuales</p> <p>- Adecuación: Elementos de la situación de comunicación, propósito comunicativo, nivel de formalidad, registro, grado de especificidad, variedad lingüística.</p>	<p>texto,...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Retención de la información importante del texto mediante la toma de notas o el uso de soportes escritos (esquema, tabla, etc.) <p>1.3. Fase posterior a la escucha</p> <p>- Uso adecuado de la información recogida para los fines previstos (para hacer un resumen, completar esquemas, reformular un concepto, valorar el grado de acuerdo o desacuerdo con lo escuchado y responder a ello,...).</p> <p>2. Pautas a seguir para la producción de textos orales</p> <p>2.1. Pautas a seguir para la producción de discursos poligestionados</p> <p>- Contextualización de la experiencia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definición del objetivo (qué se pretende, qué se ha de hacer, para quién y con qué intención) • Conocimiento de los interlocutores y la situación comunicativa. • Selección de la variedad lingüística, registro, tono, estilo del discurso... <p>- Plasmación de la actividad discursiva:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Expresión clara de ideas, informaciones, puntos de vista, utilizando razones o comentarios pertinentes. • Uso adecuado y eficaz de los elementos prosódicos y gestuales. • Escucha atenta y valoración de las aportaciones de los demás, haciendo preguntas y comentarios pertinentes. • Comprobación y reforzamiento de la adecuación de la comprensión mediante la formulación de preguntas complementarias y comentarios • Control de la progresión del texto, evitando repeticiones de ideas o informaciones, identificando información errónea, ideas o informaciones no pertinentes, y haciendo aportaciones. • Uso eficaz de los turnos de palabra y aplicación de las normas socio-comunicativas (fórmulas de cortesía). <p>- Valoración</p> <ul style="list-style-type: none"> • Análisis del discurso para comprobar el nivel de logro del objetivo propuesto. <p>2.2.- Pautas a seguir para la producción de discursos monogestionados</p> <p>- Contextualización de la experiencia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definición del objetivo (qué se pretende, qué se ha de hacer, para quién y con qué intención) • Conocimiento de los interlocutores y la situación
--	--

<p>- Coherencia: Cantidad y calidad de información, estructuración de la información</p> <p>- Cohesión: Progresión temática y elementos que la aseguran.</p> <p>- Corrección: Normas y elementos lingüísticos que aseguran el éxito de la comunicación.</p> <p>- Riqueza: Complejidad, variedad, precisión y grado de riesgo en el uso de recursos sintácticos, léxicos, retóricos (frases hechas, refranes, ironía, humor...), no verbales...</p> <p>4.- Medios de comunicación oral</p> <p>- Función social de los medios de comunicación oral.</p> <p>- Funcionamiento y organización de los medios de comunicación oral.</p> <p>- Características de esos medios: procesos de realización, integración de recursos verbales y no verbales.</p>	<p>comunicativa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Selección del género de texto, variedad lingüística, registro, tono, estilo del discurso... <p>- Planificación del texto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Búsqueda de información en diversas fuentes (bibliográficas, audiovisuales, digitales). • Selección y organización del contenido mediante soportes escritos. • Estructuración del texto oral (introducción, desarrollo y conclusión). <p>- Revisión del texto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Simulación de la exposición. • Contraste de la forma y el contenido. <p>- Plasmación de la actividad discursiva:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Expresión clara de ideas, informaciones, puntos de vista, utilizando razones o comentarios pertinentes. • Uso de organizadores que estructuran y enlazan las partes del texto (para introducir el tema, poner énfasis, ejemplificar...) • Uso de los recursos lingüísticos para asegurar la comprensión del contenido y mantener la atención de los destinatarios. • Uso adecuado y eficaz de los elementos prosódicos y gestuales. • Uso de técnicas de presentación multimedia (esquemas, imágenes, gráficos, transparencias, Power Point...) • Control de la receptividad del destinatario. • Comprobación y reforzamiento de la adecuación de la comprensión, mediante preguntas, paráfrasis, ejemplificación... <p>- Valoración:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Análisis del discurso para comprobar el nivel de logro del objetivo propuesto.
---	--

2. COMUNICACIÓN ESCRITA	
Conceptos	Procedimientos
<p>1. Características de la comunicación escrita</p> <p>1.1. Rasgos contextuales</p> <ul style="list-style-type: none"> - Carácter no universal, potencialidad de la naturaleza humana. - Aprendizaje reglado. - Permanente. - Ausencia de los interlocutores: espacio-tiempo no compartido, comunicación unidireccional. 	<p>1. Pautas a seguir para la comprensión de textos escritos</p> <p>1.1. Fase de pre-lectura</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definición del objetivo de lectura y de los elementos que intervienen en la situación de comunicación. - Selección del tipo de lectura en función de la situación, el objetivo de lectura y las características del género de texto. - Activación de conocimientos previos.

<p>- Información contextual explícita.</p> <p>- Discurso elaborado de manera reflexiva y previamente a la recepción.</p> <p>1.2. Rasgos textuales</p> <p>- Nivel de registro y punto de vista variados dependiendo de la situación de comunicación.</p> <p>- Monologado y planificado.</p> <p>- Estructuras textuales estereotipadas.</p> <p>- Intervención de lenguajes no verbales (gráficos, icónicos, tipográficos, etc.)</p> <p>1.3. Rasgos lingüísticos</p> <p>- Uso de los signos de puntuación.</p> <p>- Selección precisa de léxico: riqueza y variación.</p> <p>- Sintaxis regular.</p> <p>- Corrección normativa y uso de la variedad estándar en general.</p> <p>2. Tipos de discursos escritos en función de la intención comunicativa</p> <p>2.1.-Informativos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso:</p> <p>- Ficha, mapa conceptual, esquema, resumen, definición, informe, descripción de un fenómeno o proceso, exposición, explicación de un tema, reseña de experiencias, relato histórico, noticia, reportaje, biografía, receta, reglas de juego, instrucciones de montaje, modo de empleo, curriculum vitae, carta, correo electrónico...</p> <p>2.2. Argumentativos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso:</p> <p>- Defensa o justificación de una idea, de una postura, de un comportamiento, ensayo, comentario crítico, mensaje publicitario, editorial, artículo de opinión, carta del lector, reseña de libros...</p> <p>2.3. Lúdico-estéticos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso:</p> <p>- Cuento, novela, fábula, poesía, guión teatral...</p> <p>3. Propiedades textuales</p> <p>- Adecuación: Elementos de la situación de comunicación, propósito comunicativo, nivel de formalidad, registro, grado de especificidad, variedad lingüística.</p> <p>- Coherencia: Cantidad y calidad de información, estructuración de la información</p> <p>- Cohesión. Progresión temática y elementos que la aseguran.</p> <p>- Corrección: Normas y elementos lingüísticos que aseguran el éxito de la comunicación.</p> <p>- Riqueza: Complejidad, variedad, precisión y grado de</p>	<p>- Realización de anticipaciones (hipótesis, predicciones...) basándose en los propios conocimientos y en las marcas superficiales del texto (maquetación, imágenes...).</p> <p>1.2. Fase de lectura</p> <p>- Interpretación del contenido del discurso:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reconstrucción del sentido global del texto. • Reconocimiento de las informaciones esenciales en función de la finalidad. • Discriminación de ideas principales y secundarias, tesis y argumentos, informaciones relevantes e irrelevantes. • Relación de las informaciones formulando las inferencias oportunas. • Relación y contraste de las informaciones del texto con los propios conocimientos. • Inferencia del significado de palabras desconocidas mediante claves contextuales o estructurales. • Interpretación de elementos implícitos y retóricos: sobreentendidos, dobles sentidos, elipsis, humor, ironía... • Discriminación de información y opinión, argumentos y falacias... • Identificación/inferencia de la intención comunicativa, la visión del mundo y la actitud del emisor. • Control del propio proceso de comprensión: anticipación, verificación... <p>- Interpretación de la forma del discurso:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interpretación de los elementos técnicos de los lenguajes no verbales (tipografía, colores, encuadres, hipertextos..) • Identificación de la estructura del texto y de los elementos que lo marcan. <p>1.3. Fase posterior a la lectura</p> <p>- Valoración y enjuiciamiento de la información, para formar una opinión propia.</p> <p>- Uso adecuado de la información recogida para los fines previstos (para hacer un resumen, un mapa conceptual, completar esquemas, reformular un concepto, hacer un comentario crítico...).</p> <p>2. Pautas a seguir para la producción de textos escritos</p> <p>2.1. Pautas generales a seguir para la producción de textos</p> <p>- Contextualización del acto comunicativo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definición del objetivo (qué se pretende, qué se ha de hacer, para quién y con qué intención)
---	--

<p>riesgo en el uso de recursos sintácticos, léxicos, retóricos (frases hechas, refranes, ironía, humor...), elementos iconográficos...</p> <p>4. Medios de comunicación escrita</p> <ul style="list-style-type: none"> - Función social de los medios de comunicación escrita. - Funcionamiento y organización de los medios de comunicación escrita. - Características de esos medios: procesos de realización, integración de recursos verbales y no verbales. - Géneros periodísticos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Análisis de la situación comunicativa. • Selección de soporte (papel, telemático...) • Selección del género de texto, variedad lingüística, registro, tono, estilo del discurso... <p>- Planificación del texto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generación de ideas. • Técnicas para la búsqueda, valoración, selección y registro de información tanto desde fuentes tradicionales como en formato digital a través de Internet. • Selección y organización del contenido atendiendo a la intención comunicativa y a estructuras textuales arquetípicas. <p>- Textualización:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desarrollo de la información. • Organización de párrafos. • Cohesión de la información: conectores y organizadores que estructuran y enlazan las partes del texto. • Aplicación de normas gramaticales y ortográficas. • Utilización de soportes informáticos: procesador de texto, escáner, editor gráfico, etc. <p>- Revisión</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura selectiva del texto producido para identificar errores a nivel de forma o contenido. • Uso de recursos propios o de consulta (diccionarios, gramáticas, procesadores de texto) para la corrección de los propios errores. • Valoración: análisis del discurso para comprobar el nivel de logro del objetivo propuesto. <p>2.2. Pautas específicas a seguir para la producción de determinados géneros de texto</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esquema, mapa conceptual, resumen, comentario, poema, etc.
---	---

3. REFLEXIÓN SOBRE LA LENGUA	
Conceptos	Procedimientos
<p>1. Ámbito contextual</p> <p>1.1. Marcas enunciativas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deixis personal: Pronombres personales, posesivos, desinencias verbales. - Deixis temporal y espacial: Adverbios y locuciones adverbiales, oraciones subordinadas adverbiales, tiempos verbales... - Marcas de modalización: <ul style="list-style-type: none"> • Expresión de certeza, duda y probabilidad: Verbos modales, el modo verbal; adverbios y locuciones 	<p>1. Pautas a seguir para la aplicación de los conocimientos acerca de los elementos lingüísticos y de las normas que regulan su uso en la comprensión y producción de textos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación de un corpus lingüístico. - Identificación del problema o elemento objeto de estudio. - Métodos para la sistematización y automatización de los conceptos metalingüísticos. - Uso de conocimientos propios o de fuentes de

<p>adverbiales; modalidad oracional; otras expresiones.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Expresión de valoración: Recursos lingüísticos: nombre, adjetivo, verbo, adverbio...; recursos no lingüísticos: prosódicos, tipográficos, iconográficos... <p>- Registro: Registro léxico, variedad lingüística...</p> <p>1.2. Formas explicativas como fórmulas de reformulación</p> <p>- Aposición, definición, ejemplificación...</p> <p>2. Ámbito textual</p> <p>2.1. Recursos para asegurar la progresión temática: recursos anafóricos (o mecanismos de referencia).</p> <p>- Sinónimos, hiperónimos, pronombres (personales, demostrativos, relativos), nominalización, elipsis...</p> <p>2.2. Conectores y organizadores textuales para expresar diferentes tipos de relaciones: tiempo, espacio, orden, adición, oposición, causa-consecuencia, contraste.</p> <p>- Conjunciones, adverbios, tiempos verbales que remiten a otros tiempos del texto, recursos prosódicos, marcas de puntuación, elementos tipográficos...</p> <p>3. Ámbito oracional</p> <p>3.1. La oración.</p> <p>- Tipos de oración: simple y compuesta (temporal, causal, consecutiva, adversativa...)</p> <p>- La estructura de la oración: sujeto y predicado.</p> <p>- Unidades sintácticas y constituyentes: Sintagma nominal, sintagma adverbial, sintagma adjetival...</p> <p>- Relación entre los diferentes elementos de la oración: concordancia...</p> <p>- Calcos lingüísticos.</p> <p>3.2. La palabra.</p> <p>- Categorías gramaticales: nombre, adjetivo, verbo, determinante, pronombre, adverbio...</p> <p>- Léxico básico.</p> <p>- Relación semántica entre las palabras: sinónimos, antónimos e hiperónimos; campos semánticos...</p> <p>- Formación de palabras: composición, derivación...</p> <p>3.3. Pronunciación y ortografía.</p> <p>- Pronunciación: fonemas característicos de la lengua castellana, cambios fonéticos dentro de la palabra y en la cadena hablada, diptongo y hiato, entonación, acento...</p> <p>- Convenciones ortográficas: ortografía de la palabra, acentuación, signos de puntuación, uso de las mayúsculas, abreviaturas, siglas...</p>	<p>consulta (diccionarios, gramáticas) para la resolución de problemas o realización de la tarea requerida: completar, transformar, resumir, corregir, inferir, interpretar, etc.</p> <p>2. Pautas a seguir para la inducción de conceptos sobre la lengua.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación de un corpus lingüístico. - Identificación de los elementos objeto de estudio. - Comparación y relación de los elementos identificados. - Inducción de principios o reglas lingüísticas.
--	---

4. DIMENSIÓN SOCIAL DE LA LENGUA	
Conceptos	Procedimientos
<p>1. La lengua</p> <ul style="list-style-type: none"> - Como base para el surgimiento de la humanidad y la sociedad: medio de comunicación, medio de representación de la realidad y desarrollo del pensamiento, signo de identidad y receptora y transmisora de cultura. <p>2. Origen y evolución de las lenguas. Historia social de la lengua castellana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evolución histórica de la lengua castellana en relación con las lenguas del entorno. - El latín y la evolución de las lenguas romances. - Difusión y situación actual de la lengua castellana en el mundo. <p>3. Variedad lingüística</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diversidad geográfica de las lenguas: Lenguas del mundo, familias lingüísticas... Las lenguas del Estado Español, el castellano en América y las lenguas indígenas. - La lengua y sus variantes: lengua y dialecto. Dialectos del castellano. - Diversidad social de las lenguas: lengua estándar, registros. <p>4. La lengua y los hablantes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comunidad lingüística. - Lengua materna y segundas lenguas. - Hablantes monolingües, bilingües, plurilingües. <p>5. Concurrencia de lenguas y situaciones de contacto</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bilingüismo, diglosia, sustitución de lenguas, procesos de planificación y normalización lingüística. - Estatus de las lenguas: lenguas oficiales y no oficiales; lenguas mayoritarias y minorizadas... - Instituciones y organizaciones para el desarrollo, unidad y fomento de la lengua castellana: Real Academia de la lengua, Instituto Cervantes.... - Derechos y deberes lingüísticos de los ciudadanos: legislación local, estatal, europea. 	<p>1. Aplicación guiada de procedimientos de comprensión y producción de textos orales y escritos.</p> <p>2. Inducción del significado de conceptos sociolingüísticos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Investigación de fuentes. - Análisis de textos orales y escritos. - Identificación de relaciones de causa-efecto, problema-solución... - Reconstrucción del significado de conceptos. <p>3. Deducción de las características sociolingüísticas del entorno próximo.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación de la realidad. - Identificación de las características del entorno en función del concepto buscado. - Razonamiento analógico. - Evaluación de la situación en función del concepto. <p>4. Valoración crítica y toma de decisiones para la conducta personal y grupal.</p>

5. LITERATURA

Conceptos	Procedimientos
<p>1. El discurso literario: conceptos generales</p> <p>1.1. Dimensión estética, comunicativa y social de la literatura.</p> <p>1.2. La literatura como instrumento de transmisión y de creación cultural y como expresión histórico-social:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Contextualización de la obra literaria: Autor, destinatario, lugar y época de la publicación. - Época histórica: Antigüedad, Edad Media, Edad Moderna, Edad Contemporánea... - Movimiento literario. Características de cada movimiento: Romanticismo, realismo, vanguardismo, surrealismo... <p>1.3.- Características del lenguaje literario: Procedimientos retóricos y estilísticos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fónicos, morfosintácticos, lexico-semánticos. <p>1.4. Los géneros literarios:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Género narrativo, lírico, dramático. Elementos constitutivos y características de cada género. <p>1.5. Otras manifestaciones del hecho literario:</p> <ul style="list-style-type: none"> - El cómic, el cine... <p>2. La literatura como referente cultural</p> <p>2.1. Literatura en castellano escrita en el País Vasco (lista orientativa)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Época Moderna: Samaniego - Época Contemporánea: S. XIX:A. Trueba, A. Navarro Villoslada - Época Contemporánea: S. XX :. Poesía: De Otero, B, Celaya, G. ; Prosa: Unamuno, M., Baroja, P. Aldecoa, I., Martín Santos, L. - Literatura actual: Sastre, A., Pinilla, R., Guerra Garrido, R., Mendiola, JM., Sánchez Ostiz, M., Luisa Etxenike, Julia Otxoa, Jon Juaristi... <p>2.2. Literatura en lengua castellana (lista orientativa):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antigüedad-Edad Media: Cantar del Mío Cid, Berceo, Don Juan Manuel... - Edad Moderna: Lope de Vega, San Juan de la Cruz, Góngora, Quevedo, El Lazarillo de Tormes, Cervantes... - Edad Contemporánea: Siglo XIX: Bécquer, Espronceda., Galdós, Clarín... - Edad Contemporánea : Siglo XX: Poesía: R. Darío, A. Machado, J.R. Jiménez, Vicente Huidoro, R. Alberti, F.G.Lorca, Salinas, Pablo Neruda, Nicolás Guillén, Blas de Otero, Gabriel Celaya... Prosa: Miguel de Unamuno, Pío Baroja, J. Cortázar, Borges, G. García Márquez, M. Vargas Llosa... Delibes, Cela... 	<p>1. Procedimientos de comprensión de textos literarios</p> <p>1.1. Fase de prelectura\preescucha:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definición del objetivo de lectura\escucha - Selección del tipo de lectura\escucha: recreativa, reflexiva, crítica, expresiva. <p>1.2. Lectura\escucha recreativa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uso de diversos recursos para la selección de textos que respondan al gusto propio. - Activación de conocimientos previos: predicción, inferencia e integración de la información. - Control de la propia comprensión. - Conversación y contraste de las experiencias acerca del hecho literario: imágenes, recuerdos, sorpresas, descubrimientos, reflexiones que hubiera suscitado la lectura\escucha. <p>1.3. Lectura\escucha reflexiva y crítica:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activación de conocimientos previos: predicción, inferencia e integración de la información. - Control de la propia comprensión - Construcción del significado de manera compartida: <ul style="list-style-type: none"> • Comparación y diferenciación de textos en función del género, época histórica o movimiento literario. • Identificación e inferencia de las características de una época histórica dada a partir del contenido de un texto trabajado en clase. • Análisis de los valores del texto implícitos o manifiestos. • Valoración crítica: razonamiento pertinente de las propias opiniones. <p>1.4. Lectura expresiva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lectura integral del texto. - Identificación del tono, características de los personajes, etc. - Interpretación de los signos de puntuación en relación con la entonación. - Uso de recursos prosódicos y gestuales. <p>2. Procedimientos de producción de textos literarios</p> <p>2.1. Procedimientos generales de producción de textos: planificación, textualización, revisión.</p> <p>2.2. Imitación y transformación de referentes literarios:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación y análisis de estructuras, conceptos, mecanismos narrativos, de estilo...

<p>2.3. Literatura Universal: Autores y obras más significativas en función de épocas, movimientos o géneros literarios:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antigüedad-Edad Media: <ul style="list-style-type: none"> • Libros religioso-míticos: Biblia, Corán, Popol-Vulh... • Epopeyas: Ramayana, Odisea, Iliada... • Teatro clásico: Eurípides, Sofocles, Esquilo... • Poesía épica : Cantar de Roldán,... • Poesía culta: Dante, Petrarca, François Villon, Ausias March... • Prosa: Las mil y una noches, Chaucer, Boccaccio, Ramon Llul... - Edad Moderna <ul style="list-style-type: none"> • Teatro religioso y teatro profano: Shakespeare, Molière... • Poesía: La Fontaine... • Prosa: Rabelais , Daniel Defoe, Jonathan Swift... - Edad Contemporánea: Siglo XIX <ul style="list-style-type: none"> • Poesía: Byron, Shelley, Musset, Gautier, Baudelaire... • Prosa : Flaubert, Balzac, Dumas, Victor Hugo, Dickens, Mark Twain, E.A. Poe, Dostoievsky, Stevenson... - Edad Contemporánea : Siglo XX <ul style="list-style-type: none"> • Poesía: Walt Withman, Rimbaud... ;A. Breton, Paul Valéry, T.S. Elliot... • Prosa: Saint-Exupéry, Aldous Huxley, Sartre...; Hemingway, G. Grass, Gorky ... 	<ul style="list-style-type: none"> - Apropiación de modelos. - Uso creativo de los elementos seleccionados en la producción propia. <p>2.3. Reproducción de referentes literarios orales:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lectura/escucha integral del texto. - Memorización del texto. - Reproducción del texto: dramatización, recitación, canto... <p>2.4. Representación teatral</p>
---	--

2.A.2.- COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

	Competencias específicas	Competencias generales						Bloques de contenido					
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	
1.	Identificar las ideas esenciales de exposiciones orales extensas y lingüísticamente complejas sobre temas conocidos de distintos ámbitos de uso, y expresarlas de forma oral o escrita.	X	x					X					
2.	Seleccionar en textos orales de diversos géneros y procedentes de distintos ámbitos de uso, las informaciones pertinentes para responder a la finalidad de la escucha y utilizar las informaciones seleccionadas para los fines propuestos (investigación, actividades, etc.)	X						X					
3.	Exponer, argumentar y contrastar sus ideas en conversaciones, discusiones o debates, participando de manera activa, de modo	X	X	x				X		x			

	pertinente y adecuado y mostrando un nivel de autocontrol aceptable, para el trabajo cooperativo en la ejecución de tareas comunes o en el desarrollo del conocimiento.												
4.	Conversar con naturalidad y de manera adecuada, en todo tipo de situaciones de la vida personal o social para desarrollar una buena comunicación interpersonal, mostrando respeto hacia las demás personas independientemente de sus características físicas, sociales, culturales....	X	X	x				X		x			
5.	Realizar de manera autónoma presentaciones orales claras y bien estructuradas sobre un tema complejo, planificándolas previamente y utilizando diversas técnicas de presentación (audiovisuales, TIC, etc.)	X	X	x				X		x			
6.	Localizar y seleccionar información relevante para responder al objetivo de lectura, mostrando iniciativa, autonomía y eficacia en el uso de diferentes fuentes de información.	X							X				
7.	Identificar o inferir el sentido global de textos escritos de diversos géneros y procedentes de distintos ámbitos de uso y expresarlo de forma oral o escrita.	X	x					x	X				
8.	Interpretar el significado de textos escritos, realizando una lectura reflexiva de los mismos.	X							X				
9.	Interpretar de manera crítica el contenido y la forma de textos ideológicamente simples y de tema conocido (especialmente los provenientes de los medios de comunicación), captando su sentido y evaluando su conveniencia de acuerdo a normas morales y éticas, y aportar una opinión propia acerca del mismo.	X	X	x				x	X	x			
10.	Resumir oralmente y por escrito el contenido global de textos escritos de diferentes géneros pertenecientes a diversos ámbitos de uso, realizando una lectura reflexiva de los mismos.	X	X	x				X	X	x			
11.	Planificar en función de los parámetros del contexto y la intención comunicativa textos escritos de diferentes géneros y provenientes de distintos ámbitos de uso, utilizando sus propios conocimientos y diversas fuentes de referencia y mostrando iniciativa en la toma de decisiones.		X						X				
12.	Producir textos escritos de diferentes géneros pertenecientes a distintos ámbitos de uso, adecuándolos a la situación de comunicación y atendiendo a los principios de coherencia, cohesión, corrección y riqueza y reconociendo la necesidad del esfuerzo personal para la		X	x					X	x			

	consecución de la tarea.												
13.	Utilizar los conocimientos acerca del funcionamiento de los elementos lingüísticos en diferentes planos del texto tanto para interpretar los textos ajenos como para producir y revisar los propios.	x	x	X				x	x	X			
14.	Utilizar los conocimientos acerca de los conceptos sociolingüísticos básicos para interpretar críticamente la diversidad de realidades lingüísticas, valorando la importancia de todas y cada una de las lenguas y mostrando una actitud respetuosa y positiva hacia la realidad plurilingüe y pluricultural de su entorno.	x	x		X							X	
15.	Reconocer las características básicas del lenguaje literario para valorar su dimensión estética.	x				X							X
16.	Conocer los referentes básicos (obras, autores, épocas y movimientos) de la historia de la literatura en lengua castellana y de la literatura universal, e interpretar de manera compartida fragmentos de obras significativas, situándolos en su contexto histórico-cultural de producción.	x				X							X
17.	Expresar con creatividad y mostrando sensibilidad estética las propias vivencias, sentimientos, reflexiones, etc. mediante la producción de textos literarios orales y escritos de diversos géneros, tomando como modelo las obras literarias de referencia.		X			X							X
18.	Utilizar la literatura como fuente de disfrute, de desarrollo de sensibilidad estética, de conocimiento del mundo y para la construcción de su identidad personal, cultural y social.	X					X						X

2.A.3.- CRITERIOS DE EVALUACIÓN

	Competencias específicas	Criterios de evaluación
1.	Identificar las ideas esenciales de exposiciones orales extensas y lingüísticamente complejas sobre temas conocidos de distintos ámbitos de uso, y expresarlas de forma oral o escrita.	<ul style="list-style-type: none"> - Muestra una actitud de escucha activa, mediante respuestas no verbales o formulación de preguntas breves. - Toma apuntes diferenciando las ideas principales de los detalles. - Infiere el tema y la intención comunicativa del hablante. - Elabora un esquema o resumen que refleje la estructura del texto y la jerarquización de las ideas.
2.	Seleccionar en textos orales de diversos géneros y procedentes de distintos ámbitos de uso, las informaciones pertinentes para responder a la finalidad de la	<ul style="list-style-type: none"> - Identifica las informaciones explícitas adecuadas para su objetivo. - Infiere las informaciones solicitadas. - Utiliza en el proceso de escucha diversos medios de registro de información (apuntes, tablas, gráficos, cuestionarios...).

	escucha, y utilizar las informaciones seleccionadas para los fines propuestos (investigación, actividades, etc.)	- Utiliza la información registrada como fuente para realizar diversas tareas.
3.	Exponer, argumentar, y contrastar sus ideas en conversaciones, discusiones o debates, participando de manera activa, de modo pertinente y adecuado y mostrando un nivel de autocontrol aceptable para el trabajo cooperativo en la ejecución de tareas comunes o en el desarrollo del conocimiento.	<ul style="list-style-type: none"> - Coopera con los demás y comparte responsabilidades en los trabajos colectivos para ejecutar una tarea o solucionar un problema. - Interviene espontáneamente para aportar su contribución al tema. - Expone su punto de vista personal razonándolo y lo defiende refutando las argumentaciones ajenas. - Contesta a preguntas específicas sobre la propia intervención. - Hace preguntas y comentarios pertinentes ante las aportaciones de los demás. - Compara puntos de vista diferentes y acepta revisar su propio punto de vista. - Llega a conclusiones razonables. - Infiere elementos no explícitos del mensaje: actitud del hablante, tono del discurso, elementos de humor, ironía, doble sentido... - Se expresa con claridad y fluidez y con el registro adecuado a la situación. - Aplica adecuadamente las normas socio-comunicativas de la conversación.
4.	Conversar con naturalidad y de manera adecuada, en todo tipo de situaciones de la vida personal o social para desarrollar una buena comunicación interpersonal mostrando respeto hacia las demás personas independientemente de sus características físicas, sociales, culturales....	<ul style="list-style-type: none"> - Se expresa con claridad, fluidez y eficacia y con el registro adecuado a la situación. - Utiliza expresiones, recursos retóricos y referencias culturales propias a la lengua para responder a las funciones emotivas y lúdicas del lenguaje. - Aplica adecuadamente las normas socio-comunicativas de la conversación. - Evita el uso de estereotipos que marquen cualquier tipo de discriminación
5.	Realizar de manera autónoma presentaciones orales claras y bien estructuradas sobre un tema complejo, planificándolas previamente y utilizando diversas técnicas de presentación (audiovisuales, TIC, etc.).	<ul style="list-style-type: none"> - Utiliza con facilidad y eficacia las diversas fuentes de información en soporte tradicional o digital. - Selecciona información de calidad, cantidad y pertinencia adecuadas a los conocimientos e intereses de los receptores. - Estructura la información de forma lógica, atendiendo a la intención comunicativa. - Organiza el discurso oral utilizando organizadores discursivos precisos y variados para enlazar las diferentes partes del discurso. - Utiliza de modo eficiente las diversas técnicas de presentación audiovisual o digital, para organizar y reforzar el discurso. - Utiliza estrategias para hacer comprensible el discurso e implicar a los receptores: reformulación de ideas, preguntas retóricas, cambios de registro, humor. - Se expresa con claridad, corrección, fluidez y elocuencia utilizando adecuadamente los elementos prosódicos y gestuales.... - Muestra un nivel aceptable de autonomía en la planificación y desarrollo de la tarea.
6.	Localizar y seleccionar información relevante para responder al objetivo de lectura, mostrando iniciativa,	<ul style="list-style-type: none"> - Tiene claro el objetivo de lectura. - Recurre a las fuentes de información más adecuadas para responder a

	<p>autonomía y eficacia en el uso de diferentes fuentes de información.</p>	<p>su objetivo (diccionarios, gramáticas, enciclopedias, Internet...) y sabe utilizarlas con eficacia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Encuentra información basada en condiciones o características especificadas en preguntas o instrucciones. - Discrimina la información relevante comparando fragmentos de contenido similar. - Muestra un nivel aceptable de rapidez en la localización de la información. - Registra la información encontrada en fichas u otros sistemas de clasificación de información.
7.	<p>Identificar o inferir el sentido global de textos escritos de diversos géneros y procedentes de distintos ámbitos de uso y expresarlo de forma oral o escrita.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tiene claro el objetivo de lectura. - Infiere el género al que pertenece el texto, el tema, y la intención comunicativa del autor. - Selecciona entre varios textos el que mejor corresponde a su objetivo de lectura. - Dice de qué trata el texto, esto es, capta una información de carácter general acerca del texto. - Detecta y compensa los posibles errores o fallos de comprensión. - Sabe formular preguntas/ responder a las preguntas pertinentes acerca del texto. - Expresa con claridad y fluidez las informaciones solicitadas.
8.	<p>Interpretar el significado de textos escritos, realizando una lectura reflexiva de los mismos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tiene claro el objetivo de lectura. - Accede al significado de las palabras utilizando fuentes de consulta. - Infiere el significado de términos desconocidos utilizando claves contextuales y textuales. - Identifica las ideas elementales del texto. - Establece una continuidad temática entre las ideas. - Relaciona las ideas unas con otras en términos de causalidad, temporalidad, etc. - Establece el grado de importancia de unas ideas respecto a las otras. - Detecta y compensa los posibles errores o fallos de comprensión. - Sabe formular preguntas/ responder a las preguntas pertinentes acerca del texto. - Expresa con claridad y fluidez las informaciones solicitadas - Utiliza los propios conocimientos para construir su interpretación a partir de lo que se afirma en el texto.
9.	<p>Interpretar de manera crítica el contenido y la forma de textos ideológicamente simples y de tema conocido (especialmente los provenientes de los medios de comunicación), captando su sentido y evaluando su conveniencia de acuerdo a normas morales y éticas, y aportar una opinión personal tanto sobre el contenido como sobre la forma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Distingue información de opinión, hechos de falacias... - Infiere elementos no explícitos del mensaje. - Interpreta el significado de elementos no lingüísticos: icónicos, ortotipográficos, etc. - Identifica los rasgos textuales (tipografía, distribución del espacio, modalizadores, léxico...) utilizados por el autor para alcanzar un objetivo específico. - Identifica imágenes y expresiones que denoten algún tipo de discriminación, social, racial, sexual, cultural, etc. y evita su uso en las producciones propias orales y escritas. - Evalúa y comenta la validez de la información en base a sus propios conocimientos. - Expone su opinión justificándola, seleccionando para ello unidades del

		texto para apoyarlas o rebatirlas.
10.	Resumir oralmente y por escrito el contenido global de textos escritos de diferentes géneros pertenecientes a diversos ámbitos de uso, realizando una lectura reflexiva de los mismos.	<ul style="list-style-type: none"> - Identifica e indica la idea o ideas principales del original. - Incluye puntos de apoyo de la idea o ideas principales. - Integra en el resumen las ideas o informaciones seleccionadas del original de modo coherente, cohesionado y correcto y utilizando un estilo propio. - Muestra objetividad en la reproducción de la información.
11.	Planificar en función de los parámetros del contexto y la intención comunicativa. textos escritos de diferentes géneros y provenientes de distintos ámbitos de uso, utilizando sus propios conocimientos y diversas fuentes de referencia mostrando iniciativa en la toma de decisiones.	<ul style="list-style-type: none"> - Utiliza de forma eficaz las fuentes de información provenientes de soportes bibliográficos, audiovisuales o digitales. - Selecciona la información pertinente al objetivo. - Elabora un esquema organizando la información siguiendo la secuencia textual arquetípica del género de texto a producir. - Coopera de forma eficaz en las actividades orientadas a la planificación compartida de un texto.
12.	Producir textos escritos de diferentes géneros pertenecientes a diversos ámbitos de uso, adecuándolos a la situación de comunicación y atendiendo a los principios de coherencia, cohesión, corrección y riqueza y reconociendo la necesidad del esfuerzo personal para la consecución de la tarea.	<ul style="list-style-type: none"> - Refleja de forma adecuada el propósito u objetivo previamente definido. - Utiliza el registro adecuado a la situación. - Presenta el texto de manera adecuada y correcta: márgenes, encabezamientos, legibilidad... - Estructura el contenido del texto de acuerdo a la secuencia textual arquetípica del género de texto a producir. - Organiza los párrafos de forma lógica. - Integra apropiadamente informaciones procedentes de diversas fuentes. - Utiliza los elementos de cohesión apropiados para enlazar las partes y enunciados del texto. - Se expresa con corrección morfosintáctica, léxica y ortográfica. - Se expresa con estilo propio y utilizando los recursos de la lengua con flexibilidad y creatividad. - Muestra autonomía en la revisión y mejora del propio texto. - Coopera de forma eficaz en las actividades orientadas a la producción y revisión compartida de un texto.
13.	Utilizar los conocimientos acerca del funcionamiento de los elementos lingüísticos en diferentes planos del texto, tanto para interpretar los textos ajenos como para producir y revisar los propios.	<ul style="list-style-type: none"> - Identifica en el texto marcas lingüísticas o no lingüísticas de ámbito contextual, textual u oracional. - Completa textos o enunciados seleccionando los elementos lingüísticos apropiados. - Transforma textos o enunciados de manera adecuada y correcta atendiendo a criterios dados. - Identifica y corrige errores básicos de diferentes planos en textos propios o ajenos. - Reconoce los calcos erróneos provenientes de las otras lenguas conocidas en la producción propia o en la ajena. - Aplica de manera autónoma y eficaz los conocimientos lingüísticos en la producción de los propios textos.
14.	Utilizar los conocimientos acerca de los conceptos sociolingüísticos básicos para interpretar críticamente la diversidad de realidades	<ul style="list-style-type: none"> - Expone, narra o describe los rasgos esenciales del origen y la evolución de la lengua castellana y las de su entorno. - Describe y ejemplifica los factores básicos que determinan la situación de una lengua y los derivados de las situaciones de contacto entre

	lingüísticas, valorando la importancia de todas y cada una de las lenguas y mostrando una actitud respetuosa y positiva hacia la realidad plurilingüe y pluricultural de su entorno.	<p>lenguas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cita datos básicos sobre la realidad lingüística actual de Europa, y de América Latina. - Describe situaciones concretas aplicando los conceptos sociolingüísticos. - Lee o escucha de manera crítica textos relacionados con situaciones de conflicto lingüístico. - Evalúa y comenta situaciones sociolingüísticas concretas, justificando su opinión en base a sus conocimientos y mostrando respeto y evitando prejuicios en relación con las lenguas y sus hablantes. - Coopera de forma eficaz en las actividades orientadas a la construcción compartida del significado de textos o el análisis de situaciones concretas.
15.	Reconocer las características básicas del lenguaje literario para valorar su dimensión estética.	<ul style="list-style-type: none"> - Identifica el género al que pertenece una obra literaria, reconociendo los elementos básicos que lo caracterizan. - Clasifica características estilísticas, temáticas, etc. dadas, atendiendo a criterios dados. - Identifica en un texto procedimientos retóricos y estilísticos básicos.
16.	Conocer los referentes básicos (obras, autores, épocas y movimientos) de la historia de la literatura en lengua castellana y de la literatura universal, e interpretar de manera compartida fragmentos de obras significativas, situándolos en su contexto histórico-cultural de producción.	<ul style="list-style-type: none"> - Utiliza la información sobre el contexto histórico-cultural de producción de una obra para reconstruir su significado. - Coopera de forma eficaz en las actividades orientadas a la construcción compartida del significado de una obra. - Utiliza con eficacia fuentes diversas (bibliográficas, audiovisuales, digitales) para ampliar la información sobre un determinado hecho literario. - Relaciona autores y fragmentos literarios estereotípicos con la época en la que fueron creados, o el movimiento literario al que pertenecen. - Cita autores o obras clave tanto de la literatura en lengua castellana como de la universal, pertenecientes a diversas épocas y movimientos literarios.
17.	Expresar con creatividad y mostrando sensibilidad estética las propias vivencias, sentimientos, reflexiones, etc. mediante la producción de textos literarios orales y escritos de diversos géneros, tomando como modelo las obras literarias de referencia.	<ul style="list-style-type: none"> - Utiliza la estructura propia del género seleccionado. - Utiliza procedimientos retóricos y estilísticos propios del género seleccionado. - Utiliza recursos expresivos adecuados al contenido que quiere transmitir. - Integra de forma creativa en su propia producción los modelos literarios trabajados. - Se expresa con estilo propio y utilizando los recursos estilísticos con flexibilidad y creatividad. - Aplica los procedimientos generales de producción de textos con autonomía y eficacia.
18.	Utilizar la literatura como fuente de disfrute, de conocimiento del mundo y para la construcción de su identidad personal, cultural y social.	<ul style="list-style-type: none"> - Realiza una lectura expresiva de textos de diversos géneros literarios. - Contribuye activamente aportando sus experiencias y su visión personal en una conversación relacionada con el hecho literario. - Expone y justifica su opinión personal (oralmente y por escrito) sobre una obra de referencia leída en su totalidad. - Selecciona con criterios propios obra literaria (literatura oral o escrita u otros campos artísticos relacionados) para su disfrute personal.

2.B. FRANÇAIS (B2) Iparraldea

2.B.1.- CONTENUS D`APPRENTISSAGE

Contenus attitudeaux communs à tous les blocs des contenus:

1. Responsabilité devant le propre apprentissage, en faisant preuve d'autonomie, d'initiative et d'effort personnel, en assumant les risques éventuels que les décisions prises impliquent et en manifestant un esprit de dépassement et de persévérance devant les frustrations.
2. Autonomie et créativité dans la planification, le développement et la présentation de travaux, oraux et écrits, en connaissant et en acceptant les qualités et limitations personnelles pour développer l'estime de soi.
3. Attitude critique devant les usages discursifs verbaux et non verbaux tournés vers la persuasion idéologique (en particulier ceux employés par les médias) et devant l'utilisation de contenus et de formes qui dénotent une discrimination sociale, raciale, sexuelle, culturelle, etc.
4. Coopération pleine d'initiative et de responsabilité dans les tâches partagées, en participant de façon active et en faisant preuve d'intérêt, de flexibilité et de respect envers les idées d'autrui.
5. Respect envers les autres personnes, leurs opinions et leurs idées. Maîtrise des émotions dans la gestion de conflits dans tout type de situations de la vie personnelle ou sociale en vue d'une bonne communication interpersonnelle.
6. Participation active et responsabilité dans les processus de normalisation de la langue basque et de transmission de la culture basque.
7. Valorisation, intérêt et respect à l'égard de la réalité plurilingue et pluriculturelle du propre environnement et reconnaissance de la propre identité plurilingue comme moyen d'enrichissement intellectuel, culturel et social.
8. Créativité et imagination dans l'expression littéraire, ainsi que dans la perception et la réalisation de tâches, en étudiant de nouvelles alternatives et en apportant des idées originales.
9. Sensibilité esthétique devant les productions littéraires personnelles et celles des autres, en valorisant leurs éléments créatifs et stylistiques.

1.- COMMUNICATION ORALE	
Concepts	Procédures
<p>1. Caractéristiques propres à la communication orale</p> <p>1.1. Traits contextuels</p> <p>- Informel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caractère universel, constitutif de la nature humaine. • Développement spontané dans la société. • Éphémère, fugace. • Présence des interlocuteurs : espace-temps simultané et partagé. • Information contextuelle implicite. • Discours élaboré au fur et à mesure et simultanément à la réception. <p>- Formel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caractère non universel et apprentissage scolaire. • Éphémère et produite en temps réel. • Contexte situationnel partagé, avec une communication relativement unidirectionnelle et hiérarchisée. • Interaction émetteur-récepteur : relation émotive. <p>1.2. Traits textuels</p> <p>- Informel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Thème général et libre. • Registre normalement familier. • Dialogué. • Interpersonnelle et subjective. • Spontanée et redondante. • Structure textuelle libre (digressions, changements de sujet, etc.). • Intervention fondamentale des langages non verbaux (gestuel, facial, corporel, proxémique). <p>- Formel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Thèmes plus ou moins spécialisés. • Registre formel. • Généralement monologué. Mélange de planification et de spontanéité. • Plus redondante et moindre densité d'information que la langue écrite. • Intervention fondamentale des langages non verbaux (gestuel, facial, corporel, proxémique). • Intégration de codes audiovisuels et verbaux. <p>1.3. Traits linguistiques</p> <p>- Informel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rôle fondamental de l'intonation, la vocalisation et la prononciation. • Sélection minimale du lexique : répéter. 	<p>1. Règles pour la compréhension de textes oraux.</p> <p>1.1. Phase de pré-écoute</p> <ul style="list-style-type: none"> - Définition de l'objectif d'écoute et des éléments qui interviennent dans la situation de communication. - Sélection du type d'écoute en fonction de la situation, l'objectif d'écoute et les caractéristiques du genre de texte. - Activation des connaissances préalables. - Réalisation d'anticipations (hypotheses, prédictions, etc.) en se basant sur les propres connaissances et sur le contexte communicatif. <p>1.2. Phase d'écoute</p> <p>- Interprétation du contenu du texte :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reconstruction du sens global du texte. • Reconnaissance des informations essentielles en fonction de la finalité. • Distinction entre les idées principales et secondaires, les thèses et les arguments, les informations importantes et insignifiantes. • Liste des informations en formulant les bonnes inférences. • Liste et contraste des informations du texte avec les propres connaissances. • Distinction entre l'information et l'opinion, les arguments et les tromperies... • Interprétation des éléments implicites, présuppositions, sous-entendus, doubles sens, ambiguïtés, ellipses, etc. • Identification/inférence de l'intention communicative de l'émetteur. • Contrôle du propre processus de compréhension : anticipation, vérification, etc. <p>- Interprétation de la forme du texte :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identification de la structure du texte et des éléments qui le marquent. • Identification et inférence de la variété linguistique et du registre de langue ; • Inférence de l'attitude de l'émetteur par le biais de l'interprétation des éléments acoustiques (intonation, volume), ton du discours, codes non verbaux, etc. <p>- Mémorisation de l'information du texte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mémorisation à court terme des éléments du texte pour construire la compréhension : continuer à comprendre ce qui vient ensuite, interpréter d'autres fragments du texte, etc.

<ul style="list-style-type: none"> • Éléments déictiques. • Interrogations, exclamations, onomatopées, chevilles. • Anacoluthes, phrases inachevées, ellipses. • Familiarités, dialectalismes. <p>- Formel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rôle fondamental des traits suprasegmentaux (ton, volume, rythme) • Présence des éléments déictiques, interrogations, exclamations, etc. mais dans une moindre mesure qu'à l'oral informel. • Anacoluthes, phrases inachevées, ellipses bien que dans une moindre mesure qu'à l'oral informel. • Correction normative et utilisation de la variété standard. <p>2. Types de discours oraux en fonction de l'intention communicative</p> <p>2.1. Informatifs. Genres de texte des différents domaines d'utilisation :</p> <p>- Monogérés : Récit des faits et expériences, exposé des résultats d'une tâche, description d'un phénomène ou processus, exposé, explication d'un sujet, résumé, définition, actualité, reportage, documentaire, instructions et consignes, etc.</p> <p>- Polygérés : Conversation familière, dialogue pour la construction de la connaissance, dialogue pour réaliser une tâche en commun, etc.</p> <p>2.2. Persuasifs - Argumentatifs. Genres de texte des différents domaines d'utilisation :</p> <p>- Monogérés : Défense ou justification d'une idée, d'une position, d'un comportement, message publicitaire, etc.</p> <p>- Polygérés : Conversation, discussion, débat, etc.</p> <p>2.3. Ludico-esthétiques. Genres de texte des différents domaines d'utilisation :</p> <p>- Monogérés : Récit d'anecdotes, plaisanterie, chanson, conte, récitation, devinette, film, œuvre théâtrale, etc.</p> <p>- Polygérés : Conversation, jeu, dramatisation, etc.</p> <p>3. Propriétés textuelles</p> <p>- Adéquation : Éléments de la situation de communication, objectif communicatif, niveau de formalité, registre de langue, degré de spécificité, variété linguistique.</p> <p>- Cohérence : Quantité et qualité de l'information, structuration de l'information.</p> <p>- Cohésion : Progression thématique et éléments qui l'assurent.</p> <p>- Correction : Utilisation des normes et éléments linguistiques de manière à assurer le succès de la communication.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mémorisation de l'information importante du texte grâce à la prise de notes ou à l'utilisation de supports écrits (schéma, tableau, etc.). <p>1.3. Phase postérieure à l'écoute</p> <p>Utilisation pertinente de l'information recueillie aux fins prévues (pour faire un résumé, compléter des schémas, reformuler un concept, évaluer le degré d'accord ou de désaccord avec les propos écoutés et répondre à cela, etc.).</p> <p>2. Règles pour la production de textes oraux</p> <p>2.1. Règles pour la production de discours polygérés</p> <p>- Contextualisation de l'expérience :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Définition de l'objectif (que cherche-t-on, que faut-il faire, pour qui et dans quelle intention) • Connaissance des interlocuteurs et de la situation communicative. • Sélection de la variété linguistique, registre de langue, ton, style du discours, etc. <p>- Expression de l'activité discursive :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Expression claire des idées, informations, points de vue, en utilisant des raisons ou commentaires pertinents. • Utilisation adéquate et efficace des éléments prosodiques et gestuels. • Écoute attentive et évaluation des apports des autres, en posant des questions et en faisant des commentaires pertinents. • Vérification et renforcement de l'adéquation de la compréhension en utilisant la formulation de questions complémentaires et de commentaires. • Contrôle de la progression du texte, en évitant les répétitions d'idées ou d'informations, en identifiant l'information erronée, les idées ou informations non pertinentes, et en réalisant des apports. • Utilisation efficace des tours de parole et application des normes socio-communicatives (formules de politesse). <p>- Évaluation</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analyse du discours pour vérifier le niveau d'atteinte de l'objectif proposé. <p>2.2. Règles pour la production de discours monogérés</p> <p>- Contextualisation de l'expérience</p> <ul style="list-style-type: none"> • Définition de l'objectif (que cherche-t-on, que faut-il faire, pour qui et dans quelle intention) connaissance des interlocuteurs et de la situation communicative. • Sélection du genre de texte, de la variété linguistique, du registre de langue, du ton, du style du dis-
--	--

<p>- Richesse : Complexité, variété, précision et degré de risque dans l'utilisation des ressources syntaxiques, lexicales, rhétoriques (clichés, proverbes, ironie, humour, etc.), non verbales, etc.</p> <p>4. Moyens de communication orale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fonction sociale des moyens de communication orale. - Fonctionnement et organisation des moyens de communication orale. - Caractéristiques de ces moyens : processus de réalisation, intégration des ressources verbales et non verbales. 	<p>cours, etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planification du texte <ul style="list-style-type: none"> • Recherche d'information dans diverses sources (bibliographiques, audiovisuelles, numériques). • Sélection et organisation du contenu à l'aide de supports écrits. • Structuration du texte oral (introduction, développement et conclusion). - Révision du texte : <ul style="list-style-type: none"> • Simulation de l'exposé. • Contraste de la forme et du contenu. - Expression de l'activité discursive : <ul style="list-style-type: none"> • Expression claire des idées, informations, points de vue, en utilisant des raisons ou commentaires pertinents. • Utilisation d'organiseurs qui structurent et relient les parties du texte (pour introduire le sujet, mettre en valeur, illustrer par des exemples, etc.). • Utilisation des ressources linguistiques pour assurer la compréhension du contenu et garder l'attention des destinataires. • Utilisation adéquate et efficace des éléments prosodiques et gestuels. • Utilisation des techniques de présentation multimédia (schémas, images, graphiques, transparents, PowerPoint, etc.) • Contrôle de la réceptivité du destinataire. • Vérification et renforcement de l'adéquation de la compréhension en utilisant des questions, paraphrases, illustrations par des exemples, etc. - Évaluation : <ul style="list-style-type: none"> • Analyse du discours pour vérifier le niveau d'atteinte de l'objectif proposé.
--	--

2.- COMMUNICATION ÉCRITE	
Concepts	Procédures
<p>1. Caractéristiques de la communication écrite</p> <p>1.1. Traits contextuels</p> <ul style="list-style-type: none"> - Caractère non universel, potentialité de la nature humaine. - Apprentissage réglé. - Permanente. - Absence des interlocuteurs : espace-temps non partagé, communication unidirectionnelle. - Information contextuelle explicite. - Discours élaboré de manière réflexive et préalablement 	<p>1. Règles pour la compréhension de textes écrits :</p> <p>1.1. Phase de pré-lecture</p> <ul style="list-style-type: none"> - Définition de l'objectif de lecture et des éléments qui interviennent dans la situation de communication. - Sélection du type de lecture en fonction de la situation, l'objectif de lecture et les caractéristiques du genre de texte. - Activation des connaissances préalables. - Réalisation d'anticipations (hypotheses, prédictions, etc.) en se basant sur les propres connaissances et sur les marques superficielles du texte (maquettage, ima-

<p>à la réception.</p> <p>1.2. Traits textuels</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niveau du registre de langue et point de vue variés en fonction de la situation de communication. - Monologué et planifié. - Structures textuelles stéréotypées. - Intervention des langages non verbaux (graphiques, iconiques, typographiques, etc.) <p>1.3. Traits linguistiques</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilisation des signes de ponctuation. - Sélection précise du lexique : richesse et variation. - Syntaxe régulière. - Correction normative et utilisation de la variété standard en général. <p>2. Types de discours écrits en fonction de l'intention communicative</p> <p>2.1. Informatifs. Genres de texte des différents domaines d'utilisation : Fiche, plan conceptuel, schéma, résumé, définition, rapport, description d'un phénomène ou processus, exposé, explication d'un sujet, description des expériences, récit historique, actualité, reportage, biographie, recette, règles de jeu, instructions de montage, mode d'emploi, curriculum vitae, lettre, courrier etc.</p> <p>2.2. Argumentatifs. Genres de texte des différents domaines d'utilisation : Défense ou justification d'une idée, une opinion, un comportement, un essai, un commentaire critique, un message publicitaire, un éditorial, un article d'opinion, un courrier du lecteur, une description de livres, etc.</p> <p>2.3. Ludico-esthétiques. Genres de texte des différents domaines d'utilisation : Conte, nouvelle, fable, poésie, scénario théâtral, etc.</p> <p>3. Propriétés textuelles</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adéquation : Éléments de la situation de communication, but communicatif, niveau de formalité, registre de langue, degré de spécificité, variété linguistique. - Cohérence : Quantité et qualité de l'information, structuration de l'information. - Cohésion : Progression thématique et éléments qui l'assurent. - Correction : Utilisation des normes et éléments linguistiques de manière à assurer le succès de la communication. - Richesse : Complexité, variété, précision et degré de risque dans l'utilisation des ressources syntaxiques, lexiques, rhétoriques (clichés, proverbes, ironie, humour, etc.), éléments iconographiques, etc. 	<p>ges, etc.).</p> <p>1.2. Phase de lecture</p> <p>- Interprétation du contenu du discours :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reconstruction du sens global du texte. • Reconnaissance des informations essentielles en fonction de la finalité. • Distinction entre les idées principales et secondaires, les thèses et les arguments, les informations importantes et insignifiantes. • Liste des informations en formulant les bonnes inférences. • Liste et contraste des informations du texte avec les propres connaissances. • Inférence du sens de mots inconnus à l'aide de solutions contextuelles ou structurales. • Interprétation des éléments implicites et rhétoriques : sous-entendus, doubles sens, ellipses, humour, ironie, etc. • Distinction entre l'information et l'opinion, les arguments et les tromperies, etc. • Identification/inférence de l'intention communicative, la vision du monde et l'attitude de l'émetteur. • Contrôle du propre processus de compréhension : anticipation, vérification, etc. <p>- Interprétation de la forme du discours :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interprétation des éléments techniques des langages non verbaux (typographie, couleurs, cadres, hypertextes, etc.) • Identification de la structure du texte et des éléments qui le marquent. <p>1.3. Phase postérieure à la lecture</p> <ul style="list-style-type: none"> - Évaluation et jugement de l'information, pour se former une opinion propre. - Utilisation pertinente de l'information recueillie aux fins prévues (pour faire un résumé, un plan conceptuel, compléter des schémas, reformuler un concept, faire un commentaire critique, etc.). <p>2. Règles pour la production de textes écrits :</p> <p>2.1. Règles générales pour la production de textes :</p> <p>- Contextualisation de l'acte communicatif :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Définition de l'objectif (que cherche-t-on, que faut-il faire, pour qui et dans quelle intention) • Analyse de la situation communicative. • Sélection du support (papier, télématique, etc.) • Sélection du genre de texte, de la variété linguistique, du registre de langue, du ton, du style du discours, etc. <p>- Planification du texte :</p>
---	--

<p>4. Moyens de communication écrite</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fonction sociale des moyens de communication écrite. - Fonctionnement et organisation des moyens de communication écrite. - Caractéristiques de ces moyens : processus de réalisation, intégration de ressources verbales et non verbales. - Genres journalistiques. 	<ul style="list-style-type: none"> • Génération d'idées. • Techniques pour la recherche, l'évaluation, la sélection et le registre d'information tant sur des sources traditionnelles qu'au format numérique par le biais d'Internet. • Sélection et organisation du contenu compte tenu de l'intention communicative et des structures textuelles archétypiques. <p>- Textualisation :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Développement de l'information. • Organisation de paragraphes. • Cohésion de l'information : connecteurs et organisateurs qui structurent et relient les parties du texte. • Application des règles grammaticales et orthographiques. • Utilisation de supports informatiques : système de traitement de texte, scanner, éditeur graphique, etc. <p>- Révision :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lecture sélective du texte produit pour identifier les erreurs au niveau de la forme ou du contenu. • Utilisation de ressources propres ou de la consultation (dictionnaires, grammaires, systèmes de traitement de texte) pour la correction des propres erreurs. • Évaluation : analyse du discours pour vérifier le niveau d'atteinte de l'objectif proposé. <p>2.2. Règles spécifiques pour la production de certains genres de texte :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schéma, plan conceptuel, résumé, commentaire, poème, etc.
---	--

3.- RÉFLEXION SUR LA LANGUE	
Concepts	Procédures
<p>1. Domaine contextuel</p> <p>1.1. Marques énonciatives :</p> <p>Deixis personnelle: Pronoms personnels, possessifs, désinences verbales.</p> <p>Deixis temporelle et spatiale : Adverbes et locutions adverbiales, propositions subordonnées adverbiales, temps verbaux, etc.</p> <p>Marques de modalisation :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Expression de la certitude, du doute et de la probabilité : <li style="padding-left: 20px;">Verbes modaux, le mode verbal ; les adverbes et locutions adverbiales ; la modalité de la phrase ; autres expressions. - Expression d'évaluation : 	<p>1. Règles pour l'application des connaissances sur les éléments linguistiques et les règles qui régissent leur emploi dans la compréhension et la production de textes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observation d'un corpus linguistique. - Identification du problème ou de l'élément objet d'étude. - Méthodes pour la systématisation et l'automatisation des concepts métalinguistiques. - Usage des propres connaissances ou de livres de référence pour résoudre le problème ou réaliser la tâche requise : compléter, transformer, résumer, corriger, inférer, interpréter...

<p>Ressources linguistiques : nom, adjectif, verbe, adverbe, etc. ; ressources non linguistiques : prosodiques, typographiques, iconographiques, etc.</p> <p>Registre de langue : Registre lexical, variété linguistique, etc.</p> <p>1.2. Formes explicatives comme formules de reformulation.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Apposition, définition, illustration par des exemples, etc. <p>2. Domaine textuel</p> <p>2.1. Ressources pour assurer la progression thématique : ressources anaphoriques (ou mécanismes de référence).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Synonymes, hyperonymes, pronoms (personnels, démonstratifs, relatifs), nominalisation, ellipses, etc. <p>2.2. Connecteurs et organisateurs textuels pour exprimer différents types de relations : temps, espace, ordre, addition, opposition, cause/conséquence, contraste.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conjonctions, adverbes, temps verbaux qui renvoient à d'autres temps du texte, ressources prosodiques, marques de ponctuation, éléments typographiques, etc. <p>3. Domaine de la phrase</p> <p>3.1. La phrase.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Types de phrase : simple et complexe (temporelle, causale, consécutive, adversative, etc.) - La structure de la phrase : sujet et prédicat. - Unités syntaxiques et constituantes : Syntagme nominal, syntagme adverbial, syntagme adjectival, etc. - Relation entre les différents éléments de la phrase : concordance, etc. - Calques. <p>3.2. Le mot.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Catégories grammaticales : nom, adjectif, verbe, déterminant, pronom, adverbe, etc. - Lexique de base. - Rapport sémantique entre les mots : synonymes, antonymes et hyperonymes ; champs sémantiques, etc. - Formation des mots : composition, dérivation, etc. <p>3.3. Prononciation et orthographe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prononciation : phonèmes caractéristiques du français, changements phonétiques dans le mot et dans la chaîne parlée, intonation, accent, etc. - Règles orthographiques : orthographe du mot, accentuation, signes de ponctuation, utilisation des majuscules, abréviations, etc.	<p>2. Règles pour l'induction de concepts sur la langue.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observation d'un corpus linguistique. - Identification des éléments objet d'étude. - Comparaison et rapport des éléments identifiés. - Induction de principes ou règles linguistiques.
--	--

4.- DIMENSION SOCIALE DE LA LANGUE	
Concepts	Procédures
<p>1. La langue La langue comme base pour l'apparition de l'humanité et de la société : moyen de communication, moyen de représentation de la réalité et développement de la pensée, signe d'identité et réceptrice et transmetteuse de culture.</p> <p>2. Origine et évolution des langues. Histoire sociale du français.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Évolution historique du français en relation avec les langues de son entourage. - Le latin et l'évolution des langues romances. - Diffusion et situation actuelle du français dans le monde. <p>3. Variété linguistique :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diversité géographique des langues : Langues du monde, familles linguistiques, les langues de l'état français, la Francophonie. - La langue et ses variantes : langue et dialecte. Dialectes et variétés du français. - Diversité sociale des langues : langue standard, registres. <p>4. La langue et les locuteurs :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Communauté linguistique. - Langue maternelle et deuxièmes langues. - Locuteurs monolingues, bilingues, plurilingues. <p>5. Concurrence de langues et situations de contact :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bilinguisme, diglossie, substitution des langues, processus de planification et normalisation linguistique. - Statut des langues : langues officielles et non officielles ; langues majoritaires et minoritaires... - Institutions et organisations pour le développement, le bon usage et la diffusion du français : l'Académie Française, l'Alliance Française, etc. - Droits et devoirs linguistiques des citoyens : législation locale, nationale, européenne. 	<p>1. Application guidée des règles pour la compréhension et de production de textes oraux et écrits.</p> <p>2. Induction du sens des concepts sociolinguistiques.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recherche de sources. - Analyse de textes oraux et écrits. - Identification des rapports de cause-effet, problème-solution, etc. - Reconstruction du sens des concepts. <p>3. Déduction des caractéristiques sociolinguistiques de l'environnement proche.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observation de la réalité. - Identification des caractéristiques de l'environnement en fonction du concept recherché. - Raisonnement analogique. - Évaluation de la situation en fonction du concept. <p>4. Évaluation critique et prise de décisions pour la conduite personnelle et groupale.</p>

5.- LITTÉRATURE	
Concepts	Procédures
<p>1. Le discours littéraire : concepts généraux.</p> <p>1.1. Dimension esthétique, communicative et sociale</p>	<p>1. Règles pour la compréhension de textes littéraires</p> <p>1.1. Phase de pré-lecture/pré-écoute :</p>

<p>de la littérature.</p> <p>1.2. La littérature comme instrument de transmission et de création culturelle et comme expression historique et sociale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Contextualisation de l'œuvre littéraire : Auteur, destinataire, lieu et époque de la publication. - Époque historique : Antiquité, Moyen Âge, Âge Moderne, Époque Contemporaine, etc. - Mouvement littéraire. Caractéristiques de chaque mouvement : Romantisme, réalisme, avant-gardisme, sur-réalisme, etc. <p>1.3. Caractéristiques du langage littéraire : Méthodes rhétoriques et stylistiques.</p> <p>Phoniques, morphosyntaxiques, lexico-sémantiques.</p> <p>1.4. Les genres littéraires.</p> <p>Genre narratif, lyrique, dramatique. Éléments constitutifs et caractéristiques de chaque genre.</p> <p>1.5. Autres manifestations du fait littéraire.</p> <p>La bande dessinée, le cinéma, etc.</p> <p>2. La littérature comme référence culturelle</p> <p>2.1. Littérature en français écrite au Pays Basque: (liste orientative)</p> <p>Xaho, Agustin; Loti, Pierre; Légasse, Marc; Delay, Florence....</p> <p>2.2. Littérature en langue française : (liste orientative)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antiquité – Moyen Âge : Chanson de Roland, François Villon... - Âge Moderne Molière, La Fontaine Rabelais... - Époque Contemporaine : XIXe siècle Poésie : Musset, Gautier, Baudelaire... Prose : Flaubert, Balzac, Dumas, Victor Hugo... - Époque Contemporaine : XXe siècle Poésie: Rimbaud, A. Breton Paul Valéry... Prose : Saint-Exupéry, Sartre... <p>2.3. Littérature Universelle : (liste orientative)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antiquité – Moyen Âge <ul style="list-style-type: none"> • Livres religieux – mythiques : Bible, Coran, Popol-Vuh, etc. • Épopées : Ramayana, Odyssée, l'Iliade, etc. • Théâtre classique : Euripide, Sophocle, Eschyle, etc. • Poésie épique : Poème du Cid, etc. • Poésie culte : Dante, Pétrarque, Berceo, Ausias March, etc. • Prose : Les Mille et une Nuits, Chaucer, Boccace, Don Juan Manuel, Ramon Llull, etc. - Âge Moderne <ul style="list-style-type: none"> • Théâtre religieux et théâtre profane : Shakespeare, 	<ul style="list-style-type: none"> - Définition de l'objectif de lecture\écoute - Sélection du type de lecture\écoute : récréative, réflexive, critique, expressive. <p>1.2. Lecture\écoute récréative :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilisation de diverses ressources pour la sélection de textes qui répondent au propre goût de chacun. - Activation des connaissances préalables : prédiction, inférence et intégration de l'information. - Contrôle de la propre compréhension. - Conversation et contraste des expériences au sujet du fait littéraire : images, souvenirs, surprises, découvertes, réflexions que la lecture/l'écoute auraient suscitées. <p>1.3. Lecture\écoute réflexive et critique</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activation des connaissances préalables : prédiction, inférence et intégration de l'information. - Contrôle de la propre compréhension. - Construction du sens de manière partagée : <ul style="list-style-type: none"> • Comparaison et différenciation des textes en fonction du genre, de l'époque historique ou du mouvement littéraire. • Identification et inférence des caractéristiques d'une époque historique donnée à partir du contenu d'un texte travaillé en cours. • Analyse des valeurs du texte, implicites ou explicites. • Évaluation critique : raisonnement pertinent des propres opinions. <p>1.4. Lecture expressive</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lecture intégrale du texte. - Identification du ton, caractéristiques des personnages, etc. - Interprétation des signes de ponctuation en rapport avec l'intonation. - Utilisation des ressources prosodiques et gestuelles. <p>2. Règles pour la production de textes littéraires :</p> <p>2.1. Méthodes générales de production de textes : planification, textualisation, révision.</p> <p>2.2. Imitation et transformation des références littéraires.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observation et analyse des structures, concepts, mécanismes narratifs, de style, etc. - Appropriation de modèles. - Utilisation créative des éléments sélectionnés dans la production propre. <p>2.3. Reproduction des références littéraires orales.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lecture/écoute intégrale du texte. - Mémorisation du texte.
---	--

<p>Lope de Vega, etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poésie : Saint Jean de la Croix, Gongora, Quevedo, Samaniego, etc. • Prose : El Lazarillo de Tormes, Cervantès, Daniel Defoe, Jonathan Swift, etc. <p>- Époque Contemporaine : XIXe siècle</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poésie : Byron, Shelley, Bécquer, Espronceda, etc. • Prose : Galdós, Clarin, Dickens, Mark Twain, E.A. Poe, Dostoïevski, Stevenson, etc. <p>- Époque Contemporaine : XXe siècle</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poésie : R. Darío, A. Machado, J.R. Jiménez, Walt Whitman ; Vicente Huidobro, A. Breton, R. Alberti, F.G. Lorca, Salinas, T.S. Eliot; Pablo Neruda, Nicolas Guillén, Blas de Otero, Gabriel Celaya, etc. • Prose : Miguel de Unamuno, Pio Baroja, Aldous Huxley ; J. Cortázar, Borges, G. García Marquez, M. Vargas Llosa ; Hemingway, G. Grass, Gorky, Delibes, Cela, etc. 	<p>- Reproduction du texte : dramatisation, récitation, chant, etc.</p> <p>2.4. Représentation théâtrale.</p>
---	--

2.B.2.- COMPÉTENCES SPÉCIFIQUES

	COMPETENCES SPECIFIQUES	Compétences générales						Blocs de contenu					
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	
1.	Sélectionner dans les textes oraux de divers genres et issus de différents domaines d'utilisation, les informations pertinentes pour répondre à la finalité de l'écoute et utiliser les informations sélectionnées aux fins proposées (recherche, activités, etc.).	X						X					
2.	Exposer, argumenter et contraster ses idées lors des conversations, discussions ou débats, en participant activement, de façon pertinente et adéquate, et en faisant preuve d'un niveau de contrôle de soi acceptable pour le travail coopératif dans l'exécution des tâches communes ou dans le développement de la connaissance.	X	X	x				X		x			
3.	Converser avec naturel et justesse, dans tout type de situations de la vie personnelle ou sociale pour développer une bonne communication interpersonnelle, en manifestant du respect à l'égard des autres et en évitant l'utilisation des stéréotypes qui marquent tout type de discrimination.	X	X	x				X		x			
4.	Réaliser de manière autonome des présentations orales claires et bien structurées sur un sujet complexe, en les planifiant au préalable et en utilisant diverses techniques de présentation (audiovisuelles, TIC, etc.).	X	X	x				X		x			
5.	Trouver et sélectionner les informations importantes pour répondre à l'objectif de lecture en faisant preuve d'initiative, d'autonomie et d'efficacité dans l'utilisation des	X							X				

	différentes sources d'information.														
6.	Déduire le sens global des textes écrits de divers genres et issus de différents domaines d'utilisation et l'exprimer à l'oral ou à l'écrit.	X	x						x	X					
7.	Interpréter le sens de textes écrits, en réalisant une lecture réflexive de ces textes.	X								X					
8.	Interpréter de manière critique le contenu et la forme des textes idéologiquement simples et à thème connu (surtout les textes extraits des médias), en saisissant leur sens et en évaluant leur justesse conformément aux normes morales et éthiques, puis émettre une opinion propre à leur sujet.	X	X	x					x	X	x				
9.	Résumer oralement et par écrit le contenu global des textes écrits de différents genres appartenant à divers domaines d'utilisation, en réalisant une lecture réflexive de ces textes.	X	X	x					X	X	x				
10.	Planifier en fonction des paramètres du contexte et l'intention communicative des textes écrits de différents genres et issus de divers domaines d'utilisation, en utilisant ses propres connaissances ainsi que plusieurs sources de référence et en faisant preuve d'initiative dans la prise de décisions.			X						X					
11.	Produire des textes écrits de différents genres appartenant à divers domaines d'utilisation, en les adaptant à la situation de communication et en tenant compte des principes de cohérence, de cohésion, de correction et de richesse et en reconnaissant la nécessité de l'effort personnel pour la réalisation de la tâche.			X	x					X	x				
12.	Utiliser les connaissances concernant le fonctionnement des éléments linguistiques sur différents plans du texte, aussi bien pour interpréter les textes des autres que pour produire et réviser les textes personnels.	x	x	X					x	x	X				
13.	Utiliser les connaissances sur les concepts sociolinguistiques de base pour interpréter de façon critique une diversité de réalités linguistiques, en valorisant l'importance de toutes et chacune des langues en manifestant une attitude respectueuse et positive à l'égard de la réalité plurilingue et pluriculturelle de son environnement.	x	x			X								X	
14.	Reconnaître les caractéristiques essentielles du langage littéraire pour évaluer sa dimension esthétique.	x					X								X
15.	Connaître les références essentielles (œuvres, auteurs, époques et mouvements) de l'histoire de la littérature en langue française, et de la littérature universelle. Interpréter de manière partagée des extraits d'œuvres significatives, en les plaçant dans leur contexte historico-culturel de production.	x					X								X

16.	Exprimer avec créativité et en faisant preuve de sensibilité esthétique les propres expériences vécues, les sentiments, les réflexions, etc., grâce à la production de textes littéraires oraux et écrits de divers genres, en prenant pour modèle les œuvres littéraires de référence.		X				X							X
17.	Utiliser la littérature comme source de plaisir, de développement de la sensibilité esthétique, de connaissance du monde et pour la construction de son identité personnelle, culturelle et sociale.	X					X							X

2.B.3.- CRITÈRES D'ÉVALUATION

Nº	Compétences spécifiques	Critères d'évaluation
1.	Identifier les idées essentielles des longs exposés oraux et linguistiquement complexes sur des thèmes connus de différents domaines d'utilisation, puis les exprimer à l'oral ou à l'écrit.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève manifeste une attitude d'écoute active, en utilisant des réponses non verbales ou la formulation de questions brèves. - Il prend des notes en distinguant les idées principales des détails. - Il déduit le thème et l'intention communicative du locuteur. - Il élabore un schéma ou résumé qui indique la structure du texte et la hiérarchisation des idées.
2.	Sélectionner dans les textes oraux de divers genres et issus de différents domaines d'utilisation, les informations pertinentes pour répondre à la finalité de l'écoute et utiliser les informations sélectionnées aux fins proposées (recherche, activités, etc.).	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève identifie les informations explicites pertinentes pour son objectif. - Il déduit les informations demandées. - Il utilise plusieurs moyens d'enregistrement de l'information (notes, tableaux, graphiques, questionnaires, etc.) dans le processus d'écoute. - Il utilise l'information enregistrée comme source pour réaliser diverses tâches.
3.	Exposer, argumenter et contraster ses idées lors des conversations, discussions ou débats, en participant activement, de façon pertinente et adéquate, et en faisant preuve d'un niveau de contrôle de soi acceptable pour le travail coopératif dans l'exécution des tâches communes ou dans le développement de la connaissance.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève coopère avec les autres et partage des responsabilités dans les travaux collectifs pour exécuter une tâche ou résoudre un problème. - Il intervient spontanément pour apporter sa contribution au thème. - Il donne son point de vue personnel en le justifiant et le défend en réfutant les argumentations externes. - Il répond aux questions spécifiques sur l'intervention elle-même. - Il pose des questions et fait des commentaires pertinents quand les autres apportent leurs contributions. - Il compare les points de vue différents et accepte de réviser son propre point de vue. - Il tire des conclusions raisonnables. - Il déduit des éléments non explicites du message : attitude du locuteur, ton du discours, éléments d'humour, ironie, double sens, etc. - Il s'exprime clairement, avec aisance et dans le registre de lan-

		<p>gue adapté à la situation.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Il applique pertinemment les normes socio-communicatives de la conversation.
4.	<p>Converser avec naturel et justesse, dans tout type de situations de la vie personnelle ou sociale pour développer une bonne communication interpersonnelle, en manifestant du respect à l'égard des autres et en évitant l'utilisation des stéréotypes qui marquent tout type de discrimination.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève s'exprime clairement, avec aisance, efficacement et dans le registre de langue adapté à la situation. - Il utilise des expressions, des ressources rhétoriques et des références culturelles propres à la langue pour répondre aux fonctions émotives et ludiques du langage. - Il applique pertinemment les normes socio-communicatives de la conversation. - Il évite l'emploi de stéréotypes qui indiqueraient toute sorte de discrimination.
5.	<p>Réaliser de manière autonome des présentations orales claires et bien structurées sur un sujet complexe, en les planifiant au préalable et en utilisant diverses techniques de présentation (audiovisuelles, TIC, etc.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève utilise facilement et efficacement les diverses sources d'information sur support traditionnel ou numérique. - Il sélectionne une information ayant une qualité, quantité et pertinence adaptées aux connaissances et aux intérêts des récepteurs. - Il structure l'information de façon logique, en tenant compte de l'intention communicative. - Il organise le discours oral en utilisant des organisateurs discursifs précis et variés pour relier les différentes parties du discours. - Il utilise efficacement les diverses techniques de présentation audiovisuelle ou numérique, pour organiser et renforcer le discours. - Il utilise des stratégies pour rendre le discours compréhensible et impliquer les récepteurs : reformulation des idées, questions rhétoriques, changements de registre de langue, humour. - Il s'exprime avec clarté, correction, aisance et éloquence en utilisant bien les éléments prosodiques et gestuels, etc. - Il fait preuve d'un niveau acceptable d'autonomie dans la planification et le développement de la tâche.
6.	<p>Trouver et sélectionner les informations importantes pour répondre à l'objectif de lecture, en manifestant une initiative, autonomie et efficacité dans l'utilisation des différentes sources d'information.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève a un clair objectif de lecture. - Il utilise les sources d'information les plus adaptées pour répondre à son objectif (dictionnaires, grammaires, encyclopédies, Internet, etc.) - Il trouve l'information basée sur des conditions ou caractéristiques précisées dans les questions ou instructions. - Il distingue l'information importante en comparant des extraits de texte à contenu similaire. - Il fait preuve d'un niveau acceptable de vitesse dans la recherche de l'information requise. - Il enregistre l'information sur des fiches ou autres systèmes de classement de l'information.
7.	<p>Déduire le sens global des textes écrits de divers genres et issus de différents domaines d'utilisation et l'exprimer à l'oral ou à l'écrit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève a un clair objectif de lecture. - Il déduit le genre auquel appartient le texte, le thème, et l'intention communicative de l'auteur. - Il sélectionne parmi plusieurs textes celui qui correspond le mieux à son objectif de lecture. - Il dit de quoi le texte parle, c'est-à-dire, il saisit une information

		<p>de caractère général sur le texte.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Il se rend compte des possibles erreurs de compréhension et les corrige. - Il sait formuler des questions ou répondre à des questions pertinentes sur le texte. - Il exprime avec clarté et fluidité les informations requises.
8.	Interpréter le sens de textes écrits, en réalisant une lecture réflexive de ces textes	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève a un clair objectif de lecture. - Il accède au sens des mots en utilisant des sources d'information. - Il déduit le sens de mots inconnus en utilisant des aides contextuelles ou textuelles. - Il identifie les idées élémentaires du texte. - Il établit une continuité thématique dans les idées. - Il met en rapport les idées par des relations de causalité, temporalité, etc. - Il établit le degré d'importance des idées. - Il se rend compte des possibles erreurs de compréhension et les corrige. - Il sait formuler des questions ou répondre à des questions pertinentes sur le texte. - Il exprime avec clarté et fluidité les informations requises. - Il utilise ses propres connaissances pour construire sa propre interprétation à partir des affirmations du texte.
9.	Interpréter de manière critique le contenu et la forme des textes idéologiquement simples et à thème connu (surtout les textes extraits des médias), en saisissant leur sens et en évaluant leur justesse conformément aux normes morales et éthiques, puis émettre une opinion propre à leur sujet.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève distingue l'information de l'opinion, les faits des tromperies, etc. - Il déduit les éléments non explicites du message. - Il interprète le sens des éléments non linguistiques : iconiques, orthotypographiques, etc. - Il identifie les traits textuels (typographie, distribution de l'espace, modalisateurs, lexique, etc.) utilisés par l'auteur pour atteindre un objectif précis. - Il identifie les images et expressions qui dénotent un type de discrimination sociale, raciale, sexuelle, culturelle, etc. et évite son utilisation dans les productions propres orales et écrites. - Il évalue et commente la validité de l'information selon ses propres connaissances. - Il donne son opinion en la justifiant, en sélectionnant pour cela des unités du texte pour les appuyer ou les réfuter.
10.	Résumer oralement et par écrit le contenu global des textes écrits de différents genres appartenant à divers domaines d'utilisation, en réalisant une lecture réflexive de ces textes.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève identifie et indique l'idée ou les idées principales de l'original. - Il inclut des points d'appui de l'idée ou des idées principales. - Il intègre dans le résumé les idées ou informations sélectionnées de l'original de façon cohérente, cohésive et correcte, en utilisant un style propre. - Il fait preuve d'objectivité dans la reproduction de l'information.
11.	Planifier en fonction des paramètres du contexte et l'intention communicative des textes écrits de différents genres et issus de différents domaines d'utilisation, en utilisant ses	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève utilise de façon efficace les sources d'information issues de supports bibliographiques, audiovisuels ou numériques. - Il sélectionne l'information pertinente à l'objectif.

	propres connaissances ainsi que plusieurs sources de référence en faisant preuve d'initiative dans la prise de décisions.	<ul style="list-style-type: none"> - Il élabore un schéma en organisant l'information et en suivant la séquence textuelle archétypale du genre de texte à produire. - Il coopère de façon efficace aux activités orientées vers la planification partagée d'un texte.
12.	Produire des textes écrits de différents genres appartenant à divers domaines d'utilisation, en les adaptant à la situation de communication et en tenant compte des principes de cohérence, cohésion, de correction et de richesse et en reconnaissant la nécessité de l'effort personnel pour la réalisation de la tâche.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève traduit de façon pertinente le but ou l'objectif préalablement défini. - Il utilise le registre de langue adapté à la situation. - Il présente le texte de manière pertinente et correcte : marges, en-têtes, lisibilité, etc. - Il structure le contenu du texte conformément à la séquence textuelle archétypale du genre de texte à produire. - Il organise les paragraphes de façon logique. - Il intègre convenablement des informations issues de diverses sources. - Il utilise les éléments de cohésion appropriés pour relier les parties et énoncés du texte. - Il s'exprime en utilisant la correction morphosyntaxique, lexicale et orthographique. - Il s'exprime dans son style propre et en utilisant les ressources de la langue avec flexibilité et créativité. - Il fait preuve d'autonomie dans la révision et l'amélioration du texte lui-même. - Il coopère de façon efficace aux activités orientées vers la production et la révision partagée d'un texte.
13.	Utiliser les connaissances concernant le fonctionnement des éléments linguistiques sur différents plans du texte, aussi bien pour interpréter les textes des autres que pour produire et réviser les textes personnels.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève identifie dans le texte les signes linguistiques ou non linguistiques du domaine contextuel, textuel ou de la phrase. - Il complète des textes ou énoncés en sélectionnant les éléments linguistiques appropriés. - Il transforme des textes ou énoncés de manière appropriée et correcte en tenant compte des critères donnés. - Il identifie et corrige des erreurs basiques de différents plans dans ses textes ou ceux des autres. - Il reconnaît les calques erronés venant des autres langues connues dans sa production propre ou dans celles des autres. - Il applique de manière autonome et efficace les connaissances linguistiques dans la production de ses propres textes.
14.	Utiliser les connaissances sur les concepts sociolinguistiques de base pour interpréter de façon critique une diversité de réalités linguistiques, en valorisant l'importance de toutes et chacune des langues et en manifestant une attitude respectueuse et positive à l'égard de la réalité plurilingue et pluriculturelle de son environnement.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève expose, raconte ou décrit les traits essentiels de l'origine et de l'évolution du français et des langues de son environnement. - Il décrit et illustre par des exemples les principaux facteurs qui déterminent la situation d'une langue et les facteurs liés aux situations de contact entre langues. - Il cite des données essentielles sur la réalité linguistique actuelle de l'Europe et de la Francophonie. - Il décrit des situations concrètes en appliquant les concepts sociolinguistiques. - Il lit ou écoute de manière critique des textes liés à la situation linguistique de son environnement. - Il évalue et commente des situations sociolinguistiques concrètes en justifiant son opinion d'après ses connaissances, en fai-

		<p>sant preuve de respect et en évitant les préjugés en rapport avec les langues et leurs locuteurs.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Il coopère de façon efficace aux activités orientées vers la construction partagée du sens de textes ou l'analyse de situations concrètes.
15.	Reconnaître les caractéristiques essentielles du langage littéraire pour évaluer sa dimension esthétique.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève identifie le genre auquel appartient une œuvre littéraire, en reconnaissant les principaux éléments qui le caractérisent. - Il classe les caractéristiques stylistiques, thématiques, etc. données, en tenant compte des critères donnés. - Il identifie dans un texte des procédures rhétoriques et stylistiques de base.
16.	Connaître les références essentielles (œuvres, auteurs, époques et mouvements) de l'histoire de la littérature en langue française, et de la littérature universelle. Interpréter de manière partagée des extraits d'œuvres significatives, en les plaçant dans leur contexte historico-culturel de production.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève utilise l'information sur le contexte historico-culturel de production d'une œuvre pour reconstruire sa signification. - Il coopère de façon efficace aux activités orientées vers la construction partagée de la signification d'une œuvre. - Il utilise avec efficacité des sources diverses (bibliographiques, audiovisuelles, numériques) pour développer l'information sur un fait littéraire précis. - Il fait le lien entre les auteurs, les extraits littéraires stéréotypés et l'époque à laquelle ils ont été créés, ou le mouvement littéraire auquel ils appartiennent. - Il cite les auteurs ou œuvre clés de la littérature française et de la littérature universelle qui appartiennent à plusieurs époques et mouvements littéraires. -
17.	Exprimer avec créativité et en faisant preuve de sensibilité esthétique les propres expériences vécues, les sentiments, les réflexions, etc. grâce à la production de textes littéraires oraux et écrits de divers genres, en prenant pour modèle les œuvres littéraires de référence.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève utilise la structure propre au genre sélectionné. - Il utilise des méthodes rhétoriques et stylistiques propres au genre sélectionné. - Il utilise des ressources expressives adaptées au contenu qu'il veut transmettre. - Il intègre de façon créative dans sa propre production les modèles littéraires travaillés. - Il s'exprime dans un style propre et en utilisant les ressources stylistiques avec flexibilité et créativité. - Il applique les méthodes générales de production de textes avec autonomie et efficacité.
18.	Utiliser la littérature comme source de plaisir, de connaissance du monde et pour la construction de son identité personnelle, culturelle et sociale.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève réalise une lecture expressive des textes de divers genres littéraires. - Il contribue activement en apportant ses expériences et sa vision personnelle dans une conversation en rapport avec le fait littéraire. - Il donne et justifie son opinion personnelle (oralement et par écrit) sur une œuvre de référence lue dans son intégralité. - Il sélectionne selon ses propres critères une œuvre littéraire (littérature orale / écrite ou d'autres domaines artistiques en rapport) pour son plaisir personnel.

3. ENGLISH

(B1) Northern and Southern Basque Country

3.1.- LEARNING CONTENTS

Attitudinal contents

1. A responsible attitude regarding their own learning process, showing autonomy, initiative and personal effort, accepting any possible risks involved in the decisions they take and showing a persevering spirit and a desire to overcome frustrations.
2. Autonomy and creativity in planning, developing and presenting oral and written work, by discovering and accepting their own qualities and limitations to develop self-esteem.
3. Critical attitude to the use of verbal and non-verbal discourse designed to influence their opinions (especially in the media) and to the use of contents and forms that reveal social, racial, sexual, cultural discrimination...
4. Cooperating resourcefully and responsibly in shared tasks, actively participating and showing interest, flexibility and respect for other people's ideas.
5. Respect for others and for their opinions and ideas and self-control of emotions in handling conflicts in all kinds of situations in their personal or social lives in order to achieve a satisfactory degree of interpersonal communication.
6. Active participation and responsibility in processes to normalise the use of Basque and pass on Basque culture.
7. Appreciation, interest and respect for the multilingual and multicultural reality of their own environment and recognition of their own multilingual identity as a means of intellectual, cultural and social enrichment.
8. Showing creativity and imagination in the literature they produce, and in the way that they perceive and carry out tasks, by considering fresh alternatives and contributing original ideas.
9. An aesthetic sensibility with regard to their own literary work and that produced by others, appreciating the creative and stylistic elements in this.

1.- ORAL COMMUNICATION	
Concepts	Procedures
<p>1. Characteristic features of oral communication Differences between informal and formal oral communication at contextual, textual and linguistic levels.</p> <p>2. Types of oral discourse according to communicative intentions</p> <p>2.1. Informative. Text genres in the various spheres of use:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mono-managed: Recounting events and experiences, presenting results of a task, describing a phenomenon or process, presentation, explaining a subject, summary, definition, news item, report, documentary, instructions and orders... - Multi-managed: Colloquial conversation, dialogue for building up knowledge, dialogue for carrying out a joint task .. <p>2.2. Persuasive-Argumentative. Text genres in the various spheres of use:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mono-managed: Defending or justifying an idea, a stance, a type of behaviour, advertising message. - Multi-managed: Conversation, discussion, debate... <p>2.3. Ludic-aesthetic. Text genres in the various spheres of use:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mono-managed: Telling anecdotes, jokes, songs, verses, stories, recitations, riddles, films, plays... - Multi-managed: Conversation, games, dramatization... <p>3. Text properties</p> <ul style="list-style-type: none"> - Appropriateness: Elements in the communicative situation, communicative purpose, degree of formality, register, degree of specificity, linguistic variety. - Coherence: Amount and quality of information, how information is structured - Cohesion: Thematic progression and elements that ensure this. - Correctness: Use of linguistic rules and elements to ensure that communication is successful. - Richness: Complexity, variety, precision and degree of risk in the use of syntactic, lexical, & rhetoric resources (set phrases, sayings, irony, humour...), non-verbal resources... <p>4. Oral media</p> <ul style="list-style-type: none"> - Social function of oral media. - How the oral media are run and organised. 	<p>1. Guidelines for the comprehension of oral texts:</p> <p>1.1. Pre-listening stage</p> <ul style="list-style-type: none"> - Defining the purpose of listening and the elements that play a role in the communicative situation. - Selecting the type of listening depending on the situation, the purpose of listening and the characteristics of the text genre. - Activating prior knowledge. - Making forecasts (hypotheses, predictions...) based on students' own knowledge and the communicative context. <p>1.2. Listening stage</p> <p>Interpretation of the content of the text:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconstructing the gist of the text. - Recognising essential information in accordance with the purpose of listening. - Differentiating between the main and secondary ideas, thesis and arguments, relevant and irrelevant information. - Linking information by formulating suitable deductions. - Comparing and contrasting information in the text with their own knowledge. - Differentiating between information and opinion, arguments and fallacies... - Interpreting implicit elements, pre-assumptions, insinuations, double meanings, ambiguities, ellipsis... - Identifying/inferring what the utterance intended to communicate. - Control of their own comprehension process: anticipation, checking... <p>Interpretation of the form of the text:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifying the structure of the text and the elements that establish this. - Identifying and deducing the linguistic variety and register; - Inferring what the utterance's attitude is by interpreting sound-related elements (intonation, volume), tone of the discourse, non-verbal codes,... <p>Retention of the information in the text</p> <ul style="list-style-type: none"> - Retaining elements from the text in your short-term memory to build up understanding: continuing to understand what comes next, interpreting other fragments of the text,... - Retaining the important information in the text by taking notes or using written formats (outlines tables, etc.)

<p>- Characteristics of these media: production processes, integration of verbal and non-verbal resources.</p>	<p>1.3. Post-listening stage</p> <ul style="list-style-type: none"> - Appropriate use of the information gathered for the envisaged aims (to make a summary, complete outlines, reformulate a concept, assess the level of agreement or disagreement with what they have heard and respond to this,...). <p>2. Guidelines for the production of oral texts:</p> <p>2.1. Criteria for the production of poly-managed discourse</p> <p>Contextualising the experience:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Defining the aim (what they hope to do, what they need to do, for who and what for) - Finding out who the interlocutors are and what the communicative situation is. - Selecting the linguistic variety, register, tone, style of discourse... <p>Expressing the discourse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clearly expressing ideas, information, viewpoints, using reasons or appropriate comments. - Effective appropriate use of prosodic gestural elements. - Listening attentively and assessing the contributions made by others, asking questions and making appropriate comments. - Checking and reinforcing a suitable level of comprehension by asking complementary questions and making comments - Controlling the way the text progresses, avoiding the repetition of ideas or information, identifying false information, irrelevant ideas or information, and making contributions. - Effective use of taking turns to speak and of socio-communicative rules (polite expressions). <p>Assessment</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analysing the discourse to check the how far the proposed aim has been achieved. <p>2.2. Guidelines for the production of mono-managed discourse</p> <p>Contextualising the experience</p> <ul style="list-style-type: none"> - Defining the aim (what you hope to do, what you need to do, for who and what for,) finding out who the interlocutors are and what the communicative situation is. - Selecting the type of text, linguistic variety, register, tone, & style of discourse. <p>Planning the text</p> <ul style="list-style-type: none"> - Searching for information from various (bibliographical, audiovisual, digital) sources. - Selecting and organising the content using written material. - Structuring the oral text (introduction, development and
--	--

	<p>conclusion).</p> <p>Revision of the text:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Simulating the presentation. - Contrasting the form and content. <p>Expressing the discourse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clearly expressing ideas, information, viewpoints, using reasons or appropriate comments. - Use of organisers to structure and link the different parts of the text (to introduce the subject, emphasise things, give examples...) - Use of linguistic resources to ensure comprehension of the content and that the target audience keep paying attention. - Effective appropriate use of prosodic gestural elements. - Use of multimedia presentation techniques (diagrams, images, graphics, slides, Power Point...) - Checking the receptiveness of the target of the discourse. - Checking and reinforcing a suitable level of comprehension, using questions, paraphrases, examples... <p>Assessment.</p> <p>Analysing the discourse to check how far the aim has been achieved.</p>
--	---

2.- WRITTEN COMMUNICATION	
Concepts	Procedures
<p>1. Characteristics of written communication Contextual, textual and linguistic features of written communication.</p> <p>2. Types of written discourse according to communicative intentions</p> <p>2.1. Informative. Text genres in the various spheres of use: Record card, conceptual map, outline, summary, definition, report, description of a phenomenon or process, presentation, explanation of a subject, description of experiences, historical story, news item, report, biography, recipe, rules of a game, assembly instructions, instructions for use, curriculum vitae, letter, e-mail...</p> <p>2.2. Argumentative. Text genres in the various spheres of use: Defending or justifying an idea, a stance, a kind of behaviour, essay, critical comment, advertising, editorial, opinion article, reader's letter, book review...</p> <p>2.3. Ludic-aesthetic. Text genres in the various spheres of use: Story, novel, fable, poem, script of a play...</p> <p>3. Text properties</p>	<p>1. Guidelines for the comprehension of written texts:</p> <p>1.1. Pre-reading stage</p> <ul style="list-style-type: none"> - Defining the purpose of reading and the elements that play a role in the communicative situation - Selecting the type of reading depending on the situation, the purpose of reading and the characteristics of the text genre. - Activating previous knowledge. - Making forecasts (hypotheses, predictions...) based on students' own knowledge and the superficial markers in the text (lay-out, images...). <p>1.2. Reading stage</p> <p>Interpreting the content of the discourse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconstructing the gist of the text. - Recognising the most important information depending on the purpose of reading. - Differentiating between the main and secondary ideas, thesis and arguments, relevant and irrelevant information. - Linking information by formulating suitable deductions. - Comparing and contrasting information in the text with

- **Appropriateness:** Elements in the communicative situation, communicative purpose, degree of formality, register, degree of specificity, linguistic variety.
- **Coherence:** Amount and quality of information, how information is structured.
- **Cohesion:** Thematic progression and elements that ensure this.
- **Correctness:** Use of linguistic rules and elements to ensure that communication is successful.
- **Richness:** Complexity, variety, precision and degree of risk in the use of syntactic, lexical, & rhetoric resources (set phrases, sayings, irony, humour...), iconographic elements...

4. Print media

- Social function of print media.
- How the print media are run and organised.
- Characteristics of these media: production processes, integration of verbal and non-verbal resources.

their own knowledge.

- Deducing the meaning of words they don't know by using contextual or structural keys.
- Interpreting implicit and rhetorical elements: insinuations, double meanings, ellipsis, humour, irony...
- Differentiating between information and opinion, arguments and fallacies...
- Identifying/infering what the utterance intended to communicate and the world view and attitude it expresses.
- Control of their own comprehension process: anticipation, checking....

Interpreting the form of the discourse:

- Interpreting the technical elements of non-verbal languages (typography, colours, framing, hypertexts..)
- Identifying the structure of the text and the elements that mark this.

1.3. Post-reading phase

- Assessing and judging information, to form their own opinion.
- Appropriate use of the information gathered for the planned aims (to make a summary, a conceptual chart, completing outlines, reformulating a concept, producing critical comments...).

2. Guidelines for the production of written texts:

2.1. General guidelines for the production of texts:

Contextualising the communicative activity:

- Defining the aim (what they hope to do, what they need to do, for who and what for.)
- Analysis of the communicative situation.
- Choice of format (paper, telematic...)
- Selecting the type of text, linguistic variety, register, tone, & style of discourse ...

Planning the text

- Producing ideas.
- Techniques for searching for, assessing, selecting and recording information from both traditional sources and digitally through the Internet.
- Selecting and organising the content bearing in mind communicative intentions and archetypal textual structures.

Textualisation:

- Development of information.
- Organising paragraphs.
- Coherence of the information: connectors and organisers that structure and link the different parts of the text.
- Applying grammatical and spelling rules.
- Use of computer media: word processor, scanner,

	<p>graphic editor, etc.</p> <p>Revision</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selective reading of the text produced to identify mistakes in the form or content. - Use of your own resources or reference books (dictionaries, grammar books, word processors) to correct your own mistakes. - Assessment: analysing the discourse to check how far the proposed aim has been achieved. <p>2.2. Specific guidelines for producing specific text genres:</p> <p>Outline, conceptual chart, summary, comment, poem, etc.</p>
--	---

3.- REFLECTION ON LANGUAGE	
Concepts	Procedures
<p>1. Contextual level</p> <p>1.1. Expository markers:</p> <p>Personal deictic features: Personal, possessive pronouns, verb endings.</p> <p>Temporal and spatial deictic features: Adverbs and adverbial phrases, adverbial subordinate clauses, verb tenses...</p> <p>Modal markers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Expressing certainty, doubt and probability: Modal verbs, verbal moods; adverbs and adverbial phrases; modal clauses; other expressions. - Expressing value: Linguistic resources: noun, adjective, verb, adverb...; non-linguistic resources: prosodic, typographic, iconographic... <p>Register: Lexical register, linguistic variety...</p> <p>1.2. Explanatory forms as redefining formulas.</p> <p>Apposition, definition, exemplification...</p> <p>2. Textual level</p> <p>2.1. Resources to ensure thematic progression: anaphoric resources (or reference devices).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Synonyms, hyperonyms, pronouns (personal, demonstrative, relative), nominalisation, ellipsis... <p>2.2. Textual connectors & organisers to express different types of relationships: time, space, order, addition, opposition, cause-effect, contrast.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conjunctions, adverbs, verb tenses that refer to other tenses in the text, prosodic resources, punctuation marks, typographic elements... 	<p>1. Guidelines for the application of linguistic knowledge (elements and rules) to text comprehension or production.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observing a linguistic corpus. - Identifying the problem or the elements to be studied. - Methods to systematize and automatize metalinguistic concepts. - Using own knowledge or reference books (dictionaries, grammar books) to solve problems or to carry out a given task: completing, transforming, summarising, correcting, inferring, interpreting, etc. <p>2. Guidelines for inducing concepts about language.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observing a linguistic corpus. - Identifying the elements to be studied. - Comparing and linking the elements that have been identified. - Inducing linguistic principles or rules.

<p>3. Sentence level</p> <p>3.1. The sentence.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Types of sentence: simple & compound (temporal, causal, consecutive, adversative...) - Relationship between the various parts in the sentence: agreement... - Calques. <p>3.2. The word.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grammatical categories: noun, adjective, verb, determiner, pronoun, adverb... - Basic lexis. - Semantic relationship between words: synonyms, antonyms and hyperonyms; semantic fields... - Formation of words: composition, derivation... <p>3.3. Pronunciation and spelling.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pronunciation: characteristic phonemes in English, stress, intonation... - Spelling conventions: spelling of words, punctuation marks, use of capitals, abbreviations... 	
---	--

4.- SOCIAL DIMENSION ON LANGAUGE	
Concepts	Procedures
<p>1. Language</p> <ul style="list-style-type: none"> - As a basis for the emergence of humanity and society: means of communication, means of representing reality and developing thought, sign of identity and recipient and transmitter of culture. <p>2. Origin and evolution of languages. Social history of English.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Historical development of English in respect to the surrounding languages. - Current situation of English in the world. <p>3. Linguistic variety:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geographical diversity of languages: Languages in the world, language families... English speaking countries. - Languages and their variants: language and dialect. - Social diversity of languages: standard language, registers. <p>4. Languages and speakers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Language community. - Mother tongue and second languages. - Monolingual, bilingual, multilingual speakers. 	<p>1. Guided application of procedures for understanding and producing oral and written texts.</p> <p>2. Deducing socio-linguistic characteristics in a given environment.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analysing data. - Identifying the characteristics in a given environment in accordance with the concept aimed at. - Analogical reasoning. - Assessing the situation in accordance with the concept.

<p>5. Concurrence between languages and contact situations:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bilingualism, diglossia, substitution of languages, planning and linguistic normalisation processes. - Status of languages: official and unofficial languages; majority and minority languages... - Citizens' language rights and responsibilities: local, national, European legislation. 	
---	--

5.- LITERATURE	
Concepts	Procedures
<p>1. Literary discourse: general concepts.</p> <p>1.1. Aesthetic, communicative and social dimension of literature.</p> <p>1.2. Characteristics of literary language: Rhetorical and stylistic procedures.</p> <p>Phonic, morpho-syntactic, lexical-semantic.</p> <p>1.3. Literary genres.</p> <p>Narrative, lyrical, and dramatic genres. Constituent elements and characteristics of each genre.</p> <p>1.4. Other literary expressions.</p> <p>Comedy, cinema...</p>	<p>1. Guidelines for the comprehension of literary texts</p> <p>1.1. Pre-reading\pre-listening stage:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Defining the aim of reading\listening - Selecting the type of reading\listening: recreational, reflective, critical, & expressive. <p>1.2. Recreational reading\listening:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Use of a variety of resources to select texts that match students' own tastes. - Triggering prior knowledge, predicting, inferring and integrating information. - Checking students' own comprehension. - Discussing and contrasting experiences regarding literature: images, memories, surprises, discoveries, reflections that reading\listening may have given rise to. <p>1.3. Reflective and critical reading\listening</p> <ul style="list-style-type: none"> - Triggering prior knowledge: predicting, inferring and integrating information. - Checking students' own comprehension - Shared construction of meaning: - Comparing and differentiating between texts according to gender. - Analysis of the implicit or evident values in the text. - Critical assessment: appropriate reasoning of students' own opinions. <p>1.4. Expressive reading</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comprehensive reading of the text. - Identifying the tone, characteristics of the characters, etc. - Interpreting punctuation marks in connection with intonation. - Use of prosodic and gestural resources. <p>2. Guidelines for the production of literary texts.</p> <p>2.1. General procedures for producing texts: planning, textualisation, and revision.</p>

	<p>2.2. Imitating and transforming literary referents.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observing and analysing structures, concepts, narrative devices, styles... - Adopting models. - Creative use of selected elements in their own production. <p>2.3. Reproduction of oral literary referents.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reading/listening to the text comprehensively. - Memorizing the text. - Reproducing the text: dramatisation, recitation, singing... <p>2.4. Theatrical performance.</p>
--	---

3.2. SPECIFIC COMPETENCIES

	SPECIFIC COMPETENCIES	General competencies						Content blocks					
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	
1.	To identify the basic ideas in oral presentations on familiar subjects from the academic field, and express them orally or in writing..	X	x					X					
2.	To select relevant information in various kinds of oral texts from a variety of spheres of use to achieve the aim of listening and use the information selected for the proposed purposes (research, activities, etc.)	X						X					
3.	To set out, argue and contrast their ideas in conversations and discussions led by the teacher, participating actively, making relevant, comprehensible contributions and displaying an acceptable level of self-control, for cooperative work in carrying out common tasks or in developing knowledge.	X	X	x				X		x			
4.	To talk appropriately in familiar situations of everyday life showing respect for others regardless of their social, physical or cultural characteristics, so as to develop a satisfactory degree of interpersonal communication..	X	X	x				X		x			
5.	To perform clear, well-structured simple oral presentations on academic subjects, planning them beforehand and using various presentation techniques (audiovisual, CIT, etc.).	X	X	x				X		x			
6.	To locate and select relevant information to achieve the aim of reading, showing an acceptable degree of initiative, independence and effectiveness in the use of different sources of information.	X							X				

7.	To infer the gist of various kinds of written texts from various spheres of use and express this orally or in writing.	X	x					x	X			
8.	To interpret the meaning of various kinds of written texts from various spheres of use by using reflective reading strategies.	X							X			
9.	To critically interpret the content and form of ideologically simple texts with familiar subjects (especially from the media), grasping their meaning and assessing their suitability in accordance with moral and ethical norms, and provide a personal opinion on this..	X	X	x				x	X	x		
10.	To plan different common simple written texts from various spheres of use, answering to the parameters of the context and the communicative aims, by using their own knowledge and a variety of reference sources and showing decision-taking initiative.		X						X			
11.	To produce different common simple written texts from different spheres of use, tailoring them to meet the communicative situation and respecting the principles of coherence, cohesion, correctness and variety and recognising the need for personal effort to carry out the task.		X	x					X	x		
12.	To use knowledge about how linguistic elements work at different levels of the text to interpret other texts and to produce and check their own.	x	x	X				x	x	X		
13.	To use knowledge about basic socio-linguistic concepts to critically interpret a variety of linguistic situations in the world especially those involving English, appreciating the value of their own multilingual competency and displaying a respectful positive attitude towards the multilingual and multicultural reality that they are surrounded by.	x	x		X							X
14.	To express their own experiences, feelings, reflections, etc. creatively and showing aesthetic sensibility by producing oral and written texts of literary intention of the most common kinds, taking works of literature as models.		X			X						X
15.	To use literature as a source of pleasure, of knowledge of the world and to construct their own personal, cultural & social identity.	X					X					X

3.3. ASSESSMENT CRITERIA

No.	Specific competencies	Assessment criteria
1.	To identify the basic ideas in oral presentations on familiar subjects from the academic field, and express them orally or in writing.	<ul style="list-style-type: none"> - Displays an attitude based on actively listening, using non-verbal responses or asking short questions. - Takes notes to differentiate the main ideas from the details following given guidelines. - Infers the subject and the communicative aims of the speaker. - Says what the text is about by giving some of the main ideas.
1.	To select relevant information in various kinds of oral texts from a variety of spheres of use to achieve the aim of listening and use the information selected for the proposed purposes (research, activities, etc.)	<ul style="list-style-type: none"> - Identifies the explicit appropriate information for their purpose. - Infers the information that has been requested. - Applies given means of recording information (notes, tables, graphs, questionnaires...) in the listening process. - Uses the recorded information as a source to carry out a variety of tasks.
2.	To set out, argue and contrast their ideas in conversations and discussions led by the teacher, participating actively, making relevant, comprehensible contributions and displaying an acceptable level of self-control, for cooperative work in carrying out common tasks or in developing knowledge.	<ul style="list-style-type: none"> - Cooperates with others and shares responsibilities in group-work to carry out a task or solve a problem. - Intervenes spontaneously to make their contribution to the subject. - Sets out their personal point view and reasons and defends it by refuting other people's arguments, having planned it previously. - Answers specific questions about their own contribution. - Asks questions and makes relevant comments on other people's contributions. - Compares different points of view and agrees to revise their own point of view. - Reaches reasonable conclusions. - Infers non-explicit elements in the message: speaker's attitude, tone of the discourse, elements of humour, irony, double meanings... - Express themselves with enough clarity and fluency to ensure communication. - Applies the socio-communicative norms of the conversation properly.
3.	To talk appropriately in familiar situations of everyday life showing respect for others regardless of their social, physical or cultural characteristics, so as to develop a satisfactory degree of interpersonal communication.	<ul style="list-style-type: none"> - Express themselves with enough clarity and fluency to ensure communication - Uses adequate formulae and expressions to express the most common language functions. - Applies the socio-communicative norms of the conversation properly. - Avoids the use of stereotypes that display any kind of discrimination.
4.	To perform clear, well-structured simple oral presentations on academic subjects, planning them beforehand and using various presentation techniques (audiovisual, CIT, etc.).	<ul style="list-style-type: none"> - Uses the various traditional or digital sources of information easily and effectively. - Selects information with a quality level, quantity and relevance that matches the knowledge and interests of the recipients, following given guidelines.

		<ul style="list-style-type: none"> - Structures information logically, following the archetypical scheme of the corresponding text genre, and fulfils the communicative purpose. - Organises the oral discourse by using the most common discourse organisers to link up the different parts of the discourse. - Uses the various audiovisual or digital presentation techniques effectively to organise and reinforce the discourse. - Expresses themselves with enough clarity, correctness, fluency and use of prosodic elements and gestures to ensure communication and keep the listeners attention.... - Cooperates effectively on the shared planning of the presentation.
5.	To locate and select relevant information to achieve the aim of reading, showing an acceptable degree of initiative, independence and effectiveness in the use of different sources of information.	<ul style="list-style-type: none"> - Has a clear reading aim. - Turns to the most appropriate information sources to meet their aims (dictionaries, grammars, encyclopaedias, Internet...) and uses them efficiently. - Finds information based on conditions or characteristics specified in questions or instructions. - Distinguishes relevant information by comparing fragments with similar contents. - Shows an acceptable level of speed in locating information. - Records information with the help of given files, charts or other systems of classification.
6.	To infer the gist of various kinds of written texts from various spheres of use and express this orally or in writing.	<ul style="list-style-type: none"> - Has a clear reading aim. - Infers the genre that the text belongs to, the subject, and the author's communicative intentions. - Selects the one that best matches their reading aim from among several texts. - Interprets the meaning of the language elements (vocabulary, expressions, rhetoric devices), that are key elements to construct the gist of the text. - Says what the text is about, that is, picks up a piece of information of general level about the text. - Detects and compensates possible comprehension errors or mistakes. - Formulates or answers relevant questions about the text. - Expresses the information asked for with acceptable clarity and fluency.
7.	To interpret the meaning of f various kinds of written texts from various spheres of use by using reflective reading strategies.	<ul style="list-style-type: none"> - Has a clear reading aim. - Finds out the meaning of words by using reference books. - Infers the meaning of unknown words by using contextual or textual keys. - Identifies and indicates the basic ideas in the text. - Establishes a thematic continuity between the ideas. - Relates ideas in terms of cause and effect, temporality, etc. - Establishes de degree of significance of some ideas in relation to others. - Detects and compensates possible comprehension errors or

		<p>mistakes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulates or answers relevant questions about the text. - Expresses the information asked for with acceptable clarity and fluency. - Uses own knowledge to build up their own interpretation out of the text's statements.
8.	To critically interpret the content and form of ideologically simple texts with familiar subjects (especially from the media), grasping their meaning and assessing their suitability in accordance with moral and ethical norms, and provide a personal opinion on this.	<ul style="list-style-type: none"> - Distinguishes between information and opinion, facts and fallacies... - Infers non-explicit elements in the message. - Interprets the meaning of non-linguistic elements: iconic, ortho-typographic, etc. - Identifies the textual features (typography, distribution of space, modal elements, lexis....) used by the author to achieve a specific aim. - Identifies images and expressions that show any kind of social, racial, sexual, cultural, discrimination etc. and avoids using it in his/her own oral and written work. - Assesses and comments on the validity of information based on their own knowledge, having planned it previously. - Sets out their opinion and justifies it, by choosing units from the text to back them up or refute them, having planned it previously.
9.	To plan different common simple written texts from various spheres of use, answering to the parameters of the context and the communicative aims, by using their own knowledge and a variety of reference sources and showing decision-taking initiative.	<ul style="list-style-type: none"> - Uses information sources from books, & audiovisual or digital media with an acceptable degree of autonomy. . - Selects information that is relevant to the aim. - Prepares an outline and organises the information following the archetypal textual sequence of the text genre to be produced. - Cooperates effectively on the activities aimed at sharing the planning of a text.
10.	To produce different common simple written texts from different spheres of use, tailoring them to meet the communicative situation and respecting the principles of coherence, cohesion, correctness and variety and recognising the need for personal effort to carry out the task.	<ul style="list-style-type: none"> - Reflects the pre-defined purpose or aim properly. - Presents the text properly and correctly: margins, headings, legibility... - Structures the content of the text in accordance with the archetypal textual sequence of the text genre to be produced. - Organises paragraphs logically. - Includes information from a variety of sources properly. - Uses the appropriate cohesive elements to link up the different parts and statements in the text. - Express themselves with basic correctness as far as language structure, vocabulary and spelling are concerned. - Shows an acceptable degree of autonomy when revising and improving their own text. - Cooperates effectively in activities aimed at the shared production and revision of a text.
11.	To use knowledge about how linguistic elements work at different levels of the text to interpret other texts and to produce and check their own.	<ul style="list-style-type: none"> - Completes texts or statements by choosing the right linguistic elements. - Transforms texts or statements properly and correctly by fulfilling given criteria.

		<ul style="list-style-type: none"> - Identifies and corrects basic mistakes at various levels in texts of their own or by other people. - Applies linguistic knowledge in the production of their own texts with an acceptable degree of autonomy and effectiveness.
12.	To use knowledge about basic socio-linguistic concepts to critically interpret a variety of linguistic situations in the world especially those involving English, appreciating the value of their own multilingual competency and displaying a respectful positive attitude towards the multilingual and multicultural reality that they are surrounded by.	<ul style="list-style-type: none"> - Quotes basic data on the current situation regarding languages in Europe and the English language (vernacular or lingua franca) in the world. - Describes and comments on specific situations by applying socio-linguistic concepts, showing respect and appreciation for languages and their speakers.
13.	To express their own experiences, feelings, reflections, etc. creatively and showing aesthetic sensibility by producing oral and written texts of literary intention of the most common kinds, taking works of literature as models.	<ul style="list-style-type: none"> - Uses the characteristic structure of the selected genre. - Recites, dramatises, sings traditional or modern literary texts (poems, songs, theatre sketches or plays). - Uses rhetorical and stylistic procedures taken for the models, adapting them to the content that they want to pass on. - Integrates creatively the literary models that they have worked on in their own production. - Shows some degree of creativity and personal style in their expression. - Applies the general procedures for producing texts autonomously and effectively.
14.	To use literature as a source of pleasure, of knowledge of the world and to construct their own personal, cultural & social identity.	<ul style="list-style-type: none"> - Reads texts from various literary genres expressively. - Actively contributes their own experiences and personal vision in a conversation about literary works. - Sets out and justifies their personal opinion (orally and in writing) about a literary work that they have read. - Selects literary work with criteria of their own (oral or written literature or other related artistic fields) for their own personal enjoyment.

4.A FRANÇAIS (A2) Hegoaldea

4.A.1. CONTENUS D'APPRENTISSAGE

Contenus attitudeaux communs à tous les blocs des contenus:

- Responsabilité devant le propre apprentissage, en faisant preuve d'autonomie, d'initiative et d'effort personnel, en assumant les risques éventuels que les décisions prises impliquent et en manifestant un esprit de dépassement et de persévérance devant les frustrations.
- Autonomie et créativité dans la planification, le développement et la présentation de travaux, oraux et écrits, en connaissant et en acceptant les qualités et limitations personnelles pour développer l'estime de soi.
- Attitude critique devant l'utilisation de contenus et de formes qui dénotent une discrimination sociale, raciale, sexuelle, culturelle, etc.
- Coopération pleine d'initiative et de responsabilité dans les tâches partagées, en participant de façon active et en faisant preuve d'intérêt, de flexibilité et de respect envers les idées d'autrui.
- Respect envers les autres personnes, leurs opinions et leurs idées. Maîtrise des émotions dans la gestion de conflits dans tout type de situations de la vie personnelle ou sociale en vue d'une bonne communication interpersonnelle.
- Valorisation, intérêt et respect à l'égard de la réalité plurilingue et pluriculturelle du propre environnement et reconnaissance de la propre identité plurilingue comme moyen d'enrichissement intellectuel, culturel et social.
- Créativité et imagination dans l'expression littéraire, ainsi que dans la perception et la réalisation de tâches, en étudiant de nouvelles alternatives et en apportant des idées originales.
- Sensibilité esthétique devant les productions littéraires personnelles et celles des autres, en valorisant leurs éléments créatifs et stylistiques

1.- COMMUNICATION ORAL	
Concepts	Procedures
<p>1. Caractéristiques propres à la communication orale Différences entre la communication orale formelle et informelle au niveau contextuel, textuel et linguistique.</p> <p>2. Types de discours oraux en fonction de l'intention communicative</p> <p>2.1. Informatifs. Genres de texte des différents domaines d'utilisation :</p> <p>Monogérés : Récit des faits et expériences, instructions et consignes, exposé des résultats d'une tâche, description d'un processus, explication d'un sujet, etc.</p> <p>Polygérés : Conversation familière, dialogue pour la construction de la connaissance, dialogue pour réaliser une tâche en commun, etc.</p> <p>2.2. Persuasifs - Argumentatifs. Genres de texte des différents domaines d'utilisation :</p> <p>Monogérés : Défense ou justification d'une idée, d'une position, d'un comportement, etc.</p> <p>Polygérés : Conversation, discussion, etc.</p> <p>2.3. Ludico-esthétiques. Genres de texte des différents domaines d'utilisation :</p> <p>Monogérés : Récit d'anecdotes, plaisanterie, chanson, conte, récitation, devinette, film, œuvre théâtrale, etc.</p> <p>Polygérés : Conversation, jeu, dramatisation, etc.</p> <p>3. Propriétés textuelles</p> <p>3.1. Adéquation : Éléments de la situation de communication, objectif communicatif, niveau de formalité, registre de langue.</p> <p>3.2. Cohérence : Quantité et qualité de l'information, structuration de l'information.</p> <p>3.3. Cohésion : Progression thématique et éléments qui l'assurent.</p> <p>3.4. Correction : Utilisation des normes et éléments linguistiques de manière à assurer le succès de la communication.</p> <p>3.5. Richesse : Complexité, variété, précision et degré de risque dans l'utilisation des ressources syntaxiques, lexicales, non verbales, etc.</p> <p>4. Moyens de communication orale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fonction sociale des moyens de communication orale. - Fonctionnement et organisation des moyens de communication orale. - Caractéristiques de ces moyens : processus de réalisation, intégration des ressources verbales et non verbales. 	<p>1. Règles pour la compréhension de textes oraux.</p> <p>1.1. Phase de pré-écoute</p> <ul style="list-style-type: none"> - Définition de l'objectif d'écoute et des éléments qui interviennent dans la situation de communication. - Sélection du type d'écoute en fonction de la situation, l'objectif d'écoute et les caractéristiques du genre de texte. - Activation des connaissances préalables. - Réalisation d'anticipations (hypotheses, prédictions, etc.) en se basant sur les propres connaissances et sur le contexte communicatif. <p>1.2. Phase d'écoute</p> <p>Interprétation du contenu du texte :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconstruction du sens global du texte. - Reconnaissance des informations essentielles en fonction de la finalité. - Distinction entre les idées principales et secondaires, les informations importantes et insignifiantes. - Mise en relation des informations en formulant les bonnes inférences. - Mise en relation et contraste des informations du texte avec les propres connaissances. - Identification/inférence de l'intention communicative de l'émetteur. - Contrôle du propre processus de compréhension : anticipation, vérification, etc. <p>Interprétation de la forme du texte :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identification de la structure du texte et des éléments qui le marquent. - Inférence de l'attitude de l'émetteur par le biais de l'interprétation des éléments acoustiques (intonation, volume), ton du discours, codes non verbaux, etc. <p>Mémorisation de l'information du texte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mémorisation à court terme des éléments du texte pour construire la compréhension : continuer à comprendre ce qui vient ensuite, interpréter d'autres fragments du texte, etc. - Mémorisation de l'information importante du texte grâce à la prise de notes ou à l'utilisation de supports écrits (schéma, tableau, etc.). <p>1.3. Phase postérieure à l'écoute</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilisation pertinente de l'information recueillie aux fins prévues (pour répondre aux consignes, compléter des schémas, évaluer le degré d'accord ou de désaccord avec les propos écoutés et répondre à cela, etc.). <p>2. Règles pour la production de textes oraux</p>

	<p>2.1. Règles pour la production de discours polygérés</p> <p>Contextualisation de l'expérience :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Définition de l'objectif (que cherche-t-on, que faut-il faire, pour qui et dans quelle intention) - Connaissance des interlocuteurs et de la situation communicative. - Sélection du registre de langue, ton, style du discours, etc. <p>Expression de l'activité discursive :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Expression claire des idées, informations, points de vue, en utilisant des raisons ou commentaires pertinents. - Utilisation adéquate et efficace des éléments prosodiques et gestuels. - Écoute attentive et évaluation des apports des autres, en posant des questions et en faisant des commentaires pertinents. - Vérification et renforcement de l'adéquation de la compréhension en utilisant la formulation de questions complémentaires et de commentaires. - Contrôle de la progression du texte, en évitant les répétitions d'idées ou d'informations, en identifiant l'information erronée, les idées ou informations non pertinentes, et en réalisant des apports. - Utilisation efficace des tours de parole et application des normes socio-communicatives (formules de politesse). <p>Évaluation</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analyse du discours pour vérifier le niveau d'atteinte de l'objectif proposé. <p>2.2. Règles pour la production de discours monogérés</p> <p>Contextualisation de l'expérience</p> <ul style="list-style-type: none"> - Définition de l'objectif (que cherche-t-on, que faut-il faire, pour qui et dans quelle intention) connaissance des interlocuteurs et de la situation communicative. - Sélection du genre de texte, du registre de langue, du ton, du style du discours, etc. <p>Planification du texte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Recherche d'information dans diverses sources (bibliographiques, audiovisuelles, numériques). - Sélection et organisation du contenu à l'aide de supports écrits. - Structuration du texte oral (introduction, développement et conclusion). <p>Révision du texte :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Simulation de l'exposé. - Contraste de la forme et du contenu. <p>Expression de l'activité discursive :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Expression claire des idées, informations, points de
--	---

	<p>vue, en utilisant des raisons ou commentaires pertinents.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilisation d'organiseurs qui structurent et relient les parties du texte (pour introduire le sujet, illustrer par des exemples, etc.). - Utilisation des ressources linguistiques pour assurer la compréhension du contenu et garder l'attention des destinataires. - Utilisation adéquate et efficace des éléments prosodiques et gestuels. - Utilisation des techniques de présentation multimédia (schémas, images, graphiques, transparents, Power-Point, etc.) - Contrôle de la réceptivité du destinataire. - Vérification et renforcement de l'adéquation de la compréhension en utilisant des questions, paraphrases, illustrations par des exemples, etc. <p>Évaluation.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analyse du discours pour vérifier le niveau d'atteinte de l'objectif proposé.
--	---

2.- COMMUNICATION ÉCRITE	
Concepts	Procédures
<p>1. Caractéristiques de la communication écrite Caractéristiques contextuelles, textuelles et linguistiques de la communication écrite.</p> <p>2. Types de discours écrits en fonction de l'intention communicative</p> <p>2.1. Informatifs. Genres de texte des différents domaines d'utilisation : Fiche, plan conceptuel, schéma, définition, description d'un processus, explication d'un sujet, description des expériences, actualité, biographie, recette, règles de jeu, instructions de montage, mode d'emploi, lettre, courrier etc.</p> <p>2.2. Argumentatifs. Genres de texte des différents domaines d'utilisation : Défense ou justification d'une idée, une opinion, un comportement, un message publicitaire, un courrier du lecteur, une description de livres, etc.</p> <p>2.3. Ludico-esthétiques. Genres de texte des différents domaines d'utilisation : Conte, nouvelle, fable, poésie, scénario théâtral, etc.</p> <p>3. Propriétés textuelles</p> <p>3.1. Adéquation : Éléments de la situation de communication, but communicatif, niveau de formalité, registre de langue.</p>	<p>1. Règles pour la compréhension de textes écrits :</p> <p>1.1. Phase de pré-lecture</p> <ul style="list-style-type: none"> - Définition de l'objectif de lecture et des éléments qui interviennent dans la situation de communication. - Sélection du type de lecture en fonction de la situation, l'objectif de lecture et les caractéristiques du genre de texte. - Activation des connaissances préalables. - Réalisation d'anticipations (hypothèses, prédictions, etc.) en se basant sur les propres connaissances et sur les marques superficielles du texte (maquettage, images, etc.). <p>1.2. Phase de lecture</p> <p>Interprétation du contenu du discours :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconstruction du sens global du texte. - Reconnaissance des informations essentielles en fonction de la finalité. - Distinction entre les idées principales et secondaires, les informations importantes et insignifiantes. - Liste des informations en formulant les bonnes inférences. - Liste et contraste des informations du texte avec les propres connaissances. - Inférence du sens de mots inconnus à l'aide de solu-

3.2. Cohérence : Quantité et qualité de l'information, structuration de l'information.

3.3. Cohésion : Progression thématique et éléments qui l'assurent.

3.4. Correction : Utilisation des normes et éléments linguistiques de manière à assurer le succès de la communication.

3.5. Richesse : Complexité, variété, précision et degré de risque dans l'utilisation des ressources syntaxiques, lexiques, éléments iconographiques, etc.

4. Moyens de communication écrite

- Fonction sociale des moyens de communication écrite.
- Fonctionnement et organisation des moyens de communication écrite.
- Caractéristiques de ces moyens : processus de réalisation, intégration de ressources verbales et non verbales.
- Genres journalistiques.

tions contextuelles ou structurales.

- Identification/inférence de l'intention communicative, la vision du monde et l'attitude de l'émetteur.
- Contrôle du propre processus de compréhension : anticipation, vérification, etc.

Interprétation de la forme du discours :

- Interprétation des éléments techniques des langages non verbaux (typographie, couleurs, cadres, hypertextes, etc.)
- Identification de la structure du texte et des éléments qui le marquent.

1.3. Phase postérieure à la lecture

- Évaluation et jugement de l'information, pour se former une opinion propre.
- Utilisation pertinente de l'information recueillie aux fins prévues (pour faire un plan conceptuel, compléter des schémas, reformuler un concept, etc.).

2. Règles pour la production de textes écrits :

2.1. Règles générales pour la production de textes :

Contextualisation de l'acte communicatif :

- Définition de l'objectif (que cherche-t-on, que faut-il faire, pour qui et dans quelle intention)
- Analyse de la situation communicative.
- Sélection du support (papier, télématique, etc.)
- Sélection du genre de texte, du registre de langue, du ton, du style du discours, etc.

Planification du texte

- Génération d'idées.
- Techniques pour la recherche, l'évaluation, la sélection et le registre d'information tant sur des sources traditionnelles qu'au format numérique par le biais d'Internet.
- Sélection et organisation du contenu compte tenu de l'intention communicative et des structures textuelles archétypiques.

Textualisation :

- Développement de l'information.
- Organisation de paragraphes.
- Cohésion de l'information : connecteurs et organisateurs qui structurent et relient les parties du texte.
- Application des règles grammaticales et orthographiques.
- Utilisation de supports informatiques : système de traitement de texte, scanner, éditeur graphique, etc.

Révision

- Lecture sélective du texte produit pour identifier les erreurs au niveau de la forme ou du contenu.
- Utilisation de ressources propres ou de la consultation

	<p>(dictionnaires, grammaires, systèmes de traitement de texte) pour la correction des propres erreurs.</p> <p>- Évaluation : analyse du discours pour vérifier le niveau d'atteinte de l'objectif proposé.</p> <p>2.2. Règles spécifiques pour la production de certains genres de texte :</p> <p>Schéma, plan conceptuel, poème, etc.</p>
--	--

3.- REFLEXION SUR LA LANGUE	
Concepts	Procedures
<p>1. Domaine contextuel</p> <p>1.1. Marques énonciatives :</p> <p>Deixis personnelle : Pronoms personnels, possessifs, désinences verbales.</p> <p>Deixis temporelle et spatiale : Adverbes et locutions adverbiales, propositions subordonnées adverbiales, temps verbaux, etc.</p> <p>Marques de modalisation :</p> <p>- Expression de la certitude, du doute et de la probabilité : Verbes modaux, le mode verbal ; les adverbes et locutions adverbiales ; la modalité de la phrase ; autres expressions.</p> <p>- Expression d'évaluation : Ressources linguistiques : nom, adjectif, verbe, adverbe, etc. ; ressources non linguistiques : prosodiques, typographiques, iconographiques, etc.</p> <p>Registre de langue : Registre lexical, variété linguistique, etc.</p> <p>1.2. Formes explicatives comme formules de reformulation.</p> <p>- Apposition, définition, illustration par des exemples, etc.</p> <p>2. Domaine textuel</p> <p>2.1. Ressources pour assurer la progression thématique : ressources anaphoriques (ou mécanismes de référence).</p> <p>- Synonymes, hyperonymes, pronoms (personnels, démonstratifs, relatifs), nominalisation, ellipses, etc.</p> <p>2.2. Connecteurs et organisateurs textuels pour exprimer différents types de relations : temps, espace, ordre, addition, opposition, cause/conséquence, contraste.</p> <p>- Conjonctions, adverbes, temps verbaux qui renvoient à d'autres temps du texte, ressources prosodiques, marques de ponctuation, éléments typographiques, etc.</p> <p>3. Domaine de la phrase</p> <p>3.1. La phrase.</p>	<p>1. Règles pour l'application des connaissances sur les éléments linguistiques et les règles qui régissent leur emploi dans la compréhension et la production de textes.</p> <p>- Observation d'un corpus linguistique.</p> <p>- Identification du problème ou de l'élément objet d'étude.</p> <p>- Méthodes pour la systématisation et l'automatisation des concepts métalinguistiques.</p> <p>- Usage des propres connaissances ou de livres de référence pour résoudre le problème ou réaliser la tâche requise : compléter, transformer, résumer, corriger, inférer, interpréter...</p> <p>2. Règles pour l'induction de concepts sur la langue.</p> <p>- Observation d'un corpus linguistique.</p> <p>- Identification des éléments objet d'étude.</p> <p>- Comparaison et rapport des éléments identifiés.</p> <p>- Induction de principes ou règles linguistiques.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Types de phrase : simple et complexe (temporelle, causale, consécutive, adversative, etc.) - La structure de la phrase : sujet et prédicat. - Unités syntaxiques et constituantes : Syntagme nominal, syntagme adverbial, syntagme adjectival, etc. - Relation entre les différents éléments de la phrase : concordance, etc. - Calques. <p>3.2. Le mot.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Catégories grammaticales : nom, adjectif, verbe, déterminant, pronom, adverbe, etc. - Lexique de base. - Rapport sémantique entre les mots : synonymes, antonymes et hyperonymes ; champs sémantiques, etc. - Formation des mots : composition, dérivation, etc. <p>3.3. Prononciation et orthographe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prononciation : phonèmes caractéristiques du français, changements phonétiques dans le mot et dans la chaîne parlée, intonation, accent, etc. - Règles orthographiques : orthographe du mot, accentuation, signes de ponctuation, utilisation des majuscules, abréviations, etc. 	
--	--

4.- DIMENSION SOCIAL DE LA LANGUE	
Concepts	Procédures
<p>1. La langue La langue comme base pour l'apparition de l'humanité et de la société : moyen de communication, moyen de représentation de la réalité et développement de la pensée, signe d'identité et réceptrice et transmetteuse de culture.</p> <p>2. Origine et évolution des langues. Histoire sociale du français. Diffusion et situation actuelle du français dans le monde.</p> <p>3. Variété linguistique : Diversité géographique des langues : les langues de l'état français, la Francophonie.</p> <p>4. La langue et les locuteurs :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Communauté linguistique. - Langue maternelle et deuxièmes langues. - Locuteurs monolingues, bilingues, plurilingues. <p>5. Concurrence de langues et situations de contact :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bilinguisme, diglossie, substitution des langues, processus de planification et normalisation linguistique. 	<p>1. Application guidée des règles pour la compréhension et de production de textes oraux et écrits.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Statut des langues : langues officielles et non officielles ; langues majoritaires et minoritaires... - Droits et devoirs linguistiques des citoyens : législation locale, nationale, européenne. 	
--	--

5- LITTÉRATURE	
Concepts	Procédures
<p>1. Le discours littéraire : concepts généraux.</p> <p>1.1. Dimension esthétique, communicative et sociale de la littérature.</p> <p>1.2. Caractéristiques du langage littéraire : Méthodes rhétoriques et stylistiques.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Phoniques, morphosyntaxiques, lexico-sémantiques. <p>1.3. Les genres littéraires.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Genre narratif, lyrique, dramatique. Éléments constitutifs et caractéristiques de chaque genre. <p>1.4. Autres manifestations du fait littéraire.</p> <ul style="list-style-type: none"> - La bande dessinée, le cinéma, etc. <p>2. La littérature comme référence culturelle</p> <p>2.1. Littérature en langue française :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Auteurs et œuvres les plus significatives (adaptés au niveau). 	<p>1. Règles pour la compréhension de textes littéraires</p> <p>1.1. Phase de pré-lecture\pré-écoute :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Définition de l'objectif de lecture\d'écoute - Sélection du type de lecture\écoute : récréative, réflexive, critique, expressive. <p>1.2. Lecture\écoute récréative :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilisation de diverses ressources pour la sélection de textes qui répondent au propre goût de chacun. - Activation des connaissances préalables : prédiction, inférence et intégration de l'information. - Contrôle de la propre compréhension. - Conversation et contraste des expériences au sujet du fait littéraire : images, souvenirs, surprises, découvertes, réflexions que la lecture/l'écoute auraient suscitées. <p>1.3. Lecture expressive</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lecture intégrale du texte. - Identification du ton, caractéristiques des personnages, etc. - Interprétation des signes de ponctuation en rapport avec l'intonation. - Utilisation des ressources prosodiques et gestuelles. <p>2. Règles pour la production de textes littéraires :</p> <p>2.1. Méthodes générales de production de textes : planification, textualisation, révision.</p> <p>2.2. Imitation et transformation des références littéraires.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observation et analyse des structures, concepts, mécanismes narratifs, de style, etc. - Appropriation de modèles. - Utilisation créative des éléments sélectionnés dans la production propre. <p>2.3. Reproduction des références littéraires orales.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lecture/écoute intégrale du texte. - Mémorisation du texte. - Reproduction du texte : dramatisation, récitation, chant, etc. <p>2.4. Représentation théâtrale.</p>

4.A.2.- COMPÉTENCES SPÉCIFIQUES

	Compétences spécifiques	Compétences générales						Blocs de contenu					
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	
1.	Identifier les idées essentielles d'exposés oraux clairs, courts et linguistiquement simples, ou de documents multimédia qui traitent de thèmes connus de différents domaines d'utilisation, puis les exprimer à l'oral ou à l'écrit..	X	x					X					
2.	Sélectionner dans des textes oraux courts, clairs et linguistiquement simples de divers genres et issus de différents domaines d'utilisation, les informations pertinentes pour répondre à la finalité de l'écoute et utiliser les informations sélectionnées aux fins proposées (recherche, activités, etc.).	X						X					
3.	Exposer et contraster ses idées et expériences sur des sujets familiers dans les échanges oraux habituels du domaine éducatif, en participant activement, de façon pertinente, et en faisant preuve d'un niveau de contrôle de soi acceptable pour le travail coopératif dans l'exécution des tâches communes.	X	X	x				X		x			
4.	Converser avec une aisance raisonnable dans des échanges courants simples et prévisibles de la vie quotidienne, pour développer une bonne communication interpersonnelle, en manifestant du respect à l'égard des autres et en évitant l'utilisation des stéréotypes qui marquent tout type de discrimination.	X	X	x				X		x			
5.	Réaliser des présentations orales brèves et élémentaires sur un sujet familier, en les planifiant au préalable et en utilisant diverses techniques de présentation (audio-visuelles, TIC, etc.).	X	X	x				X		x			
6.	Trouver et sélectionner les informations pertinentes pour répondre à l'objectif de lecture, dans des textes et documents courants courts et simples en manifestant une initiative, autonomie et efficacité acceptables dans l'utilisation des différentes sources d'information.	X							X				
7.	Déduire le sens global de textes écrits courts et simples sur des sujets concrets courants des genres les plus communs et issus de différents domaines d'utilisation, et l'exprimer à l'oral ou à l'écrit.	X	x					x	X				
8.	Produire des textes écrits courts et simples des genres les plus communs appartenant à divers domaines d'utilisation, en suivant des modèles et en tenant compte des principes élémentaires d'adéquation, de cohérence, de cohésion et de correction et en reconnaissant la nécessité de l'effort personnel pour la réalisation de la tâche.		X	x					X	x			
9.	Utiliser les connaissances élémentaires concernant le	x	x	X				x	x	X			

	fonctionnement des éléments linguistiques sur différents plans du texte, aussi bien pour interpréter les textes des autres que pour produire et réviser les textes personnels.																			
10.	Utiliser les connaissances sur des éléments sociaux, linguistiques, culturels ou géographiques propres aux pays francophones, pour une meilleure communication dans les échanges interculturels, en manifestant une attitude respectueuse et positive à l'égard de la réalité plurilingue et pluriculturelle de son environnement.	x	x			X														X
11.	Utiliser la littérature comme source de plaisir, de connaissance du monde et pour la construction de son identité personnelle, culturelle et sociale.	X							X											X

4.A.3. CRITÈRES D'ÉVALUATION

	Compétences spécifiques	Critères d'évaluation
1.	Identifier les idées essentielles d'exposés oraux clairs, courts et linguistiquement simples, ou de documents multimédia qui traitent de thèmes connus de différents domaines d'utilisation, puis les exprimer à l'oral ou à l'écrit.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève manifeste une attitude d'écoute active, en utilisant des réponses non verbales ou la formulation de questions brèves. - L'élève déduit le thème et l'intention communicative du locuteur. - L'élève prend des notes en distinguant les idées principales des détails dans des exposés de classe. - L'élève interprète le sens des éléments linguistiques essentiels pour la compréhension générale du texte (vocabulaire, expressions, connecteurs, structures orationnelles simples...) - L'élève extrait l'information essentielle de nouvelles ou de documentaires audiovisuels ou numériques avec un grand support visuel.
2.	Sélectionner dans des textes oraux courts, clairs et linguistiquement simples de divers genres et issus de différents domaines d'utilisation, les informations pertinentes pour répondre à la finalité de l'écoute et utiliser les informations sélectionnées aux fins proposées (recherche, activités, etc.).	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève identifie les informations explicites pertinentes pour son objectif à l'aide de moyens donnés d'enregistrement de l'information (notes, tableaux, graphiques, questionnaires, etc.). - L'élève prend des notes à l'aide des moyens et instructions donnés. - L'élève utilise l'information enregistrée comme source pour réaliser diverses tâches.
3.	Exposer et contraster ses idées et expériences sur des sujets familiers dans les échanges oraux habituels du domaine éducatif, en participant activement, de façon pertinente, et en faisant preuve d'un niveau de contrôle de soi acceptable pour le travail coopératif dans l'exécution des tâches communes.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève exprime ses besoins immédiats : demander des choses, demander des renseignements, demander des clarifications, se plaindre... - L'élève donne et suit des instructions simples. - L'élève pose des questions et répond à des questions sur des sujets familiers prévisibles de la vie de classe ou de la vie quotidienne. - L'élève travaille en groupe et peut gérer un échange courant et bien structuré. - L'élève fait des suggestions et exprime son accord et désaccord à autrui. - L'élève donne son point de vue personnel en le justifiant très sommairement dans des discussions sur des questions quotidiennes ou sur

		<p>des sujets bien connus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - L'élève s'exprime de façon compréhensible et adéquate dans des situations habituelles de classe, en utilisant des expressions courantes et des modèles de phrases élémentaires. - L'élève s'exprime avec une relative correction morphosyntaxique, lexicale et phonologique suffisante pour se faire comprendre. - L'élève applique pertinemment les normes socio-communicatives de la conversation. - L'élève fait l'effort d'utiliser la langue cible dans toutes les situations de classe. - L'élève coopère avec les autres et partage des responsabilités dans les travaux collectifs pour exécuter une tâche ou résoudre un problème.
4.	<p>Converser avec une aisance raisonnable dans des échanges courants simples et prévisibles de la vie quotidienne, pour développer une bonne communication interpersonnelle, en manifestant du respect à l'égard des autres et en évitant l'utilisation des stéréotypes qui marquent tout type de discrimination.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève établit un contact social en utilisant des formules de politesse simples et courantes: salutations et congé ; présentations ; remerciements. - L'élève se débrouille dans des situations courantes de la vie quotidienne telles que déplacements, repas et achats. - L'élève obtient les renseignements nécessaires pour mener à bout ses plans. - L'élève discute des plans d'activités habituelles, fait des suggestions et exprime son accord/désaccord. - L'élève pose et répond à des questions simples sur sa vie personnelle ou des sujets familiers. - L'élève exprime ses sentiments et ses préférences. - L'élève applique pertinemment les normes socio-communicatives de la conversation. - L'élève évite l'emploi de stéréotypes qui induiraient toute sorte de discrimination.
5.	<p>Réaliser des présentations orales brèves et élémentaires sur un sujet familier, en les planifiant au préalable et en utilisant diverses techniques de présentation (audiovisuelles, TIC, etc.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève utilise efficacement les sources d'information proposées par le professeur. - L'élève sélectionne des informations de qualité, quantité et pertinence adaptées aux connaissances et aux intérêts des récepteurs. - L'élève structure l'information de façon logique, en tenant compte de l'intention communicative. - L'élève organise le discours oral en utilisant des organisateurs discursifs élémentaires pour relier les différentes parties du discours. - L'élève utilise efficacement les diverses techniques de présentation audiovisuelle ou numérique, pour organiser et renforcer le discours. - L'élève s'exprime avec suffisamment de clarté, correction et aisance pour se faire comprendre avec l'appui des éléments prosodiques et gestuels, ainsi que des éléments visuels. - L'élève fait preuve d'un niveau acceptable d'autonomie dans la planification et le développement de la tâche.
6.	<p>Déduire le sens global de textes écrits courts et simples sur des sujets concrets courants des genres les plus communs et issus de différents domaines d'utilisation, et l'exprimer à l'oral ou à l'écrit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève déduit le genre auquel appartient le texte, le thème, et l'intention communicative de l'auteur. - L'élève dit de quoi le texte parle. - L'élève sélectionne parmi plusieurs textes celui qui correspond le mieux à son objectif de lecture.

		<ul style="list-style-type: none"> - L'élève identifie et indique l'idée ou les idées principales de l'original. - L'élève déduit du contexte le sens probable de mots inconnus, en utilisant le sens général du texte. - L'élève lit de manière progressivement autonome des textes appropriés à son niveau.
7.	Trouver et sélectionner les informations pertinentes pour répondre à l'objectif de lecture, dans des textes et documents courants courts et simples en manifestant une initiative, autonomie et efficacité acceptables dans l'utilisation des différentes sources d'information.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève trouve l'information répondant aux conditions ou aux caractéristiques précisées dans les questions ou instructions données. - L'élève trouve des renseignements spécifiques dans des documents courants simples (prospectus, menus, annonces, horaires, panneaux, brochures...) - L'élève utilise de manière guidée les sources d'information (ouvrages de référence, Internet, etc.) et enregistre l'information sur des fiches ou autres systèmes de classement de l'information. - L'élève utilise efficacement les dictionnaires et grammaires pour résoudre ses problèmes et doutes linguistiques.
8.	Produire des textes écrits courts et simples des genres les plus communs appartenant à divers domaines d'utilisation, en suivant des modèles et en tenant compte des principes élémentaires d'adéquation, de cohérence, de cohésion et de correction et en reconnaissant la nécessité de l'effort personnel pour la réalisation de la tâche.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève exprime de façon pertinente le but ou l'objectif préalablement défini. - L'élève présente le texte de manière pertinente et adéquate : marges, en-têtes, lisibilité, etc. - L'élève structure le contenu du texte conformément à la séquence textuelle archétypale du genre de texte à produire. - L'élève organise les paragraphes de façon logique. - L'élève utilise quelques éléments de cohésion élémentaires pour relier les parties et énoncés du texte (anaphores, connecteurs, signes de ponctuation). - L'élève s'exprime avec relative correction morphosyntaxique, lexicale et orthographique, suffisante pour se faire comprendre. - L'élève fait preuve d'autonomie dans la révision et l'amélioration du texte lui-même. - L'élève coopère de façon efficace aux activités orientées vers la production et la révision partagée d'un texte.
9.	Utiliser les connaissances élémentaires concernant le fonctionnement des éléments linguistiques sur différents plans du texte, aussi bien pour interpréter les textes des autres que pour produire et réviser les textes personnels.	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève identifie dans le texte les signes linguistiques ou non linguistiques du domaine contextuel, textuel ou de la phrase. - L'élève complète des textes ou énoncés simples en sélectionnant les éléments linguistiques appropriés. - L'élève transforme des textes ou énoncés simples de manière appropriée et correcte en tenant compte des critères donnés. - L'élève identifie et corrige des erreurs élémentaires de différents plans dans ses textes ou ceux des autres, en tenant compte des critères donnés. - L'élève reconnaît les calques erronés les plus fréquents venant des autres langues connues dans sa production propre ou dans celles des autres. - L'élève utilise des moyens divers pour réunir, mémoriser et réviser ses connaissances linguistiques. - L'élève applique de manière autonome et efficace les connaissances linguistiques dans la production de ses propres textes. - L'élève montre un niveau d'autonomie acceptable dans la construction de ses propres connaissances linguistiques (accès aux sources d'information, révision d'erreurs, travail personnel...).

<p>10.</p>	<p>Utiliser les connaissances sur des éléments sociaux, linguistiques, culturels ou géographiques propres aux pays francophones, pour une meilleure communication dans les échanges interculturels, en manifestant une attitude respectueuse et positive à l'égard de la réalité plurilingue et pluriculturelle de son environnement.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève expose, raconte ou décrit simplement quelques traits essentiels du contexte socioculturel et géographique de la langue cible, en faisant preuve d'intérêt et de respect pour la diversité culturelle. - L'élève cite des données essentielles sur la réalité plurilinguistique actuelle de la France et la situation de la langue française dans le monde en faisant preuve de respect et intérêt pour la diversité des langues et leurs locuteurs. - L'élève s'accommode aux normes socio-communicatives propres de la communauté francophone (formules de politesse, vous/tu...) dans les contacts sociaux, en faisant preuve de respect à l'égard des différences culturelles.
<p>11.</p>	<p>Utiliser la littérature comme source de plaisir, de connaissance du monde et pour la construction de son identité personnelle, culturelle et sociale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - L'élève réalise une lecture expressive de textes courts et simples de divers genres littéraires. - L'élève contribue activement en apportant ses expériences et sa vision personnelle dans une conversation guidée en rapport avec le fait littéraire. - L'élève sélectionne selon ses propres critères une œuvre littéraire (littérature orale / écrite ou d'autres domaines artistiques en rapport) adaptée à son niveau pour son plaisir personnel.

4.B. CASTELLANO (A2) Iparraldea

4.A.1. CONTENIDOS DE APRENDIZAJE

Contenidos actitudinales comunes a todos los bloques temáticos:

1. Responsabilidad ante el propio aprendizaje, mostrando autonomía, iniciativa y esfuerzo personal, asumiendo los posibles riesgos que impliquen las decisiones tomadas y mostrando espíritu de superación y perseverancia ante las frustraciones.
2. Autonomía y creatividad en la planificación, desarrollo y presentación de trabajos, tanto orales como escritos, conociendo y aceptando las propias cualidades y limitaciones para desarrollar la autoestima.
3. Actitud crítica ante la utilización de contenidos y formas que denotan una discriminación social, racial, sexual, cultural...
4. Cooperación con iniciativa y responsabilidad en las tareas compartidas, participando de modo activo y mostrando interés, flexibilidad y respeto hacia las ideas ajenas.
5. Respeto hacia las demás personas y sus opiniones e ideas y autocontrol de las emociones en la gestión de conflictos en todo tipo de situaciones de la vida personal o social con vistas a una buena comunicación interpersonal.
6. Valoración, interés y respeto hacia la realidad plurilingüe y pluricultural del propio entorno y reconocimiento de la propia identidad plurilingüe como medio de enriquecimiento intelectual, cultural y social.
7. Creatividad e imaginación en la expresión literaria, así como en la percepción y realización de tareas, considerando alternativas nuevas y aportando ideas originales.
8. Sensibilidad estética ante las producciones literarias propias y ajenas, valorando los elementos creativos y estilísticos de las mismas.

1.- COMUNICACION ORAL	
Conceptos	Procedimientos
<p>1. Características propias de la comunicación oral Diferencias entre la comunicación oral formal e informal a nivel contextual, textual y lingüístico.</p> <p>2. Tipos de discursos orales en función de la intención comunicativa</p> <p>2.1. Informativos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso</p> <p>Monogestionados: Relato de hechos y experiencias, instrucciones y consignas, exposición de resultados de una tarea, descripción de un proceso, explicación de un tema...</p> <p>Plurigestionados: Conversación coloquial, diálogo para la construcción del conocimiento, diálogo para llevar a cabo una tarea en común...</p> <p>2.2.- Persuasivos-Argumentativos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso:</p> <p>Monogestionados: Defensa o justificación de una idea, de una postura, de un comportamiento, ...</p> <p>Plurigestionados: Conversación, discusión...</p> <p>2.3.- Lúdico-estéticos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso:</p> <p>Monogestionados: Relato de anécdotas, chiste, canción, bertsoa, cuento, recitación, adivinanza, película, obra teatral...</p> <p>Plurigestionados: Conversación, juego, dramatización...</p> <p>3. Propiedades textuales</p> <p>3.1. Adecuación: Elementos de la situación de comunicación, propósito comunicativo, nivel de formalidad, registro, grado de especificidad, variedad lingüística.</p> <p>3.2. Coherencia: Cantidad y calidad de información, estructuración de la información</p> <p>3.3. Cohesión: Progresión temática y elementos que la aseguran.</p> <p>3.4. Corrección: Normas y elementos lingüísticos que aseguran el éxito de la comunicación.</p> <p>3.5. Riqueza: Complejidad, variedad, precisión y grado de riesgo en el uso de recursos sintácticos, léxicos, no verbales...</p> <p>4. Medios de comunicación oral</p> <ul style="list-style-type: none"> - Función social de los medios de comunicación oral. - Funcionamiento y organización de los medios de comunicación oral. 	<p>1. Pautas a seguir para la comprensión de textos orales:</p> <p>1.1. Fase de pre-escucha</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definición del objetivo de escucha y de los elementos que intervienen en la situación de comunicación. - Selección del tipo de escucha en función de la situación, el objetivo de escucha y las características del género de texto. - Activación de conocimientos previos. - Realización de anticipaciones (hipótesis, predicciones...) basándose en los propios conocimientos y el contexto comunicativo. <p>1.2. Fase de escucha</p> <p>Interpretación del contenido del texto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconstrucción del sentido global del texto. - Reconocimiento de las informaciones esenciales en función de la finalidad. - Discriminación de ideas principales y secundarias, informaciones relevantes e irrelevantes. - Relación de las informaciones formulando las inferencias oportunas. - Relación y contraste de las informaciones del texto con los propios conocimientos. - Identificación/inferencia de la intención comunicativa del emisor. - Control del propio proceso de comprensión: anticipación, verificación... <p>Interpretación de la forma del texto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación de la estructura del texto y de los elementos que lo marcan. - Inferencia de la actitud del emisor mediante la interpretación de elementos acústicos (entonación, volumen), tono del discurso, códigos no verbales,... <p>Retención de la información del texto</p> <ul style="list-style-type: none"> - Retención en la memoria a corto plazo de elementos del texto para construir la comprensión: seguir entendiendo lo que viene a continuación, interpretar otros fragmentos del texto,... - Retención de la información importante del texto mediante la toma de notas o el uso de soportes escritos (esquema, tabla, etc.). <p>1.3. Fase posterior a la escucha</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uso adecuado de la información recogida para los fines previstos (para responder a consignas, completar esquemas, valorar el grado de acuerdo o desacuerdo con lo escuchado y responder a ello,...).

- Características de esos medios: procesos de realización, integración de recursos verbales y no verbales.

2. Pautas a seguir para la producción de textos orales

2.1. Pautas a seguir para la producción de discursos poligestionados

Contextualización de la experiencia:

- Definición del objetivo (qué se pretende, qué se ha de hacer, para quién y con qué intención)
- Conocimiento de los interlocutores y la situación comunicativa.
- Selección del registro, tono, estilo del discurso...

Plasmación de la actividad discursiva:

- Expresión clara de ideas, informaciones, puntos de vista, utilizando razones o comentarios pertinentes.
- Uso adecuado y eficaz de los elementos prosódicos y gestuales.
- Escucha atenta y valoración de las aportaciones de los demás, haciendo preguntas y comentarios pertinentes.
- Comprobación y reforzamiento de la adecuación de la comprensión mediante la formulación de preguntas complementarias y comentarios
- Control de la progresión del texto, evitando repeticiones de ideas o informaciones, identificando información errónea, ideas o informaciones no pertinentes, y haciendo aportaciones.
- Uso eficaz de los turnos de palabra y aplicación de las normas socio-comunicativas (fórmulas de cortesía).

Valoración

- Análisis del discurso para comprobar el nivel de logro del objetivo propuesto.

2.2. Pautas a seguir para la producción de discursos monogestionados

Contextualización de la experiencia:

- Definición del objetivo (qué se pretende, qué se ha de hacer, para quién y con qué intención) conocimiento de los interlocutores y la situación comunicativa.
- Selección del género de texto, registro, tono, estilo del discurso...

Planificación del texto:

- Búsqueda de información en diversas fuentes (bibliográficas, audiovisuales, digitales).
- Selección y organización del contenido mediante soportes escritos.
- Estructuración del texto oral (introducción, desarrollo y conclusión).

Revisión del texto:

- Simulación de la exposición.
- Contraste de la forma y el contenido.

Plasmación de la actividad discursiva:

- Expresión clara de ideas, informaciones, puntos de vista, utilizando razones o comentarios pertinentes.
- Uso de organizadores que estructuran y enlazan las

	<p>partes del texto (para introducir el tema, ejemplificar...)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uso de los recursos lingüísticos para asegurar la comprensión del contenido y mantener la atención de los destinatarios. - Uso adecuado y eficaz de los elementos prosódicos y gestuales. - Uso de técnicas de presentación multimedia (esquemas, imágenes, gráficos, transparencias, Power Point...) - Control de la receptividad del destinatario. - Comprobación y reforzamiento de la adecuación de la comprensión, mediante preguntas, paráfrasis, ejemplificación... <p>Valoración.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Análisis del discurso para comprobar el nivel de logro del objetivo propuesto.
--	--

2.- COMUNICACION ESCRITA	
Conceptos	Procedimientos
<p>1. Características de la comunicación escrita</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elementos contextuales, textuales y lingüísticos de la comunicación escrita. <p>2. Tipos de discursos escritos en función de la intención comunicativa</p> <p>2.1. Informativos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso: Ficha, mapa conceptual, esquema, definición, descripción de un proceso, explicación de un tema, reseña de experiencias, noticia, reportaje, biografía, receta, reglas de juego, instrucciones de montaje, modo de empleo, carta, correo electrónico...</p> <p>2.2. Argumentativos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso: Defensa o justificación de una idea, de una postura, de un comportamiento, mensaje publicitario, carta del lector, reseña de libros...</p> <p>2.3. Lúdico-estéticos. Géneros de texto de los distintos ámbitos de uso: Cuento, novela, fábula, poesía, guión teatral...</p> <p>3. Propiedades textuales</p> <p>3.1. Adecuación: Elementos de la situación de comunicación, propósito comunicativo, nivel de formalidad, registro, grado de especificidad.</p> <p>3.2. Coherencia: Cantidad y calidad de información, estructuración de la información</p> <p>3.3. Cohesión: Progresión temática y elementos que la aseguran.</p>	<p>1. Pautas a seguir para la comprensión de textos escritos</p> <p>1.1. Fase de pre-lectura</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definición del objetivo de lectura y de los elementos que intervienen en la situación de comunicación. - Selección del tipo de lectura en función de la situación, el objetivo de lectura y las características del género de texto. - Activación de conocimientos previos. - Realización de anticipaciones (hipótesis, predicciones...) basándose en los propios conocimientos y en las marcas superficiales del texto (maquetación, imágenes...). <p>1.2. Fase de lectura</p> <p>Interpretación del contenido del discurso:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconstrucción del sentido global del texto. - Reconocimiento de las informaciones esenciales en función de la finalidad. - Discriminación de ideas principales y secundarias, informaciones relevantes e irrelevantes. - Relación de las informaciones formulando las inferencias oportunas. - Relación y contraste de las informaciones del texto con los propios conocimientos. - Inferencia del significado de palabras desconocidas mediante claves contextuales o estructurales. - Identificación/inferencia de la intención comunicativa, la visión del mundo y la actitud del emisor.

3.4. Corrección: Normas y elementos lingüísticos que aseguran el éxito de la comunicación.

3.5. Riqueza: Complejidad, variedad, precisión y grado de riesgo en el uso de recursos sintácticos, léxicos, elementos iconográficos...

4. Medios de comunicación escrita

- Función social de los medios de comunicación escrita.
- Funcionamiento y organización de los medios de comunicación escrita.
- Características de esos medios: procesos de realización, integración de recursos verbales y no verbales.
- Géneros periodísticos.

- Control del propio proceso de comprensión: anticipación, verificación...

Interpretación de la forma del discurso:

- Interpretación de los elementos técnicos de los lenguajes no verbales (tipografía, colores, encuadres, hipertextos..)
- Identificación de la estructura del texto y de las elementos que lo marcan.

1.3. Fase posterior a la lectura

- Valoración y enjuiciamiento de la información, para formar una opinión propia.
- Uso adecuado de la información recogida para los fines previstos (para hacer un mapa conceptual, completar esquemas, reformular un concepto...).

2. Pautas a seguir para la producción de textos escritos

2.1. Pautas generales a seguir para la producción de textos

Contextualización del acto comunicativo:

- Definición del objetivo (qué se pretende, qué se ha de hacer, para quién y con qué intención)
- Análisis de la situación comunicativa.
- Selección de soporte (papel, telemático...)
- Selección del género de texto, registro, tono, estilo del discurso...

Planificación del texto:

- Generación de ideas.
- Técnicas para la búsqueda, valoración, selección y registro de información tanto desde fuentes tradicionales como en formato digital a través de Internet.
- Selección y organización del contenido atendiendo a la intención comunicativa y a estructuras textuales arquetípicas.

Textualización:

- Desarrollo de la información.
- Organización de párrafos.
- Cohesión de la información: conectores y organizadores que estructuran y enlazan las partes del texto.
- Aplicación de normas gramaticales y ortográficas.
- Utilización de soportes informáticos: procesador de texto, escáner, editor gráfico, etc.

Revisión

- Lectura selectiva del texto producido para identificar errores a nivel de forma o contenido.
- Uso de recursos propios o de consulta (diccionarios, gramáticas, procesadores de texto) para la corrección de los propios errores.
- Valoración: análisis del discurso para comprobar el nivel

	<p>de logro del objetivo propuesto.</p> <p>2.2. Pautas específicas a seguir para la producción de determinados géneros de texto</p> <p>- Esquema, mapa conceptual, poema, etc.</p>
--	---

3.- REFLEXIÓN SOBRE LA LENGUA	
Conceptos	Procedimientos
<p>1. Ámbito contextual</p> <p>1.1. Marcas enunciativas:</p> <p>Deixis personal: Pronombres personales, posesivos, desinencias verbales.</p> <p>Deixis temporal y espacial: Adverbios y locuciones adverbiales, oraciones subordinadas adverbiales, tiempos verbales...</p> <p>Marcas de modalización:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Expresión de certeza, duda y probabilidad: Verbos modales, el modo verbal; adverbios y locuciones adverbiales; modalidad oracional; otras expresiones. - Expresión de valoración: Recursos lingüísticos: nombre, adjetivo, verbo, adverbio...; recursos no lingüísticos: prosódicos, tipográficos, iconográficos... <p>Registro: Registro léxico, variedad lingüística...</p> <p>1.2. Formas explicativas como fórmulas de reformulación</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aposición, definición, ejemplificación... <p>2. Ámbito textual</p> <p>2.1. Recursos para asegurar la progresión temática: recursos anafóricos (o mecanismos de referencia).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sinónimos, hiperónimos, pronombres (personales, demostrativos, relativos), nominalización, elipsis... <p>2.2. Conectores y organizadores textuales para expresar diferentes tipos de relaciones: tiempo, espacio, orden, adición, oposición, causa-consecuencia, contraste.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conjunciones, adverbios, tiempos verbales que remiten a otros tiempos del texto, recursos prosódicos, marcas de puntuación, elementos tipográficos... <p>3. Ámbito oracional</p> <p>3.1. La oración.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tipos de oración: simple y compuesta (temporal, causal, consecutiva, adversativa...) - La estructura de la oración: sujeto y predicado. - Unidades sintácticas y constituyentes: Sintagma 	<p>1. Pautas a seguir para la aplicación de los conocimientos acerca de los elementos lingüísticos y de las normas que regulan su uso en la comprensión y producción de textos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación de un corpus lingüístico. - Identificación del problema o elemento objeto de estudio. - Métodos para la sistematización y automatización de los conceptos metalingüísticos. - Uso de conocimientos propios o de fuentes de consulta (diccionarios, gramáticas) para la resolución de problemas o realización de la tarea requerida: completar, transformar, resumir, corregir, inferir, interpretar, etc. <p>2. Pautas a seguir para la inducción de conceptos sobre la lengua.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación de un corpus lingüístico. - Identificación de los elementos objeto de estudio. - Comparación y relación de los elementos identificados. - Inducción de principios o reglas lingüísticas.

<p>nominal, sintagma adverbial, sintagma adjetival...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relación entre los diferentes elementos de la oración: concordancia... - Calcos lingüísticos. <p>3.2. La palabra.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Categorías gramaticales: nombre, adjetivo, verbo, determinante, pronombre, adverbio... - Léxico básico. - Relación semántica entre las palabras: sinónimos, antónimos e hiperónimos; campos semánticos... - Formación de palabras: composición, derivación... <p>3.3. Pronunciación y ortografía.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pronunciación: fonemas característicos de la lengua castellana, cambios fonéticos dentro de la palabra y en la cadena hablada, diptongo y hiato, entonación, acento... - Convenciones ortográficas: ortografía de la palabra, acentuación, signos de puntuación, uso de las mayúsculas, abreviaturas, siglas... 	
--	--

4. DIMENSIÓN SOCIAL DE LA LENGUA	
Conceptos	Procedimientos
<p>1. La lengua</p> <ul style="list-style-type: none"> - Como base para el surgimiento de la humanidad y la sociedad: medio de comunicación, medio de representación de la realidad y desarrollo del pensamiento, signo de identidad y receptora y transmisora de cultura. <p>2. Origen y evolución de las lenguas. Historia social de la lengua castellana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Difusión y situación actual de la lengua castellana en el mundo. <p>3. Variedad lingüística</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diversidad geográfica de las lenguas: Las lenguas del Estado Español, el castellano en América y las lenguas indígenas. <p>4. La lengua y los hablantes</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comunidad lingüística. - Lengua materna y segundas lenguas. - Hablantes monolingües, bilingües, plurilingües. <p>5. Concurrencia de lenguas y situaciones de contacto</p>	<p>1. Aplicación guiada de procedimientos de comprensión y producción de textos orales y escritos.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Bilingüismo, diglosia, sustitución de lenguas, procesos de planificación y normalización lingüística. - Estatus de las lenguas: lenguas oficiales y no oficiales; lenguas mayoritarias y minorizadas... - Instituciones y organizaciones para el desarrollo, unidad y fomento de la lengua castellana: Real Academia de la lengua, Instituto Cervantes.... - Derechos y deberes lingüísticos de los ciudadanos: legislación local, estatal, europea. 	
---	--

5.- LITERATURA	
Conceptos	Procedimientos
<p>1. El discurso literario: conceptos generales</p> <p>1.1. Dimensión estética, comunicativa y social de la literatura.</p> <p>1.3. Características del lenguaje literario: Procedimientos retóricos y estilísticos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fónicos, morfosintácticos, lexico-semánticos. <p>1.4. Los géneros literarios:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Género narrativo, lírico, dramático. Elementos constitutivos y características de cada género. <p>1.5.- Otras manifestaciones del hecho literario:</p> <ul style="list-style-type: none"> - El cómic, el cine... <p>2.- La literatura como referente cultural</p> <p>2.1.- Literatura en lengua castellana:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Autores y obras más significativas (adaptadas al nivel) 	<p>1. Procedimientos de comprensión de textos literarios</p> <p>1.1. Fase de prelectura\preescucha:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definición del objetivo de lectura\escucha - Selección del tipo de lectura\escucha: recreativa, reflexiva, crítica, expresiva. <p>1.2. Lectura\escucha recreativa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uso de diversos recursos para la selección de textos que respondan al gusto propio. - Activación de conocimientos previos: predicción, inferencia e integración de la información. - Control de la propia comprensión. - Conversación y contraste de las experiencias acerca del hecho literario: imágenes, recuerdos, sorpresas, descubrimientos, reflexiones que hubiera suscitado la lectura\escucha. <p>1.4. Lectura expresiva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lectura integral del texto. - Identificación del tono, características de los personajes, etc. - Interpretación de los signos de puntuación en relación con la entonación. - Uso de recursos prosódicos y gestuales. <p>2. Procedimientos de producción de textos literarios</p> <p>2.1.- Procedimientos generales de producción de textos: planificación, textualización, revisión.</p> <p>2.2.- Imitación y transformación de referentes literarios:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación y análisis de estructuras, conceptos, mecanismos narrativos, de estilo... - Apropiación de modelos. - Uso creativo de los elementos seleccionados en la producción propia.

	<p>2.3. Reproducción de referentes literarios orales:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lectura/escucha integral del texto. - Memorización del texto. - Reproducción del texto: dramatización, recitación, canto... <p>2.4. Representación teatral</p>
--	--

4.B.2. COMPETENCIAS ESPECÍFICAS

	Competencias específicas	Competencias generales						Bloques de contenido					
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	
1.	Identificar las ideas esenciales de exposiciones orales claras, cortas y lingüísticamente simples, o de documentos multimedia que traten sobre temas conocidos de distintos ámbitos de uso, y expresarlas de forma oral o escrita.	X	x					X					
2.	Seleccionar en textos orales cortos, claros y lingüísticamente simples de diversos géneros y procedentes de distintos ámbitos de uso, las informaciones pertinentes para responder a la finalidad de la escucha y utilizar las informaciones seleccionadas para los fines propuestos (investigación, actividades, etc.)	X						X					
3.	Exponer y contrastar sus ideas y experiencias sobre temas familiares en los intercambios habituales del medio educativo, participando de manera activa, de modo pertinente y mostrando un nivel de autocontrol aceptable, para el trabajo cooperativo en la ejecución de tareas comunes o en el desarrollo del conocimiento.	X	X	x				X		x			
4.	Conversar con facilidad razonable en intercambios corrientes, simples y previsibles de la vida cotidiana, para desarrollar una buena comunicación interpersonal, mostrando respeto hacia las demás personas independientemente de sus características físicas, sociales, culturales....	X	X	x				X		x			
6.	Realizar presentaciones orales breves y elementales sobre un tema familiar, planificándolas previamente y utilizando diversas técnicas de presentación (audiovisuales, TIC, etc.)	X	X	x				X		x			
7.	Localizar y seleccionar información relevante para responder al objetivo de lectura, en textos y documentos corrientes, cortos y simples, mostrando una iniciativa, autonomía y eficacia	X							X				

	aceptables en el uso de diferentes fuentes de información.												
8.	Identificar o inferir el sentido global de textos escritos cortos y simples sobre temas concretos y habituales de los géneros más comunes y procedentes de distintos ámbitos de uso y expresarlo de forma oral o escrita.	X	x					x	X				
9.	Producir textos escritos cortos y simples de los géneros más comunes pertenecientes a distintos ámbitos de uso, siguiendo modelos y atendiendo a los principios de coherencia, cohesión y corrección y reconociendo la necesidad del esfuerzo personal para la consecución de la tarea.		X	x					X	x			
10.	Utilizar los conocimientos acerca del funcionamiento de los elementos lingüísticos en diferentes planos del texto tanto para interpretar los textos ajenos como para producir y revisar los propios.	x	x	X				x	x	X			
11.	Utilizar los conocimientos acerca de elementos sociales, lingüísticos, culturales o geográficos propios de los países de lengua castellana, para una mejor comunicación en los intercambios interculturales, mostrando una actitud respetuosa y positiva hacia la realidad plurilingüe y pluricultural de su entorno.	x	x		X							X	
12.	Utilizar la literatura como fuente de disfrute, de desarrollo de sensibilidad estética, de conocimiento del mundo y para la construcción de su identidad personal, cultural y social.	X					X						X

4.B.3. CRITERIOS DE EVALUACIÓN

	Competencias específicas	Criterios de evaluación
1.	Identificar las ideas esenciales de exposiciones orales claras, cortas y lingüísticamente simples, o de documentos multimedia que traten sobre temas conocidos de distintos ámbitos de uso, y expresarlas de forma oral o escrita.	<ul style="list-style-type: none"> - Muestra una actitud de escucha activa, mediante respuestas no verbales o formulación de preguntas breves. - Infiere el tema y la intención comunicativa del hablante. - Toma apuntes diferenciando las ideas principales de los detalles en explicaciones de clase. - Interpreta el sentido de elementos lingüísticos esenciales para la comprensión general del texto (vocabulario, expresiones, conectores, estructuras oracionales simples...) - Extrae la información esencial de noticias o documentales audiovisuales o digitales con gran soporte visual.
2.	Seleccionar en textos orales cortos, claros y lingüísticamente simples de diversos géneros y	- Identifica las informaciones explícitas adecuadas para su objetivo con la ayuda de medios dados de registro de

	<p>procedentes de distintos ámbitos de uso, las informaciones pertinentes para responder a la finalidad de la escucha y utilizar las informaciones seleccionadas para los fines propuestos (investigación, actividades, etc).</p>	<p>información (tablas, gráficos, cuestionarios, etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toma notas con la ayuda de medios e instrucciones dadas. - Utiliza la información registrada como fuente para realizar diversas tareas.
3.	<p>Exponer y contrastar sus ideas y experiencias sobre temas familiares en los intercambios habituales del medio educativo, participando de manera activa, de modo pertinente y mostrando un nivel de autocontrol aceptable, para el trabajo cooperativo en la ejecución de tareas comunes o en el desarrollo del conocimiento.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Expresa sus necesidades inmediatas: pedir cosas, pedir información, pedir clarificaciones, quejarse... - Da y sigue instrucciones simples. - Hace y responde preguntas sobre temas familiares y previsibles de la vida de clase o la vida cotidiana. - Trabaja en grupo y puede gestionar un intercambio corriente y bien estructurado. - Hace sugerencias y expresa su acuerdo y desacuerdo a otros. - Da su punto de vista personal y lo justifica muy someramente en discusiones sobre temas cotidianos o muy conocidos. - Se expresa de manera comprensible y adecuada en las situaciones habituales de clase, utilizando expresiones corrientes y modelos de frases elementales. - Se expresa con una corrección morfosintáctica, léxica y fonológica relativa y suficiente para hacerse entender. - Aplica adecuadamente las normas socio-comunicativas de la conversación. - Hace un esfuerzo por utilizar la lengua meta en todas las situaciones de clase. - Coopera con los demás y comparte responsabilidades en los trabajos colectivos para ejecutar una tarea o solucionar un problema.
4.	<p>Conversar con facilidad razonable en intercambios corrientes, simples y previsibles de la vida cotidiana, para desarrollar una buena comunicación interpersonal, mostrando respeto hacia las demás personas independientemente de sus características físicas, sociales, culturales...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Establece contactos sociales utilizando fórmulas de cortesía simples y corrientes: saludos y despedidas; presentaciones; agradecimiento... - Se maneja en situaciones corrientes de la vida cotidiana tales como desplazamientos, compras y comidas. - Obtiene las informaciones necesarias para llevar a cabo sus planes. - Discute sus planes de actividades habituales, hace sugerencias y expresa su acuerdo/desacuerdo. - Hace y responde preguntas simples sobre su vida personal o temas conocidos. - Expresa sus sentimientos y preferencias. - Aplica adecuadamente las normas socio-comunicativas de la conversación. - Evita el uso de estereotipos que marquen cualquier tipo de discriminación
5.	<p>Realizar presentaciones orales breves y elementales sobre un tema familiar, planificándolas previamente y utilizando diversas técnicas de presentación (audiovisuales, TIC, etc.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utiliza eficazmente las fuentes de información en soporte tradicional o digital propuestas por el profesor. - Selecciona información de calidad, cantidad y pertinencia adecuada a los conocimientos e intereses de los receptores.

		<ul style="list-style-type: none"> - Estructura la información de forma lógica, atendiendo a la intención comunicativa. - Organiza el discurso oral utilizando organizadores discursivos elementales para enlazar las diferentes partes del discurso. - Utiliza de modo eficiente las diversas técnicas de presentación audiovisual o digital, para organizar y reforzar el discurso. - Se expresa con suficiente claridad, corrección y fluidez para hacerse comprender, con el apoyo de elementos prosódicos y gestuales así como de elementos visuales. - Muestra un nivel aceptable de autonomía en la planificación y desarrollo de la tarea.
6.	Localizar y seleccionar información relevante para responder al objetivo de lectura, en textos y documentos corrientes, cortos y simples, mostrando una iniciativa, autonomía y eficacia aceptables en el uso de diferentes fuentes de información.	<ul style="list-style-type: none"> - Utiliza de forma guiada las fuentes de información más adecuadas para responder a su objetivo (obras de consulta, Internet...) registrando la información encontrada en fichas u otros sistemas de clasificación de información. - Encuentra la información correspondiente a condiciones o características especificadas en preguntas o instrucciones. - Encuentra informaciones específicas en documentos corrientes simples (prospectos, menús, anuncios, horarios, paneles, panfletos...) - Utiliza con eficacia diccionarios y gramáticas para resolver sus problemas y dudas lingüísticas.
7.	Identificar o inferir el sentido global de textos escritos cortos y simples sobre temas concretos y habituales de los géneros más comunes y procedentes de distintos ámbitos de uso y expresarlo de forma oral o escrita.	<ul style="list-style-type: none"> - Infiere el género al que pertenece el texto, el tema, y la intención comunicativa del autor. - Selecciona entre varios textos el que mejor corresponde a su objetivo de lectura. - Dice de qué trata el texto, esto es, capta una información de carácter general acerca del texto. - Identifica e indica la idea o las ideas principales del texto. - Deduce del contexto el sentido probable de palabras desconocidas, basándose en el sentido general del texto. - Lee de forma progresivamente autónoma textos adecuados a su nivel.
8.	Producir textos escritos cortos y simples de los géneros más comunes pertenecientes a distintos ámbitos de uso, siguiendo modelos y atendiendo a los principios de coherencia, cohesión y corrección y reconociendo la necesidad del esfuerzo personal para la consecución de la tarea.	<ul style="list-style-type: none"> - Refleja de forma adecuada el propósito u objetivo previamente definido. - Presenta el texto de manera adecuada: márgenes, encabezamientos, legibilidad... - Estructura el contenido del texto de acuerdo a la secuencia textual arquetípica del género de texto a producir. - Organiza los párrafos de forma lógica. - Utiliza algunos elementos elementales de cohesión para enlazar las partes y enunciados del texto. (anáforas, conectores, signos de puntuación...) - Se expresa con relativa corrección morfosintáctica, léxica y ortográfica, suficiente para hacerse comprender. - Muestra autonomía en la revisión y mejora del propio texto. - Cooperar de forma eficaz en las actividades orientadas a la

		producción y revisión compartida de un texto.
9.	Utilizar los conocimientos acerca del funcionamiento de los elementos lingüísticos en diferentes planos del texto tanto para interpretar los textos ajenos como para producir y revisar los propios	<ul style="list-style-type: none"> - Identifica en el texto marcas lingüísticas o no lingüísticas de ámbito contextual, textual u oracional. - Completa textos o enunciados simples seleccionando los elementos lingüísticos apropiados. - Transforma textos o enunciados simples de manera adecuada y correcta atendiendo a criterios dados. - Identifica y corrige errores elementales de diferentes planos en textos propios o ajenos, siguiendo los criterios dados. - Reconoce los calcos erróneos más frecuentes provenientes de las otras lenguas conocidas en la producción propia o en la ajena. - Utiliza diversos medios para recoger, memorizar y revisar sus conocimientos lingüísticos. - Aplica de manera autónoma y eficaz los conocimientos lingüísticos en la producción de los propios textos. - Muestra un nivel de autonomía aceptable en la construcción de sus propios conocimientos lingüísticos (acceso al material de consulta, revisión de errores, trabajo personal...)
10.	Utilizar los conocimientos acerca de elementos sociales, lingüísticos, culturales o geográficos propios de los países de lengua castellana, para una mejor comunicación en los intercambios interculturales, mostrando una actitud respetuosa y positiva hacia la realidad plurilingüe y pluricultural de su entorno.	<ul style="list-style-type: none"> - Explica, cuenta o describe de forma simple algunas características esenciales del contexto sociocultural y geográfico de la lengua meta, mostrando interés y respeto por la diversidad cultural. - Cita datos esenciales de la realidad plurilingüe de España y la situación de la lengua castellana en el mundo, mostrando respeto e interés por la diversidad de las lenguas y sus hablantes. - Se adapta a las normas socioculturales propias de la comunidad de habla castellana correspondiente (fórmulas de cortesía, hábitos...) en los contactos sociales, mostrando respeto hacia las diferencias culturales.
11.	Utilizar la literatura como fuente de disfrute, de desarrollo de sensibilidad estética, de conocimiento del mundo y para la construcción de su identidad personal, cultural y social.	<ul style="list-style-type: none"> - Realiza una lectura expresiva de textos cortos y simples de diversos géneros literarios. - Contribuye activamente aportando sus experiencias y su visión personal en una conversación relacionada con el hecho literario. - Selecciona con criterios propios obra literaria adaptada a su nivel (literatura oral o escrita u otros campos artísticos relacionados) para su disfrute personal.

2. TEKNOLOGIA

1. SARRERA

“Herri baten kultura, giza obra bat bezala agertzen zaigu, bere egitura zeinu desberdinetako hainbat piezaz eratua egongo balitz bezala, alegia. Gure kasu honetan, eguneroko bizitzak planteaturiko oinarriko arazoei Euskal Herriak ematen dizkien soluzioen multzoa litzateke.” (Joxemiel Barandiaran)

Teknologia, definizioz, gizakiak desirari eta premiei erantzuteko asmatu eta egiten duen guztiaren tratatua dela esaten dugu. Azalpen hau Barandiaranek herri baten kulturari buruz dionarekin elkartzen badugu, teknologia kulturaren egitura eratzen duten pieza horietako bat bezala kontsidera dezakegu. Esan daiteke, beraz, Teknologia pertsonen eta gizataldeen kulturaren osagaietako bat dela. Teknologia, ondorioz, teknikak eta ezagutza zientifikoak integratzeaz gainera balore kulturalak eta gizarte egitura edo antolakuntzak ere kontuan hartzen ditu. Bere jomuga aurreikusitako betebeharrak dira, hau da, gizarteko arazo tekniko eta sozialak gainditzea. Helburu hori duten prozedurak eta haien oinarri diren ezagutzak nahiz sortzen dituzten emaitzak, objektuak edo tresnak eta zerbitzuak dira teknologiaren osagaiak.

Kulturaz eta kultura teknologikoaz, bereziki, hitz egiten dugunean, gizatalde edo komunitate jakin bateko testuinguruan garatzen den errealitateaz dihardugu, ezinbestean. Teknologia eta gizartearen arteko bidea joan-etorriko ibilbidea da, nolabait esateko. Ez dago determinismo teknologikorik, pertsonen bizitza materialean eta subjektiboan ate batzuk ireki eta beste zenbait ixten dizkiguten asmakizunak nahiz prozedurak eta produktuak ez dira halaberrez sortuak. Gaur dauzkagunak gizarte eskakizunen eta bere aukera teknikoaren baitan garatu dira baina beste batzuk izan zitezkeen, inolako zalantzarik gabe.

Teknologia oro gizarte testuinguru batean gauzatzen denez, eta testuinguru hori sortzailez, erabiltzailez, interesatuz, eragina jasaten dutenez eta abarrez osatuta dagoenez, balio ez teknikoek ere eragin nabarmena dute. Teknologiaren eta gizartearen arteko elkar eragina ukalezina eta begi-bistakoa da: teknologia esanahi handiko eragilea izan da gizarte antolakuntzan eta pertsonen bizi baldintzetan, baina, aldi berean, gizarteko balioek eta arauak garapen teknologikoa baldintzatu dute. Teknologiaren curriculum planteamenduan ahaztu ezineko osagaia da, beraz, osagai soziala eta kulturala deitzen dugun hori.

Euskal Herrian garatzen den teknologiaren berezitasunak Euskal herriak historian zehar bizi izan dituen eta gaur egun bizi dituen baldintza soziokulturalek, ingurunearen ezaugarriek, baliabideek, eta beharrei emandako erantzunek eratutakoak dira zalantzarik gabe. Euskal Herriko Teknologiaren bilakaera gizartearen historiaren islapen zuzena da, garapen teknologikorik emango bada hainbat baldintza sozial bete behar direla egia da,

baina alderantzizko bidea eginez esan dezakegu , baita ere, Euskal Herriaren bilakaera historikoan eragin zuzena izan dutela garatu dituen teknologiek eta teknikek eta egin dituen aukerek. Beraz, aurrera begira ere, euskaldunon izaera neurri handi batean garatu nahi eta ahal izango dugun teknologiaren baldintzapean gauzatuko dela esan daiteke.

Euskal Herriarekin zer ikusi espezifikoa duten curriculumeko teknologiko edukiak, berez, teknologiko curriculumeko ohiko eduki guztiak lirateke, eduki horiek, beti ere, Euskal Herriko identitate soziokulturalaren testuinguruan kokatuz eta aplikatuz lantzen diren heinean. Baina horien artean, badira esplizitoki adierazi eta indartu beharko liratekeenak eta zerak dira, hain zuzen ere, alde batetik, euskaldunen tradizio kulturala, bereziki tradizio teknologikoa, transmititzeko helburua izango dutenak eta bestetik, edozein herrialdetako teknologiko curriculumean sartuko liratekeen edukiak izanik ere, euskal curriculumean eta izaeran ongi integratzeko bereziki landu beharko diren edukiak. Eduki horiek hautatzeko irizpide bezala zera erabil dezakegu: alde batetik, euskal gizartearen bilakaeran eman diren langintza eta produkzio-prozesuko adierazpen nagusien ezaugarriak , garatu dituen teknika eta ezagutza zientifikoak, erabilitako material eta baliabideak, gizarte egituratze, balore kultural, etab. transmititzeko helburua izango duten edukiak eta bestetik, unibertsalak deitu eduki horiek, gure kultura propiora eta testuingurura egokitzeko kontuan izan beharko direnak. Egokitze betebeharrak honetan, gure lurraldeko natura-baliabideen, energia iturrien, teknologia aplikazioek lurraldean duten bilakaera propioaren, etab.en ezagutza jasoko dutenak sartu beharko lirateke eta baita ere, edukiaren euskarri den euskara teknikoaren erabilpen zuzena bultzatu eta ziurtatuko dutenak. Laburbilduz hau da bilatu behar dugun helburua, hots, gaur eguneko eta etorkizuneko etengabe aldatzen ari den eta arituko den espazioan, ikasleak, euskal nortasunaren jabe diren teknologiaren erabiltzaile eta parte-hartzaile eraginkorrak eta kritikoak izateko behar dituzten konpetentziaz osatzea.

2. KOMPETENTZIA OROKORRAK

Teknologia arloaren bidez, osotasunez hartuta, ondorengo sei kompetentziak lortu nahi dira. Kompetentzia horietatik, lehen bostak curriculum unibertsalarekin lotu daitezke, eta 6. kompetentzia euskal curriculum espezifikoarekin bereziki.

- 1.- Baliabide teknologikoen bidez konpon daitezkeen arazoak aurkitzea eta argi eta zehatz definitzea, eta hainbat iturritan lortutako informazioa bilatzea eta aztertzea, arazoa konpontzeko aukera izateko.
- 2.- Arazo edo gai tekniko bati erantzuten dioten konponbideak diseinatzea, lan talde baten barruan parte hartze aktiboa izanez, funtzionamendua imajinatuz, beharrezko baliabideak aurreikusiz eta metodikoki jokatuz ezarritako irizpideen arabera konponbide egokiena hautatzeko.
- 3.- Diseinua praktikara eramatea, gai edo arazo tekniko bat garatzeko edo arrakastaz konpontzeko, ezagutza zientifikoak eta teknologikoak metodikoki eta ordenatuta aplikatuz eta lan taldean eginkizunen banaketa onartuz.
- 4.- Lortutako emaitza ebaluatzea, arazo teknologikoa konpondu den ala ez egiaztatzeko, horren funtzionamendua eta lortu beharreko kalitatea eta baldintzak test baten bidez neurtuz. Horrez gain, egindako lan prozesua eta aukeratutako irtenbidearen ondorioak ebaluatzea.
- 5.- Teknologia arloko objektuak eta sistemak metodikoki aztertzea, horien funtzionamendua eta horiek erabiltzeko eta menderatzeko modurik onena zein den ulertzeko; eta horiek erabiltzeko eta fabrikatzeko arrazoiak eta hainbat eremutan aplika daitezkeen ezaugarriak zein diren jakitea.
- 6.- Teknologia arloko objektuak eta sistemak Euskal Herriko produkzio prozesuetan, iraganean eta orain, lortutako emaitza esanguratsuenak metodikoki aztertzea eta inguruko herrialdekoekin alderatzea, zein arazori aurre egiten dioten identifikatuz eta emandako konponbidea, zein erabilitako prozesua bera, ebaluatuz, bildutako ezagutzek kultura teknologikoa aberasteko eta gizakiak, oro har, eta Euskal Herrikoak, bereziki, egin duen bilakaeraz jabetzeko.

3. EUSKAL CURRICULUM ESPEZIFIKOA

1. EUSKAL HERRIAN ERABILI IZAN DIREN ETA ERABILTZEN DIREN MATERIALAK, ENERGIA ITURRI ETA TEKNOLOGIA ADIERAZPEN ESANGURATSUAK.	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>1.- Euskal Herrian, iraganean eta orain, ekonomiaren hiru sektoretan, erabili izan diren eta erabiltzen diren materialak eta horiek aldatzeko erabili eta erabiltzen diren energia eta teknologiaren adierazpen esanguratsuak ezagutu eta bisitatu, eta erantzun espezifikoko horiek beste herrialdeetako kulturetatik jaso ditugun eraginekin harremanetan jarri.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko eraikuntza esanguratsuetan erabilitako materialak eta egitura erresistenteak deskribatzen ditu. - Euskal Herriko artisautza eta industria tradizionalan erabiltzen ziren baliabideak (tresnak, energia iturriak, teknikak, ...) eta konpontzen zituzten arazoak identifikatzen ditu. - Euskal Herriko burdingintza modernoaren ezaugarriak bereizten ditu eta ekarri dituen abantailez eta beste hainbat ondorioez jabetzen da. - Euskal Herriko naturako baliabideen eta energia iturrien erabilpenari buruzko kezka adierazten ditu eta modu kritikoan egiten du. - Euskal Herriko tradizio teknikoak ezagutzeko interesa adierazten du.
Kontzeptuak	Prozedurak eta jarrerak
<p>1.Erabilerak teknikoak materialak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Burdingintza tradizionala: Agorrolak, zeharrolak, meategiak. - Burdingintza modernoa: altzairu bereziak, labe garaiak, ontziolak, ... 	<ul style="list-style-type: none"> - Agorrolak, zeharrolak, meategiak: burdina ateratzeko eta lantzeko erabilitako prozedurak eta baliabideak bereiztea. - Burdingintza modernoaren sorkuntza Euskal Herrian: burdin eta altzairuzko ontzien eraikuntza, labe-garaiak, Martin-Siemens prozedura, latorri-egintza, etab.i buruzko informazioa irakurtzea eta ekarri zituzten aurrerapen teknologikoez eta ondorioez jabetzea.
<p>2. Egiturak eta materialak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poleak, gupilak, birabarkiak, ardatzak, biraderak, espekak, uhal bidezko transmisioak, mugimenduaren abiadura erreduzitzaila - Egitura erresistenteak Euskal Herriko eraikuntzetan. - Euskal Herriko industria tradizionalako zurezko untzigintza - Euskal Herriko lantegi mekanizatuak 	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko baserri, baseliza edo errota adierazgarriren bat aztertu, (ikustaldia eginez, irudi bidez), bertako egitura erresistentearen elementuak (zutabeak, eskuairak, triangulu egiturak, ...) identifikatzeko . - Eraikuntza zahar hauek arkitekturako eraikuntza berriagoekin (Hurbileko eraikuntza esanguratsuak, adib. Portugaleteko zubi esekia, Ormaiztegiko zubia, ... edo gaur eguneko diseinu berezikoak, Guggenheim, Kursaal) kontrajarri, erabilitako materialak, egiturak eta beste hainbat elementu teknologiko alderatuz. - Euskal Herriko industria tradizionalako zurezko untzigintza (1840-1850) aztertu eta ezaugarri nagusiak deskribatu. - Euskal Herriko lantegi mekanizatuetan erabiltzen ziren tresnak, makinak eta sistemak aztertu lantegi zahar batera edo erreminta museo batera ikustaldia eginez eta oinarritzko operadore teknologikoak (poleak, birabarkiak, espekak, transmisio sistemak ...) identifikatuz.(Elgoibar Makina-erremintaren museoa, Mirandaola, ...) - Euskal gizarteko aurreko belaunaldiek erabilitako baliabide teknologikoak eta egindako esfortzuak ezagutzeko eta baloratzeko jarrera izan.
<p>3. Energia eta haren transformazioa, makinak.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herrian dauden produkzio-guneak ezagutu (zer motatakoak diren: zentral termikoak, hidraulikoak, parke eolikoak

<ul style="list-style-type: none"> - Energia-iturriak, berriztagarriak eta .ez-berriztagarriak Euskal Herrian - Energia eraldatzeko sistemak Euskal Herrian 	<p>...) eta Euskal Herriko energi kontsumo nagusiak sailkatu (industria, garraioa, etxekoa ...) eta energi balantzea egin (produkzioa eta kontsumoa alderatu).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etorkizuneko Euskal herrirako planteatzen den energia eredua eta egoera energetikoa eta ingurumenean izan ditzakeen eraginak ezagutzeko interesa izan , hainbat iturrietara hurbilduz : Energiaren euskal erakundea (EVE), mugimendu ekologistak, ... - Energi iturri klasikoek, ikatzak, eolikoak, hidraulikoak, antzinako haize-oletan, zeharroletan, errotetan, errementaritzan, etab.etan izan zuten presentzia aztertu. - Euskal Herriko iraultza industrialaren hastapenetan ikatzak energi iturri gisa eta altzairugintzan izan zuen eragina ezagutu.
<p>4.Teknologia eta ingurunea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elhuyar anaiak. Wolframioa - Euskal Herriko esku-lanbide tradizionalak: otarregintza, saskigintza, ikazkin, hargin, uztargile, itzain, bale-arrantza, untzigile, errementari, gurdigile, gaztagile, joaregile, abarkagile, zahatogile, irule, ehule, erlezain, zurgin, ... 	<ul style="list-style-type: none"> - Elhuyar anaiak Bergaran aurkitutako wolframioak bonbillen filamentuetan eta erremintak egiteko altzairu-aleazioetan dituen aplikazioak ezagutu. - Historian zehar Euskal Herrian egindako zientzia eta teknologiko ikerketak eta aurkikuntzak ezagutzeko jakin-mina izan. - Euskal Herriko hainbat esku-lanbide tradizioaletako (otarregintza, saskigintza, ikazkin, hargin, uztargile, itzain, bale-arrantza, untzigile, errementari, gurdigile, gaztagile, joaregile, abarkagile, zahatogile, irule, ehule, erlezain, zurgin, ...) baliabide eta ekoizpenei buruzko ikerketa egin eta zein alorretako arazo teknologikoei erantzuten zieten adierazi - Euskal Herrian zientzia eta teknologia gaiaren inguruan ditugun museoak, parke teknologikoak, aldizkariak, atari edo webguneak, etab. ezagutzeko eta bisitatzeko jakin-mina adierazi.

2. ZIENTZIA ETA TEKNIKARAKO EUSKARAREN ERABILERA ARAUAK

Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazioa irizpideak
<p>2.- Zientzia eta teknikarako euskararen erabilpen arauak zaindu eta euskarazko ofimatika-tresnak nahiz teknologia gaien dibulgaziorako euskarazko aldizkari eta web guneak ezagutu eta erabili informazioa bilatzeko eta aurkeztu behar diren dokumentuak osatzeko orduan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zientzia eta teknikarako euskararen arauak zaintzen ditu eta lexiko egokia erabiltzen du ahozko eta idatzizko azalpenetan - Euskarazko baliabide ofimatikoak, zuzentzaile ortografikoak, interneteko euskarazko bilatzaileak eta informazio kontsulta prozedurak erositasunez menperatzen ditu. - Euskarazko hiztegi teknikoak, teknologia gaien dibulgaziorako aldizkariak eta web guneak ezagutzen eta erabiltzen ditu
Kontzeptuak	Prozedurak, jarrerak, esperientziak
<p>1.Adierazpen eta komunikazio teknikak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euskarazko lexiko teknikoak eta testuinguru bakoitzerako sintaxi egokia. - Zientzia eta teknikarako euskararen erabilpena - Euskarazko ofimatika-tresnak. - Euskarazko dibulgazio tekno-zientifikoa 	<ul style="list-style-type: none"> - Zientzia eta teknikarako euskararen ezaugarriak eta arauak ezagutu eta hizkuntzaren erabilera zuzena ziurtatu ahozko ekarpen zein idatzietan. - Euskarazko ofimatika-tresnak ezagutzea eta erabiltzea proiektuetako txostenak edo memoriak idazteko eta aurkezteko orduan. - Zientzia eta Teknologia gaien dibulgaziorako euskarazko aldizkariak eta web guneak ezagutzea eta erabiltzea

3. MUSIKA ETA DANTZA

1. SARRERA

Kanta eta dantza bizitzaren osagarriak dira. Herri batek bere jardunean, egunerokoan zein ospakuntza berezietan ere, integratu egiten ditu. Horregatik herri horren bizitzaren gora beherak ondo dastatu ahal izateko, laguntza paregabea dira. Gure helburua da eskola eta ikastoletatik ateratzen diren haur eta gazteek alor hau ere bereganatua izatea.

Euskal Herriko kulturaren ezaugarrietako bat musikak eta dantzak gure gizartean izandako garrantzia izan da. Herri kantek eta dantzek betidanik transmititu dituzte emozioak, sentimenduak eta gertakari pertsonalak eta sozialak. Hori dela eta, gure asmoa da kantak – alderdi bokal eta instrumentalean– eta dantzak ikaskuntzaren funtsezko atalak izaten jarraitzea. Teknika bokala edo instrumentala oinarritzkoa izango da konpetentzia hori garatzeko, horren erabilpen egokiak arazo muskularrak saihestu, ikaskuntza bokal eta instrumentala erraztu eta soinuaren edertasuna lortzeko aukera ematen baitu. Beste komunikazio era baten oinarria norberaren sormen lana izango da. Euskal dantzaren tradizio aberatsa ezagutzeak aukera emango du gorputz, musika eta dantza hezkuntza eta ezagutza sistema lantzeko; gainera, tradizio horrek eta molde akademikoko beste dantza tradizio batzuek –dantza klasikoak barne– zenbait eduki berdinak dituzte.

Horrez gain, oso kontuan izan behar dugu euskal konpositoreek musika kultuari egindako ekarpena; haien obrak emango ditugu aditzera grabaketen bidez, konposizioak aztertuz, egileei buruzko informazioa jasoz, garaiko gizarte eta artearekiko harremanak agerian jarriz eta musika mota honen entzuketaz gozatzen irakatsiz.

Euskal gizartearen ezaugarrietako bat herritarrek musika eta dantza elkarteetan parte hartzeko agertu duen beharra eta interesa izan da. Musikaren eta dantzaren irakaskuntzan ohitura horri eustea interesatzen zaigu; izan ere, jarduera horrek iraganarekiko edo orainarekiko loturari eusteaz gain, zenbait musika konpetentzia garatu eta, horri esker, norbera hazteko beste konpetentzia batzuk ere garatzen ditu. Talde lana eginez gero, gure musika trebetasunak entzun eta sustatu behar ditugu, melodiarekin harmonizatzeke, tinbre egokia sortzeko, erritmo zehatz bati jarraitzeko eta emankizunaren bizitasuna kontrolatzeko. Dantza ikaskuntza taldean lantzeko, talde horretan integratzeko gaitasuna behar da, eta gizabanakoak bere interpretazioa eta espazioaren erabilpena gainerako taldekideekin koordinatu behar ditu, bere izaera eta estiloa galdu gabe.

Halaber, talde lana egiteko, partaidetza koordinatua eta isiltasuna behar dira. Taldekako musika lanaren bidez, besteen lana errespetatzea eta taldekideen izaeretara egokitzea sustatzen da. Izan ere, norberaren ezaugarrietatik abiatuta, portaera solidario eta gogoetatsuak erakutsi behar dira, taldeak aurrera egin dezan, dela berariazko konpetentziari

dagokionez (kantuetan, musika tresnen interpretazioan eta dantzan parte hartzea), dela kompetentzia orokorrean (elkarrekin bizitzen ikastea).

2. KONPETENTZIA OROKORRAK

Oinarrizko Hezkuntza amaitzerakoan, ikasleek, Musika eta Dantza arlo osoaren bidez, ondorengo konpetentziak garatuko dituzte. Euskal musika eta dantzaren inguruko konpetentziak osotasun honen borneyan lekutzen dira.

- 1.- Musika lanak aztertzea eta musika kodea deszifratzeko moduko ezagutza eta trebetasun musikaleko maila bat lortzea, musika nolabaiteko autonomiaz eta ziurtasunez irakurtzeko eta entzuteko.
- 2.- Musika hizkuntzaren bereizgarriei buruz hausnartzea, ezagutza hori gure ezaugarrien bitartez nola eskura dezakegun ikasteko eta horren bidez emozio estetikoa eta norberaren integrazioa lortzeko.
- 3.- Dantzan egin eta dantzak ikusten eta egiten gozatu, musika eta gorputz adierazpena uztartzuz; hau da, gorputzaren mugimendua, espazioa eta denbora artikulatuz, norberaren nortasuna eta taldekidetasuna garatzeko.
- 4.- Dantzaren, ahotsaren eta musika tresnen bitartez komunikatzen ikastea, adierazpen baliabide bakoitzaren arauen arabera, sormenezko pentsaera garatzeko –prozesu kognitiboen eragilea–, eta komunikazio konpetentziak eskuratzeko –kultur ñabardura asko dituzte eta gizarte trebetasunak garatzeko suspergarri dira–.
- 5.- Musikaren eta dantzaren lanketak harmonia eta gozamen estetikoa eragiten dituela ulertzea (emozio sortzailea eta norbera hazteko lagungarria da, eta gizartean integratzeko balioak ditu), gizaki garen aldetik prestatzeko eta, hori eginez gero, gizartearen aurrerapenari eta ingurumenaren hobekuntzari laguntzeko.
- 6.- Entzuten, ikusten edota interpretatzen dugun edozein musika eta dantza adierazpen hobeto ulertzeko, historian zehar ematen eta eman diren musikaren eta dantzaren inguruko gertakari eta autoreei buruzko informazioa, modu kritiko eta aktibo batez, erabili.

3. EUSKAL CURRICULUM ESPEZIFIKOA

1. MUSIKA HIZKUNTZA	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>1. Zortziko eta ezpata-dantza konpasak ezagutu, ulertu eta erabiltzen jakin, berauen azalpena jasoz, bakoitzaren ezaugarriak bereiztuz eta praktikan arituz, bi konpas horiek barneratu ahal izateko eta, ondorioz, musika irakurketan eta sorkuntza saioetan erabili ahal izateko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zortziko eta ezpata-dantza konpasak ezagutzen ditu. - Musika-irakurketaren hastapenak egoki erabiltzen ditu. - Abiadura egokia mantenduz irakurtzen du. - Konpas horietan idatzita dauden partituras irakurtzen ditu. - Erritmo bi horiek belarriz bereizten ditu. - Zortziko eta ezpata-dantza konpasak erabiliz inprobisazioak egiten ditu. - Behar bezala azentuatzen ditu konpasak.
Kontzeptuak	
<ul style="list-style-type: none"> - Zortzikoa - Ezpata- dantza 	
Prozedurak eta jarrerak	
<ul style="list-style-type: none"> - Zortziko eta ezpata-dantza konpasak jasotzen dituzten partituren irakurketa. - Partituraren analisisa, interpretazioari ekin baino lehen. - Musika-zatien entzuketa eta diskriminazioa, zeinetan hauetako konpas bat erabiltzen den beste konpas mota batzuen aldean. - Estrategia desberdinen erabilpena kontzeptuak bereganatzeko. - Zortziko eta ezpata-dantza ikasteko eta erabiltzeko interesa sortzea. - Konpas horietan idatzitako partituren bilaketa. - Konpas horien ibilbide historikoari buruzko informazioaren bilaketa. - Musika Artxiboren batera joatea. 	

2. EUSKAL ABESTIAK	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>2. Euskal herri-kantak abestu era egokian, ahots- teknikaz baliatuz, doitasunez afinatuz, erritmoa zehazki erabiliz eta abestiak transmititzen duen mezuarekiko arretaz, euskal kantutegia ezagutzearen eta honen ezagutzaz gozatzeko, Euskal Herriko musika eta giza sustraieiz jabetzeko, eta kanturako ahalmena, hala nola arretaren eta talde-lanaren baloreak garatzeko, musika-irizpide baten jabe eginez.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hautatutako 100 euskal-kantutegiko abestiak, teknika egokia erabiliz interpretatzen ditu. - Afinazioa, une oro zaintzen du, erregistro komenigarriara egokituz behar denean. - Hitzetako ahozkerari eta erritmoa uztartzen ditu. - Abestiaren mezua ulertuz abesten du. - Kantuarekiko interesa erakusten du, kantua kultura-adierazpen den aldetik. - Abestean, intentsitate, karakter eta abiaduraren ñabardurak modu egoki batean erabiltzen ditu. - Akzioa eta gogoeta orekatzen ditu.
Kontzeptuak	

- **Euskal kantutegiko abestiak:**

Antzinako abestietan, bizimodu tradizionalaren erakusgarri izatea hobetsi da. Beti ere oreka bat bilatu nahiz eskualdeen artean eta izan dituzten zabalpen eta arrakasta kontuan hartuz. Egile modernoagoak dituztenetan, kantagintza berrien ikur gertatu direnak jaso nahi izan dira, baita mugimendu horretan plazaratu diren gai eta ikuspuntu nagusiak ere. Bietan eguneko erabilgarritasuna ere kontuan hartuta: ahal den neurrian, gaurko pertsonen dibertimendurako eta adierazpen afektiborako egokiak direnei lehentasuna ematea alegia.

Haur abesti gutxi batzuk ere kokatu dira zerrendan, irizpide berberei kasu eginez.

1. Agur, jaunak (eta andreak)!
2. Agur, Xiberua!
3. Agur Euskal Herriari
4. Ai, zer plazerra!
5. Aita Jainkoak (Salamankara).
6. Aitormena.
7. Aitorren hizkuntz zaharra.
8. Aldapeko (Almute dantza).
9. Ama eta alaba.
10. Ameriketara joan nintzan.
11. Andre nobia.
12. Araban bagare.
13. Armen hartzera (Solferinoko itsua).
14. Astoa ikusi nuen.
15. Bakearen urzoa.
16. Begiztatua nuen (Euskaldun makila).
17. Behin edo behin.
18. Bizkaia maite.
19. Boga boga.
20. Donostiako hiru damatxo.
21. Egun da Santi Mamiña.
22. Eperra.
23. Erreginetan.
24. - Erribera
25. - Esaten dute (Nere senarra).
26. Euskal herriko mendiak.
27. Ez, ez dut nahi.
28. Furra furra.
29. Gazte gaztetatikan.
30. Gaztedi berria (Gu gira Euskadiko).
31. Gernikako Arbola.
32. Goizean argia hastean.
33. Goizean goizik.
34. Guk euskaraz.
35. Guretzat.
36. Haltzak ez du bihotzik.
37. Hara non diran!
38. Hator, hator.
39. Haurrak ikas zazue.

40. Haurtxo txikia negarrez dago.
41. Ia gureak egin du.
42. Ikusi mendizaleak.
43. Ikusten duzu goizean.
44. Iruten ari nuzu.
45. Isil isilik.
46. Itsasoa laino dago.
47. Itsatsontzi baten.
48. Iturengo arotza.
49. Itziarren semea.
50. Izotz ondoko eguzki.
51. Jaun baruak.
52. Kakagaleaz nator.
53. Kontrapas.
54. Lau teilatu.
55. Loa, loa, txuntxulun berde.
56. Loreak udan.
57. Maite bat (Kontxesiri).
58. Maitea, non zira?
59. Maiteak galdegin zautan
60. - Maria Solt eta Kastero
61. Maritxu, nora zoaz?
62. Mendien gora.
63. Mendizaleak.
64. Mutil koskor bat.
65. Nafarroa arragoa.
66. Nagusi jauna (Juana Bixenta Olabe).
67. Nere andrea.
68. Nere herriko neskatxa maite.
69. Neri deritzait Galtzaundi.
70. Nik baditut bortuetan (Oinazez).
71. Oi, Betleem!
72. Olentzero buru haundia.
73. Olentzero.
74. Ozaze Jaurgainean.
75. Paristik natorren.
76. Pasaiaiko herritik.
77. Pello Joxepe.
78. Pinto, Pinto.
79. Pipa hartuta.
80. Prima eijerra.
81. San Simon eta San Juda.
82. Santa Ageda.
83. Sarri sarri.
84. Triste bizi naiz eta.
85. Txantxibirin.

86. Txarmangarria.
87. Txori erresinola udan da kantari.
88. Txoria txori.
89. Txorietan buruzagi.
90. Txoriñoa kaiolan.
91. Txoriñoa, norat hoa?
92. Ume eder bat.
93. Uso zuria.
94. Xalbadorren heriotzean.
95. Xoxoak galdu moko.
96. Zazpi Euskal Herriek (Agur Euskal Herriari).
97. Zeruak eta lurak (Markesaren alaba).
98. Zezenak dira.
99. Ziibilak esan naute (Nere amak baleki).
100. Zugana Manuela.

Prozedurak eta jarrerak

- Estilo desberdineko euskal abestien interpretazioa.
- Abestiaren prestakuntza egokia, alderdi kontxtualeen (jatorrizko toki, garaia, gaia), teknikoen eta estetikoaren ardura izanez.
- Testuaren ulertze eta ahoskatze zuzena, kontuan izanik abestiak lehengo gertaerak, ohiturak, eta mintzamoldeak erabil ditzakeela.
- Euskal kantuen grabaketen entzuketa eta honi buruzko hausnarketa.
- Talde-kantua sustatzea helburu duten ekintzen antolaketa.
- Kontzertuetara joatea.
- Euskal musikaren estilo desberdinetara ohitzea.
- Euskal musikaren diskografia ezagutzea.

Oharra: Abesti hauek ez lirateke besterik gabe ikasi behar. Irakasleak ahalegina egin beharko luke beraiekin doan lurrina ere haur eta gazteek bereganatu dezaten. Bakoitza, ahal den neurrian, zein eskualderekin lotzen den, zein garaitan sortu, zein egokieratan erabiltzen zen ere irakatsi beharko litzateke.

3.EUSKAL MUSIKAREN HISTORIA ETA ENTZUKETA

Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>3. Euskal Herriko musika-konposatzaileen obra ezagutu, herri-musika zein kultua, egilearen, estiloaren eta konposizioaren informazioak behinena lortuz, musika entzunez eta beronen egitura formala, dimentsio estetiko eta komunikatiboa aztertuz, musika-tresnak bereiztuz beren soinu eta formarengatik, Euskal kultura hobeto ezagutzearren eta, ondorioz, honen gozamena areagotzeko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Entzuketaren aurreazalpenean agertutako kontzeptuak bereganatzen eta erabiltzen ditu. - Obra baten oinarriko ideiak ezagutzen eta adierazten ditu. - Egilearen zein interpretatzaileari buruzko datuak azaltzen ditu. - Bai forma eta bai soinuarengatik musika-tresnak ezagutzen ditu. - Musika-tresnak, zein bere familiakoekin sailkatzeko gai da. - Musika-estilo desberdinen funtzioak jabetzen da eta honi buruz modu koherentean argudiatzen du. - Beharren arabera musika aukeratzeko eta erabiltzeko gai da.
Kontzeptuak	

1. Musika adierazpenak:

- Euska musikaren lehenengo aztarnak: Isturitze, Atxeta
- Erdi Aroko musika adibideak.
- Berpizkunde garaiko musika adibideak
- Barroko garaiko musika adibideak
- XIX. mendeko musika eta musikariak
- XX. Mendeko musika eta musikariak
- XX. Mendeko herri antzerki musikalak: pastoralak, maskadarak, gabonetako eta inauterietako errepresentazioak
- XX. Mendeko euskal mugimendu musikalak: koralak, Ez dok hamairu, euskal rock erradikala, trikitixa berria, euskal pop, jazz. bandak, orkestrak...

2. Musika tresna tradizionalak:

- Perkusiozkoak, kolpatzekoak: txalaparta, tobera, atabala, danbolina, panderoa, musukitarra...
- Haizezkoak: txistua, xirula, trikitixa, akordeoia, alboka, dultzaina...
- Harizkoak: Ttun-Ttuna...

Prozedurak eta jarrerak

- Entzundakoari, egileari, eta estiloari buruz informazioa jasotzea.
- Musika entzuketak.
- Entzuketaren azalpena, garaiko beste arteekiko harremanetan.
- Entzuketan oinarrituta, eskemak egitea.
- Musika-tresna familien sailkapena.
- Arreta eta kontzentrazio jarrerak.
- Euskal Herriko musika talde, abesbatza eta orkestrarik adierazgarrienen ezagutza.
- Euskal musikaren grabaketen entzuketa.
- Euskal musikaren grabaketen bilaketa.

4. MUSIKA-TRESNA

Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
<p>4. Euskal erreperorioaren obrak ezagutu eta jo, teknika, espresioa eta musika-tresnari egokitzapena zainduz, aldi berean soinu-iturri desberdinak esperimentatuz, musika-tresnen parte hartzea aztertu eta ondorioak atereaz, musika-tresnaren bat autonomiaz erabili ahal izateko, sormena eta interpretaziorako tresna erabilgarri batez jabetzeko, garapen pertsonala lantzeko eta talde lanaren onurak ahalbidetzeko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hautatutako 20 obra instrumentalak interpretatzen ditu. - Jotzean, gorputz-jarrera egokia du. - Espresioa zaintzen du. - Jotzerakoan, musika-tresna egokia hautatzen du. - Taldearekin enpastatzen eta bere eskuhartze egoki neurtzen badaki. - Arreta gordetzen badaki eta itxaronaldiak joaldiekin behar bezala tartekatzen ditu. - Interpretazioa hobetzeko gogoia, ekinean adierazten du. - Bere iritzia egoki azaltzen du, errespetuz eta aurrera egiteko jarreraz.

Kontzeptuak

-Dantzarako obra instrumentalak:

- 1.Segura (goizeko kalejira).
- 2.Gora (biribilketa).
- 3.Elizondo (biribilketa).
- 4.Ultzama (fandangoa).
- 5.Itxaropena (fandangoa).
- 6.Andre Madalen (fandangoa).

7. Ai, Joxe! (arin arina).
8. Ai, mutilak! (arin arina).
9. Lantzeko zortzikoa (zortziko txikia).
10. Ai, Ixabel (zortziko txikia).
11. Zinta dantza/Gorulari dantzak (Gipuzkoa edo Bizkaiko eran).
12. Banangoa, binangoa, e.a.
13. Gabota/Godaleta (txirulaz aukeran).
14. Urdiain (jota).
15. Ingurutxo doinurik.
16. Erreberentzia edo kontrapasa.
17. Zurrume dantza.
18. Luzaideko lehen Bolant dantza eta Ostalerra muxikoa (txirulaz aukeran).
19. Zazpi jauzi (txirulaz aukeran).
20. Txulalai.

Prozedurak eta jarrerak

- Euskal Herriko ahots-musika erreperatorioko obren interpretazioa musika-tresna batez.
- Euskal Herriko musika instrumentalaren interpretazioa.
- Talde instrumentalak osatzea.
- Euskal Herriko musika-tresnen ezagutza eta erabilpena.
- Inprobisazio instrumentalaren bidez, erritmo eta melodiak sortzea.
- Musika-tresnaren arabera, sonoritatearen esperimentazioa.
- Jarrera irekia soinu-esperimentazioan.

5. DANTZAK

Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
5. Euskal Herriko dantzak ezagutu eta dantzatu, informazioa jasoz, irizpide tekniko eta estetikoak erabiliz, tradizioa eta sorkuntza orekatuz, baliabideak egokituz, kultura, gozamina, garapen pertsonala eta soziala lortzarren.	<ul style="list-style-type: none"> - Hautatutako 11 dantzak dantzatzen ditu. - Erritmoari eusten dio dantzatzean. - Arintasunez eta ziur mugitzen da. - Dantza egitean, teknika egokia erabiltzen du. - Dantza desberdinak bereizten ditu. - Dantzatzean, espazioa menperatzen du. - Dantzaren koreografiaz interesa adierazten du. - Hobetzeko proposamenak azaltzen eta argudiatzen ditu.
Kontzeptuak	
<p>Herri dantzetan asko errito tankerakoak dira eta beste asko olgetarakoak (Batzuetan biak konbinatzen badira ere: <i>Zuberoako Maskarada</i> adibidez). Gehienak bigarren tankera honetakoak aukeratu dira Erritoen zentzua barneratzeko bakoitzak etxe ondokoa hobe duela iruditzen zaigu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Biribilketa 2. Jolas dantzak: Zapatain, Xan Petrike (Ipurdi dantza), Esku-dantza, Mahai-gaineko, Katadera dantza, Almute dantza... 3. Txulalai. 4. Zazpi jauzi. 5. Arku dantza, makil-dantza, sagar-dantza, zinta-dantza, zahagi-dantza 6. Suelto dantzak: fandango, arin arina, jota (trikitrixa),... 7. Lantzeko inauteria (Baztango zortzikoa) 	

8. Muxikoak: Hegi, Ostalerrak...

9. Bals-a, habanera, kontradantza, polka (Herri dantzak diren heinean).

10. Pasodoblea (Herri dantza den heinean).

11. Soka dantza (Ingurutxoak, Giza dantza, Larrain dantza, nahi diren aldaerak aukeran): Ohorezko Kontrapasa edo zortzikoa.

Prozedurak eta jarrerak

- Euskal dantzak dantzatzea.
- Dantzaren koreografia-plangintza egitea.
- Espazioaren antolaketa.
- Dantzei, ohiturei eta jazkerei buruzko informazioaren ikerketa.
- Euskal dantzak jasotzen dituzten ikus-materialak begizatzea.
- Elkarlanaren eta hobekuntzaren aldeko jarrerak sustatzea.
- Dantza emanaldiren batera joatea.

4. PLASTIKA ETA IKUS ADIERAZPENA

1. SARRERA

“Maitatzeko eta zerbitzatzeko herririk ez duen artista, herri umezurtz den artista, osatu gabeko artista izango nahi eta nahi ez” (Jorge Oteiza)

“Plastika eta Ikus adierazpena” alorrean, euskal curriculum espezifikorako konpetentziak proposatzerakoan, ikuspegi klasikoan oinarritutako arteak (pintura, eskultura eta arkitektura), baina baita ere eskulangintza-arteak, herri kulturaren elkargune gisa, eta multimedia eta kultura digital berriko adierazpenak ere (zinea, argazkigintza, publizitatea) besarkatzen ditugu.

Arteaz ari garenean kontzeptu zabal honen barruan haurren eta nerabeen identitateak egituratzeko orduan unibertso bisualak duen garrantziaz ari gara. Irudiekin egindako lanak garrantzi handia du gizakiaren identitatea eraikitzerakoan duen eraginagatik, eta baita ere, munduaren (errealitatearen) ikuspegia eraikitzerakoan. Arteak mundua ulertzeko ohikoak ez diren errejistroak landuz eta ikasleei pentsamendu era desberdinak azalduz hezkuntzari bere ekarpena egiten dio. Era berean, unibertso bisualarekin egindako lana oinarritzeko da; irudietan, inplizitoki edo esplizitoki agertzen diren baloreak aztertuz, bizi garen gizarte eta kulturarekin lotuak dauden hainbait gaitaz aritzeko, hala nola bazterkeriaz, kulturantzatasunaz eta aniztasunaren errespetuaz.

Arte hezkuntzak, beraz, errealitatea kontzienteki (kritikotasuna) ulertu eta eraldatzeko baliabideak ematen ditu. Egungo errealitateaz gain, errealitate historikoaz eta etorkizunekoaz ere ari gara. Eta errealitate hori Euskal Herrian kokatzen dugunean, Euskal Herriko arteaz jardun behar dugu; identitate anitzez osatutako herriaren arteaz. Azken finean Euskal Herriko artearekiko definizioak edo mugak ezartzea ez da helburua gure herriaren artearekiko *sentsibilitate estetikoaren garapena bultzatzea baizik*.

“Artea” eta “Euskal” bi hitz hauek elkartzeak zentzurik ba ote du? Asko izan dira eta aspalditik galdera hori erantzuten saiatu direnak irizpide oso desberdinetan oinarrituz. Juan Plazaolaren irizpidea jarraituz¹⁰, Euskal Artearen esanahi baliokidea Euskal Herriko artea edo artea Euskal Herrian litzateke. Euskal Artea, gaur Euskal Herri deitzen diogunaren mugen barruan historikoki egiten edo kokatzen denari deitu diezaiokegu: Paleolito garaikoa, Erromatarren garaikoa, Erromanikoa, Gotikoa, Platereskoa... Euskal Herrian. Hala ere definizio horrek sortzen ditu zalantzak, izan ere, mendeetan zehar, lur hauetako mugak eta askok Euskal Herria deitzen diogun jende taldeak, beti berak ez direla izan kontuan hartzen bada.

¹⁰ PLAZAOLA, J. (2002): *Euskal Artearen historia. (Tomoak I; II, III, IV)*. Euskal Herri enblematikoa. Etor-Ostoa, Donostia

Aurreko irizpide geografikoarekin batera baliagarria deritzo, aipatu adituak, Euskal kultura eta identitatea ere irizpide modura onartzea, baldin eta ez badira mitifikatzen. Adibidez, Errenazimendua Euskal Herrian aztertzerakoan, Chueca Goitia arte gaietan adituaren hitzak jasotzen ditu: *“Baskoniaren benetako estiloa sakona da, oinarrizkoa eta jatorrizkoa da: paisaia baten, arraza baten eta gizarte baten barruan idatzia dago. Florenzian bezala ez da jeinu buru batzuen oinarri gainetan finkatzen. Ez da historia, izaera baizik”*. Hau da aditu honen ustez euskaldunek Errenazimenduko artean uzten duten beraien izaeraren arrasto propioa. Baina Euskal kultura eta identitatearen irizpidea hobeto egokitzen zaio Euskal artisautzari. Euskaldunen sormen plastikoa tradizionalki eguneroko bizimoduari loturik dago. Euskaldunen eraginkortasun plastikoa tradizionalki eguneroko bizitzarekin (eta heriotzarekin) loturik egon da. Bere artea ateburuak, hilarriak, kutxak, uztarriak, katiluak, argizaiolak, aldabak, sarrailak, gurutzeak, lantze horretan gauzatu da. Lan horietan Euskal senak berariazko arrastoak utzi ditu. Artea ulertzeko modu hau oso moderno da, izan ere gaur egun asko dira arteak bizitzarekin uztartu behar duela diotenak. Ikuspegi honetatik bizitzaren eta artearen mugak lausotzen dira. Artea *“zerorrek egin dezakezun guztia da”* diote.

Aurreko irizpide horiek arte plastikoarekin bereziki (pintura, eskultura, arkitektura) pentsatauz finkatu dira, baina baliagarriak dira ikus-entzunezko eta euskarri digitaleko (zinema, argazkigintza, publizitate...) artegintzan ere.

Aurkezten dugun proposamena lau gai-multzotan antolatzen dugu:

Euskal Herriko artearen adierazpen eta autore nagusiak

Arte-mintzaierek gizartearekin eta sortu zituen garaiarekin, bai eta artegileen baldintza berezi eta bizitzarekin lotuta daudela ulertzea, gizarte horren isla direla ulertzea. Euskal Herriko arte- sorkuntzak -artelanak- leku eta garai mugatu batean gizakiek zerbait komunikatzeko asmoz egindako jatorrizko emaitza gisa ulertu, aztertu, interpretatu, sistematizatu eta preziatzea nahi da.

Euskal Herriko arte paleolitikoa, klasikoa, Erdi Arokoa, XVetik XVIII. menderainoko artea eta, bereziki, azken mendeko arte garaikideak, eta bereziki inpresionismoaz geroztikoa sakontasun handiagoz jorratu beharko da, ikasleari bere garaiko artelanaren analisi, gogoeta, ulermen eta gozamenerako elementuak emateko.

Ikus-sistema berrien sorkuntza: zinea Euskal Herrian

XX. mendearen 20ko hamarkadan hasi zen zinemaren komertzializazioa eta hor kultura berri bat sortu zen, gaur egun ezinbesteko bihurtu zaiguna. Euskal Herriko zinemagintza gure kulturaren ikus- entzunezko adierazpenaren zati bat den heinean ezagutzea beharrezkoa da. Konpetentzi espezifikoko hau bi norabidetan landu behar da: Alde batetik, behaketa jarrerak areagotuz, eta bestetik, irudien bidezko adierazpenerako sorkuntza bilakatzen lagunduz.

Artisautza: artearen eta herri kulturaren elkargune gisa

Euskal Herriko historia oso aberatsa da artisautzaren tradizioari dagokionez; antzinako eta ez hain aspaldiko aztarna ugari gordetzen ditugu, eta horiei esker hurbil gaitzke artisautza-mundu horretara, garai haietan egin ziren objektu eta sistema praktiko haiek ezagutzera.

Artisautza-iharduerak, plastika hezkuntza-sisteman ikasleak bereganatzen dituen hainbat ezagutza lortzeko eta praktikan aplikatzeko bide bat dira. Nolanahi ere, aukeratuko diren teknikak errazak izango dira, hau da, berehalako aplikazioa eta emaitzak eskainiko dituzte, baina, bestalde, adierazpen-ahalmen handikoak izango dira, ikasleak ikerketarako eta sorkuntzarako sena gara dezan. Adierazpen, sorkuntza eta berrikuntza-kontzeptuak artisautza-prozesu tradizionalekin garatu eta aplikatzeko aukera irekiz.

Museoak eta erakusketak

Artea eta gizartea lotzeko asmotan, XVIII. mendean garaiko botere publikoek museoak sortu zituzten, eta egun oraindik, museoen nortasuna asko aldatu bada ere, beraien hasierako eta lehenengo asmoa mantentzen dute. Artearen egoera orokorra neurtzeko orduan, adierazlerik hobenetakoa artearen eta gizartearen artean sortzen den harremana aztertzea bada, aukeretako bat museoen, arte zentroen, arte galerien eta erakusketa orokorren egoera aztertzea da. Ikuspegi honetatik Euskal Herriko arte eta artisten egoeraz, zeharka bada ere, aritzeko eta solasteko aukera ere emango digu

2. KONPETENTZIA OROKORRAK

Oinarrizko Hezkuntza amaitzerakoan, ikasleek ondorengo bost konpetentzia orokorrak garatuko dituzte. Konpetentzia orokor horiek guztiak badute Euskal curriculum espezifikoarekin lotura, baina bereziki 5. konpetentzia orokorrarekin.

- 1.- Errealitatean, naturan nahiz artelanetan ageri diren elementu formalak identifikatzeko eta aztertzeke gai izan behar dute, balio estetikodun irizpideak lortzeko, kritikoak izateko eta beren lanei nahiz besteenei buruzko iritziak emateko eta horiek ikusiz gozatzeko.
- 2.- Oinarrizko esku trebetasunak menderatzeko gai izan behar dute, teknika plastikoak erabiltzeko eta buruan dituzten irudiak lan plastiko burutu izateko behar den trebetasuna lortzeko.
- 3.- Egungo gure kulturaren zati handi bat osatzen duten irudiei (argazkia, bideoa, anagramak...) buruzko egungo hizkuntzak irakurtzeko, balioesteko, kritikatzeko eta erabiltzeko gai izan behar dute, horien edertasun formalaz jabetzeko eta mezuaren edukia ulertzeko.
- 4.- Hizkuntza plastikoak (marraztea, margotzea, modelatzea...) eta horiei dagozkien teknikak ezagutu behar dituzte horiek askatasunez erabiltzeko moduan, errealitateari buruz dituzten sentimenduak, ideiak edota sentrazioak adierazteko eta besteei horiek komunikatzeko.
- 5.- Artearen historiako eta gaur egungo artearen estilo, artista eta lan nagusiak – unibertsalak nahiz Euskal Herrikoak– ezagutzeko gai izan behar dute, egungo kultura ulertzeko eta bertan integratuta sentitzeko, baita adierazpen plastikoen balioa gehiago balioesteko ere.

3. EUSKAL CURRICULUM ESPEZIFIKOA

1. EUSKAL HERRIKO ARTEAREN ADIERAZPEN ETA AUTORE NAGUSIAK	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>1.- Euskal Herriko Artearen estilo nagusietako arte adierazpen garrantzitsuenak bai eta artegile esanguratsuenak ere ezagutu, berezi eta azertu, denboran, espazioan eta testuinguru historikoan egokiro kokatuz, ondare kolektibo baten elementu gisa baloratuz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Koloreak hautematerakoan kulturak, oro har, eta euskal kulturaren ikuskerak duen eraginez (kolore hitzak, atsotitzak...) jabetzen da. - Badaki zein diren Euskal Herriko artearen eta arkitekturaren adierazpenik eta autorerik adierazgarrienak. - Obrarik eta autorerik adierazgarrienak dagokien garaiarekin lotzen ditu - Garai bakoitzeko artelan eta arte mugimenduen ezaugarri bereizgarri adierazgarrienak deskribatzen ditu. - Euskal Herriko lanen eta autoreen ezaugarriak eta Mendebaldeko testuingurukoak lotzen ditu. - Euskal herriko arte adierazpenak balioesten ditu. - Euskal Herrian gaur egun sortzen den arte adierazpenarekiko interesa eta jakin mina azaltzen du eta bertze kulturetakoekin harremanzako gai da.
Kontzeptuak	
<p>Artearen eta arkitekturaren autorerik eta adierazpenik adierazgarrienak:</p> <p>1. Paleolito garaiko artea : Haitzuloetako artea</p> <p>2. Metalaren Aroko megalitismoaren garapena: Euskal Herriko geografia osoan zehar monumentu megalitiko ugari daude</p> <p>3. Burdin Aroa: Kastroak eta gotorturiko herrixkak. Esanguratsuenak, La Hoya</p> <p>4. Erromatar aztarnak: Veleia, Andelos, Oiasso, Banka, Baigorri eta Beskoitzeko meategiak...</p> <p>5. Arte Erromanikoa. Santiago bidean zehar sakabanatua dago</p> <p>6. Gotikoa: <i>Arte erlijiosoa:</i> Orreagako Kolegio-eliza, Baionako eliza... <i>Arkitektura zibila:</i> Iruñea eta Euskal Herriko Erdi Aroko hiriak eta gaztelu/gotorleku/dorre etxeak</p> <p>7. Errenazimentua <i>Arte erlijiosoa</i> <i>Arkitektura zibila</i> <i>Eskultura:</i> Juan Antxieta <i>Baserriak:</i> Ainhua, Sara, Oharriz, Ipazter...</p> <p>8. Barrokoa: <i>Arte erlijiosoa</i> <i>Arkitektura zibila:</i> <i>Eskultura:</i> Luis Salvador de Carmona, Juan Pascual de Mena <i>Pintura:</i> Ignacio de Iriarte, Martin Amigo</p> <p>9. Neoklasizismoa. Erromantizismoa. <i>Arkitektura (zibila eta erlijiosoa) eta hirigintza Euskal Herrian.</i></p> <p>10. XX. mendea Euskal pintura, eskultura eta arkitektura. <i>Eskultura:</i> Francisco Durrio, Nemesio Mogrobojo, Julio Beobide, Jorge Oteiza, Eduardo Chillida, Nestor Basterretxea, Ricardo Ugarte, Remigio Mendiburu, Agustin Ibarrola, Andres Nagel, Txomin Badiola, Dora Salazar, Koldobika Jauregi... <i>Pintura:</i> Dario de Regoyos, Igacio Zuloaga, Manuel Losada, Aurelio Arteta, Gustavo de Maeztu, Antonio de Guezalaren, Nicolas de Lecuona, Francisco Iturrino, Rafael Ruiz Balerdi, Jose Luis Zumeta, Agustin Ibarrola, Jose Antonio Sistiaga, Vicente Ameztoy, eta gaur egungo artista ospetsuak: Jesus Mari Lazkano, Xabier Morras, Xabier</p>	

Idoate...

Arkitektura: Bizkaiko zubia "Zubi Esekia", Deustuko Unibertsitatea, Miarritzeko Udal Kasinoa, Arantzazuko Andre Mariaren Baseliza, Gasteizko Foruen Plaza, Bilboko Guggenheim Museoa, Donostiako Kursaal Erakusketa eta Batzarretarako jauregia, Bilboko Euskalduna Jauregia, Iruñeako "El Baluarte" Jauregia eta Auditorioa.

Prozedurak eta jarrerak

- Euskal Herriko obren, artisten, estiloen ezaugarriak globalki esplika ditzaten kontzeptuzko mapak, ardatz kronologikoak, koadroak edo eskemak egitea.
- Artearen Historiaren oinarrizko terminoen glosategia egitea.
- Arteari buruzko ideien eta ikuskeren ahozko adierazpena, funtsezkoa eta begirunezkoa eztabaidetanedo elkarrizketetan egitea.
- Gure arte-ondarea ezagutu, gozatu eta baloratu; hori zaintzearen garrantziaz jabetu hurrengo belaunaldiei iristarazteko eta hondatu edo arriskuan jar dezaketen jokabideak baztertu.
- Euskal Herriko azken mendeko arte garaikideak, obra eta artista nabarmen batzuen azterketa-ekarpenik esanguratsuenak -obrei eta artistei dagokienez sakona egitea
- Bereziki, gaur egungo eta inguruko ikus sistema berrien adierazpenen analisi eta gogoeta egitea, hauen ulermen eta gozamenerako. Dagokion estilo, mugimendu edo nazioarteko korrontearen arabera sailkapena eta konparaketa, antzekotasunak eta eraginak nabarmenduz, bai eta ezaugarri bereizgarriak ere.
- Gaur egungo hizkuntza estetiko berriei, adierazpen-formei, materialei, esanahiei eta funtzioei buruzko argudiatze arrazoitua eta kritikoa egitea.
- Euskal Herriko artearekiko sentikortasun artistikoa, atsegin estetiko eta kritikarako sena garatzea, artelan baten aurrean adierazpenak egin ahal izateko.

2. IKUS-SISTEMA BERRIEN SORKUNTZA: ZINEA EUSKAL HERRIAN

Kompetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
<p>2.- Euskal Herrian sortutako zinema, euskaraz egindakoa eta Euskal Herriari buruzkoaren adibideak ezagutu eta aztertu, gure ondare kulturalaren jakitun izateko eta ikus entzunezko adierazpenaren interpretazioan eta sorkuntzan lagungarri izateko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herrian sortutako zinema, euskaraz egindakoa eta Euskal Herriari buruzko hainbat adibe ikuskatu eta aztertzeko dituzte. - Euskal Herrian sortu diren animazio filmerik ezagunenak ikuskatu dituzte eta genero honek duen garrantzia balioesten du. - Euskal Herrian ospatzen diren zinemaldi nagusien oinarrizko informazioa ezagutzen du. - Euskal filmategia zer den badaki. - Euskal Herriko zinemagintza interpretatzeko eta kritiko izateko baliabideak eskuratu ditu. - Euskal Herriko zinemagintza hizkuntzagatik, kulturagatik eta egungo irudiaren mundura hurbiltzeko gaitasuna ematen duelako balioesten du eta berarekin gozatu egiten du
Kontzeptuak	
<p>Euskal Zinemagintzaren zenbait filme adierazgarri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Amalur</i> (1968) dokumentala; - <i>La fuga de Segovia</i> (1981); Zine Politikoa - <i>La conquista de Albania</i> (1983); - <i>La muerte de Mikel</i> (1983); - <i>Tasio</i> (1984); - <i>Hamaseigarrean aidanez</i> (1985) - <i>27 horas</i> (1986); 	

- *Lauaxeta* (1987);
- *Tximeleta hegoak* (1991)
- *Behiak* (1992);
- *Piztiaren eguna* (1995)
- *Obaba* (2005)
- *Aupa Etxebeste*(2005)
- *La pelota vasca* (2006)
- *Kutsidazu bidea Ixabel*(2006)
- Euskarazko animazio filmak: euskal zinemaren adierazgarri
- Donostiako nazioarteko zinemaldia
- Biarritzeko nazioarteko zinemaldia
- Euskal Filmategia fundazioa

Prozedurak eta jarrerak

- Egin beharreko lanak, funtsean, bi motatako ardatzetan garatu beharra daude. Alde batetik, behaketa jarrerak ar-
eagotzea, eta bestetik, irudien bidezko adierazpenerako sorkuntza bilakatzen laguntzea.
- Filmak ikusi eta aztertu
- Garaia, testuingurua, irudia, mezua, generoa, estiloa, teknika....kontutan hartuz
- Bideo bidezko irudi grabazioaren bitartez ikus-entzunezko lan bat sortu
- Zinemaldiei buruzko informazioa bildu
- Euskaraz egiten den zinea balioetsi.
- Euskal Filmategia fundazioaren Euskal Herriko ikus entzunezkoen memoria gordetzeko eginkizuna balioetsi

3. ARTISAUTZA: ARTEAREN ETA HERRI KULTURAREN ELKARGUNE GISA

Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
<p>3.- Euskal Herriko artisautza-lan tradizionalak -ezagutu eta aztertu, jatorria, materiala eta forma kontuan izanik, eta estetikaren eta erabilgarritasunaren aldagaiak barne hartuz, ezagutza horiek plastika sorkuntza lanetan erabili ahal izateko, aberastu eta osatzeko eta arte-sorkuntzaren izaera globala eta disziplinarterkoak baloratzeko bide gisa duten balioaz jabetu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko artisautza tradizioa identifikatzen du eta artisautza-produktuak kultur ondare gisa balioesten ditu. - Artisautzarako erabilitako naturako materialen, formen, testuren eta koloreen aberastasuna eta aniztasuna behatu eta balioesten du - Artisautzan erabiltzen diren hainbat erreminta eta tresna ezagutzen ditu - Adierazpen, sorkuntza eta berrikuntza-kontzeptuak artisautza-prozesuan aplikatzen ditu. - Artisautza-objektuak eginez eskulanetarako trebetasunak erabili eta garatzen du - Erabakiak hartzean eta arazoei irtenbideak bilatzean autonomiaz, ekimenez eta konfiantzaz jokatzeko du.
Kontzeptuak	
<p>Euskal Herriko artisautza tradizionala:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harria artisautza: Hilarriak - Zura artisautza: Sukaldeko tresnak, kaiku, abatsa, taloaske, ezelaz egindakoak, egurrezko goilarak, argizaiola. Saskigintza (gaztaina, zumea..), altzari tradizionalak, kutxak - Larrua artisautza: abarkak, zagiak, zatoak - Metal artisautza: Forja artistikoa, damaskinatua - Buztina artisautza: zeramika - Ehuna artisautza <p>Euskal Herriko musika tresnekin lotutako artisautza</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kirrikak, firringala, txalaparta, txistua.... 	

Prozedurak eta jarrerak
<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko artisautza-lanaren jatorria, aztertzea, artisautzei buruz dokumentuetan oinarritutako ikerlanak eginez eta ahozko, idatzizko eta irudizko informazioak aplikatuz. - Ikerketarako informazioa bilatu eta biltzea, liburutegi, museo, erakusketa eta beste zenbait zentrotan. - Herriko edo eskualdeko artisau bati buruzko ikerkuntza-lantxo baten ondorioak aurkeztea, euskarri desberdinak erabiliz (bideoa, diaporama, murala, hormirudia,...). - Gaur egun dauden ekipamendu didaktiko desberdinak ezagutzea, horien bidez Euskal Herriko historian zehar garatutako artisautza-ofizio eta iharduera batzuen errealitatera hurbildu ahal izango baikara (San Telmo Museoa, Untzi Museoa, Elosuko Buztingintza Museoa, etab.). - Euskal artisautzak sortu dituen hainbat objektu aztertzea: . Ezaugarri fisikoak(artisautza-objektua osatzen duten materialen egitura eta ezaugarriak, aplikazioaren arabera); . Ezaugarri funtzionalak(objektuak sortzera bultzatu zuten beharrak eta belaunaldietan zehar izan duten bilakaera); Objektu funtzionalen kalitate estetikoak, sinbolikoak eta sozialak. - Euskal Herriko artisautzan oinarrituz artisautza objektuak eraikitzea. - Gure ingurunekeo natur baliabideak aprobeztatuz eta errespetatuz, arte sorkuntzarako baliabide gisa balioestea - Euskal Herriko ondare kulturala, historiko eta artistikoa ezagutu eta errespetatzea. - Artisautza euskal kulturaren adierazgarri eta identitate gisa baloratzea

4.MUSEOAK ETA ERAKUSKETAK	
Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
<p>4.- Euskal Herriko interesik eta esanahirik handieneko museo eta erakusketak ezagutu, aztertu eta gozatu, ahal denean irtenaldi, bisitaldi eta ibilbide artistikoen bidez eta zuzeneko behaketaz baliatuz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko museo nagusiak eta erakusketetako artelan nagusiak ikusi eta aztertu ditu. - Ikusi eta aztertutako artelanekeo zein kalitate estetiko duten eta horien aurrean sentimenduek adierazteko gai da. - Ondare artistikoekeo errespetuzko jarrera azaltzen du eta zaindu, babestu eta ondorengo belaunaldiei igorri behar den ondasuntzat hartzen ditu.
Kontzeptuak	
<ul style="list-style-type: none"> - Bilboko Guggenheim eta Arte Ederretako Museoa - Vitoria-Gesteizko Artium - Donostiako San Telmo Museoa, Chillida-Leku - Nafarroako Museoa - Oteizaren Etxe Museoa (Altuza) - Baionako Euskal Museoa - Beste zenbait museo eta erakusketa-areto (Eskualdekoak, herrikoak...) - Galeriak 	
Prozedurak eta jarrerak	
<ul style="list-style-type: none"> - Museo eta erakusketetara egindako irtenaldi planifikatuetan zenbait artelanekeo zuzeneko behaketak eta analisiak. - Museo eta erakusketeei buruzko informazio bilketa. - Bertako erakusketa eta galeriekeo Euskal Herriko artelanekeo eta artistak ezagutzeko ematen duten aukera balioestea 	

4. GORPUTZ HEZKUNTZA

1. SARRERA

Herri eta kultur-talde bakoitzak, beste herriekin eta kulturekin joan-etorrian, sortzen eta egokitzen dituzte jokoak, jolasak, kirolak, ariketak eta oro har «gorputz-teknikak». Kultura eta jolasa/jokoa uztarturik daude. Herri baten «gorputz-teknikak» gizartearen isla dira, eta horrela, sozializazioarako elementu baliagarriak ere dira. Euskaldunok, adibidez, besoen indarra baloratu dugu, horrek baserri eta itsasoko lanerako duen gorputz indarraren garrantzia azpimarratzen duelako. Inuitek, berriz, aurpegian oinazea jasotzeko gaitasuna dute irizpide, ipar poloaren haize hotz izugarri eta mingarriak onartzea beharrezkoa baitute euren bizimodu gogorra aurrera eramateko. Kultura bakoitzak biztanleen giharrak, prozesu metabolikoak, garapen psikologiko diferentek bultzatu ditu, gizarteak ariketari ematen dion zentzuen arabera. Ez dago bada, gorputz heziketa bakarra, egiteko modu egoki bakarra. Egungo gorputz-hezkuntzak ahaztu egin du hezkuntzak haurra bere kulturen murgilduta erdigunea duela. Heziketa fisikoa, hezkuntza orokorrean gertatzen den bezala, ezin da berbera izan balio ezberdinak dituzten gizarteetan.

Aurrekoarekin batera, ukalezina eta begibistakoa da gorputz heziketak, oro har, eta baita jolas/jokoak ere unibertsalak direla. Giza espezieko gorputzaren ezaugarriak eta gaitasun eta trebetasun fisikoak funtsean berdinak dira arraza eta kultura guztietan eta mundializazioaren eraginez badira leku guztietan eta gure artean oso ezagunak eta jolas/joku tradizionalak baino askoz ere gehiago praktikatzen diren jolas eta jokuak. Guztiak dira uztartzekoak, baina Euskal Curriculum Espezifikoaz ari garenez, gorputz-heziketako curriculum antolatzeke ikuspegia euskal kulturaren barnean topatzen saiatu beharko dugu. Garai bakoitzak bere joku eta jolasak ditu eta euskaldunok saiatu beharko gara egungo gizarteko baldintzetan gure joku eta jolasak egokitzen.

Euskarak badu bi termino gaztelaniaz «juego» eta frantsesez «jeu» adierazteko, jokoa eta jolasa. Joseba Zulaika antropologoaren ustez, bi kontzeptuak, jokoa eta jolasa, izaera ezberdinekoak dira. Jokoaren ezaugarriak hauek dira: lehia, bipolaritatea, neurtutako denbora eta toki zehatza, eta irabazlearen anbiguitasun gabeko definizio argia. Jokatzea benetan eta serioki egiten da. Irabazi ala galdu. Euskaraz «*bata ala bestea*» esaldiak adieraziko luke jokoaren zentzua. Jolasa kontzeptuak, ordea, apurtuko luke «*ala*» hitzaren bipolaritatea. Horren ordez, «*bata eta bestea*» kontzeptua eskaintzen du. Ondo pasatzeko jolasten gara. Ez dago irabazle argirik. Jolasten direnek, aldi berean, irabazi *eta* galdu egingo dute. Anbiguitasunez betetako ekintzak dira, «egiaz betetako gezur biribilak».

Horiek horrela, euskal kulturak aisiaren gorputz-teknikak aurkezterakoan bi kontzeptu bereiz daitezke: «kirol-jokoa» eta «kirol-jolasa», kirola motorraren sinonimoa eginez eta adjektibo gisa erabiliz betiere, gure hizkerak ohi duen moduan. Bi ikuskera horiek dira bada,

euskal gorputz heziketako curriculumaren irizpideak. Jokoak eta jolasak euskaldunak egiten gaitu, aho hizkuntza ez den gorputz komunikazioa barneratzen. Euskal kirol-aisia bitan banatua agertzen zaigu, batetik, jokoaren irabazteko gozamina eta bestetik, elkarrekin ondo pasatzeko jolasaren plazerra. Bi ikuskera horiek, bi sozializazioen bideak dira, gure kultura eta gizartearen bi alboak, ikasleek biak bereganatu beharrezko dituztenak. Gure curriculumak, bada, bi arlo nagusi horiek edukiko ditu, kirol-jokoa eta kirol-jolasa, sozializazioak bultzatzen dituzten jokoak eta jolasak. Jokabide motorraren «euskalduntze» prozesu hori euskal giza ardatzak barneratzerako prozesua da.

Esan daiteke Euskal joko-jolasak bi muturretan zabalduko ardatz edo “continuum” batean banatu daitezkeela. Horrela, erpin batean “jokoa” dago eta beste erpinean “jolasa”:

Jolasen multzoa: Ez dago ezer jokoan, jolasten da eta kito. Harreman soziomotorra nagusia da, garaile gabekoa, objektu gabekoa eta edozein eremutan eman daiteke, basoan, etxe inguruan, itsasoan, plazan...Araudia hurrek beraiek aldatzen eta onartzen dute. Aldaketak egitea arrunta da. Araudiak egoera ezberdinean ipintzen ditu jolaskideak: harrapatzaile iheslari... talde harremana aberatsa izan dadin. Laburbilduz, jolasaren filosofia «elkarganatzeko» denbora-pasa da.

Jokoen multzoa: Zerbait dago jokoan eta jarduerak espazio zurrean egiten dira. Araudia «inposatua» dago. Ezinezkoa da aldaketarik egitea, eta araudiak jokalaria guztiak egoera parekoan ipintzen ditu, gero nor den gehiago jakiteko. Laburbilduz, jokoaren filosofia «irabazteko» denbora-pasa da.

Herri kirolen bidez, beste edozein kiroletan bezala, indarra, abiadura eta erresistentzia, hau da, konpetentzia fisikoak garatzen dira eta horrekin batera norberaren garapen pertsonala eta emozionala eta elkarrekin bizitzeko jarrerak garatzen dira. Baina euskal joko-jolasak badituzte balio erantsiak, izan ere horien bidez euskal gizartearen bizitzeko erak, baloreak eta izaera ezagutzen dira. Bestetik, Euskal Herrian jatorri eta kultura askotariko jendea bizi gara eta joera hau areagotuko da. Euskal joko eta jolasak denok ezagutzea eta elkarrekin aritzea eta era berean gurekin bizi direnen beste joko eta jolasak ere ezagutzea eta horietan aritzea, kultur artekotasunerako eta elkarbizitzarako bide egokiak dira.

Euskal jolas eta jokoen artean hautatzeko, ondorengo irizpideetan oinarritzen gara: arauen ulermen erraza, materialaren erabilpen eroso, adin hauetarako atseginak, mutilak eta neskek lehiatzeko eta parte hartzeko modukoak, integratzaileak, eta jokabide motorraren bidez pertsona osoaren garapenerako aberatsak (garapen fisikoa, kognitiboa, soziala, afektiboa...)

2. KONPETENTZIA OROKORRAK

Gorputz Heziketa arloaren bidez, osotasunez hartuta, ondorengo zazpi konpetentzia orokorrak lortu nahi dira. Konpetentzia horiek beraien artean lotura dute eta guztiak dute zer ikusia Euskal Curriculum Espezifikoarekin, baina bereziki 3. konpetentzia orokorrak.

- 1.- Emozioek sorrarazten dizkiguten aldaketak identifikatzea. Halaber, izaten ditugun aldaketa fisiologikoak interpretatzea, eguneroko bizitzara horien transferentzia egitean, gure jokabide motorra ahalik eta orekatuena izan dadin.
- 2.- Elkarrekintza motorra komunikazioaren oinarria izatea, eta, beste pertsona batzuen eta nire arteko komunikazioaren barruan, besteek egiten dituzten adierazpen motorrak irakurtzea, adierazpen horien bidez lortu nahi diren helburuak bete ditzan harremanak.
- 3.- Jokabide motorra unibertso kulturalaren (etnomotrizitatea) ikuspegitik ulertzea. Halaber, jokabide motor orori sare sinboliko bat (espazioa, denbora, besteak, objektua) lotzen zaiola deskubritzea, eta, horretaz jabetuta, euskal kulturaren baloreak zein kanpoko kulturen baloreak errespetatzea eta balioestea.
- 4.- Ludikotasuna elkarrekintzaren ardatza izatea eta pertsonen arteko komunikazio ludikoaren indarra ulertzea, eguneroko bizitzako arazoan aurrean azterketa egokiak egiteko eta erabaki baikorrak hartzeko.
- 5.- Espazioaren ziurgabetasuna pedagogikoki erabiltzea, eta ziurgabetasun horrek sorrarazten dizkigun aldaketa emozionalak interpretatzea, eguneroko bizitzaren ziurgabetasunak sortzen dizkigun zalantzei ahalik eta erantzun zuzen eta neurritsuenak emateko.
- 6.- Osasuna bere osotasunean ulertzea eta lantzea, eta osotasun horrek dituen ezaugarriak (fisiologikoak, biologikoak, bioenergetikoak, emozionalak, higienikoak, dietetikoak eta abarrekoak) ezagutzea, bizitza orekatua izateko.
- 7.- Gaitasun eta trebetasun fisikoak jokabide motorraren lagungarri izatea. Halaber, konpetentzia eta trebetasun horiek haur eta gazteen bilakaera ebolutiboarekin batera garatzea eta suspertzea, gorputzaren plastizitateak pertsonaren natura primarioarekin bat egin dezan.

3. EUSKAL CURRICULUM ESPEZIFIKOA

1. EUSKAL JOLAS ETA JOKOAK	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>1.- Euskal jolas eta jokoak ezagutu, horien gizarte eta kultur esanahiaz jabetu, egoki egiten saiatu, emozioak eta sentipenak ulertu eta adierazi, eta jolas eta joko horien artean batzuetan zaletu eta menderatu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Badaki euskal jolas eta jokoak zerrendatzen eta horien jatorria azaltzen eta kokatzen. - Badaki jolas eta joko bakoitzari dagokion lekua zein den, zein den bakoitzaren sare sinbolikoa, norekin, zein material behar den eta zein diren arauak. - Garaian garaiko euskal tradizio ludikoak ezagutzen ditu eta badaki horien esanahia eta parte hartzeko baldintzak. - Badaki zein diren euskal jolas eta joko batzuetako pertsona ospetsuenak. - Euskal jolas eta jokoetan parte hartzen du eta ezagutzen eta errespetatzen ditu jolas eta joku horien arauak. - Joku eta jolas bakoitzari dagokion jarrera egokia azaltzen du. - Badaki irabazten eta galtzen. - Saiatzen da jolas eta jokoetan ahal duen onena ematen eta hobetzeko ahaleginak egiten ditu. - Taldean egiten diren jolas eta jokoetan arduratsua da, iniziatiba hartzen du eta elkar lankidetzarako prest dago. - Joku eta jolasen bitartez, komunikazioaren hiru egoera hauetan ondo moldatzen daki: bakarka/kidearekin, aurkariarekin/gabe, ziurtasunarekin/gabe. - Badaki jolas eta jokoetan bizitzen dituen emozioak (pozak, frustrazioak...) hitzez eta gorputzaren keinuz adierazten eta behar denean kontrolatzen. - Norberaren ezaugarriekin hobeto egokitzen diren euskal jolas eta jokuak menderatzen ditu eta zaletasuna erakusten du.
Kontzeptuak	Prozedurak eta, jarrerak
<p>1.- Berezko euskal jolasak</p> <p>Ez da bakoitzak nahi duena egitea; proposamen batetik edo gehiagotik sortzen da, harremanak eta giroa egokiak diren lekuan. Arauarenganako errespetuak orekatzen du harreman hori; hori ez baldin bada horrela gertatzen, jolasa erasokorra, pultsionala bilakatuko da. Ezagutu eta burutzekoak, esaterako:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kooperatiboak</i>: eltzea, sagar jalea,.. - <i>Ezkutaketakoak</i>:: ezkutaketan, kukua,altxor bila,.. - <i>Erritmikoak</i>: soka-saltoak... - <i>Harrapaketakoak</i>: zaldia eta zalduna, marron... - <i>Eskuzkoak</i>: hatzak, esku kolpeak, txalopintxalo - <i>Apunteriakoak</i>: plotten, makila botatzea, kanikak, tiragoma... - <i>Orekazkoak</i>: txingotan, oilar borroka... 	<ul style="list-style-type: none"> - Arauen erabilera jolasean taldekako egoerak antolatzeko. <i>Auzolanaren kontzeptua</i>. - Jolasen oinarrizko estrategiak erabili: kooperazioa, oposizioa, kooperazioa-oposizioa. - Jolasak ingurune naturalen burutzea. - Arau, aldagai desberdinenenganako errespetua, kontuan hartuz aniztasunaren barneraketak berarekin daraman aberastasuna. - Jardueretan parte hartzea eta laguntzarako eta kooperaziorako jarrera agertzea. - Gure jolasekiko konpromisoa eta atxikimendua jarduerak burutzeko orduan.

<p><i>Jolas libreak: xiba, tortoloxetan...</i></p>	
<p>2.- Berezko euskal jokoak: Aberastasun psikomotorra, zein soziomotorra eta kulturala duten jokoak dira eta gizarteratze prozesuak bideratzeko aproposak dira. - <i>Espazioaren antolaketa inguruan : ikurriñaren defentsa jokoak</i>, orientazio lasterketa, artzain jokoak... - <i>Dimentsio kognitiboa</i>: musa...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal jokoak ezagutuz eta praktikaturaz euskal gizartearen izaeraz ohartzea. - Leinuen ondare ludikoa bilatu. - Herriko ohitura ezberdinak aurkitu eta praktikatu. - Inguru edo bailarakoekin konparatu - Ahantzitako jokoak/ak ikertu eta berreskuratu. - Ondare ludiko hauek ezaugarri kultural propio bezala baloratzea. - Taldean hartutako ardurarekin konprometitzea. - Denbora librerako ezaugarri gisa jokoak erabiltzea.
<p>3.- Euskal jolas- joko arautuak: Inguruko ondasun kulturala osatzen duten jolas-jokoaren azerbo amankomuna izatera dute helburu.</p> <p>3.1.- Lanbide bat dutela sorleku esan daiteke: Nekazal-itsas giroan sortutakoak dira gehienak, eraikuntza lanetatik datozenak ere egon arren (palankariak). Aurrera begira bi ildo nagusi lantzea da dagokigun lana: batetik, euskal nortasunezko kirolak berrindartu eta batzuek berpiztu, gure herriaren berezko ohitura eta gizarte eredu baten bila abiatuz, historikoki eta demokratikoki dagokiguna berreskuratuz. Bestetik, gure antolaketa eta eredu propioak garatu eta bermatu behar ditugu, edozein lekutan aritzeko aukerak landu eta eskuratuz. Garapena zein hedapena honako ezaugarri hauek dituzten artean egingo da bereiziki: - <i>Tira</i>: sokatira, arrauna.. - <i>Korri</i>: zaku proba, orientazio lasterketa, lokotxak... - <i>Jauzi</i>: zaku lasterketa, saltari makila, urdanga... - <i>Altxa</i>: txingak... - <i>Jaurti</i>: palanka, boloak, toka...</p> <p>3.2.- Euskal pilota: Euskal pilotaren barne sartzen diren joko motak ugariak izanik ere bi multzotan sailka daitezke: - <i>Joko zuzenak (aurrez-aurrekoak)</i>: boteluztea, laxoa eta errebotea. - <i>Zeharkako jokoak (horma bitarteko dela jokatzeko direnak)</i>: frontoi motzeko, luzeko eta trinketeko modalitateak Multzo bakoitzeko joko-mota bakoitzak erabiltzen dituen tresnen izenak, espazioa antolatzeak erak eta jokatzeko arauak.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ohizko nortasun homogeneousoa lortzeko aritzearen oinarriko mekanika ezagutu eta neurtu harrera piztuz. - Lankidetzak eta aurkakotasuna asetzeko jarduerak an-Ohizko nortasun homogeneousoa lortzeko aritzearen tolatu eta burutu talde mailako rol ezberdinetan."Auzolanean". - Harreman alderdiak hobetsiz, aliantza estrategikoaz baliatu. - Eskuartze aukerak areagotzeko, saiakera eta gaintze joerak azaldu. - Komunikatzeko eta elkar ulertzeko bitarteko gisa duen adierazpen aberastasuna aitortzea, balioestea eta erabiltzea. - Trebakuntza heziketa-tresna bezala erabili - Partaidetza baloratzea - Talde lanaren funtzioetan kooperazioa eta onarpena. - Arautegiari errespetua - Kapazitate ezberdinen dibertsitateari begirunea. - Beizkeria gaintzeko integrazioa, berdintasuna baloratu . - Taldean, norbanakoaren esfortzua kapazitatearen arabera baloratu - Modalitate ezberdinen arteko lotura eta harreman transferentzia modu erosoan egin, espezialitate anitzen bidez, arauak beharrezko arabera moldatuz eta aipatutako modalitateetan lankidetzak, kooperazioa eta aurkakotasunaren praktikaz baliatuz. - Euskal pilota espezialitate batzuen esperimintazioa. - Berriazko trebetasunen jabetze eta erabilpena (oinarri teknikoak) - Praktikaren berreraikuntza egokitzea. - Tresnak ondo erabiltzeko prozedurak. - Bakoitzak bere tresnak (esku-pilota...) egiteko prozedurak. - Aurkakorik ez dagoen tokira pilota bidaltzeko gaitasuna

	<p>lortzeko teknikak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jokatzeko espazioan norbera ondo kolokatzeko eta aurkakoa lekuz kanpo uzteko gaitasuna lortzeko teknikak. - Norberaren mesedetan eta aurkakoaren kaltetan, espazioak handitu edo/eta txikitu, edota espazio berriak sortzeko gaitasuna lortzeko teknikak. - Norberaren eta aurkakoaren ezaugarriak ezagutu eta aztertu ondoren, partidua irabazteko, unean uneko egoeraren arabera, taktikak egokitzeko gaitasuna lortzeko teknikak. - Taldean jokatzenean, norberaren protagonismoa taldearen zerbitzuan jartzeko jarrera. - Taldean jokatzenean, inor baztertu gabe, denok jokatzeko ahaleginak egitearen aldeko jarrera. - Arauekiko jarrera errespetatzea - Espezialitate ezberdinen balorazioa, aberastasun kulturalaren alde garrantzitsu bezala. - Gaitasunen aniztasunaren onarpena, gauza aberats eta normal bezala. - Pilota espezialitate ezberdinen onarpena, planteamendu sexistarik gabe. - Oinarrizko ekintza estrategikoen aurrean jarrera arduratsua.
--	---

2. NATUR JARDUERAREN BIDEZKO EZAGUTZA KULTURALA

Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>2.- Natur jardueretan oinarrituz, eskolaren inguruko zein Euskal Herriko inguruak eskaintzen dituen aukerak erabili, gorpuzaren garapenarekin batera ingurune fisikoa eta kulturala ezagutzeko eta maitatzeko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inguru fisikoan ondo orientatzeaz gain, leku estrategikoak bilakatzeko gai da. - Gaitasun osoa du mapa baten arabera ibilaldi motz zein luze bat egiteko autonomia osoaz. - Parte zuzena hartzen du talde lanean zein kolaborazio lanetan - Ziurtasuna eta lege neurriak zorrotasunez betetzen ditu - Ezagutza kulturak handia lortu du bere herriaren ingurumenarekiko - Atsegin handiz parte hartzen du mendi eta natur jardueren inguruko kirol ekintzetan. - Parte hartzeaz gain eskua botatzen du ekintza desberdinen inguruko antolaketetan
Kontzeptuak	Prozedurak eta, jarrerak
<p>Jarduera bideratzeko ondorengo irizpideetan oinarritzen gara: ingurua ezagutu jarduera berri batez, material errekurtsuak kontuan hartuz, arrisku posibleaz ohartuz eta inguru sozial, kulturalaz jabetuz.(Etnomotrizitatea, ludikotasuna).</p> <p>Espazio lehorreko zein itsasoko jarduerak ezagutuko dira:</p> <p>Lehorrean:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Natur guneekin familiarizazio lana:</i> orientazioaren oinarri basikoak: distantziak, eskalak, desnibelak. 	<ul style="list-style-type: none"> - Planoak eta mapen laguntzaz ezagutzaren praktikak burutu. - Ezaugarri edo sinbolo jakinen bidez bidea ezagutu. - Krosa edo maratoi txiki-ertainaren antolaketa eta praktikak burutu. - Norberaren konpromisoa kidearekin tartekatu/egokitu. - Behar-bezain besteko - Natur jardueren inguruko herri edo eskola olinpiada gauzatu.

<p>Kartografia zein mapa topografikoaren inguruko nozioak barneratu ibilaldiak, korrikaldiak, maratoiak, ... eginaz.</p> <p>- <i>Horizontaltasunetik bertikaltasunarena pasa inguruaz baliatuz</i>. Oinarrizko garapenak landu: arriskua eta perila zer den gogoratu eremu natural batean: natura eta rokodromoko eskaladaren berezitasunak azpimarratu. Ziurgabetasuna, proxemika...</p> <p>- <i>Ezagutza kulturalaren praktika egin inguruaz eta materialaz baliaturik</i>: bizikleta BBT, ...</p> <p>Itsasoan:</p> <p>- <i>Euskal arraunaren inguruko praktika</i></p>	<p>- Ahalbide maila ezberdinak errespetatzea, ahalmenak eskuratzeko orduan aniztasunak eta lankidetzak duten balioa kontuan hartuz.</p> <p>- Taldeko zein bakarkako natur-jarduerek eskatzen duten ahalegin eta autoexijentzia beharra baloratzea, norberaren gorputzaren mugak errespetatuz.</p> <p>- Inguru naturalaren errespetua eta, kultur balioa ondarearen zati gisa baloratzea.</p>
--	--

6. GIZARTE ZIENTZIAK

1. SARRERA

Gizarte Zientzien arlorako curriculum espezifikoa proposamenaren **helburua** ikaskuntza arloetako xedeak lortzen eta konpetentzia orokorrak garatzen laguntzarekin batera Euskal Herrian bizitzeko beharrezkoak diren konpetentzia espezifikoa eta edukiak definitzea da.

Zehatzago esanda, helburuetako bat ikasleei euren burua hobeto ulertzen laguntzea da: pertsona bakarrak dira, baina beste batzuekin batera bizi dira gizartean, eta hainbat taldetan antolatzen dira, helburuen edo mailen arabera (familia, eskola, bizilagunak, udalerrria, nazioa, etab.). Helburua talde horiek hobeto ezagutzen laguntzea da, eta talde horietan modu aktiboan parte hartzen laguntzea. Talde horiek elkarrengileak dira, urte luzeetan berrantolatu dira eta hainbat jatorritako (politikoak, ekonomikoak, sozialak, etnikoak, kulturalak, etab.) bizikidetzak gatazkak eta tentsioak izan dituzte eta izaten ari dira. Beharrezkoa da gatazka horiei bake eta demokrazia prozesuen bidez aurre egitea guzti hau euskararen lurraldean kokaturik.

Gizarte Zientzien beste helburua, euskal gizartearen bilakaera historikoa eta bere gizarte-osagaiak aztertzea da, bere osotasunean hartuta aztertzea, egunez egun sortuz doazen gizarteko elkarrekintzen sarean, baina euskal errealitatea bere baitatik –barrutik- begiratuta, ikuspegi lokala abiapuntutzat hartuta.

Barandiarani jarraiki, zibilizazio ezaugarriak edo kultur elementuak honako hauek direla esan dezakegu: giza talde batek bizitzaren oinarriko arazoei ematen dizkien erantzunak edo irtenbideak. Hortik sortzen da gure herriaren berezitasunak ezagutzeko interesa, eta horri zor diogu, hein handi batean, gure heziketa. Gure euskal herriak oso aurrekari urrunak ditu, bere prozesu historikoaren fase askotan beste talde batzuen eragin sakonak izan ditu, eta bizi forma originalak garatu ditu, denak honako zazpi galderen bueltan kiribiltzen ditugularik:

Non bizi gara eta nola antolatzen dugu espazioa?

Ezin dugu pentsatu isolaturik gaudenik munduan. Gure ingurunea planetaren funtzionamendu globalaren barruan dago, eta ezagutu beharreko zenbait lege eta printzipio orokorren mende geratzen da, adibidez eguratsaren zirkulazio orokorra ezagutu behar da, Euskal Herriko klima zuzen interpretatzeko.

Gure paisaia, gure kultura bezalaxe, milaka urtetan zehar moldatzen joan da gaur egungoa izatera iristeraino; hori ulertu nahi badugu, modelatze horretan eragin duten arau orokorrak aztertu eta ezagutu behar dira, eta beste erregela txiki batzuekin, tokian tokikoekin, osatu, hauek izan baitira ukitu berezi bat eman diotenak «gure» paisaia bihurtzeko.

Paisaia honek zenbait arazo ere planteatzen ditu, gizakiak izadiarekin duen elkarrekintzatik sortzen direnak, oro har. Gure ingurunea sakon ezagutzeak eta funtzionamendu-mekanismoak ulertzeak bakarrik ahalbidetuko digu sortutako arazoak konpontzeko neurriak planifikatu edo proposatzea, gizakiaren eta bere ingurunearen arteko oreka orokorra bilatuz.

Zein eta zenbat gara?

Euskal Herriaren bilakaera sozio-politikoa ulertu nahi badugu ezinbestekoa dugu denboraren joan etorrian Euskal Herrian egon diren biztanleria aldaketak ezagutzea, demografiaren dinamikak kulturen, hizkuntzan, ekonomian duen eraginaz jabetzeko eta zuntz horiekin eraiki beharko dugulako etorkizuneko Euskal Herria.

Demografia zein migrazio mugimenduei dagokionez, bereziki, azken 125 urteak hartu ditugu mugarri bertan kokatzen baitira egungo euskal gizartea baldintzatu eta eraldatu dituen inflexio punturik garrantzitsuenak. XIX. mendean Euskal Herriak ia 900.000 biztanle bazituen XX. mende osoan biztanleriaren kopurua hirukoiztu egin zen. Garai horretan gertatu da *iraultza demografikoa* deitu izan dena: jaiotza eta heriotza asko dituen eredu batetik, jaiotza ugari baina heriotza gutxi dituen beste eredu batera igarotzea alegia, horrek dakarren hazkunde demografikoarekin. Iraultza horren azken eskenatokia egungo ereduak dugu: bai jaiotzak eta baita heriotzak ere apalak diren ereduak hain zuzen.

Migrazio mugimenduei dagokionez, **emigratzeko** joera eduki duen lurraldea izan da Euskal Herria ia gaur egun arte. Izan ere, XIX. mende amaieran hasitako industrializazio prozesua gertatu baino lehen, nekazaritzan oinarritutako ekonomiak biztanle guztientzako adina ez zuenez ematen, mendez mende ehunka mila euskal herritarrek kanpora jo behar izan zuten. Hauek guztiak osatzen dute gaur egun euskal diaspora gisa ezagutzen duguna.

Inmigrazio fenomenoek ere errotik baldintzatu dute Euskal Herriko errealitate demografiko, ekonomiko, sozial, linguistiko, kultural eta politikoa. XIX. mende amaieran hasi zen etorkinen etorrera hori, industrializazioarekin batera Bilbo inguruan kokatzen. Dena den, mugimendu handiena azken urteetan ematen ari da, Europa osoan bezala, munduko lurralde txirotuetatik. Atzeritarren etorrera honek aldaketa sakonak eragingo ditu Euskal Herrian; bai etorkinen integrazio prozesuan, baita euskararen eta Euskal Herriaren etorkizunean ere. Gauzak horrela, bertan jaiotakoen eta kanpotik etorritakoen arteko errespetuan eta elkar ulertzean oinarritutako bizikidetzaren antolatzea funtsezko erronka izango dugu XXI. mendeko euskal herritarrok.

Nondik gatoz?

Edukia bezain garrantzizkoa da historiaren funtzioa zein den argi agertzea. Zertarako egin behar da historia eta nolakoa? Soilik nazio baten nortasuna lantzeko eta zein nazio? Herritar

komunitatearen kontzientzia lantzeko eta suspertzeko? Guztien ondare kulturala transmititzeko? Gaurko mundua ulertzeko iragana aztertuz? Galdera zerrenda luza eta osa dezake bakoitzak.

Euskal Herria ez da modu isolatuan bizi, garatu. Ez gara uharte herri bat. Historiaurrean zehar, eta noski geroagoko historian ere, askotariko eraginak iritsi zaizkigu hala iparraldetik nola hegoaldetik. Gure kulturaren sorrera, Europako beste hainbatetan bezala, beste herri, ekarpen, jendeen migrazio eta elementu kulturelekiko harremanetan gertatu zen.

Hemen proposatzen den edukia behin behineko proposamena da. Azaltzen den historia Euskal Herrikoa da, baina Europako historia orokor baten barruan kokaturik, artikulazio eta marko politiko guztien gainerik, euskaldunak gutxienez Europako herritarrak baitira.

Lana ez da erraza, ikusirik Euskal Herriko lurralde bakoitzak bere historia berezia duela, bere iragan bereziari, bere dinamika sozio-politiko bereziari loturik. Euskal Herria aurpegi anitzetako baita, lurralde bakoitzak egoera juridiko bereziak bizi izan ditu iraganean. Hala ere, desberdintasun guztien gainerik, hori dira ezin ukatzeko eragile komunak, euskaldun guztien ondare komuna osatzen dutena.

Zein dira mundu ikuskerak eta erlijioak?

Euskal kultura tradizionalak bere kosmobisio edo *munduaren ikuskera* izan du, kosmobisio askoren ekarpenez osatua, bere mitologia, sineste, usadio eta ohituretan zertzen dena, bere aztarna euskaran utzi duena, hau aldi berean errealitateaz egin dugun interpretazioaren inbentario eta egungo errealitatearen azterketa-tresna izanik. Era dinamikoan integratu ditugun eta integratzen ari garen ekarpen askoren barruan, bereziki garrantzitsuak dira europar herentziarekin partekatzen ditugunak: heleniar, erromatar eta kristau herentzia. Greziar munduak, beste ekarpen batzuen artean, arrazionaltasunaren ondarea utzi digu, eta horregatik sartu dugu azterketa kritikoa gure eskema kognitiboaren barruan ezinbesteko elementutzat. Erromatar munduak, besteak beste, legearen eta egitura juridikoen ikuspegia utzi digu. Kristau-herentziak, eta zehatzago esanda gure kasuan herentzia katolikoak, Jainkoaren irudira egindako gizakiaren mundu-ikuskerak jakin baten eragina du gure eskema kognitiboetan. Noski, informazio-gizartearen eragina eta egungo mundializazioak badute zerikusirik XXI. mendeko euskaldunok kultur eskema eta ereduetan egindako (egin beharreko) birlantzearekin. Elementu horiek guztiak, neurri handiagoan edo txikiagoan, subjektu bakoitzaren eta bere zirkunstantzien arabera, banakoaren eta taldearen mundu-ikuskerak taxutuz doaz, banandu ezinezko eran dituztelarik neurri batean gizadi osoak partekaturiko elementuak, beste batzuk europarrek eta beste batzuk era espezifikagoan euskaldunek partekatuak.

Nola bizi gara elkarrekin eta nola konpontzen ditugu arazoak?

Euskal Herriaz aritzean, indarkeria edo bortxakeria aipatzen da behin eta berriz. Bere iturburu, ingurumari eta konponbideei buruzko eztabaidak kontrajarrita eta zatituta dauka euskal gizartea. Kanpoko eta barneko gatazka politikoak harreman eta arau asko lausotu ditu. Eta XXI. mendeko erronkarik garrantzitsuena justizian oinarritutako bakea eta normalizazioa lortzea izanen da. Horretarako eta ezinbestean gatazkei elkarriketaren bidez irtenbidea bilatzeko gaitasuna indartu eta garatu beharrean gaude, denon artean partekatzen ditugun elementu komunen kudeaketan modu aktiboan eta arduratsuan parte hartzeko eta bizikidetzarako arauak elkarren artean eraikitzeko.

Euskal gizartearen bilakaerak azken berrehun urteotan, aipatu baldintzen eraginez, herri egoera berezia ekarri du, kulturalki anitza eta politikoki asmo kontrajarriak biltzen dituen: XXI. mendeko aberastasuna eta erronka aldi berean!

Nolakoak dira eta nola funtzionatzen dute erakundeek?

Beren burua antolatzeko gaitasuna handia erakutsi du historikoki Euskal Herriak zein euskal gizarteak. Joera nabaria izan du auzolanean aritzeko eta arazoei zein beharrei erantzuteko gaitasun kolektiboa erakutsi du. Horrela historian zehar hainbat alditan argi erakutsi du bere legedi eta erakunde propioak sortu eta eraldatzeko gaitasuna. Gure legediek ibilbide luzea izan dute mendeetan zehar eta gure legedi ahalmenak gorabehera handiak izan ditu, hau murrizteko kanpoko eraso ugari jasan baititu.

Gaur egun ere egoera berezi xamarra da: Bi estatu eta hiru egitura administratibotan banatua, maila ezberdinetan, estatu horien menekotasunean bizi gara. Etorkizunean Europako Batasunak garrantzi berezia izan dezake estaturik gabeko nazioen indartze eta batasun prozesuan.

Nola lortzen ditut beharrezkoak zaizkidan gauzak?

Herrialde baten iraganean, orainean eta geroan ekonomiak duen garrantzia jakin beharreko gaia da. Izan ere, edozein herriren ibilbide historikoan bizibideak nola erdietsi dituzten bertako biztanleek ezagutu behar da, arbasoek egiten zutenak gaur egungo jarduera ekonomikoa, hein handi batean behintzat, determinatzen baitu, eta orain egiten dugunak etorkizunekoak. Beraz, Euskal Herriko historia ekonomikoaren zertzeladak eman behar lirateke geure herria hobekiago ezagutzeko eta geroa proiektatzeko.

Hor ditugu burdin meategien aztarnak eta berauekin lotuta burdin olak, itsasaldeko ontziolak, arma fabrikak, etab. Gerora, duela gutxira arte iraun duten altzairutegiak sortu ziren, baina hauek ere eraldatuz joan dira, gaur egungo enpresa modernoak iraganeko haien ondorengo bezala kontsideratu behar direlarik. Ezin ahaztu, guztiaren erdian nekazaritza

dugula, baserriaren inguruan sortzen diren harremanekin, ezta gaur egun hain esanguratsuak diren zerbitzuen nagusitasuna ere.

Honek guztiak markatu du gaurko euskaldunon bizitzeko era eta horretan oinarritu geure kultura, eta era berean hori guztia etorkizuneko Euskal Herria eraikitzeko oinarriak ezartzen ari da.

Zer ezaugarri nagusik definitzen du egungo gizartea eta nora goaz Euskal Herrian?

Euskal Herria abiatu da dagoeneko Informazioaren Gizartearen barrena. Hedabideetatik eta kultura-industrietatik bideratutako komunikazioak inoiz ez bezalako indarra hartu du gure gizarte bizitzaren hainbat alderdiren egituraketan. Kultura, politika, identitatea, kontsumoa, ekonomia eta beste hainbat gizarte-arlo haien inguruan antolatzen dira neurri handi batean. Euskal Herria bera, dagoeneko, ez bakarrik zentzu kulturean edo politikoan, baizik eta geografikoan ere, hedabideen eta kultura-industrien bidez eraiki eta transmititzen den errealitate bat da.

Komunikazio hori guztia modu zehatz batzuetan sortzen eta hedatzen da. Eta horiek gaur egun gero eta industrialagoak dira, merkatuari makurtuagoak eta globalagoak. Globalizazio garai hauetan, izateko bi modu daude, zein baino zein garrantzitsuagoa gurea bezalako herri txiki batentzat, eta zer esanik ez euskararentzat edo zehazki baita norberarentzat ere. Bat komunikazioa eta kultura-produktuak produzitzen jakitean oinarritzen da, haiak sortu eta hedatzeko ezagutza, trebezia eta kapazidadeak bereganatzean; bestea, berriz, iturri anitzetatik heltzen zaigun informazioa jasotzen, interpretatzen edo dekodetzen jakitean. Bi modu horiek uztartu eta garatzea ezinbestekoa dugu etorkizuneko herritar alfabetatuak sortzeko eta era berean gure kultura eta hizkuntza mundu globalizatu honetan desagertu ez dadin.

Galdera hauetan sakonduz, gauden seguru iritsiko garela ezagutzera Euskal Herriaren nortasun historikoa, hau da, bere biziraupenerako garatu izan duen bere ekonomia, sortu eta antolatu izan dituen bere erakunde politikoak, sortu eta garatu izan dituen harreman komunitario eta sozietarioak -direla familiakoak eta auzokoak, berdin taldeetan eta lagunarteetan zehazten diren gizarte-bizitzakoak-, gizartetik baztertuak direnenganako agertu izan dituen bere solidaritatezko loturak, asimilaziozko zein zapalkuntzazko politiken aurrez aurre erakutsi izan dituen bere erresistentzi sentimenduak... Hala bedi!

2. KONPETENTZIA OROKORRAK

Derrigorrezko eskolaldiaren epea amaitzerako (16 urte), Gizarte Zientziak arloaren helburua ikasleek honako konpetentziak hauek lortzea da:

1. Autonomiaz eta zorrotzasunez egitea gizarte gaietarako buruzko monografia txikiak (historikoak, geografikoak, politikoak, ekonomikoak, etab.), prozedura induktiboak nahiz arrazonamendu hipotetiko-deduktiboa erabiliz, modu fidagarrian aurre egiteko etorkizuneko edozein gizarte arazoren edo gai garrantzitsuren azterketari.
2. Modu zorrotzean planifikatzea eta gauzatzea gai politikoei, ekonomikoei, sozialei eta kulturei buruzko dokumentu iturrien kontsulta (liburuak, aldizkariak, datu baseak, iturri estatistikoak, dokumentu ofiziala), baita kode desberdinak dituztenenak ere (hitzezkoak, pikturikoak, grafikoak, numerikoak, etab.), aurrez ezarritako eskema baten arabera alderdi garrantzitsuenak aukeratuz eta, beharrezkoa denean, testuinguru historiko edo/eta geografikoan kokatuz, bilaketaren helburuen araberako sintesi bat egiteko.
3. Argi eta zehatz idaztea gizarte ezagutza eraikitzeke prozesuari buruzko testu generoak (deskribapen geografikoak, inkesta soziopolitikoak, azalpen testuen txostenak, etab.), baita gizarte harremanetan ohikoak direnak ere (merkataritza gutunak, eskaerak, instantziak, kexak, etab.), bateragarri eginez adierazpenezko objektibotasuna ñabarduretarako gaitasunarekin eta kasu bakoitzean eskatutako erlatibizazioarekin, horren guztiaren bidez komunikazio hobea eta gizarte harremanetara eta komunikazio testuinguruetara hobeto egokituko dena lortzeko.
4. Ikaskideekin batera, interesgarriak diren gizarte gaietarako buruzko benetako talde lanak egitea, modu aktiboan, sormena erabiliz, arduraz eta elkartasunez parte hartuz, bai gizarte antolaketa eta funtzionamendua ezagutzeko (esparru geografikoetan, historikoetan, ekonomikoetan, politikoetan, kulturaletan eta abarretan), bai taldeko lanak egiteko teknikez jabetzeko eta elkarren arteko mendekotasun handiagoa duten pertsonak eta taldeak gizartean positiboki barneratzeko.
5. Interes komunekin gaien kudeaketan modu aktiboan eta arduratsuan parte hartzea, planteatzen diren gaiak zorrotzasunez aztertuz, interes edo ideia gatazkei prozedura demokratikoen bidez aurre eginez eta norberaren uste osoak defendatzeko sendotasuna eta adostasunetara iristeko gaitasuna bateratuz, bazterketarik ez gertatzeko eta modu berean pentsatzen edo sentitzen ez dutenekin bakean eta errespetuz bizi ahal izateko.
6. Ikaslea pertsona bakarra eta konplexua dela onartzea, eta besteekiko harremanetan dituen ezaugarriak eta akatsak onartzea, euskal gizarteko kide moduan identifikatzen duten kultur ezaugarriez jabetzea eta horiek balioestea, eta beste talde batekoa eta, oro

har, gizakien taldekoa izatearen sentimenduarekin bateragarri egitea, gizarte tolerantia eta ez-baztertzaila eraikitzen saiatzeko.

7. Ekintza irudimentsuak eta eraginkorrak sustatzea eta ekitea, gizarteko errealitateko maila eta esparru desberdinetan, errealitateak eta egoerak aztertuz eta ebaluatuz, ekintza alternatiboak asmatuz, lortu nahi diren helburuetara egokitutako estrategien plangintza eginez eta abian jarritz, eguneroko bizitzako egoeretan ekiteko moduak hobetzeko, bai besteeiko harremanei dagokienez, bai natura baliabideen erabilerari dagokienez.

3. EUSKAL CURRICULUM ESPEZIFIKOA

1. NON BIZI GARA ETA NOLA ANTOLATZEN DUGU ESPAZIOA? BIDEGURUTZE ETA HARREMAN LEKUA	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>1.- Euskal Herriaren inguru fisikoaren oinarrizko ezaugarriak eta aniztasuna ezagutu, espazioan kokatu eta modu egokian interpretatu, aldaketak identifikatu eta bizilekuak giza-harremanetan, kulturen, ekonomian eta, oro har, herrien eta pertsonen izaeran eta jokamoldeetan duen eraginaz jabetzeko eta ekintzapide pertsonal arduratsuen bidez praktika koherenteak sustatzeko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gai da Euskal Herriko eskala ezberdinetako mapatan Bizkaiko Golkoa, eta erliebe unitate nagusiak (mendikateak, mendi nahiz ibai nagusiak) egoki kokatzeko, koordinatu geografikoak erabiliz. - Gai da Euskal Herriko mapa mota ezberdinak (erliebe mapak, klima mapak) eta klimogramak irakurtzeko eta interpretatzeko, teknikak modu egokian erabiliz. - Klimaren elementu nagusiak eta hauetan eragina duten faktoreak identifikatu eta deskribatzen ditu eta Euskal Herriko klimen ezaugarriak adierazteko erabiltzen ditu, baita gizakiaren bizitzan nola eragiten dioten edo eragin diezaizketen adierazteko ere. - Euskal Herriko paisaia nagusien elementu fisiko nabarmenenak (erliebe, klima, ur...) konparatu eta laburbiltzen ditu, espazioan kokatuz eta giza-taldee ematen dieten aukerekin erlazionatuz: - Euskal Herriko paisaia-unitateak behatzen ditu, bere elementuen ezaugarriak zehaztuaz, erlazionatu eta erkatzen ditu, mapatan kokatzen ditu eta giza taldeek paisaiatan duten eragina aztertzen du. - Ingurune naturaletan giza ekintzen eragina identifikatzen eta adierazten du, aldaketa prozesuak sistematikoki behatzeko jarraibideak modu egokian erabiliz, bere kausa eta ondorio ezezkorrak murrizteko hartu behar liratekeen neurriak eta jarrerak adieraziaz.
Kontzeptuak	
<p>1.- Euskal Herriaren kokaleku geografikoa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eremu epeleko leku bat: koordinatu geografikoak. - Bidegurutzea Arku Atlantikoan. - Harreman lekua Europan: <ul style="list-style-type: none"> • Iberiar penintsularen eta Europa kontinentalaren artean. • Europa mediterraneoaren eta atlantikoaren artean. - Kontrastei bide ematen dien kokalekuak: <ul style="list-style-type: none"> • Aniztasuna Euskal Herriko erliebean. • Kostaldea: hondartzak eta itsas labarrak. • Mendi eremuak – lurralde irekiak. • Egoera klimatikoen aniztasuna. • Sare hidrografikoa: bi isurialde desberdin. • Paisaia anitzak. Elementu natural eta giza elementu bereizgarriak. <p>2.- Kokalekua, fluxuen eta trukeen faktore gisa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Donejakueko bidea eta Europarekiko kultur trukeak. - Itsasaldean egotea, eta portuen bidez izandako ohiko merkataritza trukeak. Bilboko portuaren garrantzi berezia. Bilboko kontsulatua. <p>3.- Gizakiaren eragina espazio antolaketan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kantauri ertzaren eta Ebroko korridorearen artean: kokaleku estrategikoa Europa barruan. - Komunikazio sarea: azken hamarkadetako garapena eta proiektu berriak. 	

- Autobide, autobia eta errepide-sarea.
  - Trenbideak, aireportuak, merkantzi portuak
  - Egungo egoera eta proiekturik garrantzitsuenak.
- Hiri eta landa-espazioak: hiri espazioen aldaketak eta eragin eremuen hedapena.
- Landa eremua eta hiri eremua. Baserrien esparrua; hiriguneak eta industrialdeak;
  - Tarteko unitateak (eskualdeak, eskualde-egiturak) indartzea, lurraldearen oreka handiagoa lortzeko
  - Komunikazio eta garraio egituren eragina nekazari munduan eta hiri-inguruan
  - Hiri-espazioen hazkundera
  - Hiritartze prozesuen azelerazioen ondorioz landa-eremuen berrantolaketa.
  - Biztanleria motak.
  - Bizimodua landa eta hiri-eremuan.

4.- Euskal Herritik - Euskal Hirira

- Euskal hirigintza, sorrera, bilakaera historikoa.
- Hirien egitura, funtzioak eta espazioa.
- Euskal hiri-sistema poli-nuklearra.
  - Hiri-kontzentrazioa. Hiri-hierarkia.
  - Euskal Herriko lurraldeetako eta haren inguruko hiri-eremuaren zenbait eredu.

5.- Etorrizuneko erronkak

- Hirugarren sektoreko hirietarantz.
- Hirietako biztanleen arazoak. Irtenbideen proposamenak.
- Giza taldeen eta ingurunearen arteko harremanak eta horren ondorioak.
- Gizakiak eragindako ingurumen arazoren azterketa (landaredian, uraren arazoa, klima-aldaketa) .
- Ingurunea babesteko abian jarritako politikak .

Prozedurak eta jarrerak

- Mapa batean puntu bat kokatzeko jarraibideak, koordenatu geografikoak erabiliz.
- Eskala eta ezaugarri desberdinak dituzten irudiak, planoak eta mapak irakurtzeko eta interpretatzeko jarraibideak.
- Mapa tematikoak (fisiko, klima, sestra-kurba, topografiko...) irakurtzeko eta interpretatzeko jarraibideak.
- Espazioan orientatzeko eta kokatzeko teknika geografikoak.
- Paisaiak zuzenean edo zeharka behatzeko teknikak.
- Errealitate geografikoko paisaietan aldaketa prozesuak sistematikoki behatzeko jarraibideak.
- Gizarte esparruko argudio testuak zorrotz eraikitzeko jarraibideak.
- Paisaien eratzean, gertaera geografiko jakinetan eta ingurumena degradatzean islatzen diren ingurunearen eta giza ekintzaren arteko harremanak aztertzeke jarraibideak.
- Inguruan dituen degradazio-arazoak aztertzeke jarraibideak.

2. ZEIN ETA ZENBAT GARA? DEMOGRAFIAREN EGITURA ETA DINAMIKA

Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>2.- Euskal Herrian azken bi gizaaldietan bereziki egon diren mugimendu demografikoak, aroak eta horien arazoak eta ondorioak ezagutu informazio egokia aukeratuz, adierazpen grafiko desberdinak</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal gizarteko mugimendu demografikoei buruzko datuak eta estatistikak, egungoak zein iragan hurbilekoak, biltzeko gai da, eta horiek deskribatzen ditu demografia-kontzeptuak, grafikoak eta mapak zuzen erabilia, eta denboran alderatu ondoren izandako aldaketataz, bereziki emigrazioak eragindakoaz, jabetzen da. - Informazio bilatzeko estrategia ezberdinak egoki erabiliz, egungo euskal egoera demografikoaren joera nagusiak ondorioztatzeko gai da, horiek izan

<p>interpretatuz eta ezagutza hori adierazpen bide ezberdinez komunikatu, demografiaren dinamikak kulturalan, hizkuntzan, ekonomian duen eraginaz jabetzeko eta elkarbizitzarako jarrerak lantzeko.</p>	<p>ditzaketen ondorio sozial, ekonomiko, kultural eta abarrekin erlazioztatzen ditu.</p> <p>- Euskaldunak historian munduan zehar nola zabaldu diren ezagutzen du, hauen kopurua, bizileku nagusiak eta migrazio mugimenduen dimentsio sozialari buruzko informazio bilatzeko teknologia berriak egoki erabiliz.</p>
Kontzeptuak	
<p>1.- Biztanleriaren egungo egitura Euskal Herrian eta lurralde historikoka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herria mendebaldeko gizarte modernoa, - Guztiko biztanleria eta dentsitate demografikoa. - Adinaren, sexuaren eta jatorriaren arabera egitura. - Ikasketa maila, hizkuntza, jardura sektoreak, etab. - Euskal biztanleria ezaugarriak: biztanleria zahartua; Desberdintasun handiak okupazioan jardura sektoreen arabera. <p>2.- Demografiaren dinamika Euskal Herrian eta lurralde historiko bakoitzean: iraganetik orainera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hazkunde tradizionalaren eredua: hazkunde naturala eta migrazio joerak. - Trantsizio demografikoa, aldaketak hazkunde naturalean (heriotzak eta jaiotzak): noiz , zergatik. - Barne eta kanpoko migrazio-mugimenduak. (Azken 125 urteak). <ul style="list-style-type: none"> • Euskaldunak historian, munduan zehar: Ternuako Arrantzaleak, Ameriketako konkistan, migrazio ekonomikoak Ameriketara bereziki. • Euskal Diaspora: EH kanpo dauden euskaldunen kopurua, bizileku nagusiak, egoera... <p>3.- Etorrizuneko aukerak Euskal Herriarentzat: inmigratio anitza eta kultur askotarikoan bizitzeko erronka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inplikazio ekonomikoak eta sozialak. - Demografiaren etorkizuna. - Hezkuntza eta kultur beharrak. - Zibilizazioak eta kulturak integratu beharra. - Integrazio soziala eta kulturala. - Kultura askotariko pertsonak eta taldeen onarpen, errespetu eta elkartasuna. 	
Prozedurak eta jarrerak	
<ul style="list-style-type: none"> - Informazio iturrietatik (estatistika, sarea...) demografiaren ezaugarri eta joerei buruzko informazioa esanguratsua biltzeko jarraibideak. - Informazioa interpretatzeko, lantzeko eta erregistratzeko teknikak. - Gai bati buruzko mapak irakurtzeko eta interpretatzeko teknikak. - Demografia-datuak eta grafikoak (barra-diagramak, biztanleria piramideak....) irakurtzeko eta interpretatzeko jarraibideak. - Informazio estatistikoa grafikotara pasatzeko jarraibideak. - Demografiaren ezaugarriak eta joerei buruzko txostenak planifikatzeko eta egiteko jarraibideak. - Lortutako informazioa idazteko eta emaitzak ahoz komunikatzeko jarraibideak. 	

3.NONDIK GATOZ? EUSKAL HERRIAREN BILAKAERA HISTORIKOA EUROPAN ETA MUNDUAN.	
Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
<p>3.- Euskal Herriko gizateriaren sorrera, historiaurrea,</p>	<p>- Euskal Herrian bizi den gizateriaren sorrera eta historiaurreko gizartearen bizimoduak utzi dituen arrasto nagusiak ezagutzen ditu, idatzi gabeko</p>

<p>antzinatea eta erromatarkuntza garaitik gaur arte bizi izan den prozesu politikoaren, sozialaren, ekonomikoaren, eta ideologikoaren, arrasto nagusiak ezagutu, dokumentazio iturri desberdinez baliatzeko teknikak landuz, ikerketa historikoaren metodologia erabiliz, eta ibilbide horretan emandako gertaerak denboran eta espazioan egoki kokatuz, horiek gaur egungo errealitatea (politikoa, soziala, ekonomikoa...) nola baldintzatzen duten jabetzeko.</p>	<p>dokumentu historikoak interpretatzeko jarraibideak eta teknikak egoki garatuz.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ezagutzen du eta egoki deskribatzen ditu historiaurreko eta historiako gertakari esanguratsuenak, idatzizko eta ez idatzizko iturrietatik informazioa biltzeko jarraibideak egoki landuz. - Zenbait garaitako mapa historiko batzuetatik abiatuta, Euskal Herriaren lurraldeetako sorrera, bilakaera eta gertaera historikoen ezaugarri nagusiak deskribatzen ditu. - Euskal herriko historiako aldi eta gertaera esanguratsuenak, denboran eta espazioan kokatzen ditu, historiako ohikoen diren konbentzioak eta kronologia-unitateak erabiliz. (ardatz kronologikoak, frisoak, etab.) ezaguera historiko horiek gaur egungo arazo nabarmenak ulertzeko erabiliaz. - Informazio iturriak helburuaren arabera egoki aukeratzeko gai da, informazio esanguratsua bildu, eta euskarri egokietan erregistratzen du. - Gertakari jakinei buruzko ikuspegi desberdina duten dokumentu historikoak kritikoki aztertzen ditu. - Jasotako informazioa berrantolatzeke gai da sintesi prozedurak (laburpen, eskema, koadro, grafiko eta abar) erabiliz, egiten zaizkion buruzko galderen ondorioak era egokian aurkeztuz. - Dokumentu historikoak kritikoki interpretatu ondoren bertako informazioa idatziz eta ahoz komunikatzeko gai da hiztegi egokia erabiliz. - Euskal Herriko gertaera historiko esanguratsuen kausa eta ondorioak identifikatzeko gai da euren arteko loturak zehaztuz eta kausalitate anitza kontuan izanik.
Kontzeptuak	
<p>I HISTORIAURREA</p> <p>1. Lehen biztanleak.Paleolitoa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ustekabeko aurkikuntzak: horien kokapena - Euskal lurraldeetako lehen biztanleak. - Bizimoldeak haitzuloetatik kostaldera. - Aztarnategi nagusiak: Benta Laperra, Santimamiñe, Ekain, Altxerri, Isturitze... <p>2. Neolitoa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Neolitoaren ezaugarriak euskal lurraldetan. - Lehen herrixkak. <p>3. Metalen aroa. Kobrearen eta brontzearen sarrera</p> <ul style="list-style-type: none"> -Iparraldeko eta hegoaldeko eraginak. - Tresneria berrien aztarnak. - Megalitismoaren garapena: trikuharriak eta tumuluak. <p>4. Euskara</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euskararen jatorria eta bilakaera. - Beste hizkuntzekiko harremanak. <p>II. HISTORIA</p> <p>1. Antzinatea</p> <p>1.1. Zibilizazio zelto-iberikoaren azalpenak Araban eta Nafarroan</p> <p>1.2. Greko-erromatar idazleen iritziak euskaldunekiko.</p> <p>1.3. Erromatarkuntzaren ondorioak gizartea eta antolamendu politikoan. Latinaren eragina euskararengan.</p> <p>1.4. Mundu klasikoaren kultura ondoreak gure egungo zibilizazioari egindako ekarpenak.</p>	

1.5. Kristautasunaren hedapena eta eragina.

2. Euskal herria erdi aroan

2.1. Aldaketa geopolitikoak IV. mendetik aurrera

- Baskonia-Akitania bisigodoen, frankoen eta Islamaren artean. Herrialde horien arteko bakezko harremanak eta haserreak. Al Andalus/Tutera.
- Nafarroako erresuma eta Pirinioetatik hegoaldera eta iparraldera dauden euskal lurraldeak:
- Lurralde-antolakuntzaren bilakaera estatu europarren eraketa-prozesuan.
- Euskal lurraldeen barne eta kanpo-harremanak.
- Ingalaterrako koroa Lapurdin eta Zuberoan.
- Ehun urteetako Gerrak Zuberoan eta Lapurdin izandako eragina.
- Nafarroako Erresuman izandako aldaketak. Gaztelaren gerra eta konkista.

2.2. Euskal herriko gizartea eta zibilizazioa Erdi Aroan:

- Erdi Aroko gizartea: Jaunak, apaizak eta nekazariak.
- Behe Erdi Aroko hirien loraldia eta burgesiaren azalpena.
- Erlijioaren eragina: Monasterioak eta kristau-eliza.
- Mairuak/kristauak/juduak. Hiru erlijio eta kulturen arteko elkarbizitza.

2.3. Ekonomiaren ezaugarriak Erdi Aroan

- Itsas nabigazioa. arrantza eta merkataritza. Bilboko portua eta kontsulatua. Bale-arrantza.
- Euskaldunak Amerikako konkista eta kolonizazioan. Artoaren sarreraren garrantzia nekazaritzan.
- Burdinolak eta ontziolak.
- Berant Erdi Aroko gatazka sozio-ekonomikoak: Gerra, gosete eta izurriteak
- Nekazarien oldarpenak eta emantzipazioak.
- Gremioen altxaketak.
- Ahaide Nagusien arteko borrokak .

2.4. Foru-sistemaren eraketa euskal lurraldeetan:

- Foruen eta erakundeen sorrera eta hedapena.
- Egungo zenbait erakunderekiko dituzten harremanak.

III. EUSKAL HERRIA ARO MODERNOAN

1. Kulturaren bilakaera XVI-XVIII mendeetan.

- Kristau erreformak eta katolikoek kontrarreforma. Joana Albretekoa eta Joannes Leizarragaren Biblia.
- Ilustrazioa: Bergarako Errege Mintegia, Euskal Herriaren Adiskideen Elkarte eta Elhuyar anaiak.

2. Lurraldeen bilakaera

- Espainiar Borbondarren erreformismoa. Foralismoaren krisiak, Matxinadak.
- Frantziako Borbon etxearen gorakadaren ondorioak Ipar Euskal Herrian. Enrike III.a (Nafarroakoa)- IV.a (Frantziakoa). Luis XIV.a eta Utrecht-eko hitzarmenaren ondorioak.
- Euskal Herriko lurraldeen legedi eta erakundeen bilakaera.

3. Aldaketak euskal herriko gizartean eta ekonomian

- Demografia-gorabeherak.
- Artoaren ekarpena eta nekazari krisiak.
- Itsas-merkataritza: artilea, burdina. Mundu kolonialaren eragina. Caracasko Errege Konpainia Gipuzkoarra.
- Ternuako arrantza, balearen ehizatzea.

IV. ARO GARAIKIDEA: 1789-1914

1. Antzinako Erregimenaren krisialdia.

1.1. Frantziako Iraultza eta Napoleonen Inperioaren ondorioak Euskal Herrian.

- Frantziako Iraultza (1789-1799). Foruen deuseztatpena eta departamentuen sorrera Iparraldean
- Konbentzio gerra (1793-1795) Hego Euskal Herrian.
- Independentzia gerra eta bere ondorioak Hego Euskal Herrian.

1.2. Euskal Herriko bilakaera historikoa XIX. mendean.

- Espainiako estatu liberalaren eraketa. Tradizionalismoa eta liberalismoaren arteko gatazka. Lehen Gerra Karlistaren eragina eta ondorioak Euskal Herrian.
- Bigarren gerla karlista (1872-1876). Foruen abolizioa.
- Euskal nazionalismoaren sorrera.

2. Europaren bilakaera ekonomikoa eta soziala

2.1. Iraultza industrialaren ezaugarriak Euskal Herrian. Sorrera, hedapena eta bilakaera

2.2. Industrializazioak eragindako aldaketa sozio-ekonomikoa.

- Demografia igoera eta emigrazioa. Hirien hazkundea.
- Gizarte kultur-anitza.
- Langile-mugimenduak eta sozialismoa.

3. XX. mendeko bilakaera politikoa

3.1. Lehen mundu gerra eta haren ondorioak Ipar Euskal Herrian .

3.2. Bigarren Mundu Gerra eta haren ondorioak Ipar Euskal Herrian bereziki.

3.3. Gerra arteko Espainiar krisi egoeraren ondorioak Hego Euskal Herrian. Euskal estatutua garatzeko oztupoak Bigarren Errepublikan zehar. Espainiako Gerra Zibilak Euskal Herrian izandako eragina. Francoren diktaduraren eraginak ekonomia eta gizartean. Eusko Jaurlaritza atzerrian. Frankismoaren aurkako oposizioa.

3.4. Frantzia eta Ipar Euskal Herria, IV. eta V. Errepublika garaian.

V. EUSKAL HERRIA GAUR

1. Espainiar trantsizioa. 1978ko konstituzioa eta autonomi-estatuaren sorreran. EAeko 1979ko autonomia estatutua. Nafarroako Foru Hobekuntza. Lehen Jaurlaritza.

2. 1980. hamarkadako krisi ekonomikoaren eragina Euskal Herrian.

3. Espainia Europar Batasunean integratzeak Hego Euskal Herrian izandako ondorioak.

Prozedurak eta jarrerak

- Hainbat motatako dokumentu historikoak (idatzizkoak eta ez-idatzizkoak) irakurtzeko, interpretatzeko eta depuratzeko teknikak.
- Informazio bibliografikoa bilatzeko jarraibideak.
- Ardatz kronologikoak, kronologia taulak, denbora lerroak eta friso historikoak interpretatzeko eta osatzeko teknikak.
- Gertaera historien kausalitate-aniztasuna aztertzeko jarraibideak: gertaera historikoen eta bilakaera- eta aldaketa-prozesuen kausak eta ondorioak aztertzeko jarraibideak
- Euskal Herriko eta Espainiako arkeologia aztarnei eta ondare-elementuei buruzko informazioa biltzeko jarraibideak.
- Gizarte historikoen eta egungo gizartearen arteko aldeak eta berdintasunak ezagutzeko, aztertzeko eta alderatzeko teknikak.
- Mapa historikoak interpretatzeko, konparatzeko eta eraikitzeko jarraibideak.
- Informazio esanguratsua hainbat iturrietatik (ikonografiko, arkeologiko, idatzizko, etab.) lortzeko, interpretatzeko eta erregistratzeko jarraibideak.

- Lortutako informazioa sintesi prozedurak erabiliz erregistratzeko jarraibideak.
- Aldiak, gertaera historikoak eta datuak tokian, denboran eta espazioan kokatzeko jarraibideak.
- Ikerketa historiko txikiak planifikatzeko eta egiteko jarraibideak.
- Ikerketa eta lan monografikoen emaitzak ahoz, idatziz komunikatzeko jarraibideak.
- Bizi beharreko esperientziak: Aztarnategi esanguratsuenak ezagutu eta bisitatu ditu: Behe paleolitoa (Irikaitzeko aztarnategia Zestoan), Erdi paleolitoa (Murba, Axlor, Lezetxiki, Amalda, Isturitze...), Goi Paeleolitoa (Benta Laperra, Santimamiñe, Ekain, Altzerri, Isturitze...) Arte higigarria: (Isturitze, Torre, Ekain...) eta gainerakoetako pieza nagusiak

4. ZEIN DIRA MUNDU IKUSKERAK ETA ERLIJOAK?

Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
<p>4.-Euskal Herriko historiaurreko eta historiako kultura, mitologia eta erlijioen elementuak identifikatu eta elkarrekin lotu, horien esanahia eta egun duten presentzia balioesteko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko historiaurreko eta historiako mitologia eta erlijioen elementuak ezagutzen ditu, - Atal eta biografia garrantzitsuak ikertzeko oinarriko urratsak egoki lantzen ditu, hauen bidez euskaldunon kosmobisioa ulertzeko eta garatzeko. - Euskal Herriko iraganeko sinbologia erlijiosoaren zenbait elementu identifikatzeko gai da. - Euskal mitologiako irudiek herriarentzako zuten balioa eta esanahiaz jabetzen da. - Kristautasunaren mezu nagusia eta Euskal Herrian utzitako ondarea ezagutzen eta baloratzen ditu. - Islamaren eta judaismoaren mezu nagusia eta Euskal Herrian utzitako ondarea ezagutzen eta baloratzen ditu.
Kontzeptuak	
<p>1. Gure kulturaren sustrai biziak</p> <p>1.1. Sorrera: gizakia eta natura.</p> <p>Natura eta euskal kontzeptu sistema.</p> <p>1.2. Euskal Herriaren historiaurreko eta historiako kultur eta erlijio zikloak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Denborari buruzko kultur eta kontzeptu erlijiosoa. - Egutegia eta sakraltasuna: neguko festak ,udaberriko festak, udako festak, udazkeneko festak. - Jainkoen garaia: denbora, mitologia eta kosmologia. - Denboraren eta erlijiosotasunaren arteko lotura: kristau kultura eta denborazkotasuna. Kristau denboraren urteko zikloa. <p>1.3. Erlijio jarrerak adierazten dituzten euskal kultur ondareko narrazioak, kondairak eta mitoak.</p> <p>2. Erlijioaren gertakari berezia</p> <p>2.1. Erlijioaren gertakariaren testuingurua: ehiza errituak, ibaiak eta ugalkortasuna, jaiotza, hildakoak eta arbasoak gurtzea, garezurra gurtzea.</p> <p>2.2. Hierofaniak, sakratuaren bitartekotza gisa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natura, goieneko kosmosa-mundua (Ortzi, ilargia, argia, euria, tximista, ortzadarra, etab.). - Animaliak. - Heriotza eta inguruak. <p>2.3. Transzendentziaren zeinuak eta ikurrak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Santutegia eta ikurrak. - Hilobi espazioak. - Monasterioak eta ermitak. <p>2.4. Esperientzia estetikoak naturan</p>	

3. Egungo aztarnak

3.1. Euskal lurralde ezberdinetako jai egutegia: errituak, pertsonaiak, tradizioak, etab.

3.2. Festa erlijiosoak Euskal Herrian: komunitate eta oroigarri balioa. Zaindariak eta herri gurtza.

3.3. Erlijio handien aztarnak Euskal Herrian.

- Kristautasunaren historia:
  - Euskal Herrian sartzea.
  - Santiago bidea Euskal Herrian.
  - Monakotza eta eskeko ordenak.
  - Aro Modernoan errotzea: elizbarrutietako apaizak eta erlijio ordenak.
  - Euskal Herrian kristautasuna hedatu zuten pertsona ospetsuak.
  - Inkisizioaren auzitegia Zugarramurdin.
  - Absolutismoa: Euskal Herriko apaizak eta Jesuiten itzulera.
  - Karlismoa: Jainkoa, Aberria eta Erregea.
  - Nazionalismoa eta erlijioa.
  - Banu qasimtarak eta Iruñeko Erresuma.
- Islamaren agerpena eta garapena, arabismoak euskaran.
- Judaismoa. Bere aztarnak eta eragina euskal lurraldeetan, Nafarroa eta Lapurdin bereziki
- Erlijioen kultur adierazpenak: festak, ohiturak, idatziak, ikurrak, leku sakratuak.

Prozedurak eta jarrerak

- Euskal Herriko erlijio ondaretik hartutako lanak zehatz-mehatz deskribatzeko jarraibideak (arte, musika, ohiturak, literatura, etab.).
- Euskal kultur ondarean erreferentzia erlijiosoak dituzten elementuak identifikatzeko irizpideak: musika, arte adierazpenak, ikurrak, festak, ohiturak, mezuak, esaera zaharrak, lekuak, denborak, etab.
- Arte erlijiosoaren obrak behatzeko, ikurrak ulertzeko eta musika sakratua entzuteko orientabideak.
- Euskal Herriko kultur gai eta biografia garrantzitsuak ikertzeko oinarritzko urratsak.

5. NOLA BIZI GARA ELKARREKIN ETA NOLA KONPONTZEN DITUGU ARAZOAK? ARAUEN BEHARRA: ZUZENBIDEA

Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>5.- Euskal Herriak bere ibilbide historikoan zehar ezagutu dituen gatazka soziopolitiko eta kulturalak ezagutu, denbora eta espazioan ondo kokatu eta horien funtsezko arrazoiak zorrotasunez eta sistematizazioaren bidez interpretatu, gure egungo gizartean ematen diren arazo eta gatazka pertsonal zein kolektiboak hobeto ulertzeko eta interes komunekoen gaien kudeaketan modu aktiboan eta arduratsuan parte hartzeko eta bizikidetzarako arauak elkarren artean eraikitzeko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriak ezagutu dituen gatazka soziopolitikoak alderdi guztiei erreparatuta modu kritikoan aztertzen ditu, gatazkek aztertzeko eta elkarrizketaren bidez lantzeko protokoloak eta jarraibideak modu egokian landuz. - Euskal Herriak ezagutu dituen gatazka sozial nagusiak modu kritikoan aztertzen ditu, gutxienezko zorrotasunaren eta sistematizazioaren bidez eta bibliografia nahiz lehen eskuko dokumentu iturriak egoki erabiliz eta egoera injustuen aurrean hauek orekatzeko ahalegina egiten du. - Bere inguru hurbilean dauden gatazkek identifikatu eta deskribatzen ditu, naturaltasunez bere izaera onartu eta hauei aurre egiteko prozedura bakezaleak erabiltzen ditu, arazo horiek elkarbizitza hobetzeko aukera bezala ikusiaz. - Elkarbizitzarako arau eta legeetara jotzen du gatazkaren bati konponbidea eman edota mota ezberdinetako gizarte-gatazkari aurre egiteko. - Elkarrizketa eta prozedura bakezaleak defendatzen ditu pertsonen, taldeen eta herrialdeen arteko gatazkek konpontzeko.

Kontzeptuak

1.- Eskubideen bilakaera historikoa:

- Euskal lurraldeetan. Ohiturazko zuzenbidetik idatzizko bildumetara.
- Pertsona.
- Familia, ahaidetasun mailak: etxeokak, senideak, ahaideak, familia izena (edo abizena), familiak arbasoekiko dituen betebeharrak, ahaideen arteko elkartasuna, familia festak urtean zehar (senitartea).
- Komunitatea
- Herriko auzo egituraketa (*Auzoa*).
- Batzarra: auzo bateko etheen batzarra; biltzeko ohiko lekua (Ermita).
- Auzokoen batzarretik eratorritako karguak (*Basalkatea, basazaina, etxezaina*). Karguen txandaketa.

2.- Euskal ondarean arakatzeko:

- Euskal Herri zaharrean gizabideak zuen garrantzia eta gaurko gizarte sekularatuan nagusitzen diren ideologiak
- Matriarkatuaren azterketa: oinarritzko printzipioak eta egituratzen duten erregelak.
- Patriarkatuaren azterketa: oinarritzko printzipioak eta egituratzen duten erregelak.
- Euskal Herrian jabetza eskuratzeko moduak: okupazioz, lanez, herentziaz...
- Euskal Herriko jabetza-mota espezifikoa: jabetza solidarioa (gizabanakoen interesen ginetik gizarte-interesak jartzen dira).
- Trukea: bere gizarte-esanahia.
- Bostekoa ematea, kontratua egiteko modua.
- Hitz-emate edo promesa, betebeharraren forma espezifikoa.
- Auzolana eta bere oinarria, lana ulertzeko forma espezifikoa gisa, eta bere garrantzia mentalitate kooperatiboan.
- Gizon/emakume ona» gatazka-konpontzaile gisa eta horren aldaerak (bitartekaritza egitea, adiskidetzea...).
- Euskal auzotasun zibila eta tokian tokiko auzotasuna

3.- Euskal Herriak ezagutu dituen gatazka soziopolitiko eta kulturalak:

- Erromatar kolonikuntzatik hasi eta oraingo egunak arte
- Nafarroako erresumaren konkista militarra
- Foruen abolizioa
- Gizarte-gatazkak forualdian
- Lan-gatazkak,
- Gatazka soziopolitikoak eta kulturalak aro moderno eta garaikidean:
- Gizarte eta genero indarkeria.
- Immigrazioa.
- Arrazakeria eta xenofobia.

4.- Konpontzeko dagoen gatazka bat: bakean eta demokrazian bizitzeko erredua bilatzea:

- Alderdi politikoak eta euren posizio ideologikoak, lehen eta orain.
  - Aukera soziopolitiko ideal tipikoak: (Neo)liberalak, sozialdemokratak, kooperatibistak eta (neo)komunistak.
  - Kulturaz eta herri atxikimenduaz lehentasun ezberdinak nahasian: euskal, nafar, espainol eta frantses. Horien aukera ezberdinetatik sortzen diren asmo politiko ezberdinak.
  - Euskal Herria, Espainia, Frantzia, Europa eta oraindik globalizazio berria epaitzerakoan nabarmentzen diren korrelazioak.
  - Euskal herrietako hauteskundeetan parte hartzen duten alderdi politikoek eta koalizioek ordezkatzeko dituzten egitasmo politikoaren ezaugarriak
- Azken 30 urtetan gatazka politikoa konpontzeko xedearekin egin diren saiakerak garrantzitsuenak: Txiberta, Argel, Lizarra-Garazi.

- Gatazkaren ondorioak.
- Herriatik, gatazka konpontzeko xedearekin, sortutako ekimenak.
- Beste trantsizio baterantz?

Prozedurak eta jarrerak

- Gatazkak aztertzeke protokoloak.
- Gatazkak elkarrizketaren bidez lantzeko jarraibideak.
- Bizikidetzara arauak egiteko edo berrikusteko jarraibideak.
- Ikerketa lan txikiak egiteko jarraibideak.
- Euskal Herrian elkarrekin bizitzeko elementu positiboak (pertsonak, taldeak, proiektuak, erakundeak, legeak, etab.) behatzeko moduak, eta ekintzen eta helburuen balorazioa.
- Euskal Herriaren egungo arazoak identifikatzeko eta irtenbideak proposatzeko urratsak.
- Gizarte arazo bati buruzko ikuspegia arrazoi bidez justifikatzeko elementuak.
- Euskal gizarteko kezka nagusiak aukeratzeko eta lehentasunak ezartzeko irizpideak
- Planteatutako arazoaren gainean informazioa eskuratzea, jasotako materialean oinarrituz balorazio kritikoa egitea eta norberak beste ikuspegi pertsonala azaltzea.

6. NOLAKOAK DIRA ETA NOLA FUNTZIONATZEN DUTE ERAKUNDEEK? EGITURA ETA FUNTZIONAMENDUA

Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
<p>6.- Euskal Herriak historian zehar bere burua antolatzeko xedearekin osatu dituen legedi zein erakunde politikoaren funtsa eta egitura, sorrera eta garapena, baita gaurko gizartean erreferentzia-koak gertatzen zaizkigun taldeena ere (familia, eskola, herria ...) ezagutu eta hauek baldintzatzen dituzten kanpo nahiz barneko faktoreak zein antolakuntza egiturak eta ohiko funtzionamendua taldearen kritikoki aztertu, erakunde horietan jarrera arduratsuaz partehartzeko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ikasleen pertenezia eta erreferentzia taldeetan (familia, eskola, herria...) parte hartzen du modu eraikitzailean, arduratsuan eta solidarioan. - Euskal Herriak bere burua antolatzeko xedearekin osatu dituen legedi zein erakunde politikoaren sorrera, bilakaera historikoa ezagutzen ditu, hauek baldintzatzen dituzten kanpo nahiz barneko faktoreak zein antolakuntza egiturak eta funtzionamendua kritikoki aztertuz. - Ikasleak parte hartzen duen maila ezberdinetako erakundeetan (familia, eskola, udalherria...) dauden balio demokratikoak identifikatzen /onartzen ditu, eta erakunde hauetako ezarritako arauak errespetatuaz, desadostasunei aurre egiteko tresnatzat hartzen ditu. - Parte hartzen duen demokrazia urriko erakunde eta taldeen funtzionamenduaren aurrean kritikoki agertzen da, hauek hobetzeko proposamen eta ekimenak aurrera eramanez. - Eskala desberdinetako mapatan Euskal Herriko banaketa politiko-administratibo nagusiak kokatzen ditu, Estatu espainiar eta frantsesaren barneko antolaketa politiko-administratiboaren barne, eta Europar Batasuneko kide, Euskal Herriko lurralde antolaketa identifikatuz, - Egungo euskal legedietan lehengo foruen arrastoak identifikatu eta aztertzen ditu.

Kontzeptuak

1.- Erakundearen ezberdinen ezaugarriak

1.1. Erakunde primarioak: Familia eta eskola.

- Osaera eta egitura.
- Funtzioak eta funtzionamendua:
- Harremanak eta gatazkak erregulatzea.

1.2. Herri erakunde espezializatuak (sindikatuak, auzo elkarteak, enpresa elkarteak, kontsumitzaileen elkarteak, gobernu kanpoko erakundeak...): helburuak eta funtzionamendua.

1.3. Erakunde politikoan antolaketa eta funtzionamendua, mailen arabera

- Euskal udalerrietako antolaketa: iragana eta oraina:egitura,oinarrizko funtzioak eta funtzionamendua: arauak eta herritarren parte hartzea erakundeetan..
- Euskal lurralde historikoen antolaketa politikoa: egitura,oinarrizko funtzioak eta funtzionamendua: arauak eta herritarren parte hartzea.
- Euskal Herria bi estatutan, hiru administrazio.
  - Autonomiadun lurraldeen antolaketa Espainiako Estatuaren esparruan
  - Egitura. Oinarrizko funtzioak. Funtzionamendua: arauak eta parte hartzea.
  - Beste autonomia-erkidego batzuen enklabeak Euskal Herrian (Trebiño, Villaverde Turtzioz)
  - Iparraldeko lurraldeen egoera eta departamentuen funtzionamendua Frantziako Estatuan.
  - Erakunde estatalen egitura,oinarrizko funtzioak eta funtzionamendua: arauak eta parte hartzea.
- Euskal Herria Europar Batasunean.
  - Europako Batasuneko Erakunde Politikoak. Sorrera, bilakaera. Funtzioak. Xedeak eta zailtasunak.
  - Euskal lurraldeak Europar-Batasunaren esparruan. Harreman-eredu berria
  - Europar herritartasuna.
  - Europar Batasuna eta estatu gabeko nazioak: Euskal Herriaren kasua.

2.- Euskal erakunde eta legeen bilakaera historikoa

- Foru idatzien sorrera. Lurraldeetako foru eta erakundeen sorrera eta ezaugarriak.
- Foruen aurkako jazarpenak espainiar eta frantziar borboindarren eskutik Aro Modernoan zehar
- Iraultza frantsesaren ondorioz Iparraldeko lurraldeetako egoera. Foruen deuseztapena eta departamenduen sorrera.
- 1839ko urriaren 25eko Legea. Foru baimenaren (gain-karta edo usadioa) balio eza.
- Nafarroan: Foruen Aldakuntzarako Legea edo "Lege itundua" (1841)
- Gamazada (1893-1894)
- 1876n Foruen deuseztapen legea. Kontzertu edo Itun ekonomikoak.
- Foruen deuseztapen legearen aurkako herri oposizioa: Liberal foruzaleen borroka. Arturo Campion. Euskal nazionalismoaren sorrera.
- Euskal estatutuaren ahalmenak. Lehen Eusko Jaurlaritza.
- Francoren diktadura garaiko egoera. Ahalmen eta eskubideen deuseztapena . "provincias traidoras.
- Euskotarren jatorrizko eskubideak eta beren aldi aldiko borondatearen errespetua 1978.eko Konstituzioan.
- 1979 Gernikako Estatutua eta Foru Hobekuntzen (1982)ezaugarriak. Kontzertu ekonomikoak.

3.- XXI. mendearen hasieran euskal herritarren joan-etorria baldintzatzen duten itun erakunde politikoak:

- Herrien eskubideak defendatzen duten Nazioarteko Itunak.
- Erakunde eta Aliantza Militarrek, mundu guztiari erasaten diotenak.

Prozedurak eta jarrerak

- Inkestak egiteko eta betetzeko jarraibideak.
- Nola landu bildutako informazioa.
- Nola egin txostenak, inkestetan bildutako datuetatik abiatuta.
- Famili zuhaitzak egiteko jarraibideak.
- Dokumentu ofizialak irakurtzeko eta interpretatzeko jarraibideak.
- Instantzia ofizialei zuzendutako dokumentuak egiteko edo betetzeko jarraibideak (eskaerak, erreklamazioak).
- Euskal gizartearen elementu soziokulturalak aukeratzeko eta deskribatzeko irizpideak, baita bertako erakundeak eta horiek antolatze eta bizitzeko modu bereziak aukeratzeko eta deskribatzekoak ere.

7. NOLA LORTZEN DITUT BEHARREZKOAK ZAIZKIDAN GAUZAK? ANTOLAKETA ETA FUNTZIONAMENDU EKONOMIKOA

Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>7.- Euskal Herriko zein berau osatzen duten lurralde historiko bakoitzeko ekonomi sektoreetako urrats nagusien historia, eta egungo gizartearen antolaketa eta funtzionamendu ekonomikoa ezagutu, hainbat iturriren bitartez lortutako informazioaz baliatuz eta ikerketa lan txikien bidez antolaketa ekonomiko horretan parte hartzen duten eragile desberdinen arteko korrelazio esanguratsueni buruzko norbere interpretazioa eta arrazoitzea komunikatuz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lurraldeka zein eskualdeka, Euskal Herriko ekonomi sektoreen jatorria, garapena eta etorkizuneko aukerak, IKT, grafiko eta mapak erabiliaz deskribatzen ditu, ikerketa lan txikiak eginaz eta hainbat iturriren bitartez lortutako informazioaz egoki baliatuz. - Informazio ezberdinak interpretatuz, nekazaritza ustiapen sistema nagusien ezaugarriak lantzen ditu eta euskal nekazaritzaren egungo arazoak aztertzeke gai da. - Industria jardueretan gertatzen ari diren eraldaketak deskribatzen ditu, Euskal Herriko ekoizpengune nagusiak kokatuaz, eta sektore honen egungo errealitatea aztertzen du iturri ezberdinetatik deslokalizazio eta globalizazio ekonomikoen eragina ondorioztatuz. - Hirugarren sektoreak izandako bilakaera eta eraldaketak identifikatzen ditu, eta eraldaketa horien ondorioz Euskal Herrian harreman ekonomiko eta sozialetan gertatzen ari diren aldaketa aztertzen ditu. - Mota guztietako bitartekoak erabiltzen ditu (IKT, estatistika..) jarduera ekonomikoei buruzko informazioa lortzeko. Jasotzen duen informazioaren zuzentasuna eta objetibotasuna egiaztatzeke gai da.

Kontzeptuak

1.- Euskal Herriko ekonomiaren ezaugarriak:

1.1. Tradiziozko artzaintza

- Euskal Herriko artzaintza motak eta eremu nagusiak:
- Artzainaren tresneria eta artisau lanak: *abatza, kaikua, malatxa*, etab.
- Ardi artzaintzaren produktuak: gaztagintza tradizionala; beste esneki batzuk.

1.2. Nekazaritza eta abeltzaintza

- Nekazaritza motak klima eta lurren arabera.
- Landutako laboreak. Historian zehar sartutako landareak (artoa, patata, babarruna, tomatea, etab.).Gaur egungo espezializazioa.
- Nekazarien etxe motak: Baserria, Laborantza etxea, Eraikin osagarriak,
- Nekazaritza tresnak. Ohiko lanabesak, makina modernoak.
- Nekazaritzari lotutako usteak eta erritoak.
  - Nekazaritza babesten duten santuak (San Blas, San Isidro, San Fausto, San Marko, etab.).
  - Babes errituak: haziak bedeinkatzea; soroen babesa; lurra bedeinkatzea; ekaitzen aurkako konjuruak.
  - Ohitura magikoak eta erlijio ohiturak: solstizio suak (San Joan, San Anton); letaniak eta prozesioak; fruituen eskaintzak.
- Abeltzaintza ikuilatua.

1.3. Arrantza

- Arrantzaren historia. Balearen harrapaketa Ternuan.
- Altura eta baxurako arrantzak. Ohiko modalitateak.Gune nagusiak. Ontzi motak. Harrapatzen diren espezieak.
- Arrainaren salmenta lonjetan. Arraina kontserbatzeko metodoak.
- Arrantzaleen kofradiak. Jatorria, funtzioak eta arauak.

1.4. Artisautza eta industria tradizionalak

- Artisautza: oinarrizko bizimoduaren jarduera osagarri: lanabesak eta tresnak; Artisautza motak: Abarkagintza, artilea, lihozko jantzigintza, egurrezko eta hezurrezko tresnen ekoizpena (kaikua, abatza, etab.).
- Meatzaritza, eltzegintza, errementaritza, teilagintza, otarregintza, ikazkintza.

- Antzinako burdinolak, errota eta ontzigintza.
- Zenbait industria garaikide:
  - Labe garaiak; altzairugintza, burdin galdategiak.
  - Ontziolak: ontzigintza.
  - Makina tresnen eraikuntza.
  - Garraiobideak: trenak eta autobusak
- Ekonomia gorabeherak XX. mendeko 60ko hamarkada arte: lotura estatuko eta nazioarteko egoerekiko lotura.
- Kooperatibismoa: Jatorria eta bilakaera.
- 70eko hamarkadako industria krisia eta berregituraketa/birmoldaketa 80ko hamarkadan.
- Multinazionalak Euskal Herrian eta Euskal Herriko lantegiak munduan zehar.

1.5. Hirugarren sektoreko jarduerak: zerbitzuak

- Azpiegituren kokapena eta honen ondorioak
  - Portuak, merkataritza-portuen garrantzia ekonomian. Bilbo eta Pasaia.
  - Merkataritza-aireportuak. Foronda.
- Administrazioa. Aurrekontuak. ..
- Finantza guneak.
  - Bankuak eta kutxak.
  - Euskal Herriko finantza egituren sorrera eta bilakaera
- Merkataritza.
  - Merkataritza handi eta txikien arteko erlazioa. Ondorioak ohiko herriko merkatal guneetan.
  - Nazioarteko merkataritzaren eragina euskal ekonomian.
- Turismoa.
  - Ezaugarriak eta ondorioak bereziki hirigune, landa-eremu eta Ipar Euskal-herrian.
  - Aisia eta espazio babestuak
  - Ondorio ekologikoak

2.- Gaur egungo egoera ekonomikoa:

- Adierazle sozio-ekonomiko nagusiak.
- Ekonomia-jardueren zonalde eta gune nagusien kokapena.
- Sektoreen egoera:
  - Nekazaritza berria;
  - Arrantza: Gehiegizko ustiapenaren ondorioak, arrain haztegiak.
  - Industria: Gune berriak, Multinazionalak. Deslokalizazioa.
  - Zerbitzuen garapena azken hamarkadetan. Merkataritzaren garrantzia.
- Europar Batasunean integratzeak lehen eta bigarren sektorean eragindako ondorioak.
- Euskal Herriko ekonomia-jardueren joera orokorrak globalizazioaren barruan.

3.- Euskal ekonomiaren etorkizuna: ekonomia dinamikoa, aldatzeko gaitasuna duena:

- Etorkizuneko arazoak, erronkak eta aukerak

Prozedurak eta jarrerak

- Hainbat iturritan (estatistika, kartografia, bibliografia, IKTak...) ekonomiari buruzko informazioa bilatzeko jarraibideak.
- Izaera ekonomikoa duen informazioa, esplizitua zein inplizitua bilatzeko, aztertze eta egiaztatze jarraibideak.
- Informazio hori hainbat helburukin erregistratzeko jarraibideak.
- Informazioa ekonomikoa grafikoetan (barra diagrama, taula...) eta mapa tematikoetan irudikatzeko jarraibideak.
- Ekonomi jardueren ondorioz sorturiko paisaia geografikoen zuzeneko behatzeko eta aztertze jarraibideak.

- Hainbat motatako agiri ofizialak irakurtzeko, interpretatzeko eta betetzeko jarraibideak.
- Lortutako informazioa behar bezala eta argudiatuta ahoz zein idatziz komunikatzeko jarraibideak.

8. ZER EZAUGARRI NAGUSIK DEFINITZEN DU EGUNGO GIZARTEA ETA NORA GOAZ EUSKAL HERRIAN?	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>8.- XXI. mendeko Euskal Herria definitzen duten ezaugarri nagusienak identifikatu, informazio iturri desberdinak erabiliz eta modu kritiko eta eraikitzaile batez aztertu eta baloratu, etorkizuneko proiektu komunetan modu aktiboan parte hartzeko eta trebetasun sozialak eta elkarbizitzarako jarrerak lortzeko.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - XXI.mendeko Euskal Herria definitzen duten ezaugarri nagusiak identifikatzen ditu eta hauen garapena baloratzen du informazioa bilatzeko eta aukeratzeko jarraibideak egoki erabiliz. - Informazio iturri historikoetara, nahiz gaur egungo iturri ezberdinetara jotzen du, idatzizko zein ahozko materiala, komunikabideak (prentsa, telebista, zinea...) zein IKTk, gertaera jakin baten aurrean dauden interpretazio ezberdinak jaso, konparatu eta interpretatuaz, eta edozein informazio iturrik izan ditzakeen ikuspegiak diskriminatuzko gai da. - Gizarteko ekintza eta gertaeren azalpeni buruzko jakinmina garatu du komunikabide eta sareko informazio eta mezuen aurrean jarrera kritikoa adieraziaz.
Kontzeptuak	
<p>1.- Errealitate globalaren adierazpena Euskal Herritik ikusita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Produktu trukea munduko edozein herrialderekin (ondasunak eta zerbitzuak). - Globalizazioa eta bere ondorioak. - Kultur-aniztasuna eta globalizazioa. Aniztasuna murrizteko arriskuak. - Hizkuntza minorizatuen erronka. - Nazioarteko migrazioen zabaltasuna eta orokortasuna. - Komunikazio industrien nagusitasuna. - Komunikabideak eta haien eragina. Komunikabideen ezaugarriak egungo gizartean. <p>2.- Komunikazio industriak euskal herrian:</p> <p>2.1. Paper euskarrian egindako komunikabideak. Prentsa eta liburugintza</p> <ul style="list-style-type: none"> - Argitaletxeen independentzia eta menekotasuna. Euskal argitaletxeak eta euskal prentsa. - Euskal literaturaren garrantzia, euskal kulturaren mantenurako. - Prentsa munduan informazio iturriak. Informazioaren manipulazioa eta erabilera. Objektibotasunaren auzia - Hauen eragina gizartean. <p>2.2. Ikus-entzunezkoak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euskal diskogintza eta mundu mailakoaren arteko lehia. - Diskogintza eta beste hedabideak: irrati, telebista eta internet. - Euskal zinemagintzaren ibilbidea gure kulturaren lekuko gisa. - Euskal irrati-gintza; irrati libreen garrantzia. - Telebistaren funtzioa, Bertako telebista, mundu globalizatuan. Euskal Telebistaren funtzioa. - Ikus-entzunezkoen eragina euskararen normalizazio eta hedapenean. - Informazioaren manipulazioa, erabilera. Objektibotasuna. <p>2.3 Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Internet Euskal Herrian. Euskara eta Internet. Informazio teknologia berrien garapena gure kultura eta izaera mantentze, ugaltzeko. 	

3.- Etokizuneko erronkak:

- Mundu arina eta aldakorra.
- Globalizazioa eta elkarrekiko mendekotasuna: merkatuen mundializazioa.
- Kontzentratzeko eta homogeneizatzeko joera.
- Informazioaren kontrola enpresa handien eskuetan.
- Kultur aniztasuna eta kulturen arteko tentsioak.
- Lehiakortasunaren erronka: ikerketaren eta berrikuntzaren garrantzia.
- Prestakuntzaren erronka: kompetentzietan prestatzea.
- Teknologia berrien erronka.

Prozedurak eta jarrerak

- Informazio bibliografikoa bilatzeko jarraibideak.
- Ohiko hemeroteketan informazioa bilatzeko jarraibideak.
- Egunkari digitalen hemeroteketan informazioa bilatzeko jarraibideak.
- Hainbat estatistika iturritatik informazioa jasotzeko eta erregistratzeko jarraibideak.
- Merkatu dinamikak ulertu: salduenen zerrendak aztertu; fondoa eta berrikuntzen arteko dinamikak aztertu.

7.- NATUR ETA OSASUN ZIENTZIAK

1. SARRERA

Euskal Curriculum espezifiko oinarrizko eta komunean, derrigorrezko irakaskuntza (16 urte) bukatzean Euskal Herriko ikasle guztiek izan behar duten kulturaren osagaiak finkatzen dira. Beraz, ezagutza zientifikoak garrantzi handia izan behar du hor, ezinbesteko tresna baita hezkuntza helburuak lortzeko. Zientziak natura ezagutzen eta naturan gertatzen diren aldaketak ulertzen laguntzen digu, baita izaki bizidunak eta gizakiak garen aldetik eta lurrari eta kosmosari lotuta gauden aldetik dugun izaera fisiko-kimikoa ulertzen ere. Pentsamendu zientifikoa funtsezkoa da, halaber, ikasleek eguneroko bizitzako arazoei aurre egiteko, zientziak eta teknologiak erabat baldintzatzen duten euskal gizartean bizitzeko eta bizitzari eta osasunari, baliabideei eta ingurumenari lotutako alderdiei buruzko jarrera arduratsuak garatzeko.

Derrigorrezko irakaskuntzan, ikasleei oinarrizko prestakuntza zientifikoa ematea du helburu Natur Zientziak eta Osasun Zientziak arloak. **Alfabetatze zientifiko** horrek hiru motatako lorpenak barne hartu behar ditu, gutxienez:

Kulturala: ikasleek modu globalean ulertu eta interpretatu behar dute aztertu beharreko errealitate naturala, baita errealitate horretan duten lekua ere. Horretarako, pentsamendu zientifikoaren kontzeptuzko, prozedurazko eta jarrerazko oinarrizko tresnak bereganatu behar dituzte. Horrez gain, lorpen horrek zientziaren eta jarduera zientifikoaren izaera ulertzen lagundu behar die ikasleei, baita horrek teknologiarekin eta gizartearekin dituen harreman konplexuak ere. Azken finean, ez da nahikoa ikasleek zientzia ikastea (horren produktuak); aitzitik, zientziari buruz ere ikasi behar dute, eta gizakion kultur produktu gisa ikusi behar dute zientzia.

Praktikoa: ikasleek eguneroko bizitzan erabili behar dituzte ezagutza zientifikoa eta ezagutza teknologikoa; nor bere burua hobeto ezagutzeko, bizi baldintzak hobetzeko eta ohiko arazoak konpontzeko. Ikasleek zientzia egiten ikasi behar dute, arazoak konponduz eta ikerketa txikiak garatuz (zientziaren metodoa).

Gizalegezkoa: ikasleek erabaki pertsonalak hartu behar dituzte. Horrez gain, modu kritikoan eta arduraz parte hartu behar dute gizarte gaietan eta gai politikoetan; batez ere, gure gizartean ezagutza zientifikoa erabiltzearekin lotuta dauden gaietan. Parte hartze hori oso garrantzitsua da gizartea erabat teknifikatuta badago eta ingurumen arazo larriak baditu; adibidez, euskal gizartea. Kontzientziazioa handitzeaz gain, zientziarekiko eta horrek giza garapenean egiten dituen ekarpenekiko jarrera positiboa garatzen lagundu behar du alfabetatze zientifikoak; halaber, ikasleen giza prestakuntza sustatu behar du, ohitura eta balio egokiak garatuz.

Aipatu alfabetizazio zientifikoa lortzeko natur zientzietako arloan fisika, kimika, biologia eta geologia gisako ohiko ikasgaien edukiak, txertatu beharko ditugu ekologia, bioteknologia, astronomia, medizina, dietetika etb. aherentzi gabe. Jakintzagai hauen eduki kontzeptual gehienak unibertsalak dira hala eta gutiz ere ikasle bat egungo Euskal Herrian kompetente izan dadin ezinbestean Euskal Herrian sortutako edo Euskal Herriarekin zerikusia duten (erliebe, klima, fauna eta flora, ekosistemak...) ezaugarri espezifikoak barneratu beharko ditu eta bereziki eduki zientifikoak aplikatuak (osasun ohiturak, baliabide energetiko eta naturalak, ingurugiro arazoak, espezie eta espazio babestuak, instituzio zientifiko-teknologikoak...) izan behar duten testuinguru sozionaturala. Horrela soilik egin ahal izango diote aurre eguneroko bizitzako arazoei eta garapen zientifiko eta teknologikoen baldintzatutako euskal gizartean ere.

Prozedurazko eta jarrerazko edukiei dagokionez, eduki kontzeptualak baino izaera unibertsalagoak dira, baina aplikazio eremuaren arabera batzuk espezifikoagoak izan daitezke. Hori dela eta arlo honetan modu berezitu batean kontutuan hartu behar dira eduki zientifikoaren harremana euren aplikazio teknikoekin eta hauen gizarte eta ingurumen ondorioak (ZTGI ikuspegia: zientzia-teknologia-gizartea eta ingurumena) bereziki, osasun eta ingurumenari eragiten dietenak. Era berean, bizitza eta osasunari, baliabide eta ingurumenari loturiko alderdienganako jarrera arduratsuak indartu behar dira beti ikaskuntza esanguratsuagoa eta funtzionalagoa izan dadin maila pertsonal eta lekuan lekuko inguruetik gizarte planteamendu eta inguru globaletara gero eta gehiago hurbiltzen joateko.

2. KOMPETENTZIA OROKORRAK

Derrigorrezko irakaskuntza (16 urte) bukatzean, ikasleek hauek egiteko gai izan behar dute Natur Zientziak eta Osasun Zientziak arloan.

1. Errealitatearen azalpen eskemak eraikitzekeo gai izan behar dute kontzeptu, printzipio, balio eta jarrera zientifikoak erabiliz; bai fenomeno natural nagusiak interpretatzeko, bai gure gizarteko garapen eta aplikazio zientifiko-teknologikorik garrantzitsuenak modu kritikoa aztertzekeo.
2. Arazoak konpontzekeo eta ikerketa txikiak egitekeo gai izan behar dute, bakarka nahiz elkarlanean, arrazoibide eta argudiaketa zientifikoak eta zientziaren beste prozedura batzuk erabiliz, gutako bakoitzarentzat edo gizartearentzat interesa duten benetako egoerei heltzekeo testuingurua kontuan hartuta eta erabakiak arduraz hartu ahal izatekeo.
3. Zientziei buruzko informazioa duten iturri desberdinetako mezuak era aktiboan eta kritikoki interpretatzeko eta mezu zientifikoak sortzekeo gai izan behar dute, ahozko eta idatzizko hizkuntzak behar bezala erabiliz, baita beste notazio eta irudikapen sistema batzuk ere, zehaztasunez komunikatzeko eta gizartean, ikasketetan eta lanbidean moldatu ahal izatekeo.
4. Giza organismoari buruzko ezagutza zientifikoak erabiltzekeo gai izan behar dute, gure gorputzak nola funtzionatzen duen eta osasuna nola zaindu behar dugun azalduz, zainketa eta arreta ohiturak garatzeko eta ongizate pertsonala handitzekeo.
5. Ekosistemen funtzionamenduari buruzko ezagutza zientifikoak erabiltzea, zer elkarreagin sortzen diren eta oreka zer den eta zer faktorek eteten duten azalduz, natura balioesteko, naturaz gozatzeko eta hori zaintzen eta hobetzen parte hartzekeo, eta garapen iraunkorra lortzekeo ekintzetan era arduratsuan parte hartuz, bereziki Euskal Herriko esparruan.

3. EUSKAL CURRICULUM ESPEZIFIKOA

1. EUSKAL HERRIKO BIODIBERTSITATEA.	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>1.Zientzien oinarritzko kontzeptuak eta mundu naturaleko objektuak eta prozesuak erlazionatu, propioki Euskal Herrikoak direnak, eta, horretarako, oinarritzko kontzeptu horiek zentzua hartzen duten legeetan, erduetan eta teoretan artikulatu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kontzeptu orokorrak Euskal Herriko adibide espezifikoen bidez osatzen ditu. - Euskal Herriak propioki sortutako kontzeptu zientifikoak sistema materialen portaerekin eta propietateekin erlazionatzen ditu. - Materia eta materiaren aldaketak sailkatu eta ordenatu egiten ditu, ezaugarrien eta propietateen arabera.
Kontzeptuak	
<p>1. Lurra Euskal Herriko harkaitz eta mineral ugariak: - Harkaitzak:sedimentuak,basaltoa , granitozko mendilerroa... - Mineralak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ustiatutako esplotazioak: Arditurri (beruna eta zilarra), Karrantza(/beruna), Arrazola eta Aralar (kobrea), Bizkaiko ezkerrekoa (burdina), Iruñako inguruetan (potasa). • Indarrean: Eugi (magnesioa),Legorreta(zink eta burdina). <p>2. Lurraren dinamika</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko klima.Klima aldaketak. - Erliebe motak Euskal Herrian: Pirinioak, iparraldeko mendi lerroak eta Ebroko Depresioa. - Euskal Herriko fosilak: Urbasa,Aralar,Karrantza eta noski Zumaiako "flyph".a. <p>3. Izaki Bizidunak</p> <p>3.1. Batasuna eta aniztasuna.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biodibertsitatea. Euskal Herriko espezie bereizgarriak. - Euskal Herriko espezie babestuak. - Euskal Herriko biztanleriaren jatorri eta ezaugarri genetikoak. <p>3.2. Izaki bizidunak eta ingurua</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko ekosistema adierazgarriak - Euskal Herriko eremu babestuak. 	
Prozedurak etajarrerak	
<ul style="list-style-type: none"> - Aztertu beharreko problemak eta gaiak identifikatzeko eta zehazteko jarraibideak - Harriak, landareak, animaliak, substantziak, zelulak eta abar sailkatzeko eta segidak osatzeko irizpideak eta gakoak. - Deskribapenak egiteko, azalpenak emateko eta argudiaketak egiteko arauak. - Aldagai metereologiakoak neurtzeko tresnak erabiliz Euskal Herriko ezagutza klimatologikoa ezagutu. - Euskal usadioan eguraldia iragartzeko metodo desberdinak kritikoki aztertu. - Euskal herriko fosilen berri izan irteerak eginez. - Euskal herriko fauna eta floraren gune garrantzitsueak ezagutzea eta konparaketak eginez aztertu. - Babestutako eremuak ezagutu,bisitatu, eta aktiboki zaindu. 	

2. EUSKAL HERRIKO ZIENTZIA ERAKUNDE ETA ZIENTIFIKOAK.	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>2. Euskal Herriko zientziaren irudi nagusiak eta horien ekarpenak deskribatu, ekarpen horiek zer testuingurutan egin zituzten aztertuz eta zientziaren giza eraikuntzaren izaera balioetsiz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Teoria zientifikoei eta horien protagonistei buruzko informazio historikoa aurkitu eta lan monografikoak egiten ditu. - Aurkikuntza zientifiko gehienak talde lanaren emaitza direla ulertzen du. - Euskal Herrian gaurkotasuna duten gai zientifikoei buruzko informazio biltzen du. - Euskal Herriko erakunde zientifiko-teknologiko garrantzitsuenetako batzuk identifikatzen ditu
Kontzeptuak	
<p>1. Zientziaren izaera</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko erakunde tekniko- zientifikoak. <ul style="list-style-type: none"> • Unibertsitateak. • Gune teknologikoak. • Parke teknologikoak. • Museoak. • Elkarte zientifikoak <p>2. Zientziaren ikuspegi historikoa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Historian zehar eta gaur egungo Euskal Herriko zientifikorik garantzitsuenak. 	
Prozedurak eta jarrerak	
<ul style="list-style-type: none"> - Laburpen txostenak egiteko orientabideak; bai deskribapen txostenak egiteko –bizi izandako esperientziez eta prozesuez–, bai argudio txostenak egiteko –behaketetatik edota esperientzietatik ondorioak ateratzeko– - Datuak, ideiak, ereduak, erlazioak eta abar bilatzean informazio iturri bat baino gehiago erabiltzeko irizpideak - Taldean lan egiteko, eztabaidak antolatzeke eta aukeratutako gaien gainean sor daitezkeen eztabaidetan parte hartzeko arauak. - Erakunde tekniko-zientifiko nagusiak bisitatzea. 	

3. OSASUNA, HIGIENA ETA ELIKADURA EUSKAL HERRIAN	
Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
<p>3. Euskal Herrian lehen eta orain, elikadura, higiena eta osasun ohiturak zein izan diren eta diren ezagutu eta ohitura horiek barneratu eta eguneroko bizitzan erabiltzen jakin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osasunaren inguruan Euskal Herrian dagoen herri-usadioak eta tradizioa (sendabelarrak...) azaltzen daki eta tradizioko usadio horien artean mesedegarriak diren batzuk erabiltzen daki. - Bizi-portaera osasungarriak zein diren eta osasunarentzat kaltegarriak diren bizi-azturak ezagutzen ditu eta horien aurrean jarrera arduratsua eta kritikoa dauka. - Bizi-portaera osasungarriak estimatzen eta praktikatzten ditu. - Higiena eta garbitasun ohiturak zaintzen ditu. - Euskal Herriko osasun egoera ezagutzen du. - Osasuna zaintzeko zerbitzuak eskaintzen dituzten prestazioak ezagutzen eta erabiltzen daki. - Badaki zer den dieta orekatua. Dieta hori berearekin alderatzen du, eta ondorioak ateratzen ditu, elikadura ohiturak hobetzeko. - Euskal sukaldaritzaren hamar jaki prestatzen ditu. - Euskal sukaldaritzaren ezaugarri nagusiak egoki azaltzen ditu eta euskal sukaldari nagusiak ezagutzen ditu.
Kontzeptuak	
<p>1. Osasuna Euskal Herrian</p>	

- Egoera eta osasun maila: bizi itxaropena, hilkortasuna, heriotza arrazoiak, ezgaitasuna fisikoak, ezgaitasun mentalak...
- Osasunaren gaineko herri usadioak: berbenak, sendabelarrak.
- Bizi-portaera osasungarriak eta kaltegarriak: drogak, alkohola, tabakoa, obesitatea, sedentarismoa, etab.
- Euskal Herriko osasun-zerbitzuak eta horien prestazioak.

2. Elikadura eta gastronomia Euskal Herrian

- Elikadura eta gastronomia Euskal Herrian: ezaugarriak eta historia.
- Dieta orekatuaren osagaiak eta ezaugarriak
- Euskal sukadaritzako jaki esanguratsuen errezetak

Prozedurak eta jarrerak

- Giza gorputzaren eta osasunaren zainketarekin lotutako oinarriko teknikak.
- Osasunaren gaineko ohiturak ezagutu eta gaixotasunen aurka hauek erabiltzeko trebezia.
- Euskal Herriko gastronomiaren jakirik esanguratsuenak prestatzeko jarraibideak

4. EUSKAL HERRIKO INGURUMEN ARAZOAK

Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
4. Euskal Herriaren ikuspegitik, giza jardueraren eraginez ingurumenean sortutako arazo nagusiak deskribatu, horien zergatiak edota ondorioak kontuan hartuz.	<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Herriko airearen, uraren eta lurzorua kutsadura mota nagusiak beren jatorriarekin eta ondorioekin lotzen ditu. - Inguruko paisaian ikus daitezkeen zenbait inpaktu aztertzen ditu. - Etxeko eta ikastetxeko energia balantze orokorrak egiteko gai da (baliabideen sarrera, erabilera eta irteera eta guzti).

Kontzeptuak

- Ura baliabide gisa Euskal Herrian: erabilpen eta aurrezte neurriak.
- Lur zoruaren garrantzia Euskal Herrian: erabilpena baliabide bezala.
- Energia kontsumoa eta iturriak: Euskal Herriko energia egitura, energia tradizionalak eta alternatiboak. Energiaren aurrezpena.

Prozedurak eta jarrerak

- Uraren erabilpen egokiarentzako irizpideak ezagutu eta praktikara eraman.
- Deskribapenak egiteko, azalpenak emateko eta argudiaketak egiteko arauak
- Datu esperimentalak tauletan, grafikoetan eta mapetan biltzeko, antolatzeko eta interpretatzeko jarraibideak.

5. EUSKAL HERRIA GARAPEN IRAUNKORRARUNTZ

Konpetentzia espezifikoa	Ebaluazio irizpideak
5. Euskal Herrian garapen iraunkorrerako dauden estrategien berri izan, eta ikastetxean helburu horrekin garatzen diren jardueretan jarrera positiboz parte hartu eta lagundu.	<ul style="list-style-type: none"> - Badaki Euskal Herrian zer espezie (fauna eta flora) dauden desagertzeko arriskuan, baita zer eremu babestu dauden ere. - Parke naturaletan eta ibilbide ekologikoetan antolatutako jarduerak egiten ditu. - Inguruaren kudeaketa iraunkorra lortzeko ikastetxeak parte hartzen duen jardueretan laguntzen du (hondakinak gaika bildu eta uzten ditu, birziklatutako gauzak erabiltzen ditu, energia aurrezten ahalegintzen da,... Ikastetxeetako Agenda 21).

Kontzeptuak

- Ingurumenaren problematika eta garapen iraunkorra: Euskal Herriko ingurumen arazo nagusiak. Ingurumena zaintzea, kontserbatzea, leheneratzea eta hobetzea, kontsumo arduratsua eta garapen iraunkorra eta aztarna ekologikoa.

Prozedurak eta jarrerak

- Ingurumena zaintzeko xedearekin egiten diren ekimenatn modu aktiboan parte hartu.
- Deskribapenak egiteko, azalpenak emateko eta argudiaketak egiteko arauak.
- Inguruko errealitatearekin lotutako gai zientifikoei buruzko monografiak egiteko orientabideak.
- Taldean lan egiteko, eztabaidak antolatzeke eta aukeratutako gaien gainean sor daitezkeen eztabaidetan parte hartzeko arauak

INKESTA

BALORATZEKO ETA HOBETZEKO PROPOSAMENA

I.- IKASTOLEN CURRICULUM KOMUNAREN ARDATZAK

Kodea	Proposamena	Balorazioa					Hobetzeko proposamenak
		1	2	3	4	5	
	1.- Ikastola guztientzat proposatzen den Oinarrizko curriculum komunaren printzipioak baliagarriak dira gure ikastolarentzat eta prest gaude gure Ikastolaren Hezkuntza Proiektuan horiek jasotzeko.						
	2.- Ikastola guztientzat proposatzen diren Oinarrizko Hezkuntzaren xedeak baliagarriak dira gure ikastolarentzat eta prest gaude gure Ikastolaren Hezkuntza Proiektuan jasotzeko.						
	3.- Europako Parlamentuak eta Espainiako LOEK eta Frantziako Loi d'Orientation-ek proposatzen dituzten Oinarrizko kompetentziak eta Euskal Curriculumean proposatzen diren Hezkuntza kompetentzia orokorrak baliagarriak dira gure Ikastolarentzat eta prest gaude gure Ikastolaren Hezkuntza eta Curriculum proiektuan jasotzeko.						
	4.- Ikastola guztientzat proposatzen den Hizkuntza plangintza baliagarria da gure Ikastolarentzat eta prest gaude gure Ikastolaren Hezkuntza eta Curriculum proiektuan jasotzeko						

Seinala ezazu (X baten bidez) item bakoitzari buruzko zure iritzia, ondorengo eskalaren arabera: 1=Erabat desados; 2=Desados;3=Ez alde eta ez aurka;4=Ados;5=Erabat ados

II.- EUSKAL CURRICULUM ESPEZIFIKOA: IKAS ARLOAK

Kodea	Proposamena	Balorazioa					Hobetzeko proposamenak
		1	2	3	4	5	
	1.- Hizkuntzak eta Literatura						
	2.- Teknologia						
	3.- Musika eta Dantza						
	4.- Plastika eta Ikus adierazpena						
	5.- Gorputz hezkuntza						
	6.- Gizarte Zientziak						
	7.- Natur eta Osasun Zientziak						

Oharra: Oharra: "Matematika" eta "Tutoretza-Orientazio" arloek ez dute Euskal Curriculum espezifikoa begira berariazko oinarrizko edukirik. "Mundu ikuskerak eta Erljiioak" gaiaren berariazko edukia "Gizarte Zientzien" arloan uztartu dira.

III.- INKESTA ERANTZUTEN ERABILITAKO BIDEA

Nork parte hartu du? Titularra, Guraso, Zuzendaritza, Irakasle (HH, LH, DBH, DOBH), Beste Zenbat pertsona? Erantzunak emateko eta adosteko erabilitako bidea:

Data:

Ikastolako Lehendakariaren sinadura

Ikastolaren zigilua

